

รายงานการวิจัย

เรื่อง

กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริม
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย
Community Strengthening and Cultural Tourism Promotion
in Chiang Rai Province

โดย

ดร. สุเทพ สารบรรณ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

พ.ศ. ๒๕๕๘

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610758110

รายงานการวิจัย

เรื่อง

กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริม
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย
Community Strengthening and Cultural Tourism Promotion
in Chiang Rai Province

โดย

ดร. สุเทพ สารบรรณ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

พ.ศ. ๒๕๕๘

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610758110

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Community Strengthening and Cultural Tourism Promotion
in Chiang Rai Province

by

Dr. Suthep Saraban

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phayao Campus

B.E. 2558

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 610758110

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย
ผู้วิจัย:	ดร.สุเทพ สารบรรณ
ส่วนงาน:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
ปีงบประมาณ:	๒๕๕๘
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ คือ ๑. เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ๒. เพื่อพัฒนาเครือข่ายกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย และ ๓. เพื่อเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย โดยเครือข่ายพหุภาคี จะได้นำเสนอต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย แบบผสมผสานระหว่าง การวิจัยเชิงปริมาณโดยเก็บข้อมูลจากเอกสาร รายงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแบบสอบถามประกอบ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสาร รายงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมีการสัมภาษณ์ประกอบ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน ชุมชน นักท่องเที่ยว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงพระมหาเถระและปราชญ์ ที่อาศัยอยู่รอบๆ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุ่น จำนวน ๑๙๗,๒๓๑ รูป/คน โดยมีวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง จากการใช้วิธีสุ่มของเครซี และมอร์แกน (Krejcie and Mogan) จำนวน ๓๘๔ รูป/คน

ผลการวิจัย พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕ มีอายุระหว่าง ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๑๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๐ สถานภาพ ส่วนใหญ่โสด จำนวน ๑๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๓ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๒ มีรายได้ ๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๒๔ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๒ และส่วนใหญ่มีถิ่นที่อยู่อาศัยในภาคเหนือ จำนวน ๒๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๖

การศึกษากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๓$) ถ้าพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ๑) ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๖$) ๒) ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๑$) และ ๓) ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๔$)

ปัญหาการศึกษากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย พบว่า ยังขาดความร่วมมือจากหน่วยงาน องค์กรภาครัฐ และเอกชน ในการเข้าไปช่วยเหลือ สนับสนุน และพัฒนา รวมทั้งชุมชนควรสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว และ แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อให้วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สมบูรณ์

Research Title:	Community strengthening and cultural tourism promotion in Chiang Rai Province
Researchers:	Suthep Saraban, Ph.D.
Department:	Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phayao Campus
Fiscal Year:	2558 / 2015
Research Scholarship Sponsor:	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the Community strengthening and cultural tourism promotion in Chiang Rai Province, the development of networks of community strengthening for cultural tourism promotion and to present the models for the strengthening of local community for promoting cultural tourism in Chiang Rai Province.

Research methodology, both quantitative and qualitative, was employed in this study. Data were collected from books, reports, related research and interviews. People selected as population for this study were tourists, senior monks and the persons who live in the areas of WatRongKhun WatPrakeaw and WatPhraMahachinnathatchao (Doitung). The total number of population is 197,231, of these a number of 384 persons were selected by using Krejcie and Mogan sampling method.

The result of this study shows that majority of respondents are female that are 194 in number (50.5%). Their ages are between 21-30 and they are 142 in number (37.0%) Those who are unmarried are 193 (50.3%). Those who are graduate are 144 (37.5%). Those who run their own business are 93 in number (24.2%). Those who have average income between 10,000-15,000 Bath are 124 (32.2). Most of them live in the northern part of Thailand, they are 298 in number (77.6%).

The opinion of these people are in average level ($\bar{X} = 3.33$) and can be divided in three categories as follows; 1) with regard to the tourism management in temples the results are on average level ($\bar{X} = 3.16$) with regard to the models for tourism in the temples, the findings are on average level ($\bar{X} = 3.41$) and with regard to the effects resulted from cultural tourism the results are on average level ($\bar{X} = 2.84$).

Finally, from this study it shows that there is a lack of cooperation from both public and private sectors and the community should create a network of tourism and community learning area particularly temples in order to expand tourism spots.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วย ความเมตตาอนุเคราะห์ เกื้อกูลจากบุคคล และผู้เกี่ยวข้องใน การทำวิจัยทั้งหลาย ตั้งแต่ช่วงเริ่มดำเนินการ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าวิจัยจนกระทั่ง เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณ พระมหาสุทิตย์ อาภาภโร,ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ พระมหาชุตินันท์ อภินนโท ผู้อำนวยการส่วนงานวางแผน และส่งเสริมการวิจัย พระมหาสมยศ สุทธิสิริ ที่กรุณาตรวจรูปแบบรายงานวิจัย เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ทุกรูป/คน ที่ให้โอกาสกับผู้วิจัย สามารถทำวิจัยได้สำเร็จ

กราบขอบพระคุณ พระครูพิศาลสรกิจ, ดร.หัวหน้าสาขาวิชาพระพุทธศาสนา เลขานุการ ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา พระครูโสภณปริยัติสุธี, ผศ.ดร. รักษาการผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขต ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พะเยา บริการโครงการวิจัยช่วยตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ขอขอบคุณ ดร.ประยงค์ จันทร์แดง ผู้ช่วยคณบดีคณะรัฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา รศ.ดร.วันชัย พลเมืองดี ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยบูรพา ที่ช่วยให้คำแนะนำ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยช่วยสร้างเครื่องมือวิจัย มาอย่างต่อเนื่อง ขอชื่นชมและขอบใจ เป็นอย่างยิ่งกับนางสาวเพียงพิชญ์ กัลยาพรม นางสาวสิริกานดา คำแก้ว และนายนพดล อินปิง ที่ช่วยพิมพ์ข้อมูลวิจัย วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยน้ำใจ เอื้อเพื่อตลอดระยะเวลาในการทำวิจัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา หน่วยงานต้นสังกัดมี พระเทพญาณเวที รองอธิการบดี พระสุนทรกิตติคุณ ผู้ช่วยอธิการบดี ฝ่ายบริหาร และคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด เจ้าหน้าที่ ทุกรูป/คน ที่สนับสนุนเวลา สถานที่ อุปกรณ์ แบ่งเบาภาระงานให้ผู้วิจัย และคณะวิจัย สามารถทำการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

กำลังแรงใจจากบิดามารดาผู้ให้กำเนิด และขอความดีงามอันเกิดจากงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอบูชาคุณอันยิ่งใหญ่ซึ่งพระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้า และท่านผู้มี อุปการคุณ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย จงมีความสุข ความเจริญ และเป็นกุศลบารมีสู่พระนิพพาน “นิพพาน ปัจจโย โหตุ”

ดร.สุเทพ สารบรรณ

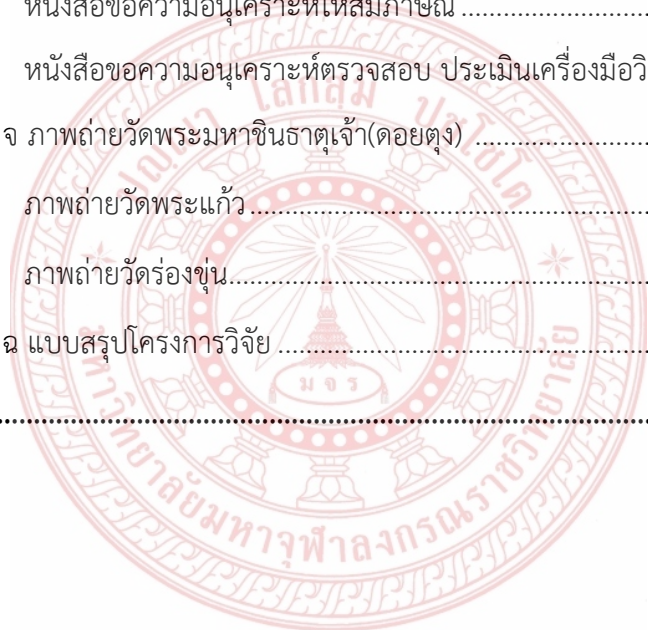
๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ณ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ.....	ด
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๖
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย.....	๖
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย และกรอบแนวคิด.....	๗
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	๘
๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย.....	๙
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๑๐
๒.๑ ชุมชน.....	๑๓
๒.๒ ศักยภาพของชุมชน.....	๒๑
๒.๓ การท่องเที่ยว.....	๒๘
๒.๔ การท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	๓๔
๒.๕ นักท่องเที่ยว.....	๓๖
๒.๖ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรม.....	๔๓
๒.๗ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	๕๓
๒.๘ ข้อมูลจังหวัดเชียงราย.....	๖๒
๒.๙ ข้อมูลวัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุ่ง).....	๘๔

๒.๑๐ ข้อมูลพระตำหนักคอยตุง	๘๘
๒.๑๑ ข้อมูลวัดพระแก้ว	๙๑
๒.๑๒ ข้อมูลวัดร่องขุน	๙๓
๒.๑๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙๗
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๙๙
๓.๑ รูปแบบวิจัย	๙๙
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๙๙
๓.๓ เครื่องมือการวิจัย	๑๐๖
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๐๘
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๐๙
๓.๖ สูตรสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๑๐
บทที่ ๔ ผลการวิจัยวิเคราะห์ข้อมูล	๑๑๑
๔.๑ ผลการวิเคราะห์วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(คอยตุง)	๑๑๒
๔.๒ ผลการวิเคราะห์วัดพระแก้ว	๑๔๔
๔.๓ ผลการวิเคราะห์วัดร่องขุน	๑๗๖
๔.๔ ผลการวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนต่อการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(คอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน	๒๐๘
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๒๖๕
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๒๖๕
๕.๒ อภิปรายผล	๒๘๔
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๒๙๖
บรรณานุกรม	๒๙๘
ภาคผนวก	๓๐๔
ภาคผนวก ก บทความการวิจัย	๓๐๕
ภาคผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์	๓๑๔

ภาคผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรม ที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ.....	๓๑๕
ภาคผนวก ง ตัวอย่างแบบสอบถาม	๓๑๘
แบบสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัย.....	๓๒๔
รายนามผู้ให้สัมภาษณ์.....	๓๒๘
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบสภาพเครื่องมือ	๓๓๓
แบบประเมินสภาพเครื่องมือ	๓๓๔
ภาพถ่ายผู้ให้สัมภาษณ์	๓๔๕
หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้สัมภาษณ์	๓๕๗
หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบ ประเมินเครื่องมือวิจัย	๓๖๐
ภาคผนวก จ ภาพถ่ายวัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง)	๓๖๓
ภาพถ่ายวัดพระแก้ว.....	๓๖๕
ภาพถ่ายวัดร่องขุน.....	๓๖๖
ภาคผนวก ฉ แบบสรุปโครงการวิจัย.....	๓๖๗
ประวัติผู้วิจัย	๓๗๑

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๑	ระยะทางจากจังหวัดเชียงรายไปจังหวัดใกล้เคียง ๖๕
๒	ตารางการเดินทางรถกรุงเทพฯ – เชียงราย ๘๐
๓	จำนวนนักท่องเที่ยวที่มายังจังหวัดเชียงราย..... ๘๔
๔	ตารางกลุ่มตัวอย่างของ KREJICIE AND MOGAN ๑๐๐
๕	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และถิ่นที่อยู่ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) ๑๑๒
๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวของวัด ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) ๑๑๔
๗	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ การท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยว และการให้บริการ ในปัจจุบัน วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)..... ๑๑๕
๘	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ การท่องเที่ยวของวัด ด้านการเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) ๑๑๖
๙	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการ ท่องเที่ยวของวัด ด้านการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) ๑๑๗
๑๐	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ การท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) ๑๑๗
๑๑	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ การท่องเที่ยวของวัด ด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) ๑๑๘
๑๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ การท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) ๑๑๙

๑๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจาก การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านกายภาพ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง).....	๑๒๐
๑๔	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจาก การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านสังคม วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง).....	๑๒๐
๑๕	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจาก การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านวัฒนธรรม วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง).....	๑๒๑
๑๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจาก การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านเศรษฐกิจ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง).....	๑๒๒
๑๗	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง).....	๑๒๓
๑๘	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) การจัดการด้านการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง).....	๑๒๔
๑๙	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) การจัดการด้านการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง).....	๑๒๕
๒๐	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง).....	๑๒๖
๒๑	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง).....	๑๒๗
๒๒	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง).....	๑๒๗
๒๓	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง).....	๑๒๘
๒๔	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง).....	๑๒๙
๒๕	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง).....	๑๓๐

๒๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นกระบวนการ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) โดยรวม๑๓๑
๒๗	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และถิ่นที่อยู่ วัดพระแก้ว๑๔๔
๒๘	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว วัดพระแก้ว๑๔๖
๒๙	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยว และการให้บริการในปัจจุบัน วัดพระแก้ว๑๔๗
๓๐	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน วัดพระแก้ว๑๔๘
๓๑	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม วัดพระแก้ว๑๔๙
๓๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว วัดพระแก้ว๑๔๙
๓๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยว กับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว วัดพระแก้ว๑๕๐
๓๔	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัดพระแก้ว๑๕๑
๓๕	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบ จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านกายภาพ วัดพระแก้ว๑๕๒
๓๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบ จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านสังคม วัดพระแก้ว๑๕๒

๓๗	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบ จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านวัฒนธรรม วัดพระแก้ว	๑๕๓
๓๘	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบ จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านเศรษฐกิจ วัดพระแก้ว	๑๕๔
๓๙	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก วัดพระแก้ว.....	๑๕๕
๔๐	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก วัดพระแก้ว	๑๕๖
๔๑	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) การจัดการด้านการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก วัดพระแก้ว.....	๑๕๗
๔๒	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว วัดพระแก้ว	๑๕๘
๔๓	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว วัดพระแก้ว	๑๕๘
๔๔	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว วัดพระแก้ว	๑๕๙
๔๕	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว วัดพระแก้ว	๑๖๐
๔๖	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว วัดพระแก้ว.....	๑๖๑
๔๗	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว วัดพระแก้ว	๑๖๒
๔๘	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นกระบวนการ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว โดยรวม.....	๑๖๓
๔๙	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และถิ่นที่อยู่ วัดร่องขุน.....	๑๖๖
๕๐	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว วัดร่องขุน	๑๖๘

๕๑	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยว และการให้บริการในปัจจุบัน วัดร่องขุน.....	๑๗๙
๕๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน วัดร่องขุน.....	๑๘๐
๕๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม วัดร่องขุน.....	๑๘๐
๕๔	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว วัดร่องขุน.....	๑๘๑
๕๕	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว วัดร่องขุน.....	๑๘๒
๕๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัดร่องขุน.....	๑๘๒
๕๗	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบ จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านกายภาพ วัดร่องขุน.....	๑๘๓
๕๘	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบ จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านสังคม วัดร่องขุน.....	๑๘๔
๕๙	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบ จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านวัฒนธรรม วัดร่องขุน.....	๑๘๔
๖๐	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบ จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านเศรษฐกิจ วัดร่องขุน.....	๑๘๖
๖๑	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก วัดร่องขุน.....	๑๘๖
๖๒	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) การจัดการด้านการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก วัดร่องขุน.....	๑๘๗
๖๓	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) การจัดการด้านการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก วัดร่องขุน.....	๑๘๘

๖๔	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว วัดร่องขุน.....	๑๙๐
๖๕	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว วัดร่องขุน.....	๑๙๑
๖๖	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว วัดร่องขุน.....	๑๙๑
๖๗	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว วัดร่องขุน.....	๑๙๒
๖๘	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว วัดร่องขุน	๑๙๓
๖๙	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว วัดร่องขุน	๑๙๔
๗๐	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นกระบวนการ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน โดยรวม	๑๙๕
๗๑	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และถิ่นที่อยู่ (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)	๒๐๘
๗๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)	๒๑๐
๗๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยว และการให้บริการในปัจจุบัน (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน).....	๒๑๑
๗๔	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)	๒๑๑
๗๕	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)	๒๑๒
๗๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน).....	๒๑๓

๗๗	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องชุ่น)	๒๑๔
๗๘	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องชุ่น)	๒๑๔
๗๙	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบ จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านกายภาพ (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องชุ่น)	๒๑๕
๘๐	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบ จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านสังคม (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องชุ่น)	๒๑๖
๘๑	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบ จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านวัฒนธรรม (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องชุ่น)	๒๑๗
๘๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบ จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านเศรษฐกิจ (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องชุ่น)	๒๑๘
๘๓	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ(ไม่มี) ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องชุ่น)	๒๑๘
๘๔	สารบัญดารวิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ(มี) การจัดการด้านการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องชุ่น)	๒๑๙
๘๕	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ(มี แต่ไม่มีคุณภาพ) การจัดการด้านการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องชุ่น)	๒๒๑
๘๖	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ(ไม่มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องชุ่น)	๒๒๒
๘๗	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ(มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องชุ่น)	๒๒๓

๘๘	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ(มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องชุ่น).....	๒๒๓
๘๙	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ด้านชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องชุ่น)	๒๒๔
๙๐	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องชุ่น).....	๒๒๕
๙๑	วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องชุ่น)	๒๒๖
๙๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย โดยรวม ได้แก่ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องชุ่น	๒๒๗

สารบัญภาพ

ภาพประกอบที่	หน้า
๑	แผนที่จังหวัดเชียงราย แสดงสีตาม ๗ อำเภอ ๖๗
๒	แผนที่การเดินทางจาก กรุงเทพฯ ถึง เชียงราย..... ๗๘
๓	วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) ๘๕
๔	ต้นตุ่ง ๘๖
๕	พระตำหนักดอยตุ่ง..... ๘๘
๖	วัดพระแก้ว ๙๑
๗	วัดร่องชุ่น..... ๙๔
๘	แผนที่การเดินทางไปวัดร่องชุ่น..... ๙๖

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อชื่อคัมภีร์ในวิจัยนี้ ใช้อ้างอิงจากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง พ.ศ. ๒๕๑๔ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติ พระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พุทธศักราช ๒๕๓๙ ดังต่อไปนี้

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา. (ไทย) วินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมป็นณาสก์	(ภาษาไทย)
ส.ส.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)

คำย่อเกี่ยวกับพระไตรปิฎก

การอ้างอิงพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ใช้ระบุชื่อคัมภีร์ และระบุถึง เล่ม/ข้อ/หน้า ตามลำดับ เช่น ที.ม. (ไทย) ๑๐/๔๐๒/๓๓๕ หมายถึง การอ้างอิงนั้นระบุถึงคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค เล่มที่ ๑๐ ข้อที่ ๔๐๒ หน้าที่ ๓๓๕

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญ ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศ และประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากรายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยวนั้น มีมูลค่าเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ เมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมประเภทอื่นๆ การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญ สาขาหนึ่ง ซึ่งทำรายได้เข้าประเทศเป็นมูลค่ามหาศาล ติดต่อกันมาเป็นเวลานานหลายปี และมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ จะเห็นจากการเพิ่มขึ้นของรายได้ จาก ๓๒๓.๕ พันล้านบาท ในปี ๒๕๔๕ เป็น ๕๔๗.๘ พันล้านบาท และ ๕๙๒.๘ พันล้านบาท ในปี ๒๕๕๐ และ ๒๕๕๔ ตามลำดับ

สังคมในปัจจุบันมีความตระหนักถึงความสำคัญของศิลปะ วัฒนธรรม เทศกาล รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านมากขึ้น ทั้งนี้การตื่นตัวต่อวัฒนธรรมประกอบกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของในแต่ละพื้นที่ เป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังจะเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้กลายเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในยุโรป อีกทั้งประเทศอื่นๆ ได้พยายามที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศของตนเอง^๑ นอกจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศ และนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระดับประเทศ และระดับภูมิภาคแล้ว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ยังเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป สำหรับประเทศไทยแล้ว เป็นดินแดนแห่งอารยธรรม มาแต่โบราณนับพันปีมาแล้ว ประเทศไทยได้รับวัฒนธรรมมาจากพระพุทธศาสนาเป็นอันมาก ทั้งทางด้านคุณธรรมจริยธรรม และการดำเนินชีวิต โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีการประกอบพิธีกรรมต่างๆ เพื่อแสดงความที่ตนนั้นนับถือพระพุทธศาสนา บางที่ได้แสดงวัดเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทย เพราะคนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

วัดจึงเป็นสถานที่ความเคารพศรัทธาศาสนา โดยสร้างพระพุทธรูปสร้างพระธาตุเจดีย์ และนำพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธองค์มาประดิษฐานในพระธาตุเจดีย์นั้น ที่คนไทยเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย เนื่องจากชาวพุทธต้องเข้าไปทำบุญและประกอบกิจกรรมทางศาสนา นอกจากนี้จะเป็นแหล่งที่คนไทย ใช้ประกอบกิจกรรมศาสนาแล้ว วัดยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งของชาวไทย และชาว

^๑ Nzama, A.T, Magi, L. M., & Ngcobo, N. R. (๒๐๐๕) Workbook-ITourism Workbook for Educators: ๒๐๐๔ CurriculumStatement (Unpublished Tourism WorkshopEducational Materials). Centre for Recreation &Tourism, UZ. and Tourism KwaZulu-Natal, University of Zululand. อังโน กาญจนุ สาส์ สวรรณ, “การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน”, วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๑, หน้า ๑๔๐.

ต่างประเทศ เนื่องจากวัดมีศิลปะโบราณวัตถุ และโบราณสถานที่สร้างขึ้น ในแต่ละยุคทำให้วัดเป็นแหล่งเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของประเทศได้อย่างดี แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นเอกลักษณ์ที่แสดงถึงขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม และวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของท้องถิ่นเป็นมรดกตกทอดที่ควรแก่การเผยแพร่และช่วยกันอนุรักษ์ฟื้นฟูให้อยู่คู่กับสังคมไทย เป็นสิ่งที่ทำให้ชุมชนเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน^๒

ด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบหนึ่งที่มีความสำคัญกับองค์ความรู้ และภูมิปัญญาของผู้คนที่สั่งสม สืบสาน ภายใต้เงื่อนไขของพื้นที่ และบริบทของสังคม วัฒนธรรม ซึ่งหมายรวมไปถึงการให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ และพัฒนาการของชุมชน แม้รูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ ยังไม่เป็นที่นิยมของนักนิยมของนักลงทุน เพราะอาจไม่สร้างผลกำไร แต่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะเป็นกลไกอย่างหนึ่ง ที่เข้ามาช่วยเสริมความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณของชุมชน เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและสำนึกร่วมของชุมชน อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาจากการเรียนรู้ศักยภาพของตนเอง การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจึงเป็นกระบวนการบริหารจัดการจัดการทุนทางวัฒนธรรม ทั้งที่มองเห็นและมองไม่เห็น โดยให้ความสำคัญกับระบบความหมายและคุณค่าของวิถีชีวิตมากกว่ามูลค่าทางเศรษฐกิจ และมุ่งอธิบายความหมายของปรากฏการณ์ทางสังคม วัฒนธรรมอย่างเชื่อมโยงกับ ภูมินิเวศและกำกับด้วยภูมิธรรมที่ลึกซึ้ง อย่างไรก็ตามบริบทโลกาภิวัตน์และอำนาจทุนทางเศรษฐกิจ ได้กลายเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้หลายชุมชน ต้องสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมนั้นย่อมหมายถึง การสูญเสียทั้งองค์ความรู้ ภูมิปัญญา และภูมิธรรมที่บรรพบุรุษได้สั่งสมภายใต้เงื่อนไขภูมินิเวศ ในขณะที่เดียวกันย่อมหมายถึงว่าสังคมที่เข้มแข็งย่อมไม่ควรสูญเสียภูมินิเวศ ภูมิปัญญา และภูมิธรรมที่เป็นฐานรองรับวิถีวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลายเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ในขณะนี้ โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษกับวัด แหล่งโบราณสถาน และสถานที่ปฏิบัติธรรม เนื่องจากวัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม สืบเนื่องมาเป็นเวลาช้านานแล้ว ซึ่งเป็นไปตามคติความเชื่อที่ถือว่าการได้มาสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ร่วมทำบุญ บริจาคทาน ปฏิบัติบูชา จะนำความเป็นสิริมงคลมาสู่ชีวิต และครอบครัวของ ผู้ที่ได้ไปสักการะขอพร และยังสามารสรสร้างเสริมกำลังใจให้เกิดขึ้น ทำให้จิตใจผ่องใส โดยจะเห็นได้ว่า "วัด" (Temple) เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรม และยังสะท้อนไปถึงร่องรอยวิถีชีวิตในอดีตที่มีลักษณะกลมกลืนระหว่างชุมชน วัด และสิ่งแวดล้อม ที่มีลักษณะการผสมกลมกลืนการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ความเชื่อของท้องถิ่น และยังเป็นแหล่งรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ การศึกษา ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชนและการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ล้วนมีคุณค่าต่อจิตใจและมีความศักดิ์สิทธิ์ และงดงามเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของชาวไทย วัดจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง คือเป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง

^๒ วงศ์ธีรา สุวรรณิน และคณะ, "การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดปทุมธานี", วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๗), หน้า ๖๕-๖๖.

ประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้น แต่มีความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นประเภทอื่น เนื่องจากมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม รวมถึงความผูกพันทางจิตใจต่อชนรุ่นหลัง ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์จำนวนมาก กระจายอยู่ตามภาคต่างๆ ทั่วประเทศไทย และมีความเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมเฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดดึงดูดที่สำคัญในด้านการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ สำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ที่มุ่งหวังที่จะได้รับความเพลิดเพลิน และได้บุญกุศลไปพร้อมกัน^๓

จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย เป็นที่ตั้งของเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ยุคก่อตั้งอาณาจักรล้านนา เช่น เมืองเชียงแสน เมืองเชียงราย เมืองเชียงทอง เมืองเวียง หรือเมืองเทิง และยังเป็นจังหวัดมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน เคยเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรล้านนาแต่โบราณกาลประมาณ ๗๕๐ ปีที่ผ่านมา มี "คำเมือง" เป็นภาษาท้องถิ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้งด้านศิลปะ ประเพณีวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ในรูปแบบล้านนา ไทลื้อ ไทใหญ่ ไทจีน จากสิบสองปันนามณฑลพม่า เข้าด้วยกัน และมีแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังมีวัด สถานที่ทางพระพุทธศาสนาที่เป็นแหล่งโบราณสถานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ จิตรกรรมฝาผนังที่สวยงามแปลกตา พระอุโบสถที่มีความโดดเด่นด้วยเอกลักษณ์ทางศิลปะ และสถาปัตยกรรมที่แสนวิจิตรอลังการ ซึ่งมีนักท่องเที่ยวมาสักการะ เยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก ได้แก่ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน^๔

วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญเชิงวัฒนธรรมของล้านนาที่น่าสนใจ ตามประวัติตำนานได้กล่าวไว้ว่า พระมหากัสสะปะเถระเป็นประธานฝ่ายสงฆ์ ได้อาราธนา อัญเชิญเอาองค์พระบรมสารีริกธาตุกระดูกไหปลาร้า (พระรากขวัญเบื้องซ้าย) ของพระพุทธเจ้ามามอบถวายแด่พระเจ้าอสุทรราชเจ้า ผู้ครองนครนาคพันธียกนชัยบุรีรัชกาลที่ ๓ แห่งราชวงศ์สิงหนวัติเป็นประธาน พร้อมด้วยมุขมนตรีเสวกอำมาตย์ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินของพระองค์ ได้นำเอาพระบรมสารีริกธาตุขึ้นมามอบบรรจุสร้างขึ้น ณ ที่ดอยดินแดง คือ ดอยตุ่งปัจจุบัน สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๔๕๔ ต่อมาอีก ๑๐๐ ปี มีพระอรหันต์องค์หนึ่ง ชื่อว่าพระมหาวชิรโพธิเถระได้นำเอา พระบรมสารีริกธาตุมามอบถวายให้พระเจ้ามังรายะ หนะธิราช แล้วจึงได้พร้อมใจกันนำเอาพระบรมธาตุขึ้นบรรจุสร้างใหม่ขึ้นมาอีกองค์หนึ่งบนดอยตุ่งพร้อมได้ปฏิสังขรณ์องค์เดิม^๕

จากนั้นมาก็ไม่ปรากฏหลักฐานรายนามผู้บูรณปฏิสังขรณ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐ ครูบาศรีวิชัย นักบุญผู้ยิ่งใหญ่แห่งลำพูน พร้อมด้วยคณะศรัทธาชาวพุทธ ได้ทำการปฏิสังขรณ์องค์พระเจดีย์

^๓ กรมศาสนา, แนวทางการดำเนินงาน โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางแสวงบุญในมิติศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมศาสนา, ๒๕๕๗), หน้า ๖.

^๔ คณะอนุกรรมการตรวจสอบและชำระตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่, ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ฉบับเชียงใหม่ ๗๐๐ ปี, (เชียงใหม่ : โรงพิมพ์มิ่งเมือง, ๒๕๓๘), หน้า ๑๓๒.

^๕ คณะกรรมการค้นคว้าวิจัยประวัติพระธาตุดอยตุ่ง, ประวัติพระธาตุดอยตุ่ง, (กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินต์ติ้ง, ๒๕๓๖), หน้า ๕.

พระวิหาร พระประธาน กาลเวลาผ่านพันมานานวิหาร และพระประธานก็ถูกภัยธรรมชาติ และซำรุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลา ส่วนองค์พระเจดีย์นั้น ยังมีรูปทรงปกติอยู่ต่อมาประมาณ ปีพ.ศ. ๒๔๙๙ ได้มีอุบาสิกคนหนึ่งอยู่ในจังหวัดพะเยาชื่อนางทองคำ อันตระกูล ได้มีกุศลเจตนา อันยิ่งใหญ่ทำการลงรักปิดทองพระเจดีย์ทั้ง ๒ องค์ ให้เหลือ่องอร่ามไปทั่วต่อมาเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๐๐ องค์สรภามมธรรส(บัวเอ็ง) เจ้าอาวาสวัดสมานัมบริหารกรุงเทพมหานคร พร้อมด้วย อุบาสิกาทองคำ อันตระกูล ได้ทำการก่อสร้างอุโบสถ ขึ้นหนึ่งหลังพร้อมทั้งพระประธานในอุโบสถพระสาวกหมอ ชิวโกโกมารัก^๖

ต่อมาเมื่อประมาณปี พ.ศ.๒๕๐๗ ก็ได้มีการดำริในการที่จะบูรณะองค์พระธาตุดอยตุง ครั้งใหญ่ ซึ่งได้ใช้เวลาเตรียมการ และหาทุนต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาหลายปีถึง พ.ศ.๒๕๑๔-๒๕๑๖ จึงได้ดำเนินการก่อสร้างเสร็จไป ๑ องค์พระธาตุ ๒ วิหารหลวงที่ประดิษฐานพระประธานสิงห์หนึ่ง เชียงแสน ๓ พระประธานสิงห์หนึ่ง ซึ่งได้กราบทูลสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เสด็จมาเป็นองค์ เททองในการบูรณะครั้งนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปทรงองค์พระเจดีย์กันใหม่ออกแบบโดย อาจารย์ประภิต(จิตร) บัวบุศน์ องค์พระเจดีย์ด้วยกระเบื้องโมเสกสีทองมีซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูป ๘ ซุ้มมีฉัตรประดับทั้ง ๔ มุมดังที่เห็นปรากฏวันนี้^๗

ปีพ.ศ. ๒๕๒๕ ได้มีอุบาสกคนหนึ่งชื่อไศลยนต์ ศรีสมุทร เจ้าของและผู้จัดการตลาด แม่สายได้มีกุศลเจตนาอันแรงกล้าได้ทำการเทลานพระธาตุ และพร้อมกันนั้นทางวัดก็ได้ทำการ ก่อสร้างรั้วรอบบริเวณลานพระธาตุอีกส่วนหนึ่ง สำหรับท่านที่ขึ้นมานมัสการพระธาตุนั้น การทำบุญ ในรูปแบบต่างๆ ของชาวล้านนาส่วนมากจะมุ่งหวังให้ได้รับแต่สิ่งดีๆในชีวิตในชาตินี้ และในชาติ ภายหน้าชาวล้านนานอกจากจะมีความเชื่อและศรัทธาในพุทธศาสนาแล้วยังเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เทวดา วิถีชีวิตของชาวล้านนาอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และโดยพื้นฐานจิตใจของคนล้านนามีความอ่อนโยน เมตตาปราณีและมีความรู้ความสามารถด้านช่างฝีมือ เห็นได้จากการที่อาณาจักรล้านนามีความ เจริญรุ่งเรืองทางด้านศิลปะ และวัฒนธรรมมีสถาปัตยกรรมต่างๆที่สวยงาม^๘

วัดพระแก้ว เดิมเป็นวัดเก่าแก่สร้างในสมัยใดไม่ปรากฏหลักฐาน แต่บริเวณนี้มีกอไผ่ ชนิดหนึ่งคล้ายไผ่สีสุก แต่ไม่มีหนาม ชาวบ้านนิยมนำไปทำคันทนู และหน้าไม้ คงจะมีมากในบริเวณนี้ ชาวเชียงรายจึงเรียกว่า “วัด ป่าเยี้ยะ หรือวัดป่าญะ” ต่อมาในปี พ.ศ.๑๘๙๗ วัดพระแก้วเชียงราย ในสมัยพระเจ้าสามฝั่งแกนเป็นเจ้าเมืองเชียงใหม่ นั้น ฟ้าได้ผ่าเจดีย์ร้างองค์หนึ่ง และได้พบพระพุทธรูป ลงรักปิดทองอยู่ภายในเจดีย์ ต่อมารักกะเทาะออกจึงได้ พบว่าเป็นพระพุทธรูปสี่เหลี่ยมสร้างด้วยหยก คือพระแก้วมรกตนั่นเอง ชาวบ้านจึงเรียกชื่อเสียใหม่ว่า “วัดพระแก้ว” ปัจจุบันชาวเชียงรายได้สร้าง พระแก้วมรกตองค์ใหม่ขึ้นแทน เรียกว่าพระหยกเชียงราย หรือ พระพุทธรัตนากร นฤตวิสาณุสรณ์ มงคล ซึ่งสร้างขึ้นในวโรกาสที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มีพระชนมายุ ครบ ๙๐ พรรษา^๙

^๖ อ่างแล้ว, คณะกรรมการค้นคว้าวิจัยประวัติพระธาตุดอยตุง, **ประวัติพระธาตุดอยตุง**, หน้า ๗.

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗-๘.

^๘ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

^๙ ธวัชชัย คำอ้าย, **Temple**, (เชียงราย : ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า ๖.

อีกทั้งยังมีพระแก้วมรกต ที่เป็นที่สักการบูชาของคนในจังหวัดเชียงราย นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ^{๑๐}

อนึ่งแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในแถบนี้ นอกจากวัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว แล้วยังมีวัดร่องขุน ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เป็นวัดที่มีความสวยงามโดดเด่นต่างจากวัดอื่นๆ ด้วยฝีมือการออกแบบและก่อสร้างของ เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ศิลปินชื่อดัง เพื่อเป็นวัดประจำบ้านเกิด สร้างโดยจินตนาการของอาจารย์ จัดเป็นงานพุทธศิลป์ที่ยิ่งใหญ่ และงดงามน่าแะชมมาก แห่งหนึ่ง เริ่มสร้างตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๔๐ จนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจในการสร้างวัดมาจาก ๓ สิ่ง ต่อไปนี้คือ ๑) ชาติ ด้วยความรักบ้านเมือง รักงานศิลป์ จึงหวังสร้างงานศิลปะที่ยิ่งใหญ่ไว้เป็นสมบัติของแผ่นดิน ๒) ศาสนา ธรรมะได้เปลี่ยนชีวิตของอาจารย์เฉลิมชัยจากจิตที่ร้อนกลายเป็นเย็น จึงขออุทิศตนให้แก่พระพุทธศาสนา และ ๓) พระมหากษัตริย์ จากการเข้าเฝ้าฯ ถวายงานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชหลายครั้ง ทำให้เฉลิมชัยรักพระองค์ท่านมาก จากการพบเห็นพระอัจฉริยภาพทางศิลปะและพระเมตตาของพระองค์ท่าน จนบังเกิดความตื่นตันและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ จึงปรารถนาที่จะสร้างงานพุทธศิลป์ถวายเป็นงานศิลปะประจำรัชกาลพระองค์ท่าน^{๑๑}

วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน นับได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของล้านนา และประเทศไทย กล่าวได้ว่าเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรม และเป็นศูนย์รวมจิตใจของสังคมไทยตั้งแต่อดีต มาจนถึงปัจจุบัน อนึ่ง กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาหรือเชิงวัฒนธรรมด้วย

ผู้วิจัยเห็นว่าการเดินทางมาสักการบูชาศาสนสถาน ก็เป็นการท่องเที่ยวที่สร้างคุณค่าทางจริยธรรม ทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน พร้อมกันนี้ยังเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชนชาวล้านนาอีกทางหนึ่ง ส่งผลต่ออาชีพ หรือรายได้ของชาวล้านนา ประเทศเพื่อนบ้าน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในวัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน การมาสักการะวัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน ถือว่าเป็นการส่งเสริมศาสนสถาน ประเพณี วัฒนธรรมอีกอย่างหนึ่ง แต่หากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือประเพณีทั้งหมดที่เกิดขึ้น ได้ใช้กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรม หรือประเพณี หรือไม่ว่าไร ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษา กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สืบต่อไป

^{๑๐} อ่างแล้ว, ธวัชชัย คำอ้าย, Temple, หน้า ๖.

^{๑๑} วีระยุทธ สุขะเต็ม, **เที่ยววัดร่องขุน เชียงราย**, (หนังสือประกอบการเรียน สาขาการออกแบบกราฟิกดีไซน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ๒๕๕๘), หน้า ๗.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

๒. เพื่อพัฒนาเครือข่ายกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

๓. เพื่อเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย โดยเครือข่ายพหุภาคี

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ด้านเนื้อหาเป็นการศึกษาเกี่ยวกับ

๑.๑ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑.๒ การพัฒนาเครือข่ายการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑.๓ รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย โดยเครือข่ายพหุภาคี

๒. ขอบเขตด้านพื้นที่

ประชาชน ชุมชน นักท่องเที่ยว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงพระมหาเถระและปราชญ์ ที่อาศัยอยู่รอบๆ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุ่น จำนวน ๑๕๗,๒๓๑ รูป/คน กลุ่มตัวอย่าง ๓๘๔ รูป/คน

๒.๑ ประชาชน ชุมชน นักท่องเที่ยว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงพระมหาเถระและปราชญ์ ที่อาศัยอยู่รอบๆ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) จำนวน ๑๒๘ รูป/คน

๒.๒ ประชาชน ชุมชน นักท่องเที่ยว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงพระมหาเถระและปราชญ์ ที่อาศัยอยู่รอบๆ วัดพระแก้ว จำนวน ๑๒๘ รูป/คน

๒.๓ ประชาชน ชุมชน นักท่องเที่ยว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงพระมหาเถระและปราชญ์ ที่อาศัยอยู่รอบๆ วัดร่องขุ่น จำนวน ๑๒๘ รูป/คน

๓. ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

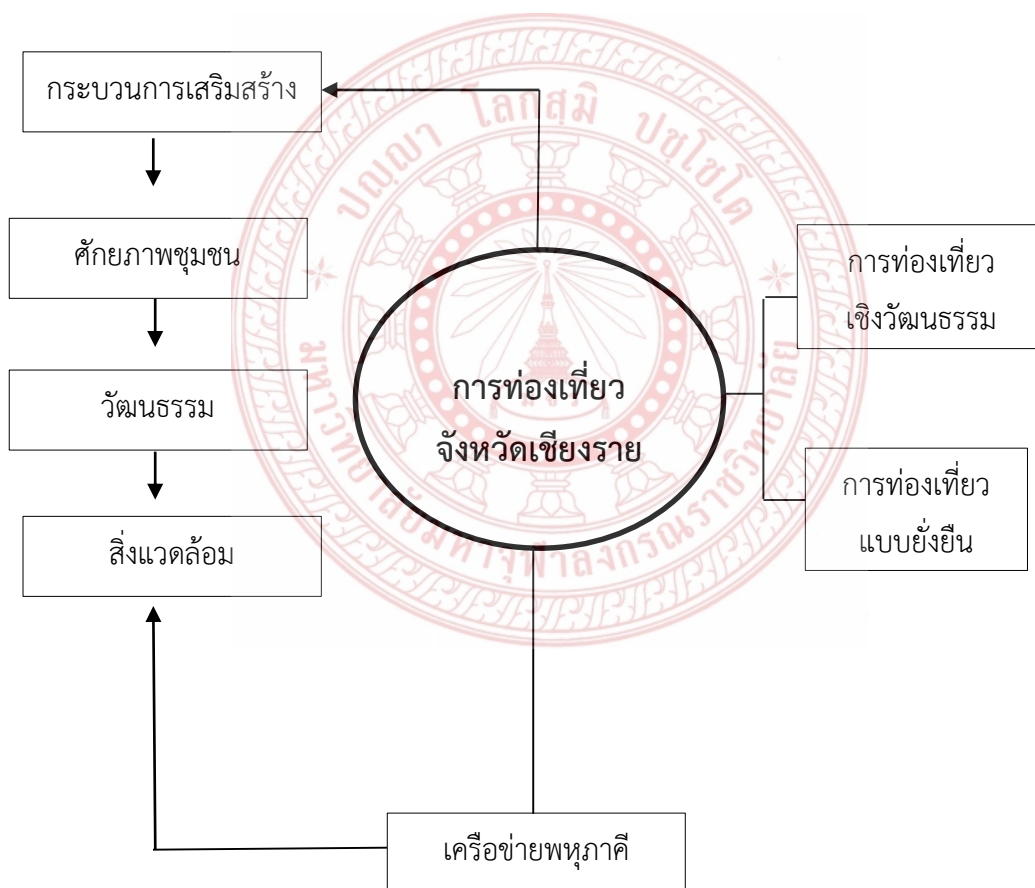
๓.๑ ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชาชน ชุมชน นักท่องเที่ยว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงพระมหาเถระและปราชญ์ ที่อาศัยอยู่รอบๆ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน จำนวน ๑๙๗,๒๓๑ รูป/คน โดยกลุ่มตัวอย่าง ๓๘๒ รูป/คน

๓.๒ ระยะเวลาทำการวิจัย

ปีการศึกษา ๒๕๕๘ (ตุลาคม ๒๕๕๘ - กันยายน ๒๕๕๙)

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย และกรอบแนวคิด

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะ

กระบวน หมายถึง กิจกรรมที่คิด กระทำ พัฒนา และสืบต่ออย่างค่อยเป็นค่อยไป ของกระบวนกรเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

ศักยภาพ หมายถึง สภาพความพร้อมด้านต่างๆ ในการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

ชุมชน หมายถึง อาณาบริเวณ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และ วัดร่องขุน ที่มีคนจำนวนหนึ่งอาศัยอยู่รวมกันเป็นเวลานาน มีความผูกพันต่อสถานที่นั้น มีจารีตประเพณีมีความคิดเห็นและความเชื่อไปในทางเดียวกัน

วัฒนธรรม หมายถึง รูปแบบของกิจกรรมมนุษย์ และโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้ กิจกรรมนั้นเด่นชัดและมีความสำคัญ วิธีการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นพฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้าง ขึ้น ด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกของตน ซึ่งเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ ถูปฏิบัติปรับเปลี่ยนสืบทอดกันมาทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม ของชุมชนในจังหวัดเชียงราย

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง กระบวนการที่มุ่งเน้นพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนสถานที่ท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมหรือประเพณีของจังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษา ความเชื่อ ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว อย่างดี รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และการอนุรักษ์ ปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่ประชาชน

กระบวนกรส่งเสริมศาสนาวัฒนธรรม หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุนให้หมู่บ้าน ชุมชน รวมถึงพระมหาเถระและปราชญ์ ที่อาศัยอยู่รอบๆ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน มีค่านิยมและพฤติกรรมที่เหมาะสม มีความภาคภูมิใจ และสืบทอดวัฒนธรรมอัน เป็นอัตลักษณ์ของตนเองและชุมชน สามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และการ พัฒนาที่ยั่งยืน

วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) หมายถึง ปุชนิยสถานที่สำคัญที่สุดของเชียงราย ประดิษฐานอยู่บนยอดดอยตุ่ง ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

วัดพระแก้ว หมายถึง พระอารามหลวงชั้นตรีที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองเชียงราย ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย แต่เดิมมีชื่อว่าวัดป่าเยี้ย เยี้ย แปลว่า ไม้ไผ่ บริเวณที่ตั้งวัดเป็นป่าไผ่จึง ตั้งชื่อตามที่มา

วัดร่องขุน หมายถึง วัดที่สร้างขึ้นจากแรงศรัทธาของ อาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ศิลปินของเชียงราย ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เพื่อมุ่งสร้างงานพุทธศิลป์ที่มี เอกลักษณ์ของตัวเองและประกาศความยิ่งใหญ่ต่อคนทั้งโลก และเพื่อถวายต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จนเป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติในนาม "White Temple"

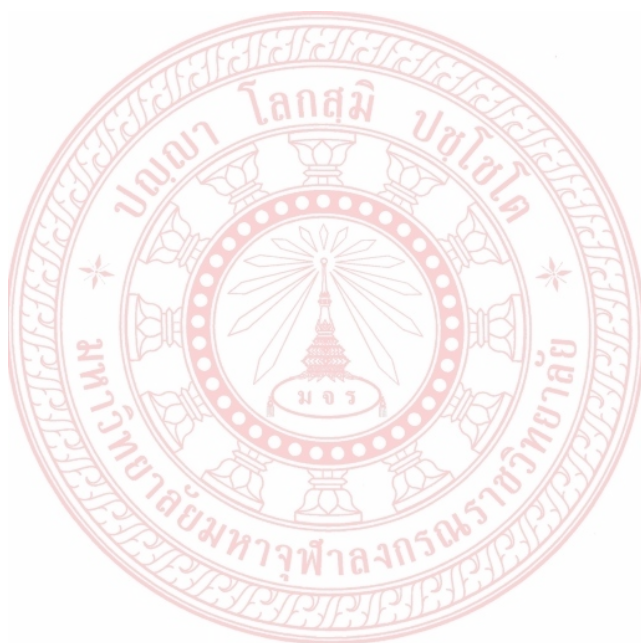
๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นประโยชน์ต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. ได้ทราบกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

๒. ได้ทราบถึงการพัฒนาเครือข่ายกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

๓. ได้ทราบ รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย โดยเครือข่ายพหุภาคี

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษา กระบวนการเสริมสร้าง การพัฒนาเครือข่าย และเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย โดยเครือข่ายพหุภาคี โดยมีเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

๑. ชุมชน
 - ๑.๑ ความหมายของชุมชน
 - ๑.๒ ลักษณะและองค์ประกอบของชุมชน
 - ๑.๓ โครงสร้างทางสังคมของชุมชน
 - ๑.๔ สาเหตุการเกิดชุมชน
 - ๑.๕ ประเภทของชุมชน
๒. ศักยภาพของชุมชน
 - ๒.๑ ความหมายของศักยภาพ
 - ๒.๒ ความหมายของศักยภาพชุมชน
 - ๒.๓ ปัจจัยที่สนับสนุนศักยภาพชุมชน
 - ๒.๔ การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน
 - ๒.๕ แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน
 - ๒.๖ การประเมินศักยภาพของชุมชน
๓. การท่องเที่ยว
 - ๓.๑ ความหมายของการท่องเที่ยว
 - ๓.๒ ปัจจัยของการท่องเที่ยว
 - ๓.๓ องค์ประกอบของการท่องเที่ยว
 - ๓.๔ วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว
 - ๓.๕ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
 - ๓.๖ องค์การบริหารและการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
๔. การท่องเที่ยวโดยชุมชน
 - ๔.๑ ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน
 - ๔.๒ ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน
 - ๔.๓ คุณสมบัติที่สำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

๕. นักท่องเที่ยว
 - ๕.๑ ความหมายของนักท่องเที่ยว
 - ๕.๒ ประเภทของนักท่องเที่ยว
 - ๕.๓ พฤติกรรมและองค์ประกอบนักท่องเที่ยว
 - ๕.๔ ความแตกต่างของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ
 - ๕.๕ การกำหนดรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยว
 - ๕.๖ รูปแบบและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในเมือง
๖. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรม
 - ๖.๑ ความหมายของวัฒนธรรม
 - ๖.๒ ที่มาของวัฒนธรรม
 - ๖.๓ ลักษณะของวัฒนธรรม
 - ๖.๔ ประเภทของวัฒนธรรม
 - ๖.๕ สาขาของวัฒนธรรม
 - ๖.๖ องค์ประกอบของวัฒนธรรม
 - ๖.๗ หน้าที่ของวัฒนธรรม
 - ๖.๘ ปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรม
 - ๖.๙ ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม
๗. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
 - ๗.๑ ความหมายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
 - ๗.๒ ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
 - ๗.๓ ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
 - ๗.๔ องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
 - ๗.๕ แนวคิดทางด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
 - ๗.๖ แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
 - ๗.๗ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมชุมชนและทุนทางวัฒนธรรม
๘. ข้อมูลจังหวัดเชียงราย
 - ๘.๑ บทนำ
 - ๘.๒ ประวัติจังหวัดเชียงราย
 - ๘.๓ สัญลักษณ์ประจำจังหวัด
 - ๘.๔ ลักษณะทางภูมิศาสตร์
 - ๘.๕ ลักษณะภูมิประเทศ
 - ๘.๖ ลักษณะภูมิอากาศ
 - ๘.๗ ประชากร
 - ๘.๘ การปกครอง
 - ๘.๙ ทรัพยากร

- ๘.๑๐ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี
- ๘.๑๑ ภาษา
- ๘.๑๒ สถานที่ท่องเที่ยว
- ๘.๑๓ การคมนาคม
- ๘.๑๔ ที่พัก จังหวัดเชียงราย
๙. ข้อมูลวัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุ่ง)
 - ๙.๑ บทนำ
 - ๙.๒ ประวัติวัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุ่ง)
 - ๙.๓ ความหมายของตุ่ง
 - ๙.๔ รูปแบบสถาปัตยกรรม
 - ๙.๕ รื้อพระธาตุองค์เดิม
 - ๙.๖ การเดินทาง
๑๐. ข้อมูลพระตำหนักดอยตุ่ง
 - ๑๐.๑ บทนำ
 - ๑๐.๒ ประวัติ
 - ๑๐.๓ สถานที่ภายในพระตำหนัก
 - ๑๐.๔ การเข้าชมพระตำหนักดอยตุ่ง
๑๑. ข้อมูลวัดพระแก้ว
 - ๑๑.๑ บทนำ
 - ๑๑.๒ ประวัติวัดพระแก้ว
 - ๑๑.๓ ประวัติพระแก้วมรกต
 - ๑๑.๔ พระอุโบสถวัดพระแก้ว
 - ๑๑.๕ สถานที่ตั้ง การเดินทาง
๑๒. ข้อมูลวัดร่องขุน
 - ๑๒.๑ บทนำ
 - ๑๒.๒ ที่ตั้งวัดร่องขุน
 - ๑๒.๓ ประวัติวัดร่องขุน
 - ๑๒.๔ ลักษณะเด่นของวัดร่องขุน
 - ๑๒.๕ ความหมายของอุโบสถวัดร่องขุน
 - ๑๒.๖ การเดินทางมายังวัดร่องขุน
 - ๑๒.๗ การเข้าชมวัดร่องขุน
๑๓. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ชุมชน

๒.๑.๑ ความหมายของชุมชน

“ชุมชน” เป็นคำที่ใช้ในภาษาอังกฤษว่า “Community” ความหมายของชุมชนอาจจำแนกได้^๑ ดังนี้

๑) ความหมายโดยสามัญสำนึก

โดยสามัญสำนึกแล้ว ชุมชน หมายถึง ครอบครัวหลายๆ ครอบครัวมาอยู่ร่วมกันในบริเวณเดียวกัน มีลักษณะเป็นเพื่อนบ้านกัน ซึ่งอาจเป็นญาติพี่น้องกันหรือไม่ก็ได้

๒) ความหมายโดยรูปศัพท์

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็กอาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน ได้แก่

(๒.๑) กลุ่มย่อยที่มีลักษณะหลายอย่างเหมือนกับลักษณะสังคม แต่มีขนาดเล็กกว่า

(๒.๒) ความรู้สึกและทัศนคติทั้งหมดที่ผูกพันปัจเจกบุคคล ที่เข้ามาคบค้าสมาคมกัน

๓) ความหมายทางวิชาการ

(๓.๑) มาร์วิน อี. โอลเซน ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึง องค์กรทางสังคมประเภทหนึ่ง^๒

(๓.๒) เออร์วิน ที. แชนเดอร์ส ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน เป็นกลุ่มบุคคลหลายๆ กลุ่มมารวมกันในบริเวณเดียวกัน ภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับอันเดียวกัน^๓

(๓.๓) เดนนิส อี. พอพลิน ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มที่มีการร่วมมือกัน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน^๔

ประสาท หลักศิลา ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนพวกหนึ่งซึ่งครอบครองอาณาบริเวณที่มีอาณาเขตแน่นอน มีความผูกพันและยึดเหนี่ยวกันเป็นปึกแผ่นมั่นคง^๕

เสาวคนธ์ สุดสวาท ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน เป็นการมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มตั้งแต่กลุ่มขนาดเล็ก เช่น หมู่บ้าน ไปจนถึงกลุ่มขนาดใหญ่ เช่น เมือง ประเทศ^๖

^๑ อัจฉรา สโรบล, **ชุมชนกับการพัฒนา**, (เชียงใหม่ : ภาควิชามนุษยสัมพันธ์ คณะมนุษยศาสตร์, ๒๕๕๑), หน้า ๔๓.

^๒ สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏกระทรวง, (สถาบันราชภัฏกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๕), หน้า ๕๑.

^๓ อัจฉรา สโรบล, **ชุมชนกับการพัฒนา**, หน้า ๓๔.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔.

^๕ ประสาท หลักศิลา, **สังคมวิทยา**, (กรุงเทพมหานคร : ก้าวหน้าการพิมพ์, ๒๕๑๑), หน้า ๗๖.

^๖ เสาวคนธ์ สุดสวาท, **สังคมวิทยาชนบท**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๓๑.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึงองค์การทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่ง ที่ปวงสมาชิกสามารถบรรลุถึงความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่ และสามารถแก้ไขปัญหาล้วนใหญ่ในชุมชนของตนเองได้^๗

จิรพรรณ กาญจนะจิตรา ให้ความหมายไว้ว่า “ชุมชนประกอบด้วยกลุ่มชนที่มีบางสิ่งบางอย่างคล้ายคลึงกัน รวมขึ้นเป็นชุมชนหนึ่ง มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก สถาบัน และกลุ่มคนที่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน อยู่ใต้กฎหมายหรือข้อบังคับเดียวกัน^๘

Arnold W. Green ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยในพื้นที่เล็กๆ ติดต่อกันไป มีส่วนแบ่งปัน ในแนวทางของการใช้ชีวิตร่วมกัน^๙

สรุปได้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่รวมกันในพื้นที่ หรือบริเวณเดียวกันที่แน่นอน มีวิถีการดำเนินชีวิตคล้ายกัน มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันอยู่ภายใต้กฎระเบียบกฎเกณฑ์เดียวกัน ดังนั้นชุมชนจึงมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

๑) คน (People) คนเป็นองค์ประกอบสำคัญของชุมชน หากปราศจากคนเสียแล้วจะเป็นชุมชนไม่ได้

๒) ความสนใจร่วมกัน (Common Interest) คนที่อยู่ในชุมชนนั้นจะต้องมีความสนใจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และความสนใจดังกล่าวเป็นผลมาจากการอยู่รวมกันในพื้นที่บริเวณเดียวกัน

๓) อาณาบริเวณ (Area) คนและสถานที่เกือบจะแยกกันไม่ได้ ต่างก็เป็นส่วนประกอบสำคัญ และมีส่วนสัมพันธ์กันมีคนที่ต้องมีสถานที่ แต่การจะกำหนดขอบเขต และขนาดของสถานที่ของชุมชนหนึ่งๆ เป็นเรื่องยาก

๔) ปะทะสังสรรค์ต่อกัน (Interaction) เมื่อมีคนมาอยู่ร่วมชุมชนเดียวกัน แต่ละคนจะต้องมีการติดต่อแลกเปลี่ยน และปฏิบัติต่อกัน

๕) ความสัมพันธ์ของสมาชิก (Relationship) ความสัมพันธ์ต่อกันของสมาชิกในชุมชน เป็นสิ่งที่ผูกพันให้สมาชิกอยู่รวมกันในพื้นที่นั้น

๖) วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี (Cultural Traditions) ตลอดจนแบบแผนของการดำเนินชีวิตในชุมชน (Pattern of Community Life) ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายคลึง และเป็นรูปแบบเดียวกัน^{๑๐}

^๗ สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕), หน้า ๗๖.

^๘ จิรพรรณ กาญจนะจิตรา, การพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๐), หน้า ๑๐-๑๑.

^๙ Arnold, H. J. and Feldman, D. C. **Organizational behavior**. (New York: McGraw-Hill, 1986), P. 87.

^{๑๐} ไพรัตน์ เดชะรินทร์, การบริหารการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔), หน้า ๑๕-๑๖.

๒.๑.๒ องค์ประกอบของชุมชน

องค์ประกอบของชุมชนไว้ ๓ ประการ^{๑๑} คือ

๑) องค์ประกอบด้านมนุษย์

เป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในชุมชน จากวิวัฒนาการของมนุษย์ เป็นต้นมา จนถึงวันนี้ มนุษย์ชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม หรือนอกจากจำเป็นต้องรวมกันเป็นกลุ่ม สรุปได้ว่า ในทุกชุมชนไม่มีใครเลยถูกทอดทิ้งอยู่คนเดียว โดยไม่มีการไปมาหาสู่ติดต่อกับบุคคลอื่นในชุมชนนั้น การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มมีหลากหลายลักษณะ และหลายรูปแบบ เช่น ครอบครัว กลุ่มพ่อค้า เป็นต้น คือ มีทั้งกลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตลอดจนกลุ่มที่เรียกว่า กลุ่มปฐมภูมิ และกลุ่มทุติยภูมิ ความจำเป็นที่มนุษย์จำเป็นต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม หรือต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น หรือกลุ่มอื่น ก็เนื่องจากกิจกรรมบางอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และคนที่เป็สมาชิกของกลุ่มใดๆ ก็ตามย่อมมีความสัมพันธ์ต่อสมาชิกในกลุ่มเดียวกันหรือกับกลุ่มอื่นๆ อีกเป็นลูกโซ่เกี่ยวพันกันไปสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ ขององค์ประกอบด้านมนุษย์

๒) องค์ประกอบด้านสิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น

สิ่งที่มีมนุษย์คิดค้นประดิษฐ์ขึ้นมีหลากหลายลักษณะ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม และได้นำไปใช้ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็เครื่องอำนวยความสะดวก หรือสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ตู้เย็น พัดลม อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย เครื่องทุนแรง รถยนต์ นอกจากสิ่งที่เป็นวัตถุแล้ว มนุษย์ยังสร้างแนวความคิด ปรัชญา ค่านิยม ความเชื่อ ความรู้ต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นทั้งนั้น องค์ประกอบเหล่านี้แตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน ซึ่งมีสภาพ และระดับต่างกัน การประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด และสืบต่อกันไปตลอดเวลา สิ่งทั้งหลายที่มีมนุษย์คิดค้นขึ้นมาจะมีความสัมพันธ์กันต่อกันในแต่ละชนิดของมันเอง ความสัมพันธ์เหล่านี้คล้ายๆ กับลูกโซ่ที่ต่อกันเป็นช่วงๆ อันเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ภายในองค์ประกอบของสิ่งที่มีมนุษย์คิดค้นขึ้น เช่น สร้างรถยนต์ขึ้นมาก็นำไปวิ่งบนถนนที่สร้างขึ้นมา และอาจจะทำให้เกิดฝุ่นปลิวไปสร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านหรือสามารถที่จะขนส่งผลผลิตพวกพืชผัก ผลไม้ไปขายในตลาดได้เร็วขึ้น เป็นต้น

๓) องค์ประกอบด้านสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น

สิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้นมาหมายรวมทุกอย่าง ที่เกี่ยวข้องกับพืช สัตว์ ทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลาย ซึ่งทุกชุมชนจะมีสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้นเป็นส่วนประกอบอยู่ทั้งนั้น สิ่งต่างๆ แต่ละชนิดในชุมชนที่ธรรมชาติสร้างขึ้นจะมีความสัมพันธ์ต่อกัน เหมือนองค์ประกอบที่กล่าวมาแล้วทั้ง ๒ ประเภท เช่น สภาพอากาศที่แห้งแล้งจะทำให้ดินแตกระแหง และไม่มีน้ำเพียงพอสำหรับการเจริญเติบโตของพืชผลทั้งหลาย เป็นต้น

องค์ประกอบทั้ง ๓ ประการ นี้จะความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา แต่อย่างไรก็ตามองค์ประกอบดังกล่าวนี้จะมีความเจริญที่ไม่เท่าเทียมกัน เพราะว่ามีตัวบงการ (Control Point) หรือกลไกที่มีบทบาทในการควบคุม สนับสนุน หรือส่งเสริมองค์ประกอบทั้ง ๓ ของชุมชนให้

^{๑๑} อ่างแล้ว, ไพรัตน์ เดชะรินทร์, การบริหารการพัฒนาชุมชน, หน้า ๑๗.

เจริญก้าวหน้าหยุดอยู่กับที่ หรือมีการเปลี่ยนแปลงไป ตัวบ่งการสำคัญนี้คือระบบต่างๆ ในชุมชนนั่นเอง ซึ่งมีรายละเอียด^{๑๒} ดังต่อไปนี้

(๑) **ระบบการปกครอง** การบริหารประเทศย่อมขึ้นอยู่กับ การจัดการปกครองอาจเป็นแบบกระจายอำนาจ หรือเป็นรูปแบบรวมอำนาจอยู่ที่ส่วนกลาง และรูปแบบการปกครองย่อมมีอิทธิพลในการกำหนดหรือบ่งการองค์ประกอบของชุมชนในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เช่น การปกครองแบบคอมมิวนิสต์ แบบเสรีประชาธิปไตย ชุมชนที่มีระบบการปกครองต่างกันย่อมมีเสรีภาพอิสรภาพแสดงออกต่างกันและย่อมส่งผลสะท้อนมาถึงวิถีชีวิตของบุคคลที่อยู่ในชุมชนนั้น

(๒) **ระบบเศรษฐกิจ** อิทธิพลของระบบเศรษฐกิจ ต่อองค์ประกอบนับว่ามีมากทีเดียว การที่ชุมชนใดชุมชนหนึ่ง หรือประเทศใดประเทศหนึ่งจะเป็นประเทศอุตสาหกรรม หรือเกษตรกรรมนั้น นับได้ว่าเป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงของชุมชน อย่างประเทศไทยเรามักกล่าวกันอยู่เสมอ ระบบเศรษฐกิจเป็นแบบเกษตรกรรม ผลผลิตและรายได้ประชาชาติส่วนใหญ่ได้จากผลผลิตทางการเกษตร เครื่องมือที่ใช้ในชุมชนจึงเป็นเครื่องมือเพื่อการเกษตรเสียเป็นส่วนมาก ปัญหาเรื่องการตลาด การผลิต จึงเป็นปัญหาของการเกษตร แต่หากเป็นชุมชนที่ระบบเศรษฐกิจ ขึ้นอยู่กับอุตสาหกรรมมากกว่าการเกษตร ชุมชนนั้นก็จะมีเครื่องมือเครื่องใช้ เพื่ออุตสาหกรรมมากกว่าการเกษตรกรรม

(๓) **ระบบการศึกษา** ความเจริญของชุมชนและความล้ำหลังของชุมชน เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วจะเห็นว่าระบบการศึกษาได้แผ่ขยายวงกว้างขวาง สมาชิกในชุมชนมีการศึกษาสูง โดยเฉลี่ยแล้วการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เจริญมีมาก เพราะการถ่ายทอดวิชาความรู้ และการคิดค้นประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ ย่อมมีมากขึ้นในที่ชุมชนที่สมาชิกในชุมชนนั้นยังไม่มีการศึกษา หรือโดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ ระบบการศึกษาย่อมจะสร้างความสัมพันธ์ของทั้งสามองค์ประกอบ ให้สับสนยิ่งขึ้น หรือแบบง่ายๆ อย่างเช่น ชุมชนในเมือง คนในชุมชนมีการศึกษามากกว่าในชนบท สถาบันทางสังคม หรือกลุ่มถาวรมีมากกว่าชนบท ซึ่งมีเพียงสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลัก การรวมกลุ่มเพื่อกระทำการกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน ก็จะทำให้รูปลักษณะง่ายๆ และกลุ่มสลายตัวไปเมื่อกิจกรรมสิ้นสุดลง

(๔) **ศาสนา** ตัวกำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในชุมชนหนึ่งๆ ที่มีความสำคัญไม่น้อย โดยเฉพาะในชุมชนที่ยังอยู่ในขั้นพัฒนา คือ ศาสนา ศาสนาในที่นี้ย่อมหมายถึงความเชื่อในสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ และการกระทำต่างๆ ทางศาสนา การศึกษาของนักมานุษยวิทยาพบว่า อิทธิพลเรื่องความเชื่อศาสนาหรือลัทธิศาสนาของชุมชนนั้น มีอิทธิพลมากที่จะสร้างความสัมพันธ์ หรือเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ของชุมชนหนึ่งไปได้อย่างมาก เช่น ชุมชนที่เอามนุษย์มาฆ่าเพื่อบูชายักษ์ โดยเชื่อว่าพระเจ้าจะบันดาลประโยชน์ให้หากได้มีการบูชายักษ์แล้ว

(๕) **ตัวบ่งการอื่นๆ** นอกจากตัวบ่งการใหญ่ทั้งสี่ประการดังกล่าวมาแล้ว ยังอาจมีตัวบ่งการอื่นๆ อีก เช่นตัวบ่งการที่ธรรมชาติสร้างสรรค์ให้ เช่น สัตว์ การเกิดอุทกภัย หรือมีอากาศหนาวจัดร้อนจัด มีภูเขาไฟ สิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อองค์ประกอบของชุมชนอยู่มาก^{๑๓}

^{๑๒} อ่างแก้ว, ไพรัตน์ เดชะรินทร์, การบริหารการพัฒนาชุมชน, หน้า ๑๙-๒๒.

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙-๒๒.

๒.๑.๓ โครงสร้างทางสังคมของชุมชน

โครงสร้างชุมชนเปรียบเสมือนกับต้นไม้ ซึ่งประกอบไปด้วยราก ใบ ลำต้น และ ส่วนประกอบอื่นๆ หรือถ้าเปรียบกับบ้านก็ได้แก่ พื้น เสา ฝ้า คาน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ประกอบเข้าด้วยกันอย่างเป็นระเบียบ ส่วนโครงสร้างของชุมชนที่สำคัญนั้น^{๑๔} ได้แก่

๑) บุคคล หมายถึง คนหนึ่งๆ ที่มีคุณลักษณะหรือบุคลิกแตกต่างกันไป เนื่องจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนด

๒) กลุ่มคน หมายถึง บุคคลตั้งแต่ ๒ คน ที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมด้วยการกระทำต่อกัน คือ มีปฏิริยาโต้ตอบกันและเข้าใจกัน

๓) สถานภาพและบทบาท ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ของบุคคลซึ่งผูกพันกันอยู่ในสังคมบุคคล แต่ละคนจะมีสถานภาพและบทบาทหลายอย่างตามกลุ่มที่สังกัดอยู่

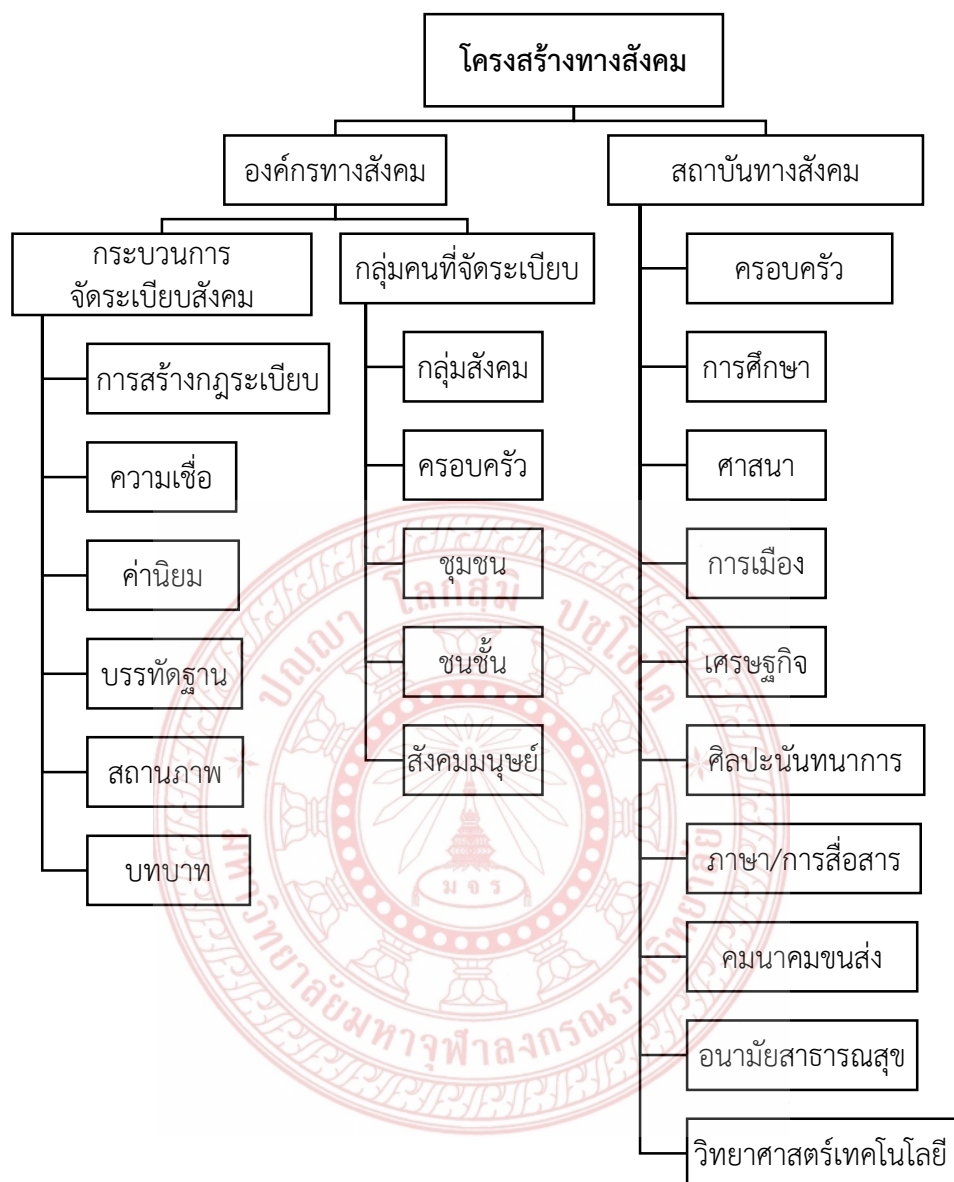
๔) ระบบสังคม เป็นเครื่องมือซึ่งกำหนดและเป็นแนวทางให้สมาชิกของสังคมยึดถือปฏิบัติ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสงบสุขของสังคม

๕) สถาบันทางสังคม หมายถึง คุณธรรมและกิจกรรมบางอย่างที่มีความสำคัญต่อสังคมมนุษย์ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันทางการเมืองการปกครอง สถาบันนันทนาการ เป็นต้น

๖) การแบ่งชนชั้นทางสังคม ได้แก่ การแบ่งชนชั้นในสังคมเมือง คือ ตระกูล เจ้านาย ขุนนาง ขุนหลวง พระ พระยา ความสำเร็จทางราชการ อำนาจทางเศรษฐกิจ และการเมือง ชนิดของอาชีพ และการแบ่งชนชั้นในสังคมชนบท คือ ชนชั้นผู้นำท้องถิ่นกับชนชั้นชาวบ้านทั่วไป^{๑๕}

^{๑๔} เสถียร เหลืองอร่าม, โครงสร้างทางสังคมของชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๔๐.

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๐.

๒.๑.๔ สาเหตุการเกิดชุมชน

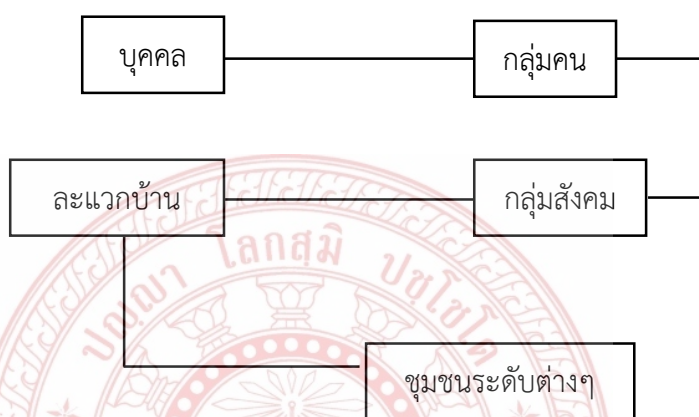
สาเหตุการเกิดชุมชน^{๑๖} มีดังนี้

- ๑) ความเป็นสัตว์สังคมของมนุษย์
- ๒) การตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของมนุษย์
- ๓) การขยายตัวของอุตสาหกรรม
- ๔) การขยายตัวของเมือง
- ๕) การประกอบธุรกิจเกี่ยวกับบ้านและที่ดิน

^{๑๖} อ่างแล้ว, อัจฉรา สโรบล, ชุมชนกับการพัฒนา, หน้า ๗.

- ๖) แผนนโยบายของรัฐ
- ๗) การหนีภัยของมนุษย์
- ๘) สภาพทางภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
- ๙) ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- ๑๐) การขยายตัวของการคมนาคมขนส่ง^{๑๗}

กระบวนการเกิดชุมชน

๒.๑.๕ ประเภทของชุมชน

๑. การแบ่งตามจำนวนประชากร

- ๑.๑) หมู่บ้านเล็ก (Hamlet) เป็นชุมชนที่มีประชากรไม่เกิน ๒๕๐ คน
- ๑.๒) หมู่บ้าน (Village) เป็นชุมชนที่มีประชากรระหว่าง ๒๕๐-๑,๐๐๐ คน
- ๑.๓) เมือง (Town) เป็นชุมชนที่มีประชากรระหว่าง ๑,๐๐๐-๕,๐๐๐ คน
- ๑.๔) นครเล็ก (Small City) เป็นชุมชนที่มีประชากรระหว่าง ๕,๐๐๐-

๒๕,๐๐๐ คน

- ๑.๕) นครขนาดกลาง (Middle City) เป็นชุมชนที่มีประชากรระหว่าง

๒๕,๐๐๐-๑๐๐,๐๐๐ คน

- ๑.๖) นครขนาดใหญ่ (Metropolis) เป็นชุมชนที่มีประชากรระหว่าง

๑๐๐,๐๐๐-๑,๐๐๐,๐๐๐ คน

- ๑.๗)มหานคร (Great Metropolis) เป็นชุมชนที่มีประชากรมากกว่า

๑,๐๐๐,๐๐๐ คน

๒. การแบ่งตามลักษณะของกิจกรรมหลัก

- ๒.๑) ชุมชนศูนย์การค้า (Trade Center)
- ๒.๒) ชุมชนศูนย์การขนส่ง (Transportation Center)

^{๑๗} อ่างแล้ว, อัจฉรา สโรบล, ชุมชนกับการพัฒนา, หน้า ๘.

- ๒.๓) ชุมชนศูนย์กลางของการบริการต่างๆ (Service Center)
๓. การแบ่งตามลักษณะทางนิเวศวิทยา
- ๓.๑) ชุมชนบริการขั้นต้น
- ๓.๒) ชุมชนจำหน่ายหรือชุมชนการค้า
- ๓.๓) ชุมชนอุตสาหกรรม
- ๓.๔) ชุมชนประเภทพิเศษ
๔. การแบ่งตามหน่วยการปกครอง
- ๔.๑) การปกครองส่วนกลาง
- ๔.๒) การปกครองส่วนภูมิภาค
- ๔.๓) การปกครองส่วนท้องถิ่น
๕. การแบ่งตามวิวัฒนาการของเศรษฐกิจ
- ๕.๑) ชุมชนล่าสัตว์
- ๕.๒) ชุมชนเกษตรกรรม
- ๕.๓) ชุมชนอุตสาหกรรม
- ๕.๔) ชุมชนการค้าและบริการ^{๑๘}
๖. การแบ่งตามลักษณะความสัมพันธ์ของคนในชุมชน
- ๖.๑) ชุมชนชนบท (Rural Community) มี ๒ แบบ คือ
- (๑) ชุมชนชนบทดั้งเดิม มีลักษณะโดดเด่น มีความคล้ายคลึงกันทางสังคม มีอาชีพเกษตรกรรม และเป็นเศรษฐกิจแบบพอเลี้ยงตนเอง
- (๒) ชุมชนชนบททั่วไป เป็นชุมชนที่เปลี่ยนแปลงจากชนบทดั้งเดิมเข้าสู่ลักษณะของชุมชนที่มีรายได้เพิ่ม-รายจ่ายเพิ่ม ดันร่นหาเลี้ยงชีพ ต้องการเพิ่มผลผลิต สินค้า^{๑๙}
- ๖.๒) ชุมชนเมือง (Urban Community) เป็นชุมชนที่มีความหนาแน่นของประชากร มีลักษณะของการแบ่งแยก การบุกรุก การกระจายออกจากศูนย์กลางของเมือง และการเดินทางเข้า-ออกประจำ และเป็นชุมชนที่มีพลวัตสูง
๗. การแบ่งตามระดับของการพัฒนา
- ๗.๑) ชุมชนด้อยพัฒนา เช่น ด้อยการศึกษา ล้าหลังในทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หวังพึ่งธรรมชาติ
- ๗.๒) ชุมชนพร้อมพัฒนา เช่น เริ่มมีการศึกษาสูงขึ้น ยอมรับในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เชื่อในเหตุผล มีผู้นำ มีกลุ่มและองค์กรเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน มุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
- ๗.๓) ชุมชนกำลังพัฒนา เช่น เป็นชุมชนที่สมาชิกร่วมมือร่วมใจเพื่อกำลั้งกัน เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ด้วยเทคนิควิธีการและกระบวนการพัฒนาที่เหมาะสม

^{๑๘} อ่างแล้ว, อัจฉรา สโรบล, ชุมชนกับการพัฒนา, หน้า ๙.

^{๑๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙.

๗.๔) ชุมชนเร่งรัดพัฒนา เช่น เป็นชุมชนที่ต่อเนื่องจากชุมชนกำลังพัฒนา ปัจจัยทางการพัฒนา ทั้งบุคคล ทรัพยากร ผู้นำ กลุ่มและองค์กร เทคนิควิธีการ สามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานพัฒนาให้สำเร็จลุล่วงไปได้

๗.๕) ชุมชนพัฒนา เช่น เป็นชุมชนที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ สามารถดำรงลักษณะดังกล่าวไว้ได้ตลอดไป^{๒๐}

๒.๒ ศักยภาพของชุมชน

๒.๒.๑ ความหมายของศักยภาพ

ศักยภาพ หมายถึง ภาวะแฝง อำนาจ หรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่างๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้^{๒๑}

๒.๒.๒ ความหมายของศักยภาพชุมชน

โรเบิร์ต พัทนัม (Robert Putnum) กล่าวว่าชุมชนจะเข้มแข็งและมีศักยภาพได้นั้น เพราะคนในชุมชนมีน้ำใจ มีจิตสำนึกสาธารณะ มีความกระตือรือร้นมีบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันมีเครือข่ายของการทำให้สังคมมาติดต่อสัมพันธ์กันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชุมชน มีสถานภาพทางกายภาพของชุมชนที่เหมาะสม และสมาชิกมีส่วนร่วมในงานสาธารณะของชุมชน^{๒๒}

จิระภา ฉิมสุข ให้ความหมายศักยภาพของชุมชน หมายถึง ชีตความสามารถของชุมชนในอันที่จะตอบสนองความต้องการและแก้ไขสภาพปัญหาของคนส่วนใหญ่ในชุมชน รวมทั้งความสามารถของชุมชนในการประสานความร่วมมือในการดำเนินงานกับคนภายนอกชุมชน ขณะเดียวกันก็ดำเนินการแก้ไขปัญหามาจากภายนอกชุมชน ทั้งนี้ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความปกติสุขในการอยู่ร่วมกันของคน^{๒๓}

เสรี พงศ์พิศ ศักยภาพของชุมชน คือ การที่ชุมชนมี “คน ความรู้ ทรัพยากร” ไม่ได้ “โง่งน เจ็บ” แต่ขาดโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเอง ไม่มีความรู้ในการจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน^{๒๔}

^{๒๐} อ่างแล้ว, อัจฉรา สโรบล, ชุมชนกับการพัฒนา, หน้า ๑๒.

^{๒๑} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด, ๒๕๓๘), หน้า ๒๓๒.

^{๒๒} โรเบิร์ต พัทนัม, ความหมายของศักยภาพชุมชน, อ้างใน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๓, หน้า ๑๕.

^{๒๓} สุวิทย์ อิศาสวัต, ความหมายของศักยภาพชุมชน, อ้างใน จิระภา ฉิมสุข, ๒๕๔๔, หน้า ๕.

^{๒๔} เสรี พงศ์พิศ, วิธีคิด วิธีทำ แผนชีวิตเศรษฐกิจชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ภูมิปัญญาไทย, ๒๕๔๖), หน้า ๗.

จิระภา นิมสุข กล่าวถึง ศักยภาพของชุมชนว่า หมายถึง ความสามารถของชุมชนในการจัดการภายในชุมชน เช่น การใช้ระบบเครือข่าย ในระบบคัดเลือกผู้นำ การใช้ระบบศาลเผ่าศาลแก่ ทำหน้าที่พิจารณาคดีและแก้ไขข้อพิพาทความขัดแย้งหรือกรณีพิพาทในชุมชน^{๒๕}

อนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อางอ่ำ กล่าวถึง ศักยภาพและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มคนตั้งแต่เรื่องของจิตสำนึก ความรู้ ทักษะไปจนถึงการจัดการ การรวมกลุ่ม ที่ทำให้เกิดพลังต่อรองในการแก้ปัญหาต่างๆ และการที่กลุ่มจะเข้มแข็งหรือไม่ต้องพิจารณาถึงด้านทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรอื่นๆ ของชุมชนด้วย^{๒๖}

การจะเกิดศักยภาพหรือความเข้มแข็งของชุมชนนั้นมีปัจจัยที่จะเป็นตัวนำไปสู่การมีศักยภาพหรือความเข้มแข็งของชุมชนได้ ดังนี้

เดวิด แมทธีวส์^{๒๗} ได้พิจารณาเงื่อนไขและปัจจัยของชุมชนที่ทำให้เกิดความเข้มแข็ง ดังนี้

๑) โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อความเป็นชุมชน

- (๑.๑) การรวมตัวเป็นกลุ่ม/องค์กร มีมากน้อยเพียงใด
- (๑.๒) ขนาดของกลุ่มที่พบปะ
- (๑.๓) จำนวนสถานที่และโอกาสในการพบปะสังสรรค์ เพื่อการแก้ปัญหาของชุมชน
- (๑.๔) ประเด็นพูดคุย/แก้ปัญหาของชุมชน
- (๑.๕) ระดับความสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนในชุมชน
- (๑.๖) เครื่องมือสื่อสาร

๒) กระบวนการเฉพาะบางอย่าง

(๒.๑) กระบวนการตัดสินใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาโดยรวมของชุมชนเป็นอย่างไร การมีส่วนร่วมของคนมากน้อยเพียงไร บทบาทของผู้นำในการตัดสินใจเป็นอย่างไร

(๒.๒) กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่แตกต่างกัน หรือการหาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหา

๓) ผู้นำ

(๓.๑) จำนวนผู้นำ การกระจายตัวในตำบล/พื้นที่

(๓.๒) บทบาทของผู้นำสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชน เช่น การเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นริเริ่ม การสร้างกระบวนการ/กิจกรรมให้สมาชิกมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายภายใน/ภายนอกชุมชน

(๓.๓) คุณสมบัติ เช่น การติดตามสถานการณ์ปัญหา การเปิดกว้างให้การเรียนรู้ไม่แบ่งฝ่ายมองการไกล

๔) กระบวนการที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม

^{๒๕} จิระภา นิมสุข, ความหมายของศักยภาพชุมชน, อ้างในสุรเชษฐ์ เวชพิทักษ์, ๒๕๓๓, หน้า ๒๒-๒๓.

^{๒๖} อนุชาติ พวงสำลี และ อรทัย อางอ่ำ, การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๓๙), หน้า ๒๕๗.

^{๒๗} เดวิด แมทธีวส์, การเมืองภาคพลเมือง, แปลโดย วันชัย วัฒนศัพท์, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท, ๒๕๓๙), หน้า ๑-๒๕.

(๔.๑) เป็นการประเมินว่าชุมชนมีระบบความคิดด้านต่างๆ เหล่านี้มากน้อยเพียงไร
 (๔.๒) การให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมพอกๆ กับผลงาน
 (๔.๓) การดึงคนให้มาร่วมกระบวนการคิดและตัดสินใจให้มากที่สุด
 (๔.๔) การเน้นศักยภาพของสมาชิกที่มาร่วมตัวกันว่าเป็นต้นทุนของชุมชน มากกว่า
 มองว่าเป็นปัญหาของชุมชน

(๔.๕) ความคิดเกี่ยวกับ “อำนาจ” หรือ “พลัง” ในการเปลี่ยนแปลง เน้นพลังของกลุ่ม
 ในการแก้ปัญหาของตนเองมากกว่าฝากความหวังไว้ที่ผู้มี “อำนาจ” หรือไม่

(๔.๖) ความคิดเกี่ยวกับการรับผิดชอบแก้ปัญหาของชุมชนตนเอง

๕) ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับสถาบันต่างๆ ในชุมชน

(๕.๑) การพึ่งพาหน่วยงานของรัฐที่มีมากน้อยเพียงไร

(๕.๒) ความร่วมมือสนับสนุน ความใกล้ชิดกันของโรงเรียน วัด และสถานบริการ
 ในชุมชน

๖) ความรู้สึกร่วมเป็นกลุ่มชุมชนเดียวกัน และมองหาทางออกของความร่วมมือในชุมชน
 เป็นการประเมินว่าในชุมชนมีความรู้สึกผูกพันเป็นชุมชนหรือไม่ โดยดูจาก

(๖.๑) ประวัติศาสตร์/คำบอกเล่าของชาวบ้านเกี่ยวกับการช่วยเหลือกัน และกันในการ
 แก้ปัญหาชุมชน

(๖.๒) การทำกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือหลายฝ่ายร่วมกัน

(๖.๓) ความพยายามในการดึงเอาคนที่ยังไม่เข้าร่วมงาน พัฒนาชุมชนให้เข้ามา
 ร่วมด้วย^{๒๘}

๒.๒.๓ ปัจจัยที่สนับสนุนศักยภาพชุมชน

ศักยภาพชุมชนเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงขีดความสามารถสูงสุด ที่ชุมชนจะตอบสนองต่อการ
 แก้ไขปัญหา และการจัดการชุมชนบนพื้นฐานของทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่ ฉะนั้นในแต่ละชุมชนจึงมี
 ศักยภาพที่แตกต่างกัน และความแตกต่างกันเหล่านี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยสนับสนุน หลายประการดังนี้

๑) ขีดความสามารถในการเรียนรู้ในที่นี้หมายถึง ขีดความสามารถของบุคคลหรือกลุ่ม
 องค์กรชุมชน หรือสมาชิกในสถาบันต่างๆ ในชุมชนที่จะเข้าถึงความรู้และสามารถ จัดการความรู้ได้
 อย่างเป็นระบบ หมวดยุคและประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ตามครรลองของชุมชน โดยทั่วไปขีด
 ความสามารถในการเรียนรู้ยังขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางการศึกษา แหล่งความรู้โดยรอบ ความสัมพันธ์
 ใกล้ชิดกับผู้ถ่ายทอดความรู้รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของบุคคล

๒) ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน ในที่นี้หมายถึงทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตาม
 ธรรมชาติ และมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ตามความต้องการได้ เช่น ทรัพยากรดินและการใช้
 ที่ดิน ทรัพยากรน้ำและแหล่งน้ำ ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า โดยทรัพยากรต่างๆ เหล่านี้เปรียบเสมือน
 กับเป็นทุนของชุมชนที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้

^{๒๘} อ่างแก้ว, เดวิด แมทธีวส์, การเมืองภาคพลเมือง, หน้า ๑-๒๕.

๓) สมาชิกในชุมชน ในที่นี้หมายถึงรวมถึงบทบาทของสมาชิกในชุมชน ศักยภาพของความเป็นผู้นำในชุมชน ระบบการได้มาซึ่งผู้นำ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนต่อกระบวนการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ อย่างแข็งขัน การแสดงบทบาทของสมาชิกในชุมชน

๔) ระบบการบริหารจัดการชุมชน เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่างๆ เช่น การระดมสมาชิกในชุมชน การระดมทุน การกำหนดกฎเกณฑ์กติกาในการจัดการชุมชน การจัดตั้งกลุ่มตามวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพลังอำนาจในการต่อรองกับกลุ่มภายนอก^{๒๙}

๒.๒.๔ การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อเป็นการกระตุ้นส่งเสริม สนับสนุน ประสานให้ชุมชนมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการในมิติต่างๆ ที่สูงขึ้น ทั้งขีดความสามารถในการเตรียมความพร้อมชุมชน การเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำ การให้ความรู้ และจิตสำนึกด้านอนุรักษ์แก่ชุมชน รวมไปถึงการให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์วางแผน ตัดสินใจ ดำเนินงาน และการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของชุมชน อันเป็นการตอบสนองต่อเป้าหมายที่วางไว้

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนต้องดำเนินไปอย่างไม่มีรีบร้อน และสอดคล้องกับค่านิยม และวัฒนธรรมของชุมชน หรือหากต้องปรับเปลี่ยนวิถีปกติของชุมชน ก็ควรปรับเปลี่ยนแบบค่อยเป็นค่อยไป สำหรับการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนมีแนวทางปฏิบัติหลายแนวทาง การเลือกใช้แนวทางใดนั้นก็ควรพิจารณาจากความพร้อมของชุมชนเป็นสำคัญ รวมไปถึงพิจารณาจากประเด็นอื่นๆ ดังนี้

๑) ความต้องการของชุมชน หมายถึง ชุมชนควรระบุความต้องการที่แท้จริงต่อการสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนในการแก้ไขปัญหา

๒) ความวิกฤตของปัญหา หมายถึง ควรพิจารณาจากความรุนแรงของปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อในวงกว้างและเชื่อมโยงไปสู่การดำเนินชีวิตของสมาชิกในชุมชน

๓) ความเป็นได้ในทางปฏิบัติหมายถึง ความสามารถในการนำแนวทางการเสริมสร้างไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม^{๓๐}

๒.๒.๕ แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน

แนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เป็นการกำหนดกรอบแผนการปฏิบัติ เพื่อสนับสนุนการจัดการทรัพยากรในกลุ่มน้ำ โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนมีขีดความสามารถในการจัดการที่สูงขึ้น โดยมีประเด็นในการดำเนินงาน ดังนี้

๑) การประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมของชุมชน

๒) การสนับสนุนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน

๓) การพัฒนาศักยภาพและบทบาทผู้นำชุมชน

^{๒๙} เสรี พงศ์พิศ, ฐานคิด : จากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : พลังปัญญา, ๒๕๔๘), หน้า ๒๗.

^{๓๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗.

๔) การสร้างและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 ๕) การเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มและองค์กรเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ : กรณีศึกษาพื้นที่ลุ่มน้ำชี

- ๖) สนับสนุนให้เกิดการวิจัยด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ๗) พัฒนาระบบการเป็นวิทยากรกระบวนการชุมชน
- ๘) จัดลำดับความสำคัญของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- ๙) ส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๑๐) จัดทำเวทีชาวบ้านเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของชุมชน
- ๑๑) ส่งเสริมการดำเนินชีวิตของชุมชนแบบเศรษฐกิจพอเพียง
- ๑๒) ปรับเปลี่ยนบทบาทการทำงานขององค์กรสนับสนุนชุมชน

การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมขององค์กร เป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพขององค์กรยุคใหม่ ให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง และนำองค์กรให้สามารถทำงานสนองตอบ ต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถสนับสนุนบทบาท ขององค์กรชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้โดยที่หน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรภายนอกเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานให้น้อยที่สุด เพื่อชี้ให้เห็นว่าชุมชนนั้น มีความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง^{๓๑}

๒.๒.๖ การประเมินศักยภาพของชุมชน

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข^{๓๒} กล่าวว่า การวินิจฉัยศักยภาพของชุมชนในงานพัฒนา เพื่อแก้ไข ปัญหา และสนองความต้องการของชุมชนวิเคราะห์จากองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

๑) ความกระตือรือร้นหรือวิถึญาณ ตลอดจนการรับรู้และจิตสำนึกในการพัฒนาของ ประชาชน เป็นการวินิจฉัยความพร้อมของประชาชน หมายถึง ความมีส่วนร่วมของประชาชนในงาน พัฒนา ความกระตือรือร้นมีความสำคัญอย่างมากแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชน ทั้งนี้รวมถึง การรับรู้และการมีจิตสำนึกในงานพัฒนาของประชาชนด้วย

๒) โครงสร้างและบทบาทขององค์กรชุมชน ผู้นำชุมชน รวมทั้งโครงสร้างอำนาจชุมชน เป็นเรื่องที่พิจารณาถึงสภาพการปกครองของผู้นำชุมชนว่ามีบทบาทอย่างไรในการดำเนินงานพัฒนา เช่น คุณภาพและลักษณะของผู้นำชุมชน และองค์กรของชุมชนมีความพร้อมที่จะพัฒนา และเล็งเห็น ความสำคัญในการพัฒนา

๓) การวางแผนและการบริหารจัดการงานพัฒนา พิจารณาถึงความสามารถที่จะดำเนินการแก้ไข ปัญหา และความต้องการของชุมชนมากน้อยเพียงใด

๔) การพัฒนาคน การพิจารณาความพร้อมของทรัพยากรบุคคลในชุมชน ว่าสามารถทำให้ ชุมชนมีการพัฒนามากน้อยเพียงใด เช่น ผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน และประชาชนทั่วไปในชุมชน มีการ พัฒนาชุมชนของตนเองมากน้อยเพียงใด

^{๓๑} อ่างแล้ว, เสรี พงศ์พิศ, ฐานคิด : จากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน, หน้า ๑๙.

^{๓๒} สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, การประเมินศักยภาพของชุมชน, (ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๗), หน้า ๑๓๔-๑๓๖.

๕) เทคโนโลยีในงานพัฒนา ศักยภาพของชุมชนในเรื่องของเทคโนโลยีในงานพัฒนาเป็นอีกเรื่องที่จะต้องทำการวินิจฉัยถึงประสิทธิภาพของเทคโนโลยี ว่าสามารถทำให้งานพัฒนาในชุมชนบรรลุผลสำเร็จตามความต้องการของสมาชิกมากน้อยเพียงใด

๖) การสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์และระบบข้อมูลข่าวสารของชุมชน การวินิจฉัยศักยภาพในเรื่องการสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และระบบข้อมูลข่าวสารของชุมชนนี้ เพื่อที่จะทำให้เกิดความสำนึกและการติดต่อประสานงานความเข้าใจกันมากขึ้น

๗) การระดมทุน แรงงาน และทรัพยากรในชุมชน ปัจจัยเรื่องทุนและทรัพยากรที่เป็นวัตถุดิบเป็นเรื่องที่สำคัญในงานพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและความต้องการของชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากถ้าหากมีการดำเนินการที่ปราศจากทุน แรงงาน และทรัพยากรที่เหมาะสม จะทำให้โครงการประสบปัญหาและไม่สามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายได้

๘) ลักษณะโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นเรื่องที่สำคัญไม่อาจมองข้ามไปได้ ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนย่อมจะแตกต่างกันไป อุปสรรคหรือความสำเร็จในงานพัฒนาต้องพิจารณาจากลักษณะโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งด้วย เช่น ประชาชนมีค่านิยมอย่างไร มีทัศนคติต่อการพัฒนาอย่างไร ลักษณะการพึ่งพาอาศัยเป็นอย่างไร^{๓๓}

๙) ระบบการสนับสนุนจากภายนอกชุมชน การวินิจฉัยในเรื่องของศักยภาพไม่เพียงแต่พิจารณาองค์ประกอบภายในชุมชนเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบจากภายนอกชุมชนด้วย ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนทั้งด้านวัสดุ อุปกรณ์ การบริการ และด้านวิชาการจากภายนอกชุมชนมีผลกระทบต่อภายในชุมชนด้วย ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนมิได้อยู่หนึ่ง หรือติดต่อกันเฉพาะภายในชุมชนเท่านั้น แต่ชุมชนมีการติดต่อสัมพันธ์กับภายนอกชุมชนหรือหน่วยงานอื่นๆ ทำให้จำเป็นต้องทราบถึงการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกชุมชนว่ามีมากน้อยเพียงใด^{๓๔}

สีลาภรณ์ นาคทรพร และคณะ^{๓๕} มีข้อสรุปเกี่ยวกับกรอบตัวชี้วัดความเข้มแข็งหรือศักยภาพของชุมชน ดังนี้

๑) มีการนำมิติเชิงวัฒนธรรมมาผสมผสานในการทำกิจกรรม เพราะการมีฐานทางวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องยึดโยงให้สามารถสร้างองค์กรชุมชนได้ง่ายและมีคุณภาพ

๒) ด้านความสามารถในการตอบสนองต่อปัญหา ควรพิจารณาถึง

(๒.๑) ความรวดเร็วในการตอบสนองต่อปัญหา

(๒.๒) ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมีหลากหลายหรือไม่ ยากง่ายเพียงไร เป็นปัญหาภายในหรือภายนอกชุมชน ปัญหาเหล่านี้จะเป็นเครื่องทดสอบประสิทธิภาพและความสามารถของกลุ่มในการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี

(๒.๓) จำนวนปัญหาที่องค์กรชุมชนสามารถแก้ไขได้

^{๓๓} อ่างแก้ว, สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, การประเมินศักยภาพของชุมชน, หน้า ๑๓๔-๑๓๖.

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๔-๑๓๖.

^{๓๕} สีลาภรณ์ นาคทรพร และคณะ, ตัวชี้วัดสำหรับงานพัฒนาชุมชน : ประสบการณ์จากนักพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, ๒๕๒๘), หน้า ๖๑ - ๖๔.

ก) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรพิจารณาตัวชี้วัด ได้แก่

(ก.๑) มีการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ ทางเลือกการแก้ไขปัญหา และวิธีการแก้ไขปัญหา โดยดูถึงกระบวนการในการวิเคราะห์ดังกล่าวว่า มีการวิเคราะห์ที่ชัดเจนหรือไม่ มีการเชื่อมโยงปัญหา กับสาเหตุหรือไม่ คุณภาพในการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ การตั้งเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาเป็นอย่างไร มีทิศทางที่ถูกต้อง มีสติหรือไม่

(ก.๒) มีการพัฒนาจิตสำนึก

ข) ด้านการจัดกลุ่ม ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่

(ข.๑) จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม

(ข.๒) ระดับของการมีส่วนร่วมของสมาชิก ในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น เสนอความคิดเห็น มือปฏิบัติ ฯลฯ

(ข.๓) สมาชิกทำหน้าที่และทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ

(ข.๔) มีการสร้างและพัฒนากระบวนการกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

(ข.๕) มีกฎระเบียบและกติการ่วมกัน

(ข.๖) มีความพร้อมเพรียง ความสามัคคีในการทำกิจกรรมร่วมกัน

ค) ด้านที่เกี่ยวกับผู้นำ ซึ่งหมายถึง ผู้ที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกและชุมชนควรพิจารณา ถึงตัวชี้วัด ได้แก่

(ค.๑) จำนวนผู้นำ มีหลายคนหรือไม่

(ค.๒) ความรู้และทักษะของผู้นำ มีหลายด้านหรือไม่ (เช่น ผู้นำด้านการสื่อสาร การถ่ายทอดความรู้ การจัดการ ฯลฯ)

ง) ด้านที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่

(ง.๑) การที่สมาชิกได้รับผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

จ) ในด้านการยอมรับนับถือที่องค์กรได้รับจากภายนอก ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่

(จ.๑) การสนับสนุนที่ได้รับจากภายนอก เช่น เงินทุนและทรัพยากรในโครงการพัฒนา ต่างๆ

(จ.๒) มีคนเยี่ยมชมศึกษาดูงาน เป็นแหล่งความรู้

(จ.๓) การมีความสามารถในการต่อรองกับรัฐ/แหล่งทุนต่างๆ มากขึ้น

ฉ) ด้านการขยายผล ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่

(ฉ.๑) จำนวนสมาชิกที่เพิ่มมากขึ้น

(ฉ.๒) ประเภทงานและกิจกรรมมีหลากหลายมากขึ้น

(ฉ.๓) จำนวนองค์กรที่เกี่ยวข้องมีมากขึ้น^{๓๖}

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปความหมายเพื่อใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ว่า ศักยภาพของชุมชน หมายถึง ชีตความสามารถ หรือความพร้อมที่จะกระทำให้เป็นผลสำเร็จ

^{๓๖} อ่างแล้ว, สีลาภรณ์ นาครทรรพ และคณะ, ตัวชี้วัดสำหรับงานพัฒนาชนบท : ประสบการณ์จาก นักพัฒนา, หน้า ๖๑ - ๖๔.

รวมถึงการแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบบโฮมสเตย์^{๓๓๗}

๒.๓ การท่องเที่ยว

๒.๓.๑ ความหมายของการท่องเที่ยว

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย^{๓๓๘} ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปเป็นของ IASET (International Association of Experts in Tourism) ศาสตราจารย์ชาวสวิส ๒ คน คือ Hunziker และ Kraft ว่า “การท่องเที่ยวเป็นผลรวมของประสบการณ์พิเศษกับสัมผัสสภาพ ซึ่งเกิดจากการเดินทางและการพักผ่อนต่างถิ่นเป็นการชั่วคราว โดยมีได้ประกอบอาชีพ”

การท่องเที่ยวเป็นรูปแบบหนึ่งของการนันทนาการของมนุษย์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในเวลาว่าง โดยผูกพันกับการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อผ่อนคลายร่างกายและจิตใจจากกิจกรรม งานต่างๆ เป็นการสนองความต้องการในการเปลี่ยนบรรยากาศของสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้อยู่ในสังคมเมืองที่ยุ่งยากซับซ้อนต่อการหลีกเลี่ยงความวุ่นวายไปสู่สภาพธรรมชาติไปแสวงหาสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ มีการประกอบกิจกรรมที่สนุกสนาน กีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ ทัศนศึกษา การสังสรรค์ ตลอดจนการเดินทางเพื่อประกอบธุรกิจและงานอาชีพ

หม่อมหลวงต๋อย ชุมสาย^{๓๓๙} ได้อธิบายถึงความหมายของคำว่า การท่องเที่ยว และการเดินทางไว้ในหนังสือ “ปฐมบทแห่งการท่องเที่ยว” ว่า การท่องเที่ยวเป็นเรื่องของการเดินทาง ถ้าไม่มีการเดินทางก็ไม่มีการท่องเที่ยวและการเดินทาง ได้มีผู้ดำเนินการท่องเที่ยวกับการเดินทางปนๆ กัน บางครั้งก็มักจะใช้คำว่า การท่องเที่ยวให้มีความหมายถึงทั้งการท่องเที่ยว และการเดินทาง สำหรับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ใช้ชื่อในภาษาอังกฤษว่า Tourism Authority of Thailand ส่วนการท่องเที่ยวประเทศอังกฤษใช้ชื่อว่า British Tourist Authority มีบางคำใช้คำการเดินทางให้มีความหมายถึงทั้งการเดินทางและการท่องเที่ยว เช่น องค์การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ซึ่งจัดตั้งขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เรียกชื่อว่า International Union of Official Travel Organization (IUOTO) สถาบันอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยฮาวายที่สอนวิชาการท่องเที่ยวที่มีชื่อว่า School of Travel Industry Management และสมาคมการท่องเที่ยวสำหรับภาคพื้นแปซิฟิกได้ชื่อว่า Pacific Area Travel Association

^{๓๓๗} อ่างแล้ว, สีสถาภรณ์ นาคทรพร และคณะ, *ตัวชี้วัดสำหรับงานพัฒนาชนบท : ประสบการณ์จากนักพัฒนา*, หน้า ๖๑ - ๖๔.

^{๓๓๘} สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, *โครงการศึกษาทบทวนแผนแม่บทในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ*, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัย, ๒๕๓๖), หน้า ๑๒.

^{๓๓๙} หม่อมหลวงต๋อย ชุมสาย และญิบพัน พรหมโยซี, *ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว*, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗), หน้า ๔ - ๖.

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว^{๔๐} ได้อธิบายถึงความหมายของคำว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อผ่อนคลายความเครียด แสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ โดยมีเงื่อนไขว่า การเดินทางนั้น เป็นการเดินทางเพียงชั่วคราว ผู้เดินทางจะต้องไม่ถูกบังคับให้เดินทาง

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งในช่วงเวลาหนึ่ง โดยมีจุดประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อการแสวงหาสิ่งใหม่ และความเพลิดเพลินด้วยความสมัครใจ

๒.๓.๒ ปัจจัยของการท่องเที่ยว

ปัจจัยของการท่องเที่ยว แบ่งได้เป็น ๓ ประเภท^{๔๑} ดังนี้

๑) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) หมายถึง สิ่งที่สามารถดึงดูดหรือโน้มน้าวใจให้เกิดความสนใจปรารถนาที่จะไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว พื้นที่ที่นักท่องเที่ยวไปเยือนจะต้องเป็นพื้นที่ที่มีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ในแหล่งท่องเที่ยวจะมีจุดที่เป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวจุดหนึ่งหรือหลายจุดก็ได้ ถ้ามีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวหลายจุด แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะมีนักท่องเที่ยวและสนใจนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวกันมาก สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือ

(๑) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่ธรรมชาติให้มา (Natural Attraction Factors) คือ ความงามตามธรรมชาติที่สามารถดึงดูดใจคนไปเยือนหรือไปเที่ยวในพื้นที่นั้น เช่น หาดทรายที่สวยงาม สภาพป่า และชีวิตสัตว์ป่า เป็นต้น

(๒) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Historical and Cultural Attraction Factors) เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นแล้วสามารถดึงดูดใจให้มนุษย์ไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น สิ่งก่อสร้างที่เป็นสถาปัตยกรรม ได้แก่ วัด วัง เมืองโบราณ เป็นต้น วิถีชีวิตจากการทำงานของคน เช่น ตลาดน้ำ ก็เป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่มนุษย์ทำให้เกิดขึ้นมา รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ที่คนเราสร้างขึ้นมา เช่น การแข่งกีฬา การแสดง การจัดเทศกาล เช่น งานเทศกาลอาหาร งานเทศกาลผลไม้ เป็นต้น

๒) สิ่งอำนวยความสะดวก (Facility) หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่รองรับการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปได้อย่างสะดวกสบายที่สำคัญมากที่สุดคือ เรื่องที่พักแรมไม่ว่าจะเป็นที่พักในรูปแบบโรงแรม รีสอร์ท บังกะโล เกสต์เฮ้าส์ สิ่งสำคัญอันดับรองลงมา คือ การบริโภคจึงต้องมีร้านอาหารบริการสำหรับนักท่องเที่ยว ตลอดจนข่าวสารข้อมูลเพื่อการเดินทางไว้บริการนักท่องเที่ยว

๓) การเข้าถึงได้ (Accessibility) หมายถึง การไปถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้นได้ คือ ต้องมีการคมนาคมขนส่งนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นอย่างสะดวก

^{๔๐} สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยว, (กรุงเทพมหานคร : กองวิชาการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว, ๒๕๕๖), หน้า ๗.

^{๔๑} นิคม จารุมณี, การท่องเที่ยวอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, (กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา, ๒๕๕๓), หน้า ๔๓.

ปัจจัยในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวของแต่ละบุคคล ย่อมมีความแตกต่างกันไปตาม ความพึงพอใจหรือความต้องการที่จะได้รับการไปท่องเที่ยว โดยที่บางคนต้องการไปท่องเที่ยว ธรรมชาติอย่างเดียวแต่บางคนอาจจะต้องการความความสะดวกสบายในเรื่องของที่พักหรืออาหาร เป็นต้น

การท่องเที่ยวจึงเป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีองค์ประกอบหลัก ๓ ด้าน คือ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Resource) บริการท่องเที่ยว (Tourism Service) และการตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market of Tourist) แต่องค์ประกอบย่อยๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน เป็นเหตุและผลซึ่งกันและกัน ความแตกต่างของแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยวจึงอยู่ที่ความแตกต่างใน องค์ประกอบย่อยและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั่นเอง^{๔๒}

ทั้งนี้ การท่องเที่ยวจึงเป็นปรากฏการณ์ของมนุษย์ ที่สร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับ สภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติ และวัฒนธรรมในการเดินทางไปท่องเที่ยวแต่ละสถานที่ย่อมมี จุดหมายของการเดินทางไปท่องเที่ยวที่ต่างกัน^{๔๓}

๒.๓.๓ องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว มี ๓ องค์ประกอบ^{๔๔} ได้แก่

๑) สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว (Attraction) หมายถึง สิ่งที่สามารถดึงดูดโน้มน้าวใจให้ เกิดความสนใจปรารถนาที่จะไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยววันนั้นๆ

๒) สิ่งอำนวยความสะดวก (Facility) หมายถึง สรรพสิ่งทีรองรับในการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อทำให้การท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสะดวก สิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งถือว่าสำคัญที่สุด เช่น ที่พักแรม ไม่ว่าจะเป็นที่พักในรูปแบบใด

๓) การเข้าถึงได้ (Accessibility) หมายถึง การไปถึงแหล่งท่องเที่ยววันนั้นได้ นั่นคือ จะต้อง มีการคมนาคมขนส่งท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยววันนั้นอย่างสะดวก การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีด้วยกัน ๓ ทาง คือ ทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ถ้าแหล่งท่องเที่ยวสามารถไปได้ทั้ง ๓ ทาง แหล่งท่องเที่ยววันนั้นจะสามารถพัฒนาได้ดี เมื่อมีทางคมนาคมขนส่งจะต้องมีทางพาหนะขนส่ง ทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ที่จะขนส่งนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญของการเข้าถึง

๒.๓.๔ วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

เนื่องจากเรื่องการกระตุ้น ในการเดินทางเกิดจากแรงกระตุ้นในการเดินทางที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้มาท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว ด้วยวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน^{๔๕} ดังนี้

๑) การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากความอยากรู้อยากเห็นด้านต่างๆ เป็นการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเพื่อได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ ได้แก่ วัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างออกไป ทั้งทางด้านการเมือง

^{๔๒} อ่างแล้ว, นิคม จารุณี, การท่องเที่ยวอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, หน้า ๔๓.

^{๔๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๓-๔๔.

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔.

^{๔๕} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

ด้านสมาคม และบุคคล ด้านลักษณะพิเศษของสภาพธรรมชาติ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ กล่าวคือ การได้รับรู้เรื่องราวที่แตกต่างไปจากที่ตนเองเคยได้รับรู้นั้นเอง

๒) การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากความต้องการที่พักผ่อนหย่อนใจเพื่อเป็นการผ่อนคลาย ความเครียดจากภารกิจประจำวัน ได้แก่ การไปเล่นกีฬาประเภทต่างๆ การเดินทางท่องเที่ยวตาม แหล่งบริเวณที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ งานศิลปะ และการดนตรี หรือความบันเทิงอย่างอื่นๆ ซึ่ง รวมถึงการท่องเที่ยวตามสวนสนุก สวนสัตว์ บาร์ ผับ และการจับจ่ายซื้อของไว้ด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อ การพักผ่อนหย่อนใจของผู้ท่องเที่ยวเอง

๓) เพื่อการจาริกแสวงบุญ การนมัสการศาสนสถาน หรือ เกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงที่ผู้มา ท่องเที่ยวนับถือ รวมถึงการท่องเที่ยวตามสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือ ศาสนาและกิจกรรม ทางศาสนา

๔) เพื่ออาชีพและธุรกิจของผู้ท่องเที่ยวได้แก่ การเดินทางเพื่อสำรวจค้นคว้า การประชุม การสัมมนา การดูงาน การศึกษา ซึ่งเปรียบเสมือนการเดินทางทัศนศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้หรือเพื่อ เป็นเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้ท่องเที่ยวเอง

๕) เพื่อเยี่ยมญาติพี่น้องเพื่อนฝูง ในต่างถิ่น มักเกิดขึ้นในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ หรือ วันหยุดนักขัตฤกษ์ และวันเทศกาลต่างๆ^{๔๖}

๒.๓.๕ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมพร้อมกันไป ในขณะที่เดียวกันก็ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม และได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน หลักการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น จึงประกอบด้วยหลักการที่ สำคัญอยู่ ๑๐ ประการ คือ

๑) อนุรักษ์โดยใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using resource sustainable) หมายถึง ต้องมี วิธีการจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิม ทั้งมรดกทางธรรมชาติ และมรดกทางวัฒนธรรมอย่างเพียงพอ หรือใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้อย่างประหยัดต้องคำนึงถึงต้นทุนอันเป็นคุณค่า คุณภาพของธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง การสงวนรักษาคุณภาพของทรัพยากร ให้มีคุณค่าต่อชีวิตที่ดี รู้วิธีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ปรับปรุง บำรุงให้เกิดประโยชน์ได้นาน เพิ่มพูน และเสริมสร้างไว้ให้มากเพียงพอต่อการ ใช้เพื่อการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม การปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรนั้น ต้องคงความเป็นเอกลักษณ์ อย่างดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด เกิดผลกระทบอันเป็นผลเสียน้อยที่สุด โดยการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ประยุกต์ กับเทคโนโลยีแบบใหม่ การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดอย่างเหมาะสม จะสามารถดำเนิน ธุรกิจได้อย่างยาวนาน

^{๔๖} อ่างแล้ว, สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยว, หน้า ๔๕.

๒) ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นกับการลดของเสีย (Reducing over- consumption and waste) ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันวางแผนการจัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพหรือจัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณสมบัติและมีคุณภาพเหมือนกันใช้ทดแทนกันได้ เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก ส่วนการลดของเสีย เช่น ขยะปฏิภูลต้องหาวิธีการจัดการโดยการแยกประเภทขยะ ขยะแห้งอาจนำระบบการหมุนเวียนการใช้ การใช้ซ้ำ และการแปรรูปกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Reuse Renew Recycle) ขยะเปียกอาจนำไปทำปุ๋ยอินทรีย์ และนำหมักปุ๋ยจุลินทรีย์ได้

๓) รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (Maintain diversity) ต้องวางแผนขยายรากฐานการท่องเที่ยว โดยการรักษา และส่งเสริมให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม โดยการเพิ่มคุณค่าและมาตรฐานการบริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาในการท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้นนานขึ้นหรือกลับไปเที่ยวซ้ำอีก

๔) ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating tourism into planning) ต้องมีการประสานแผนการพัฒนาในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล, อบต.) แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาของกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้การพัฒนาการทำงานในสถานที่ท่องเที่ยวเดียวกันมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น^{๔๗}

๕) นำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Supporting local economy) ต้องประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่นนำไปประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการขยายการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวให้มากขึ้นเป็นการสร้างรายได้กระจายสู่ประชากรที่ประกอบการในท้องถิ่น

๖) การมีส่วนร่วมโดยการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น (Involving local communities) ต้องร่วมทำงานกับท้องถิ่นแบบเป็นองค์กรรวม (Participation Approach) โดยเข้าร่วมในลักษณะหน่วยงานร่วมจัด เช่น เป็นหน่วยงานร่วมทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ เป็นหน่วยงานร่วมวิเคราะห์ หรือร่วมแก้ปัญหาด้วยกัน เป็นหน่วยงานร่วมส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว^{๔๘} ด้วยกัน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องประสานเครือข่ายระหว่างองค์กรและท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่น

๗) มีการประชุมกับผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Consulting stakeholders and the public) ต้องมีการประสานกับประชาคมในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่ ร่วมประชุมหารือถึงการเพิ่มศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยว การประเมินผลกระทบการท่องเที่ยว

^{๔๗} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, (เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒), หน้า ๙.

^{๔๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐.

การแก้ไขปัญหาที่เกิดจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการตลาด โดยจัดการประชุมกัน อย่างสม่ำเสมอเพื่อร่วมปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน เป็นการลดข้อขัดแย้งในด้านผลประโยชน์ที่ต่างกัน

๘) การพัฒนาบุคลากร (Training staff) ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ความรู้ การฝึกอบรม การส่งเจ้าหน้าที่ดูงานอย่างสม่ำเสมอให้มีความรู้ มีแนวคิด และวิธีปฏิบัติในการ พัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนับเป็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กร และเป็นการช่วยยกระดับมาตรฐาน การบริการการท่องเที่ยว

๙) การจัดเตรียมข้อมูล คู่มือในการบริการข่าวสารการท่องเที่ยว (Marketing tourism responsibly) ต้องร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว ข่าวสารการบริการ การขายให้พร้อมและเพียงพอต่อการเผยแพร่ อาจจัดทำในรูปแบบสื่อทัศนูปกรณ์รูปแบบต่างๆ เช่น คู่มือการท่องเที่ยว คู่มือการตลาดการท่องเที่ยวในรูปแบบเอกสาร แผ่นพับ หนังสือคู่มือ วิดีโอ แผ่นซีดีรอม เป็นต้น

๑๐) ประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย (Undertaking research) จำเป็นต่อการแก้ปัญหา และเพิ่มคุณค่าคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว การลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยว โดยจะต้องมีการประเมินผล การตรวจสอบผลกระทบ และการศึกษาริวิจัยอย่างสม่ำเสมอ โดยการสอบถามผู้ใช้บริการโดยตรง การสอบถามเห็นจากใบประเมินผลหรือการวิจัยตลาดการท่องเที่ยว เพื่อทราบผลของการบริการ นำมาปรับปรุง และแก้ไขการจัดการการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความประทับใจ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว^{๔๙}

๒.๓.๖ องค์กรบริหารและการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

องค์กรและที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในส่วนที่รับผิดชอบภายใต้กรอบที่มีอยู่อย่างกว้างๆ โดยมีการติดต่อประสานงาน และเกี่ยวข้องกันเท่าที่ ต้องการเท่านั้น ยังไม่มีการประสานให้เป็นเครือข่ายที่ชัดเจน จึงมักเกิดปัญหาในการจัดการท่องเที่ยว อยู่เสมอ ดังนั้น จึงมีการกำหนดแบบแผนการดำเนินการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวภายใน องค์กรขึ้น เช่น ผู้เป็นเจ้าของพื้นที่หรือผู้ดูแลต้องการมีการดูแลรับรองพื้นที่ และดูแลทรัพยากร หน่วยงานในพื้นที่รับผิดชอบต้องเป็นสื่อกลางในการท่องเที่ยว ผู้ที่มีหน้าที่ในด้านดำเนินการใน กิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ต้องอยู่ในการดูแลและกำหนดแนวทางการบริหารจัดการ โดยผู้บริหาร หรือผู้จัดการระดับสูง และเจ้าหน้าที่รับผิดชอบตามลำดับ^{๕๐}

^{๔๙} อ่างแล้ว, บุญเลิศ, จิตตั้งวัฒนา, การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, หน้า ๑๐.

^{๕๐} อ่างใน, การท่องเที่ยวและกีฬา, คู่มือเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทศรีเมืองการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๔๒.

๒.๔ การท่องเที่ยวโดยชุมชน

๒.๔.๑ ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

อุทยานแห่งชาติกับการท่องเที่ยวภาคอีสาน^{๕๑} กล่าวถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากประชาชนภายในชุมชนร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ในการปรึกษาหารือ และตัดสินใจแก้ปัญหา ร่วมกัน เพื่อปรับปรุงสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ ให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น นับเป็นความเจริญที่สร้างความสำนึกและความสามารถ ให้แก่บุคคลในชุมชน

มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด^{๕๒} กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนคือ การท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็น องค์ประกอบสำคัญทั้งในด้านการดำเนินการ การบริหารจัดการ การตัดสินใจ และการจัดการ ผลประโยชน์ โดยอาศัยปัจจัยเกื้อหนุนจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ประเพณีวัฒนธรรม และกิจกรรม ที่ชุมชนจัดขึ้น

รชพร จันทร์สว่าง^{๕๓} ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นชุมชน พื้นฐานสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนใน การจัดการท่องเที่ยวของพื้นที่ การท่องเที่ยวชุมชนมีส่วนช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของท้องถิ่นด้วยการ สร้างงานและกระจายรายได้ ขณะเดียวกันก็ช่วยในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียม ประเพณี

๒.๔.๒ ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เทิดชาย ช่วยบำรุง^{๕๔} กล่าวว่าลักษณะการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นเป็นกิจกรรมการ ท่องเที่ยวขนาดเล็กที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของผู้คนในท้องถิ่นในฐานะเจ้าของชุมชน มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและสถานที่ในพื้นที่ สิ่งปลูกสร้างต้องยึดถือสอดคล้องกับท้องถิ่น เป็นพื้นฐาน และการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นต้องทำให้สิ่งสามัญธรรมดาเป็นสิ่งที่พิเศษสำหรับ นักท่องเที่ยว

พจนนา สนวนศรี^{๕๕} กล่าวว่าสิ่งสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือ ผลจากการดำเนินการ ท่องเที่ยว ก่อให้เกิดผลประโยชน์ตามมาทั้งทางตรงและทางอ้อม นั่นคือ ทางตรง ก่อให้เกิดการสร้าง

^{๕๑} สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, การท่องเที่ยวโดยชุมชน(Community – Based Tourism), (ม.ป.ท., ม.ป.ป.), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

^{๕๒} มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด, การท่องเที่ยวแห่งเอเชีย, โครงการพัฒนาการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ปีที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : , มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย, ๒๕๕๑), หน้า ๑.

^{๕๓} รชพร จันทร์สว่าง, เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่าง ยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๖), หน้า ๔๓.

^{๕๔} เทิดชาย ช่วยบำรุง, บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน : บนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๔), หน้า ๑๑๑.

^{๕๕} พจนนา สนวนศรี, คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism Handbook), (กรุงเทพมหานคร : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, ๒๕๕๖), หน้า ๒๔.

งาน สร้างรายได้กับคนในชุมชน ในทางอ้อม ก่อให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนคงเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นและก่อให้เกิดการพัฒนาสาธารณประโยชน์ของชุมชน

สินธุ์ สโรบล^{๕๖} กล่าวถึงลักษณะของการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า การนำเอาทรัพยากร การท่องเที่ยวในท้องถิ่นมาใช้ นั้น จะต้องพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถ และมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน และมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่ คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ เป็นสำคัญ

๒.๔.๓ คุณสมบัติที่สำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คุณสมบัตินี้สำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะคำนึงถึงผลประโยชน์และสิ่งที่ชุมชนจะได้รับในฐานะที่เป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการพัฒนาการท่องเที่ยว

เทิดชาย ช่วยบำรุง^{๕๗} ได้กล่าวถึงคุณสมบัตินี้สำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ ดังนี้

๑) ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีผลกำไรตอบแทนมายังสมาชิกของชุมชนในฐานะของการ เป็นเจ้าบ้านที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งการแบ่งปันผลประโยชน์ไม่ต้อง ผ่านนายหน้าอันเป็นการจัดสรรรายได้ทางตรงให้แก่คนในชุมชน

๒) ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนได้รับผลประโยชน์โดยรวมอย่างแท้จริง การสร้าง สาธารณูปโภค และการยกระดับความเป็นอยู่ที่มีมุ่งสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกในชุมชน

๓) ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านสังคมและวัฒนธรรมในชุมชน เนื่องจากความพยายามนำวิทยาการสมัยใหม่แบบตะวันตก เข้ามาสู่ชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว พร้อมทั้งต้องมีการสร้างจิตสำนึกร่วมกับชุมชนให้มีความรู้สึกผูกพันกับชุมชนของตนเอง

๔) ต้องเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสร้างจิตสำนึกในการเคารพและช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สังคม ตลอดจนวัฒนธรรมในชุมชนให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว

๕) ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวมีความเคารพในวัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่มองว่าใครเจริญหรือด้อยกว่า และที่สำคัญ การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องก่อให้เกิดการเรียนรู้เกิดสติ เกิดปัญญา ทั้งผู้เที่ยวและผู้ต้อนรับ

^{๕๖} สินธุ์ สโรบล, การท่องเที่ยวโดยชุมชน:แนวคิดและประสบการณ์พื้นฐานภาคเหนือ, (เชียงใหม่ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๗.

^{๕๗} อ่างแก้ว, เทิดชาย ช่วยบำรุง, บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : บนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง, หน้า ๑๑๒.

๒.๕ นักท่องเที่ยว

๒.๕.๑ ความหมายของนักท่องเที่ยว

องค์การสหประชาชาติ^{๕๘} (United Nation : UN) ให้ความหมายของ "นักท่องเที่ยว" ไว้ดังนี้

๑) ผู้มาเยือน (Visitor) หมายถึง บุคคลที่เดินทางไปยังประเทศที่ตนมิได้พักอาศัยอยู่เป็นประจำ ด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตามที่มิใช่ไปประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ ดังนั้น ผู้มาเยือน จึงหมายรวมถึงผู้เดินทาง ๒ ประเภท คือ

(๑) นักท่องเที่ยว (Tourist) คือ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราวที่พักอยู่ในประเทศที่มาเยือนไม่น้อยกว่า ๒๔ ชั่วโมง

(๒) นักทัศนจร (Excursionist) คือ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราว และอยู่ในประเทศที่มาเยือนน้อยกว่า ๒๔ ชั่วโมง

ประเทศไทย^{๕๙} ได้กำหนดว่า "นักท่องเที่ยว" หมายถึง บุคคลที่เดินทางจากท้องถิ่นที่อยู่โดยปกติของตน ไปยังท้องถิ่นอื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ และด้วยวัตถุประสงค์ที่มิใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา^{๖๐} ได้ให้ความหมายของนักท่องเที่ยว คือ

๑) บุคคลที่นับเป็นนักท่องเที่ยว ได้แก่

(๑.๑) ผู้ที่เดินทางเพื่อพักผ่อนใจหรือเพื่อสุขภาพ

(๑.๒) ผู้ที่เดินทางไปประชุมหรือประกอบภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง

(๑.๓) ผู้ที่เดินทางเพื่อทำธุรกิจการค้าบางประการ

๑.๔) ผู้ที่เดินทางมากับเรือที่เพลิงตากับทิวทัศน์สองฝั่งน้ำ แม้จะแวะพักอยู่น้อยกว่า

๒๔ ชั่วโมงก็ตาม

๒) บุคคลที่ไม่นับเป็นนักท่องเที่ยว ได้แก่

(๒.๑) ผู้เดินทางมาเพื่อประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งประกอบธุรกิจที่มีรายได้ในประเทศนั้น โดยจะมีสัญญาไว้กับผู้ใดหรือไม่ก็ตาม

(๒.๒) ผู้เดินทางมาเพื่อตั้งถิ่นฐานที่อยู่อย่างถาวรในประเทศนั้น

(๒.๓) ผู้เดินทางข้ามพรมแดนไปทำงานนอกประเทศของตน

(๒.๔) ผู้เดินทางเพื่อเข้าไปเป็นนักเรียน หรือนักศึกษาที่อาศัยอยู่ในที่ที่จัดไว้เป็นหอพักนักเรียนนักศึกษา

^{๕๘} ราณี อลิชัยกุล, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว, หลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์, เอกสารประกอบการเรียนการสอน, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^{๕๙} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

^{๖๐} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวธุรกิจที่ไม่มีวันตายของประเทศไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ซี.พี.บุ๊ค สแตนดาร์ด, ๒๕๔๘), หน้า ๒๐.

(๒.๕) ผู้เดินทางผ่านโดยมิได้แวะลงจากยานพาหนะเลย แม้ว่าจะเดินทางอยู่ในอาณาเขตของประเทศใดประเทศหนึ่ง เป็นเวลามากกว่า ๒๔ ชั่วโมง

(๒.๖) ผู้ลี้ภัยทางการเมืองหรือผู้ลี้ภัยทางศาสนา ไปอยู่ต่างประเทศหรือผู้ลี้ภัยสงคราม

๒.๕.๒ ประเภทของนักท่องเที่ยว

๑) จำแนกตามประเภทของนักท่องเที่ยว^{๖๐} ดังนี้

(๑.๑) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเอง คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเป็นส่วนตัว หรือครอบครัวเดียว มีการวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวเองว่าจะไปไหน ไปอย่างไร พักที่ไหน กินอะไร

(๑.๒) นักท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม ได้แก่ การเดินทางเป็นหมู่คณะตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไป ส่วนใหญ่มักจะใช้บริการของบริษัทนำเที่ยวหรือจัดไปกันเองเป็นหมู่คณะใหญ่ๆ

๒) จำแนกตามวัตถุประสงค์ที่ท่องเที่ยว ดังนี้

(๒.๑) เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจหรือท่องเที่ยวในวันหยุด โดยมากเป็นการท่องเที่ยวพักผ่อนเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ ผ่อนคลายความตึงเครียดหรือเพื่อเที่ยวชมธรรมชาติ กลุ่มนี้มักจะเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง

(๒.๒) เพื่อการศึกษาวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาหาข้อมูลและความรู้ที่แปลกๆ ใหม่ๆ ไปจากสังคมที่ตนอยู่ การไปชมนิทรรศการ การแสดงต่างๆ หรืองานประเพณี เป็นต้น

(๒.๓) เพื่อสุขภาพ เป็นการท่องเที่ยวเพื่อรักษาตัว เช่น ไปอาบน้ำแร่ เป็นต้น

(๒.๔) เพื่อการกีฬา เป็นการเดินทางไปพักผ่อน เล่นกีฬา ตกปลา เล่นเรือใบ ดำน้ำ

(๒.๕) เพื่อการประชุมสัมมนาเป็นการเดินทางโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการประชุมสัมมนา ในขณะที่เดียวกันเมื่อมีเวลารว่างก่อน หรือหลังการประชุมก็ถือโอกาสท่องเที่ยวไปด้วย

๓) จำแนกตามลักษณะการเดินทาง เช่น ทางบก ทางเรือ และทางอากาศ

๔) จำแนกตามสภาพภูมิประเทศ

(๔.๑) นักท่องเที่ยวในประเทศ หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางจากภูมิลำเนาที่อยู่ของตนไปยังจังหวัดอื่น หรือระหว่างจังหวัดต่อจังหวัด

(๔.๒) นักท่องเที่ยวภายในท้องถิ่น หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวภายในท้องถิ่นของตนเอง หรือไปยังท้องถิ่นใกล้ๆ

(๔.๓) นักท่องเที่ยวต่างประเทศ หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางจากภูมิลำเนาของตนไปยังประเทศอื่นๆ

๕) จำแนกตามอายุ ได้แก่

(๕.๑) นักท่องเที่ยวเยาวชน กลุ่มนี้มักชอบการเดินทางแบบผจญภัย ตื่นเต้น และมีค่าใช้จ่ายไม่มากนักโดยไม่ต้องสำรองความสะดวกรักษาความปลอดภัย เช่น การเดินทางไปไต่เขาล่องแก่ง เทียวป่า เป็นต้น

^{๖๐} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวธุรกิจที่ไม่มีวันตายของประเทศไทย, หน้า ๒๐.

(๕.๒) นักท่องเที่ยวสูงอายุ กลุ่มนี้มักจะใช้ชีวิตบั้นปลายแสวงหากำไรชีวิตโดยการเดินทางไปท่องเที่ยว จึงมีความต้องการที่จะไปในแหล่งที่มีความสะดวกสบายพร้อมที่พักชั้นหนึ่ง และการเดินทางที่ไม่ลำบากมากนัก ทุกอย่างจัดไว้พร้อมไม่ต้องเตรียมการสิ่งใดอีก^{๖๒}

๖) จำแนกตามเพศ ชายและหญิง

๗) จำแนกตามฐานะทางสังคมหรือฐานะทางเศรษฐกิจ ได้แก่

(๗.๑) นักท่องเที่ยวที่มีฐานะดี มักจะไม่เกี่ยงเรื่องค่าใช้จ่าย แต่ขอให้มีความสะดวกสบาย มีความเป็นอยู่ที่สุขสบายเหมือนอยู่บ้านของตนเอง

(๗.๒) นักท่องเที่ยวแบบประหยัด คือ พวกเยาวชน นักเรียน นักศึกษา หรือผู้มีรายได้น้อย แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญเด่นชัดก็คือ การโฆษณาแหล่งท่องเที่ยวประเภทล่องแก่ง หรือปีนเขา ฯลฯ ในกลุ่มข้าราชการที่ปลดเกษียณแล้ว น้อยคนที่จะให้ความสนใจการเดินทางประเภทนี้^{๖๓}

๒.๕.๓ พฤติกรรมและองค์ประกอบนักท่องเที่ยว

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (Tourist Behavior) หมายถึง การแสดงออกของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้สินค้าและบริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รวมทั้งกระบวนการในการตัดสินใจที่มีผลต่อการแสดงออก^{๖๔}

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว เป็นการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะการกระทำนั้น นักท่องเที่ยวจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และบุคคลอื่นจะสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตาม ก็เพื่อมุ่งตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง โดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว (Tourist's Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส ส่วนพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยว (Tourist's Covert Behavior) เป็นการทำงานของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกายรวมทั้งความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมอยู่ภายในจะมีความสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเป็นส่วนใหญ่

องค์ประกอบของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวนั้นมีองค์ประกอบสำคัญ ๗ ประการ^{๖๕} คือ

๑) เป้าหมาย หมายถึง พฤติกรรมนักท่องเที่ยวทุกๆ พฤติกรรม จะต้องมียุทธศาสตร์ในการกระทำ เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มอนุรักษ์ต้องการ เกียรติยศโดยการแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเดินทางท่องเที่ยวโดยที่สภาพแวดล้อมในสถานที่ตนเดินทางยังคงสภาพความสมบูรณ์ของระบบนิเวศดั้งเดิม

๒) ความพร้อม หมายถึง ความมีวุฒิภาวะ และความสามารถในการทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มที่รักความผจญภัย นิยมโต้เขา ปีนหน้าผาต้องมีความพร้อมทั้งสภาพร่างกายและจิตใจแล้วสามารถจะทำกิจกรรมที่ตนชอบได้

^{๖๒} อ่างแล้ว, บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวธุรกิจที่ไม่มีวันตายของประเทศไทย, หน้า ๔๕.

^{๖๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๖.

^{๖๔} ชวัลนุช อุทยาน, “การท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ”, จุลสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ฉบับที่ ๑, ๒๕๕๕, หน้า ๔.

^{๖๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕.

๓) สถานการณ์ หมายถึง เหตุการณ์หรือโอกาสที่เอื้ออำนวยให้เลือกกระทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการ เช่น การท่องเที่ยวตามหมู่เกาะ ควรกระทำในยามคลื่นลมสงบ ไม่ควรทำในขณะที่มีพายุฝนฟ้าคะนอง

๔) การแปลความหมาย หมายถึง วิธีการคิดแบบต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่พอใจมากที่สุด สถานการณ์หนึ่งๆ เช่น เวลาสิบสองนาฬิกา เป็นเวลาที่นักท่องเที่ยวควรหยุดพักรับประทานอาหารกลางวัน

๕) การตอบสนอง คือ การตัดสินใจกระทำกิจกรรมตามที่ตนได้ตัดสินใจเลือกสรรแล้ว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ เช่น นักท่องเที่ยวได้ตัดสินใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดเพื่อพักผ่อน ดังนั้นนักท่องเที่ยวจะต้องวางแผนการเดินทาง และจัดการดำเนินการล่วงหน้า ในการกระทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตั้งแต่กิจกรรมการกำหนดสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการเดินทาง กิจกรรมการจองที่พัก เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง

๖) ผลลัพธ์ที่ตามมา คือ ผลจากการกระทำหนึ่งๆ อาจได้ผลตามที่คาดหมายไว้ หรืออาจตรงกันข้ามกับความคาดหวังที่ตั้งใจไว้ เช่น นักท่องเที่ยวได้มีกำหนดการเดินทางไว้เพื่อมาพักผ่อนวันหยุดในประเทศไทย แต่ปรากฏว่าในเวลานั้นเกิดการชุมนุมที่สนามบิน และทำให้สนามบินต้องปิดทำการ เครื่องบินไม่สามารถลงจอดได้ มีผลลัพธ์ทำให้นักท่องเที่ยว ไม่สามารถบรรลุผลตามที่คาดหมายไว้ได้

๗) ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่กระทำลงไปไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ จึงต้องกลับมาแปลความหมาย ไตร่ตรอง เพื่อเลือกหาวิธีใหม่ๆ มาตอบสนองความต้องการ หรืออาจจะเลิกความต้องการไป เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่เกินความสามารถ เช่น การก่อวินาศกรรมในเมืองมูมไบ ประเทศอินเดียในเดือนพฤศจิกายน ปี ๒๐๐๘ นักท่องเที่ยวที่ตั้งใจจะเดินทางไปเมืองดังกล่าว จะต้องเกิดความผิดหวัง เพราะเกิดความกังวลด้านความปลอดภัย และอาจล้มเลิกความตั้งใจในการเดินทาง หรืออาจเปลี่ยนเส้นทางไปเมืองอื่นที่ปลอดภัยกว่า^{๖๖}

๒.๕.๔ ความแตกต่างของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวมีหลากหลายรูปแบบ มี ๖ รูปแบบ คือ

๑) การท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนาน และความบันเทิงเป็นการท่องเที่ยว เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ โดยเน้นความบันเทิงเร้าใจ

๒) การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นบรรยากาศที่สงบ เงียบ สบาย เน้นสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ และเพื่อการพักผ่อนจากการเจ็บป่วย

๓) การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเข้าไปใช้ชีวิตสัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณีของท้องถิ่นนั้นๆ ที่ตนเองสนใจ

๔) การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นความสนุกสนานบันเทิง และเล่นกีฬา เช่น การเข้าชมฟุตบอลโลก กีฬาโอลิมปิก การตีกอล์ฟ และการเล่นกีฬาทางน้ำ

^{๖๖} อ่างแล้ว, ชวัลนุช อุทยาน, “การท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ”, จุลสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า ๕.

๕) การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจประชุม และสัมมนา เป็นการท่องเที่ยวที่บริษัท องค์กร หรือหน่วยงาน เพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในการทำงาน และเป็นการให้รางวัลกับพนักงานได้ ความสนุกสนาน ความสามัคคีในหน่วยงานหรือองค์กร

๖) การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาหาความรู้ ศึกษาดูงานตาม สถานที่ต่างๆ ที่กลุ่มนักท่องเที่ยวสนใจ^{๖๗}

๒.๕.๕ การกำหนดรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวได้กำหนดรูปแบบของนักท่องเที่ยว (Typology : a systematic classification or study of types) เพื่ออธิบายพฤติกรรมนักท่องเที่ยว การพัฒนารูปแบบของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้มาจากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์หรือการใช้แบบสอบถาม (questionnaire) การกำหนดรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวอาจทำได้หลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และวิธีการที่ใช้การกำหนดรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวรูปแบบพื้นฐานที่สุด คือ การแบ่งนักท่องเที่ยวออกเป็น ๒ กลุ่ม ตามลักษณะของพฤติกรรมของการเดินทาง คือ การแบ่งว่า บุคคลนั้นเป็น

๑) นักท่องเที่ยว (Tourists) หรือ

๒) นักเดินทาง (travelers) นักท่องเที่ยวคือ บุคคลซึ่งซื้อรายการนำเที่ยวเหมาจ่ายจากบริษัทนำเที่ยว ในขณะที่นักเดินทางคือบุคคลซึ่งจัดการการเดินทางด้วยตนเอง เช่น ซื้อตั๋วเครื่องบินเอง จองที่พักเอง กำหนดสถานที่ท่องเที่ยวด้วยตนเอง เป็นต้น

Perreault และ Dorden^{๖๘} ได้เสนอรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวออกเป็น ๔ รูปแบบ ได้แก่

๑) นักท่องเที่ยวแบบประหยัด (Budget Travelers) โดยทั่วไปแล้วนักท่องเที่ยวประเภทนี้มีรายได้ปานกลาง แต่แสวงหาการหยุดพักผ่อนหรือท่องเที่ยวที่ใช้ค่าใช้จ่ายต่ำ

๒) นักท่องเที่ยวชอบผจญภัย (Adventurous Travelers) เป็นนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาดีและมีรายได้ปานกลางถึงสูง มีความชื่นชอบในกิจกรรมระหว่างการเดินทางหรือการท่องเที่ยวแบบผจญภัย

๓) นักท่องเที่ยวประเภทเดินทางระหว่างวันหยุด (Vacationers Travelers) เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็กๆ ซึ่งมักใช้เวลาในการคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือการเดินทางในครั้งต่อไปว่าจะไปที่ไหน อย่างไร นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ค่อนข้างมีความกระตือรือร้นแต่มีรายได้ค่อนข้างน้อย

๔) นักท่องเที่ยวแบบชอบเดินทางโดยใช้ระยะเวลาเดินทางยาวนาน (Moderates Travelers) เป็นนักท่องเที่ยวที่มีใจรักการท่องเที่ยวเดินทางอย่างมากแต่ไม่สนใจการท่องเที่ยวในระหว่างวันหยุดสุดสัปดาห์หรือการใช้เวลากับการเล่นกีฬา แต่จะชอบการเดินทางที่ใช้เวลานานมากกว่า

^{๖๗} อ้างแล้ว, ชวัลนุช อุทยาน, “การท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ”, จุลสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า ๖.

^{๖๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗.

Cohen^{๖๙} ได้เสนอรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

๑) นักท่องเที่ยวแบบนันทนาการ (Recreational Tourists) เป็นนักท่องเที่ยวซึ่งเน้นความสำคัญในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนันทนาการหรือการพักผ่อนทางร่างกาย

๒) นักท่องเที่ยวแบบปลีกตัวหาความเพลิดเพลิน (The Diversionary Tourists) เป็นนักท่องเที่ยวที่พยายามหาแนวทางเพื่อลืมนความจำเจในชีวิตประจำวัน

๓) นักท่องเที่ยวมุ่งหาประสบการณ์ (The Experiential Tourists) เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางเพื่อแสวงหาประสบการณ์ที่แท้จริง นักท่องเที่ยวประเภทนี้สนใจศึกษาและได้รับประสบการณ์ที่แท้จริงของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ไปสัมผัส ตัวอย่างเช่น เมื่อเดินทางไปประเทศสเปน ก็ต้องการสัมผัสวิถีชีวิตของผู้คนท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมต่างๆ ที่แท้จริงเป็นของสเปน

๔) นักท่องเที่ยวแบบชอบทดลอง (The Experimental Tourists) มีลักษณะที่เห็นเด่นชัดคือ ชอบติดต่อกับพูดคุยกับคนท้องถิ่นเพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจในชีวิตความเป็นอยู่ การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของคนท้องถิ่น

๕) นักท่องเที่ยวที่ใช้ชีวิตแบบคนท้องถิ่น (The Existential Tourists) นักท่องเที่ยวประเภทนี้ต้องการพึ่งตัวเองหรือใช้ชีวิตภายใต้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตเดียวกับคนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวประเภทนี้จะใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้นเป็นเวลานาน ตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวที่มาใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งในประเทศไทย เช่น พัทยาหรือเชียงใหม่ และพยายามใช้ชีวิตเช่นเดียวกับคนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติตัว การรับประทานอาหาร การพยายามพูดภาษาท้องถิ่น เป็นต้น

สำนักงานเศรษฐกิจศึกษา Westvlaams^{๗๐} ได้เสนอรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

(๑) นักท่องเที่ยวประเภทหลงใหลในทะเล (Active sea lovers)

(๒) นักท่องเที่ยวประเภทชอบผูกมิตร (Contact-minded holiday makers) มีจิตใจชอบติดต่อกับปะกับผู้อื่น แสวงหามิตรใหม่โดยเฉพาะที่เป็นคนท้องถิ่น

(๓) นักท่องเที่ยวประเภทชอบชมธรรมชาติ (Nature Viewers) ชอบความงดงามของภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว

(๔) นักท่องเที่ยวประเภทแสวงหาการพักผ่อน (Rest-seekers) ใช้เวลาไปกับการนอนพักผ่อนหย่อนใจมากกว่าการทำกิจกรรมอื่นๆ

(๕) นักค้นหา (Discovers) ชอบกิจกรรมประเภทผจญภัยและชอบแสวงหามิตรใหม่

(๖) นักท่องเที่ยวแบบเดินทางพร้อมครอบครัว (Family-orientated) เป็นนักท่องเที่ยวที่หลงใหลในแสงแดดและทะเล และชอบเดินทางท่องเที่ยวแบบไปเป็นครอบครัว

(๗) นักท่องเที่ยวแบบประเพณีนิยม (Traditionalists) ชอบเดินทางท่องเที่ยวที่เน้นความปลอดภัยและไม่เสี่ยงภัย

^{๖๙} อ่างแล้ว, ชวัลนุช อุทยาน, “การท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ”, จุลสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า ๗.

^{๗๐} Westvlaams, E, “Toeristische gedragingen en Attitudes van de Belgen in 1985”, Reeks Vakontieenderzaeken Journal of Travel Research. Vol.27, P. 19-32.

๒.๕.๖ รูปแบบและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในเมือง

รูปแบบของนักท่องเที่ยวในเมืองอาจจำแนกได้ ๒ กลุ่ม คือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และนักท่องเที่ยวชาวไทย นักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินั้นมักมีความกระตือรือร้นและให้ความสนใจต่อ ศิลปวัฒนธรรมมีกำลังการใช้จ่ายค่อนข้างสูง มีความคาดหวังในเรื่องการกำหนดทิศทาง ของตนเอง ความสะอาด ความสะดวกสบาย และเอกลักษณ์มากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย

รูปแบบของการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบคือ

๑) นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวโดยลำพัง คือนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ใช้บริการจากบริษัทนำเที่ยว อาจได้รับคำแนะนำจากเอกสารการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวประเภทนี้ไม่คาดหวังในเรื่องความสะดวกสบายของการเดินทางมากนัก แต่คาดหวังในเรื่องที่พัก ทิศทางและตำแหน่งของสถานที่ค่อนข้างสูง^{๗๑}

๒) นักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่ม คือนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการของบริษัทนำเที่ยว มีความต้องการการบอกเล่า ความสะดวกสบายในการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มในลักษณะนี้อาจทำความรบกวนแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น หากการจัดเตรียมสถานที่และการจัดการไม่ดีพอ

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบันในลักษณะ ดังนี้คือ

(๑) การชมเมืองโดยรวม ได้แก่ การนั่งรถ เดินชมเมือง หรือใช้ยานพาหนะอื่นๆ เช่น รถม้า รถสามล้อ เป็นการสัญจรไปตามเส้นทางสายสำคัญผ่านบริเวณสำคัญของเมือง ระหว่างทางอาจมีการบรรยายถึงประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การทำมาหากินของชาวเมืองและสถานที่สำคัญของเมือง

(๒) การเข้าชมสถานที่สำคัญและสถานที่ที่น่าสนใจ มักเป็นสถาปัตยกรรมในเชิงวัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ โรงงานผลิตภัณฑืพื้นเมือง ซึ่งต้องมีการจัดเส้นทางให้นักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งเตรียมพื้นที่ในการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวด้วย

(๓) การขึ้นที่สูงเพื่อชมเมือง อาจเป็น หอคอย เจดีย์สูง ความสะดวกในการเข้าชมจะขึ้นอยู่กับการจัดสถานที่ หรือการจัดโปรแกรมในสถานที่นั้น

(๔) การชมการเล่นพื้นเมืองหรืองานเทศกาล การจัดสถานที่ขึ้นอยู่กับรูปแบบ และขนาดของการละเล่น อาจเป็นการจัดถาวรหรือจัดเป็นครั้งคราว เช่นในเทศกาลต่างๆ ที่จัดขึ้นตามเมืองต่างๆ

(๕) การจับจ่ายซื้อสินค้า ส่วนใหญ่เป็นการซื้อของที่ระลึก และผลิตภัณฑืพื้นเมือง

(๖) การมนัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การท่องเที่ยวในลักษณะนี้มักเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย กิจกรรมที่ทำได้แก่ การซื้อธูปเทียนบูชา การไหว้พระปิดทอง การเสี่ยงเซียมซี การบริจาคเงิน การรดน้ำมนต์ การแก้บนและมักจบลงด้วยการจับจ่ายซื้อของที่นำมาขายในบริเวณ^{๗๒}

^{๗๑} วลัยพร รวีตระกูลไพบูลย์, พฤติกรรมนักท่องเที่ยว, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๕๓), หน้า ๘๘.

^{๗๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๘.

๒.๖ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรม

วัฒนธรรม โดยทั่วไปหมายถึง รูปแบบของกิจกรรมมนุษย์ และโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมนั้นเด่นชัด และมีความสำคัญ วิธีการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นพฤติกรรม และสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้างขึ้น ด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกของตน ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัย และ ความเหมาะสม

คำว่า “วัฒนธรรม” มาจากภาษาอังกฤษ คำว่า “Culture” คำนี้มีรากศัพท์มาจาก “Cultura” ในภาษาละติน มีความหมายว่า การเพาะปลูกหรือการปลูกฝัง ซึ่งอธิบายได้ว่ามนุษย์เป็นผู้ปลูกฝังอบรมบ่มนิสัยให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านภาษาศาสตร์ “วัฒนธรรม” เป็นคำที่ได้มาจากการรวมคำ ๒ คำเข้าด้วยกัน ได้แก่

๑) วัฒนธรรม หรือ วัฒนธรรม หมายถึง ความเจริญงอกงาม รุ่งเรือง

๒) ธรรมะ หรือ ธรรม หมายถึง กฎ ระเบียบ หรือข้อปฏิบัติ

ฉะนั้น เมื่อพูดถึงวัฒนธรรมตามความหมายนี้จึงหมายถึง ความเป็นระเบียบ การมีวินัย เช่น เมื่อกล่าวถึงบุคคลหนึ่งว่า เป็นคนมีวัฒนธรรม ก็มักจะหมายความว่า เป็นที่มีระเบียบวินัย เป็นต้น ในด้านสังคมศาสตร์ วัฒนธรรมมีความหมายกว้างขวางมาก กล่าวคือ วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิต (Way of life) ของมนุษย์ในสังคม และแบบแผนในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกๆ อย่างรวมทั้งบรรดาผลงานทั้งหมดที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น ตลอดจนความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และความรู้ต่างๆ เป็นต้น^{๗๓}

๒.๖.๑ ความหมายของวัฒนธรรม

นักวิชาการได้ให้ความหมายของ “วัฒนธรรม” ไว้หลายท่าน ทั้งความหมายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ดังนี้

เสฐียร โกเศศ^{๗๔} (พระยาอนุমানราชธน) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า วัฒนธรรมไว้หลายแนว ดังนี้

๑) วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือผลิตสร้างขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของส่วนรวม

๒) วัฒนธรรม คือ วิถีแห่งชีวิตมนุษย์ในส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้ เอาอย่างกันได้

๓) วัฒนธรรม คือ สิ่งอันที่เป็นผลิตผลของส่วนรวมที่มนุษย์ ได้เรียนรู้มาจากคนแต่ก่อน สืบต่อเป็นประเพณีกันมา

^{๗๓} อานนท์ อภิภากริม, สังคม วัฒนธรรม และประเพณีไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรววิทยา, ๒๕๑๙), หน้า ๑๑๒.

^{๗๔} กรมศิลปากร, องค์การคำของคุรุสภา และมูลนิธิเสฐียรโกเศศ นาคะประทีป, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๑), หน้า ๗๖.

๔) วัฒนธรรม คือ ความคิด ความรู้สึก ความประพฤติและกิริยาอาการ หรือการกระทำ ไตๆ ของมนุษย์ในส่วนรวม คงรูปเป็นพิมพ์เดียวกัน และสำแดงออกมาให้ปรากฏเป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อถือ ระเบียบประเพณี เป็นต้น

๕) วัฒนธรรม คือ มรดกแห่งสังคม ซึ่งสังคมรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม

พระยาอนุนามานราชชน^{๗๕} กล่าวว่า “วัฒนธรรม คือสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุง หรือผลิตสร้างขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีแห่งชีวิตของส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้เลียนแบบกันได้ เอาอย่างกันได้”

อุทัย หิรัญโต^{๗๖} กล่าวว่า “วัฒนธรรมคือ มรดกทางสังคมที่ได้ตกทอดมาเป็นสมบัติของ มนุษย์ในสมัยปัจจุบัน และนำมาใช้ในการครองชีวิตเป็นแบบแผนแห่งการครองชีวิต (Design of Living) หมายความว่า วัฒนธรรมเป็นแบบฉบับที่ทำการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ไปว่าจะต้องทำ อย่างไร และทำอย่างไร คิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร อะไรดี อะไรชั่ว วัฒนธรรมมิได้หมายความถึงการเป็น ผู้ประพฤติปฏิบัติงานได้เหมาะสม หรือความเป็นผู้มีจิตใจสูงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ มนุษย์สร้างและรับมาปฏิบัติสืบต่อมา”

ยุทธ ศักดิ์เดชะยันต์ ได้กล่าวว่า “วัฒนธรรม รวมถึงความคิด และแบบแผนพฤติกรรมทุก อย่างที่ตกทอดสืบต่อกันมาโดยทางการสื่อสารหรือส่งสัญลักษณ์ ไม่ตกทอดโดยกรรมพันธุ์ เราเรียนรู้ วัฒนธรรมโดยอาศัยคำพูด ท่าทาง เช่น การที่นักรัฐสร้างรังได้นั้นเป็นการตกทอดทาง กรรมพันธุ์ แต่การที่มนุษย์รู้จักสร้างบ้านพักที่อยู่อาศัยนั้นเป็นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม”

พระราชวรมุนี (ประยูรค์ ปยุตโต)^{๗๗} ได้อธิบายความหมายของวัฒนธรรมเมื่อคราวแสดง ปาฐกถาพิเศษ ๑๐๐ ปี ของพระยาอนุนามานราชชน เรื่อง "วัฒนธรรม กับการพัฒนา" ไว้เป็นหลายนัย อย่างน่าพิจารณา ดังนี้

๑) วัฒนธรรม เป็นผลรวมของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์และภูมิธรรมปัญญา ที่ถ่ายทอดสืบ ต่อกันมาของสังคมนั้นๆ

๒) วัฒนธรรม เป็นการสั่งสมประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ภูมิธรรมภูมิปัญญา ทั้งหมดที่ได้ช่วยให้มนุษย์ในสังคมนั้นๆ อยู่รอด และเจริญสืบต่อไป และเป็นอยู่อย่างที่เป็นในบัดนี้

๓) วัฒนธรรม คือผลรวมของทุกสิ่งซึ่งเป็นความเจริญงอกงามที่สังคมนั้นๆ ได้ทำไว้ หรือ ได้สั่งสมมาจนถึงบัดนี้

๔) วัฒนธรรม เป็นทั้งสิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามสืบมา และเป็นเนื้อตัวของความเจริญงอก งามที่มีอยู่ ซึ่งจะเป็พื้นฐานของความเจริญงอกงามต่อไป ตลอดจนเป็นเครื่องวัดระดับความ เจริญงอกงามของสังคมนั้นๆ

^{๗๕} พระยาอนุนามานราชชน, ความหมายของวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๑๒), หน้า ๒๓.

^{๗๖} อุทัย หิรัญโต, สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๙), หน้า ๑๒.

^{๗๗} พระราชวรมุนี (ประยูรค์ ปยุตโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย, ๒๕๒๙), หน้า ๔.

เอกสารของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้แสดงความหมายของวัฒนธรรมไว้ต่างกัน เช่น

(๑) วัฒนธรรม เป็นวิธีการดำเนินชีวิตของสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติ และการแสดงออกซึ่งความรู้สึกรู้คิดในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกันยอมรับและใช้ปฏิบัติร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมนั้นๆ

(๒) วัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ที่เกิดจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ วัฒนธรรมมีทั้งสาระและรูปแบบที่เป็นระบบความคิด วิธีการ โครงสร้างของสังคม สถาบัน ตลอดจนแบบแผนและทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น^{๗๘}

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒^{๗๙} ให้ความหมาย “วัฒนธรรม” ว่า สิ่งที่ทำให้ความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมในการแต่งกาย หรือวิถีชีวิตของหมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมชาวเขา

จอมพล ป. พิบูลสงคราม^{๘๐} กล่าวว่า “วัฒนธรรมของชาติเป็นเครื่องแสดงให้เห็นความเจริญงอกงามใหญ่หลวงของชาติ วัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญมาก วัฒนธรรมไม่เป็นแค่เครื่องหมายภายนอก ไม่เป็นแค่เพียงสิ่งซึ่งอวดโลกว่าเป็นชนชาติเจริญเท่านั้น วัฒนธรรมมีผลลึกซึ่งเข้าไปถึงชีวิตจิตใจคน วัฒนธรรมเป็นเครื่องผดุงศีลธรรม เป็นปัจจัยแห่งความเจริญงอกงาม และความแข็งแรงมั่นคงของชาติบ้านเมือง”

นิคม มุสิกคามะ^{๘๑} ให้ความหมายว่า “วัฒนธรรม” คือวิถีชีวิตของคน เกิดจากกระบวนการอันซับซ้อนทางสังคมหรือกลุ่มชน โดยรวมเอามิติทางด้านจิตใจ วัตถุ ภูมิปัญญาและอารมณ์เข้าไว้ด้วยกันจนเป็นรูปแบบเอกลักษณ์ของสังคมนั้น มิใช่เพียงเรื่องของศิลปะและวรรณกรรม หากหมายรวมถึงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ระบบค่านิยม ตลอดจนขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี และความเชื่อต่างๆ

สรุปได้ว่า “วัฒนธรรม” หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต ของคนในสังคม นับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีจรรยาและขนบส่ง วิถีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิถีแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงถึงวิถีชีวิตนั้นอาจมาจากเอกชน หรือคณะบุคคลทำเป็นตัวแบบ แล้วต่อมาคนส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติตามสืบต่อกันมา วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิธีใหม่ที่ใช้แก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ซึ่งอาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิด

^{๗๘} คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงานศิลปวัฒนธรรมแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร : คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๐), หน้า ๖๕.

^{๗๙} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นามมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖), หน้า ๓๒๒.

^{๘๐} ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (บรรณาธิการ), จอมพลป. พิบูลสงครามกับการเมืองไทยสมัยใหม่, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์), ๒๕๔๔.

^{๘๑} นิคม มุสิกคามะ, แนวทางการพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๑), หน้า ๒๑.

ความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม ดังนั้น การรักษาหรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิม จึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย

๒.๖.๒ ที่มาของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมมีในสังคมมนุษย์เท่านั้น สัตว์ไม่มีวัฒนธรรมเหมือนมนุษย์ หรือสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาไม่ได้ แต่มีมนุษย์มีวัฒนธรรม หรือสร้างวัฒนธรรมได้นั้น สาเหตุมาจากเปรียบเทียบกับสัตว์ ในการมองสิ่งต่างๆ มีความสามารถใช้มือและนิ้วอย่างอิสระ มีอายุยืนยาว มีมันสมองที่สามารถคิดค้น เรียนรู้ได้ดี และสามารถถ่ายทอดโดยใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน มีความสามารถในการคิดพิจารณา ไตร่ตรอง มีความจำ มีการทดลองค้นคว้า ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ รวมทั้งความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคมหรือการอยู่ร่วมกันได้ดี สิ่งเหล่านี้เองจึงทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์

แนวคิดเรื่องที่มาของวัฒนธรรมนี้ ได้มีผู้รู้ให้แนวคิดแตกแยกออกไปหลายทางด้วยกัน แต่มีแนวความคิดที่สำคัญอยู่ ๒ ทางด้วยกัน คือ

๑) **ทฤษฎี Parallelism** ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่ว่า วัฒนธรรมนั้นเกิดขึ้นในที่ต่างๆ พร้อมกัน เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์คล้ายกันมาก ฉะนั้นจึงมีความคิดที่คล้ายกัน มนุษย์ที่อยู่ในสถานที่ต่างๆ ย่อมสามารถก่อสร้างวัฒนธรรมของตนขึ้นมาได้ จะเห็นได้จากการประดิษฐ์สิ่งของอย่างเดียวกันในสถานที่ต่างกัน จะแตกต่างกันเฉพาะในรูปลักษณะของการประดิษฐ์สิ่งนั้นๆ เช่น ชุมชนที่อยู่ริมแม่น้ำก็มักจะสร้างเรือเป็นพาหนะในชีวิตประจำวันของตน รูปร่างของเรืออาจจะแตกต่างกัน แต่ประโยชน์ใช้สอยเหมือนกัน^{๕๒}

๒) **ทฤษฎี Diffusionism** ทฤษฎีนี้มีแนวความคิดว่าวัฒนธรรมเกิดจากศูนย์กลางที่ใดที่หนึ่งเพียงแห่งเดียว และแพร่กระจายไปในชุมชนต่างๆ อาจเป็นกระบวนการค่อยเป็นค่อยไปหรือแพร่กระจายไปอย่างกว้างขวาง โดยจากการประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ หรือเกิดสถาบันใหม่ โดยที่สถานที่ที่อยู่ใกล้เคียงหรืออยู่ห่างไกลได้นำวัฒนธรรมนั้นไปดัดแปลงใช้จนกระทั่งวัฒนธรรมนั้นแพร่หลายครอบคลุมไปทั่วโลก กลไกของการแพร่กระจายวัฒนธรรมนี้ได้แก่ การอพยพ ล่าอาณานิคม การทำสงคราม การเผยแพร่ศาสนา การติดต่อการค้าขาย เป็นต้น

โดยทั่วไปแล้วเนื้อหาของวัฒนธรรมมีแนวโน้มที่จะแพร่หลาย แต่ก็ได้ราบรื่นโดยตลอด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น เส้นทางคมนาคมไม่สะดวก ชุมชนอยู่ห่างไกลเกินไป ประชาชนเกิดการต่อต้านวัฒนธรรมใหม่ เพราะยังมีเห็นถึงประโยชน์ หรืออาจจะต่อต้านเพราะเห็นว่าวัฒนธรรมที่มีอยู่มีคุณค่ามีประโยชน์แล้ว หรือรู้สึกว่าจะขัดกับลักษณะของวัฒนธรรมที่หลงไหลเข้ามา เช่น ในกรณีสังคมไทยซึ่งได้รับอิทธิพลจากสังคมตะวันตกในเรื่องการดื่มชา กาแฟ แต่ยังไม่แพร่หลายในหมู่คนสูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแถบชนบทยังนิยมกินหมากหรืออมเมี่ยงอยู่ เพราะแต่ละชุมชนเคยชินกับวัฒนธรรมของตนและเห็นว่ามีคุณค่าเหมือนกัน และใช้แทนกันได้อยู่แล้ว^{๕๓}

^{๕๒} สุทร วงศ์ไวยวรรณ, วัฒนธรรมองค์การ แนวคิด งานวิจัยและประสบการณ์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โพธิ์เพชร, ๒๕๔๐), หน้า ๕๖-๕๗.

^{๕๓} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

๒.๖.๓ ลักษณะของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมมีลักษณะสำคัญหลายประการ ดังนี้

๑) วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมมนุษย์ อีกนัยหนึ่งคือ “มนุษย์จะอยู่โดยปราศจากวัฒนธรรมไม่ได้” หรือ “วัฒนธรรมกับมนุษย์จะต้องอยู่ควบคู่กันไป เสมือนเงากับตัวที่ทั้งกันไม่ได้”

๒) วัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิด และไม่ใช่สิ่งที่อาจถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้ ดังนั้นนิสัยและความสามารถต่างๆ ของมนุษย์ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการเรียนรู้หรือขบวนการ สังคมกรรม (Socialization)

๓) วัฒนธรรมของแต่ละสังคม มีความแตกต่างกันและความต่างนี้ไม่อาจนำมาเปรียบเทียบพิจารณาว่าวัฒนธรรมใดดีกว่ากัน เพราะวัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรมย่อมมีความเหมาะสมถูกต้องตามสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคม แนวความคิดที่ว่า วัฒนธรรมทุกวัฒนธรรมมีส่วนดีเป็นของตนเอง ซึ่งเรียกว่า “วัฒนธรรมสัมพันธ์” แนวความคิดนี้มุ่งที่จะลบล้างความคิดเห็นที่ว่า วัฒนธรรมของตนดีกว่าวัฒนธรรมของคนอื่น (Ethnocentrism)

๔) วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่อาจเปลี่ยนแปลงได้ โดยทั่วไปการเปลี่ยนแปลงมักจะเป็นไปได้ ๒ วิธีคือ

(๔.๑) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในวัฒนธรรมเอง เช่น การประดิษฐ์คิดค้น

(๔.๒) การเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอก เช่น การติดต่อกับวัฒนธรรมอื่น เป็นการเลียนแบบวัฒนธรรมอื่นๆ มาใช้

๕) วัฒนธรรมเป็นผลรวมของแบบแผนและแนวการดำเนินชีวิตของหลายๆ อย่างในสังคมเข้าด้วยกัน ถ้าสมาชิกในสังคมส่วนใหญ่ยึดถือเป็นแบบอย่างเดียวกันเรียกววัฒนธรรมนั้นว่า “วัฒนธรรมใหญ่” หรือ “วัฒนธรรมรวม” และภายหลังวัฒนธรรมใหญ่อยังแบ่งเป็น “วัฒนธรรมย่อย” หรือ “วัฒนธรรมรอง” ด้วย^{๘๔}

๒.๖.๔ ประเภทของวัฒนธรรม

ประเภทของวัฒนธรรม แบ่งเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ^{๘๕} คือ

๑) วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ (Material Culture) ซึ่งได้แก่สิ่งประดิษฐ์และเทคโนโลยีต่างๆ ที่มนุษย์คิดค้นผลิตขึ้นมา เช่น สิ่งก่อสร้าง อาคารบ้านเรือน อาวุธยุทโธปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นต้น

๒) วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non – material Culture) หมายถึง อุดมการณ์ ค่านิยม แนวคิด ภาษา ความเชื่อทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ลัทธิการเมือง กฎหมาย วิธีการกระทำ และแบบแผนในการดำเนินชีวิต ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม (Abstract) ที่มองไม่เห็นไม่ได้

^{๘๔} เอกกรินทร์ สีมหาศาล และคณะ, สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์. ๒๕๔๕), หน้า ๒๓.

^{๘๕} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

การแบ่งประเภทของวัฒนธรรมออกเป็น ๒ ประเภท ดังกล่าวข้างต้น นักสังคมวิทยาบางคนเห็นว่า แนวคิดที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ไม่ใช้วัตถุนั้นคลุมเครือ จึงได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้ คือ

๑) วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material) ได้แก่ วัตถุสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อนำมาใช้ในสังคม เช่น ที่อยู่อาศัย อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค

๒) วัฒนธรรมความคิด (Idea) หมายถึง วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับความรู้สึนึกคิด ทักษะความคิด ความเชื่อต่างๆ เช่น ความเชื่อในเรื่องตายแล้วเกิดใหม่ ความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม การเชื่อถือโหราศาสตร์ ตลอดจนเรื่องลึกลับ นิยายปรัมปรา วรรณคดี สุภาษิต และอุดมการณ์ต่างๆ เป็นต้น

๓) วัฒนธรรมด้านบรรทัดฐาน (Norm) เป็นเรื่องของการประพฤติปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนที่สังคมกำหนดเอาไว้ไม่ว่าจะเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่เป็นลายลักษณ์อักษรก็ตาม ซึ่งแบ่งออกเป็นประเภทย่อยๆ ดังนี้

(๓.๑) วัฒนธรรมทางสังคม (Social Culture) เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับความประพฤติ หรือมารยาททางสังคม เช่น การไหว้ การจับมือทักทาย การเข้าแถว การแต่งชุดดำไปงานศพ เป็นต้น

(๓.๒) วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย (Legal Culture) เป็นวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความเป็นระเบียบและกฎเกณฑ์เพื่อให้คนในสังคมอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

(๓.๓) วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับจิตใจและศีลธรรม (Moral Culture) วัฒนธรรมประเภทนี้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในสังคม เช่น ความซื่อสัตย์ สุจริต ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น

ตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ ปีพุทธศักราช ๒๕๕๕ ได้แบ่งประเภทวัฒนธรรมออกเป็น ๔ ประเภท^{๘๖} ได้แก่

๑) คติธรรม (Moral) คือวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักในการดำรงชีวิตส่วนใหญ่เป็นของจิตใจ และได้มาจากศาสนา ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของสังคม เช่น ความเสียสละ ความขยันหมั่นเพียร การประหยัดอดออม ความกตัญญู ความอดทน ทำดีได้ดี เป็นต้น

๒) เนติธรรม (Legal) คือวัฒนธรรมทางกฎหมาย รวมทั้งระเบียบประเพณีที่ยอมรับนับถือกันว่ามีความสำคัญพอๆ กับกฎหมาย เพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๓) สหธรรม (Social) คือวัฒนธรรมทางสังคม รวมทั้งมารยาทต่างๆ ที่จะติดต่อเกี่ยวข้องกับสังคม เช่น มารยาทในการรับประทานอาหาร มารยาทในการติดต่อกับบุคคลต่างๆ ในสังคม

๔) วัตถุธรรม (Material) คือวัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค บ้านเรือน อาคารสิ่งก่อสร้างต่างๆ สะพาน ถนน รถยนต์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น^{๘๗}

^{๘๖} อ่างแก้ว, เอกกรินทร์ สีมหาศาล และคณะ, สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, หน้า ๒๔.

^{๘๗} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

๒.๖.๕ สาขาของวัฒนธรรม

ปัจจุบันเพื่อสะดวกแก่การศึกษาและส่งเสริมวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้แบ่งออกเป็น ๕ สาขา คือ

๑) สาขามนุษยศาสตร์ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี คุณธรรม ศีลธรรม ศาสนา ปรัชญา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี มารยาทในสังคม การปกครอง กฎหมาย เป็นต้น

๒) สาขาศิลปะ ได้แก่ ภาษา วรรณคดี ดนตรี นาฏศิลป์ วิจิตรศิลป์ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม เป็นต้น

๓) สาขาช่างฝีมือ ได้แก่ การเย็บปักถักร้อย การแกะสลัก การทอผ้า การจักสาน การทำเครื่องเงิน การทำเครื่องเงิน เครื่องทอง การจัดดอกไม้ การประดิษฐ์ การทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

๔) สาขาคหกรรมศิลป์ ได้แก่ ความรู้เรื่องอาหาร การประกอบอาหาร ความรู้เรื่องการแต่งกาย การอบรมเลี้ยงดูเด็ก การดูแลบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ความรู้เรื่องยา การรู้จักใช้ยา ความรู้ในการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว เป็นต้น

๕) สาขากีฬาและนันทนาการ ได้แก่ การละเล่น มวยไทย ฟันดาบสองมือ กระบี่กระบอง การเลี้ยงนกเขา ไม้ตัดต่างๆ เป็นต้น^{๔๘}

๒.๖.๖ องค์ประกอบของวัฒนธรรม

องค์ประกอบของวัฒนธรรมโดยทั่วไป มี ๔ ประการ คือ

๑) องค์คติ (Concept)

องค์คติ หมายถึง ความเชื่อ ความคิด ความเข้าใจ และอุดมการณ์ต่างๆ ตลอดจนทัศนคติ การยอมรับว่าสิ่งใดถูกหรือผิด สมควรหรือไม่ ซึ่งแล้วแต่ว่ากลุ่มใดจะใช้อะไรเป็นมาตรฐาน (Normal) ในการตัดสินใจหรือเป็นเครื่องวัด เช่น ความเชื่อในเรื่องการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น

๒) องค์พิธีการ (Usage)

องค์พิธีการ หมายถึง ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป และแสดงออกมาในรูปพิธีกรรมต่างๆ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีขึ้นบ้านใหม่ พิธีศพ มักจะได้รับอิทธิพลจากศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ตลอดจนพิธีการแต่งกาย และการรับประทานอาหาร เช่น การแต่งกายเครื่องแบบของทางราชการ หรือการแต่งกายเครื่องแบบเต็มยศในงานรัฐพิธีต่างๆ เป็นต้น

๓) องค์การ (Association or Organization)

องค์การ หมายถึง กลุ่มที่มีการจัดระเบียบหรือมีโครงสร้างอย่างเป็นทางการมีกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ มีวัตถุประสงค์ และวิธิตำเนินงานไว้เป็นที่แน่นอน เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญที่สุดในสังคมซับซ้อน (Complex Society) เช่น องค์การสหประชาชาติ ซึ่งเป็นองค์การที่ใหญ่ที่สุด สมาคมอาเซียน สหพันธ์กรรมการ หน่วยราชการ โรงเรียน วัด จนถึงครอบครัว ซึ่งเป็นองค์การที่มีขนาดเล็กที่สุด และใกล้ชิดกับมนุษย์มากที่สุด

^{๔๘} กรมศิลปากร, วัฒนธรรม อารยธรรม ภูมิปัญญาและเทคโนโลยี, (กรุงเทพมหานคร : กรม, ๒๕๔๒), หน้า ๒๓.

๔) องค์กรวัตถุ (Instrumental and Symbolic Objects)

องค์กรวัตถุ เป็นวัฒนธรรมทางด้านวัตถุ มีรูปร่างที่สามารถสัมผัสจับต้องได้ เช่น บ้าน โรงเรียน ถนน เครื่องแต่งกาย เครื่องใช้ อาหาร ตลอดจนผลผลิตทางด้านศิลปกรรมของมนุษย์^{๘๙}

๒.๖.๗ หน้าที่ของวัฒนธรรม

หน้าที่ของวัฒนธรรม เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคม ซึ่งได้สืบทอดต่อมายังชนรุ่นหลัง วัฒนธรรมจึงเปรียบเสมือนเครื่องหล่อหุ้มสังคม ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้ เพราะฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีสังคม หรือที่ใดมีวัฒนธรรมที่นั่นก็มีสังคม ที่ใดมีสังคมที่นั่นก็มี วัฒนธรรม เท่ากับเป็นของสิ่งเดียวกันที่มีสองด้านแยกกันเ็นทางปฏิบัติไม่ได้ หน้าที่ของวัฒนธรรมที่พึงมีต่อสังคมพอสรุปได้ดังนี้

๑) เป็นตัวกำหนดรูปแบบของสถาบัน เช่น รูปแบบของครอบครัวว่า ชายจะมีภรรยาได้กี่คน หรือ หญิงจะมีสามีได้กี่คน เป็นต้น

๒) เป็นตัวกำหนดบทบาท ความสัมพันธ์ของมนุษย์ เช่น ในสังคมไทยผู้ชายจะบวชเรียนเมื่อมีอายุครบ ๒๐ ปี หรือการที่เด็กต้องแสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่หรือผู้เฒ่ามากกว่า เป็นต้น

๓) ทำหน้าที่ควบคุมสังคม เช่น การมีประเพณีต่างๆ ให้ประพฤติปฏิบัติ ผู้ที่ฝ่าฝืนจะได้รับการตำหนิจากสังคม เช่น การกระทำของหญิงที่หนีตามผู้ชาย โดยไม่มีการขออนุญาตตามประเพณีนั้น เป็นการสมควรที่จะได้รับการตำหนิจากสังคม เพื่อนบ้าน อาจจะไม่คบค้าสมาคมด้วย ฯลฯ เป็นต้น

๔) ทำหน้าที่เป็นเครื่องหมาย สัญลักษณ์ ที่แสดงว่าสังคมหนึ่งแตกต่างไปจากอีกสังคมหนึ่ง เช่น สังคมไทยทักทายด้วยการไหว้ สังคมอิเบตทักทายด้วยการแลบลิ้น สังคมตะวันตกทักทายด้วยการจับมือ เป็นต้น

๕) ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม เกิดเป็นปึกแผ่นความจงรักภักดี และอุทิศตนให้แก่สังคม ทำให้สังคมอยู่รอด

๖) วัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและหล่อหลอมบุคลิกภาพของสังคมให้กลมกลืน

๗) ทำให้สมาชิกแต่ละคนและแต่ละสังคมได้ตระหนักถึงความหมายและวัตถุประสงค์ของการมีชีวิตของคน เช่น สังคมไทยพุทธเชื่อว่าเกิดมาแล้วต้องชดใช้กรรม ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับชีวิตของคน เขาก็เชื่อว่าเป็นเรื่องของกฎแห่งกรรม

๘) สร้างหรือจัดรูปแบบความประพฤติและการปฏิบัติร่วมกัน โดยบุคคลไม่จำเป็นต้องคิดหาวิธีประพฤติปฏิบัติโดยไม่จำเป็น รูปแบบความประพฤติที่สังคมเคยกระทำอย่างไร หน้าที่ของสมาชิกในสังคมก็คือ การปฏิบัติตาม^{๙๐}

^{๘๙} อ่างแล้ว, กรมศิลปากร, วัฒนธรรม อารยธรรม ภูมิปัญญาและเทคโนโลยี, หน้า ๒๓.

^{๙๐} เสาวภา ไพทยวัฒน์, พื้นฐานวัฒนธรรม : แนวทางอนุรักษ์และพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถานบันราชภัฏ, ๒๕๓๘), หน้า ๑๑.

๒.๖.๘ ปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรม

ปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรม โดยทั่วไป^{๙๑} มีดังนี้

๑) สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนเราอย่างยิ่ง เพราะคนเราจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ การปรับตัวในการดำรงชีวิตนี้เอง ก่อให้เกิดภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆ ตัวอย่างเช่น การสร้างที่อยู่อาศัย พื้นที่ในภาคกลางเป็นพื้นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง คนในสมัยก่อนจึงได้สร้างเรือนให้ยกพื้นสูง เพื่อป้องกันน้ำท่วมตัวเรือนมีหลังคาทรงสูง เพื่อให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก เมื่อมีฝนตก น้ำฝนไหลลงได้เร็ว ไม่ค้ำอยู่บนหลังคา

ส่วนทางภาคใต้มีสภาพภูมิประเทศเป็นคาบสมุทร และมีทะเลขนานทั้งทางด้านตะวันตกและด้านตะวันออก ทำให้มีฝนตกชุกและประสบภัยจากลมพายุอยู่บ่อยครั้ง คนในภาคนี้จึงปลูกเรือนที่มีหลังคาทรงเตี้ยและลาดชันเพื่อไม่ให้ด้านลม เสาเรือนไม่นิยมฝังลงดิน แต่จะวางบนฐานที่ทำจากไม้เนื้อแข็ง(ปัจจุบันนิยมใช้แท่งซีเมนต์หล่อ) เพื่อไม่ให้เสาผุพังเร็ว การสร้างเครื่องมือเครื่องใช้ พื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง มีแหล่งน้ำหลายแห่ง จึงเกิดภูมิปัญญาในการคิดเครื่องมือจับสัตว์น้ำรูปแบบต่างๆ เช่น แห อวน ลอบ ยอ ไม้สำหรับดักจับสัตว์น้ำ ส่วนภาคใต้มีฝนตกชุก ในพื้นที่นาจึงมีระดับน้ำสูง จึงมีการประดิษฐ์เครื่องมือที่เรียกว่า แกระ ซึ่งใช้สำหรับตัดรวงข้าว

๒) ทรัพยากรธรรมชาติ นับเป็นปัจจัยพื้นฐาน สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะคนเราจะนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ ในการดำรงชีวิตในรูปแบบต่างๆ เช่น

(๒.๑) นำวัสดุที่มีในท้องถิ่น มาจักสานเป็นภาชนะหรือเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ เพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน

(๒.๒) ในแหล่งที่มีดินเหนียว จะนำดินเหนียวจะทำเครื่องปั้นดินเผา

(๒.๓) นำพืชผักสมุนไพรในท้องถิ่นมาประกอบอาหารและทำยารักษาโรคตัวอย่างเช่น การนำทรัพยากรธรรมชาติมาสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น คนในแต่ละท้องถิ่นรู้จักนำวัสดุท้องถิ่นมาจักสานเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ใน การดำรงชีวิต เช่น คนในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นิยมกินข้าวเหนียว จึงมีการสานกระติบข้าวเหนียว เพื่อใช้เก็บข้าวเหนียว โดยนำไม้ไผ่ที่มีมากในท้องถิ่นมาเป็นวัสดุ คนไทยในสมัยก่อนประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งต้องทำงานกลางแจ้งจึงมีการสานอบไวใช้ใส่บังแดด วัสดุที่นำมาทำ ได้แก่ ใบจาก ใบลาน ซึ่งหาได้ง่ายในท้องถิ่น งบนี้คนไทยมีใช้กันทั่วทุกภาค เพียงแต่รูปร่างแตกต่างกันไป

๓) ศาสนา ที่คนในสังคมนับถือ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เช่น ภาคเหนือมีความเชื่อเรื่องการนับถือผี จึงมีประเพณีหรือพิธีกรรมเกี่ยวกับผี ภาคกลางทำเกษตรกรรมมีความเชื่อเกี่ยวกับพระแม่โพสพ จึงมีประเพณีเกี่ยวกับพระแม่โพสพ ทางภาคอีสานมักเกิดภาวะฝนแล้งจึงมีประเพณีแห่นางแมว ประเพณีบุญบั้งไฟเพื่อขอฝน^{๙๒}

^{๙๑} อ่างแล้ว, เสาวภา ไพทยวัฒน์, พื้นฐานวัฒนธรรม : แนวทางอนุรักษ์และพัฒนา, หน้า ๑๒.

^{๙๒} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

๒.๖.๙ ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion Theory)

มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการแพร่กระจายของวัฒนธรรมจากแหล่งหนึ่งไปสู่อีกแหล่งหนึ่ง โดยวิธีการศึกษาจะกล่าวถึงสาเหตุของการแพร่กระจาย ปัจจัยที่สนับสนุนการแพร่กระจาย และผลของการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมภายใต้หลักการพื้นฐานที่ว่า วัฒนธรรมคือความคิด และพฤติกรรมที่เป็นผลของความคิดย่อมแพร่ไปตามการเคลื่อนย้ายของผู้คน โดยปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการแพร่กระจายของวัฒนธรรมมีดังต่อไปนี้^{๙๓}

- ๑) ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ต้องไม่เป็นอุปสรรคในการติดต่อกันของผู้คน
- ๒) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ บุคคลย่อมมีการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมอื่นๆ ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ มีการเคลื่อนย้ายผู้คนไปสู่ดินแดนที่มีสภาพดีกว่า หรืออาศัยปัจจัยทางเศรษฐกิจผู้คนจึงจะไปสู่ท้องถิ่นอื่นได้
- ๓) ปัจจัยทางสังคม เช่น การแต่งงาน สงคราม ภัยธรรมชาติ ความขัดแย้ง ความอดอยาก เหล่านี้ย่อมส่งผลให้เกิดการอพยพเคลื่อนย้ายผู้คนไปสู่ถิ่นอื่น และนำวัฒนธรรมของตนเองติดตัวไปด้วย

๔) การคมนาคมขนส่ง ถ้าการคมนาคมเป็นไปโดยสะดวก ย่อมเป็นปัจจัยเอื้ออำนวยให้เกิดการเดินทางของผู้คนง่ายขึ้น ทำให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมมากขึ้น

อย่างไรก็ตามทฤษฎีการแพร่กระจายไม่ได้ถือว่ามิบุคคลใดคิดขึ้นมาโดยตรง เพราะขณะที่เกิดทฤษฎีนี้ขึ้นในช่วงศตวรรษที่ ๑๗ นั้น เกิดขึ้นจากหลายกลุ่มความคิดในหลายประเทศในเวลาใกล้เคียงกัน โดยหลักๆ สามารถจัดได้เป็น ๓ กลุ่มความคิด คือ

กลุ่มนักคิดจากประเทศอังกฤษ ได้แก่ อีเลียต สมิท (G.Elliott Smith) วิลเลียม เจ เพอร์รี่ (William J.Perry) และ ดิบบีเลีย ฮิว อาร์ ริเวอร์ (W.HR.Rivers) ได้แก่ วิลเฮม ชมิดท์ (Wilhelm Schmidt) และฟริตซ์ แกรบ (Fritz Graeb) และนักคิดอเมริกา ได้แก่ คลาร์ก วิสส์เลอร์ (Clack Wissler) และอัลเฟรด โครเบอร์ (Alfrade Kroeber) ซึ่งมีรายละเอียดแตกต่างกันไป ดังนี้ สำนักอังกฤษ Elliot Smith, William J. Perry และ Rivers มีความเห็นว่าอียิปต์ ถือเป็นจุดกำเนิดอารยธรรมชั้นสูงสุด ที่ทำให้เกิดการแพร่กระจายไปยังชนชาติต่างๆ ในโลก ด้วยการติดต่อค้าขายกัน ทำให้ความรู้ ศิลปะวิทยาการต่างๆ แพร่กระจายไปยังภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก

สำนักเยอรมนี โดย Fritz Graeb และ Wilhelm Schmidt ชาวเยอรมัน และออสเตอร์เลีย มีความเห็นว่าจุดศูนย์กลางของวัฒนธรรมมิได้มีเพียงจุดเดียวแต่มีหลายจุด แต่ละจุดแพร่กระจายวัฒนธรรมของตนเองไปรอบๆ เป็นวงกลม เรียกว่า วงรอบวัฒนธรรม (Culture Circle หรือ Kulturekeis) ทั้งสองกลุ่มมองว่าวัฒนธรรมส่วนใหญ่เกิดจากการหยิบยืม ส่วนสำนักอเมริกัน โดย Clack Wissler และ Alfrade Kroeber มองว่าวัฒนธรรมจะแพร่กระจายจากศูนย์กลาง หรือจุดกำเนิดไปยังเขตภูมิศาสตร์เดียวกัน และยุคสมัยที่ใกล้เคียงกันเท่าที่เกิดการยอมรับในสังคมนั้น การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมสามารถไปได้ทุกที่ เพื่อสนองตอบความจำเป็นพื้นฐานของคน

^{๙๓} นิยพรรณ วรรณศิริผลวัฒน์, ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม, ศูนย์วิทยบริการศาลยุติธรรม (ศาลแขวงพระนครเหนือ), ๒๕๔๐, หน้า ๔-๖.

การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมไปได้ทุกที่ที่ไม่มีอุปสรรคทางภูมิศาสตร์ และในที่มนุษย์สามารถเดินทางไปถึง โดยที่คนสามารถสร้างวัฒนธรรมได้ทุกที่ไม่จำเป็นต้องกระจายในรูปแบบวงกลม^{๔๔}

อมรา พงศาพิชญ์^{๔๕} กล่าวว่า การยืมวัฒนธรรมและการรับวัฒนธรรมจากสังคมข้างเคียง เป็นผลจากการที่วัฒนธรรมแพร่กระจายออกไป วัฒนธรรมในสังคม ก เริ่มขยายอิทธิพลไปยังสังคม ข และ ค ตามลำดับ ในระยะแรกสมาชิกของสังคม ข และสังคม ค จะรับวัฒนธรรมสังคม ก โดยการหยิบบีม แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปนานๆ เข้าอาจรับเอาเป็นของตัวเองโดยถาวร หมายความว่าได้เกิดการกระจายทางวัฒนธรรมจากจุดเริ่มต้นในสังคมหนึ่ง ไปยังสังคมอื่นๆ การกระจายทางวัฒนธรรมนี้อาจเกิดขึ้นได้จากหลายๆ จุด ที่เห็นได้ชัดก็คือวัฒนธรรมของชาวยุโรป ซึ่งระยะแรกจะมีวัฒนธรรมแองโกล วัฒนธรรมเยอรมัน วัฒนธรรมฝรั่งเศส เมื่อเกิดการแพร่กระจายวัฒนธรรมเหล่านี้ออกไป วัฒนธรรมของประเทศกลุ่มนี้คล้ายคลึงกัน เรียกว่า วัฒนธรรมตะวันตก

สรุปได้ว่า การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นได้จากปัจจัยต่างๆ เป็นตัวกระตุ้นและเป็นแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นที่อยู่ของมนุษย์ นำความเชื่อทางวัฒนธรรมติดตัวไปเผยแพร่ในชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ หรือการแลกเปลี่ยนค้าขายทำให้วัฒนธรรมเกิดการหลั่งไหล และผสมผสานเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน จนเป็นวัฒนธรรมที่ยอมรับทางสังคม เป็นการแพร่กระจายของวัฒนธรรมจากที่หนึ่งไปสู่อีกแหล่งในลักษณะวัฒนธรรมที่เจริญหรือมีพลังมากกว่าแพร่ไปสู่วัฒนธรรมที่ด้อยกว่าหรืออ่อนแอกว่า ทั้งนี้การที่สังคมใดจะสามารถรับเอาวัฒนธรรมอื่นได้มากน้อยหรือรวดเร็วเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับบริบทความเข้มแข็งภายในของวัฒนธรรมนั่นเอง ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม จะช่วยให้ผู้วิจัยอธิบายปัจจัยและรูปแบบของการส่งผ่านวัฒนธรรมทางความเชื่อจากแหล่งหนึ่งไปสู่อีกแหล่งหนึ่งได้

๒.๗ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๗.๑ ความหมายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยว หมายถึง การจัดกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความประทับใจ การบริการ และการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้อธิบายศัพท์ "การท่องเที่ยว" (Tourism) ไว้ว่า เป็นคำที่มีความหมายค่อนข้าง กว้างขวางเพราะไม่ได้หมายถึงเพียงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิง เริงรมย์ดังที่คนส่วนมากเข้าใจกัน การเดินทางเพื่อประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้เพื่อการกีฬา เพื่อการติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมเยือนญาติพี่น้องนับว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้นฉะนั้น ปรัชญาการณเกี่ยวกับการ

^{๔๔} อ่างแล้ว, นิยพรรณ วรณศิริผลวิณะ, **ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม**, หน้า ๔.

^{๔๕} อมรา พงศาพิชญ์, อุทัย ดุลยเกษม(บรรณาธิการ), **คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการพัฒนา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๗), หน้า ๕๘.

ท่องเที่ยว ในปัจจุบันจึงเป็นกิจกรรมรายได้ใหญ่ที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นตามลำดับ จนกระทั่งมีผู้กล่าวว่า ธุรกิจท่องเที่ยวในทุกวันนี้ เป็นธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลกหากเทียบกับธุรกิจอื่นๆ ด้วยกัน^{๕๖}

๒.๗.๒ ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ลักษณะสำคัญการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมี ๙ ประการด้วยกัน^{๕๗} คือ

๑) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยยึดหลักที่ว่าต้องอนุรักษ์ ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อให้สามารถสืบต่อถึงอนุชนรุ่นหลัง

๒) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักไม่ให้เกิดผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม หรือให้กระทบน้อยที่สุด

๓) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้คงไว้ซึ่ง วิถีชีวิตของท้องถิ่นในแง่สังคมและวัฒนธรรม โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว ที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมอันหลากหลาย

๔) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ นักท่องเที่ยว ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยว และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

๕) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ชุมชน ท้องถิ่นมีส่วนร่วม และได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว เป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

๖) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องเป็นการท่องเที่ยว ในลักษณะที่มีการตลาดของบริการท่องเที่ยวครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์อย่างแท้จริง โดยยึดหลักให้ธุรกิจท่องเที่ยวเน้นในเรื่องอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

๗) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ โดยการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ที่ได้รับ ทำให้ต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก โดยยึดหลักที่ว่าต้องมีกิจกรรมท่องเที่ยวตรงตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๘) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของพื้นที่และความสะอาดของพื้นที่ โดยการยึดหลักที่ว่าต้องไม่เกินขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ในทุกๆ ด้าน และต้องดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ

^{๕๖} ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๐), หน้า ๕๖.

^{๕๗} ยุวดี นิรัตน์ตระกูล, ECOTOURISM การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์, จุลสารการท่องเที่ยว, (กรุงเทพมหานคร : ๒๕๔๙), หน้า ๒.

๙) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยยึดหลักว่าป้องกันรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวดเพื่อให้นักท่องเที่ยวอบอุ่นใจ^{๙๘}

๒.๗.๓ ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการเดินทางท่องเที่ยวชมโบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นต่างๆ เพื่อได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน อีกทั้งศึกษาความเชื่อ พิธีกรรมต่างๆ และมีความเข้าใจวัฒนธรรมใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวด้วย เราอาจแบ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกเป็นประเภทย่อยได้ ๕ ประเภท^{๙๙} คือ

๑) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว โดยได้รับความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

๒) การท่องเที่ยวงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานศิลปวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์และศึกษาความเชื่อการยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่างๆ อีกทั้งได้รับความรู้ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

๓) การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท (Rural Tourism/Village Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษโดดเด่น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ศึกษางานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน อีกทั้งมีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

๔) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาหรือแข่งขันกีฬา โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบของการจัดรายการกีฬาตามเส้นทางที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาได้สนุกสนานเพลิดเพลินกับการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาหรือแข่งขันกีฬา ในขณะที่เดียวกันก็ได้ไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางรายการกีฬา ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจและ

^{๙๘} อ่างแก้ว, ยุวดี นิรัตน์ตระกูล, ECOTOURISM การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์, หน้า ๒.

^{๙๙} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, หน้า ๑๕-๑๖.

ประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าทางสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว^{๑๐๐}

๕) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Health Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหรือฟื้นฟูสุขภาพทางวัฒนธรรม เช่น การนวดตัว การนวดฝ่าเท้า การอบสมุนไพร การประคบสมุนไพร การฝึกกายบริหาร และการฝึกสมาธิ เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างสุขภาพและคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยว บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่ออย่างมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว^{๑๐๑}

๒.๗.๔ องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญ ๖ ด้าน ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว^{๑๐๒} มีดังนี้

๑) องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อันประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ ๑๐ ประการ ได้แก่

- (๑) ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น
- (๒) โบราณคดี และพิพิธภัณฑสถานต่างๆ
- (๓) งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้าง ผังเมือง รวมทั้งซากปรักหักพัง
- (๔) ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และงานแกะสลัก
- (๕) ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา
- (๖) ดนตรี การแสดง มหรสพต่างๆ
- (๗) ภาษาและวรรณกรรม
- (๘) วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ธรรมเนียมการรับประทานอาหาร
- (๙) ประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่าง ๆ และ
- (๑๐) ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่างๆ ที่นำเข้ามาใช้ในการประชาสัมพันธ์และนำเสนอ

เพื่อจูงใจ ที่นำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

๒) องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม โดยมีการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศน์ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

๓) องค์ประกอบด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการทางการท่องเที่ยวโดยผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และได้ผลตอบแทนในกำไรสู่

^{๑๐๐} อ่างแล้ว, บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, หน้า ๑๕-๑๖.

^{๑๐๑} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

^{๑๐๒} ชาลวิทย์ เกษตรศิริ, วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง มหาชน, ๒๕๔๐), หน้า ๑๘-๒๐.

ธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพื่อที่จะได้ช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

๔) องค์ประกอบด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อให้ นักท่องเที่ยวคุณภาพได้รับรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพึงพอใจ อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

๕) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือจัดการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้รับผลประโยชน์ตอบแทน เพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

๖) องค์ประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยมีการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม^{๑๐๓}

๒.๗.๕ แนวคิดทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ศิริ ฮามสุโพธิ์^{๑๐๔} ได้อธิบายถึง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และนักท่องเที่ยววัฒนธรรม ดังนี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการเดินทางเพื่อสัมผัส และการเข้าร่วมใช้ชีวิตชีวิตแบบเก่าๆ ที่กำลังจะสูญหายไปบางท้องถิ่น เพื่อให้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงประวัติความเป็นมา การดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของตน เช่น การแสดงศิลปวัฒนธรรมประเพณี และงานเทศกาลต่างๆ การประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นชาวสวน และชาวนา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ ถือเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่สำคัญ ทำให้นักท่องเที่ยวอยากเข้าไปชมศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เพื่อศึกษาหาความรู้ และพักผ่อนหย่อนใจส่วนนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่แสดงออกมาด้วยความสนใจ คือ ชอบเที่ยวชมเมืองโบราณ อาจจะเดินชมเมือง หรือนั่งรถเที่ยวชมตามเส้นทางสัญจร และผ่านบริเวณสำคัญของเมือง เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และวิถีชีวิตการเป็นอยู่ของคน การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน หรือการเข้าไปชมการละเล่นพื้นเมือง ไปชมกระบวนการงานเทศกาล อาจจะเป็นการจัดแบบถาวรหรือจัดเป็นครั้งคราวเป็นสิ่งที่สร้างความสนใจให้นักท่องเที่ยวอยากเข้าไปชม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา^{๑๐๕} ได้กล่าวถึง หลักการของการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมไว้ประกอบด้วย ๔ ประการคือ

๑) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่า

^{๑๐๓} อ่างแก้ว, ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม, หน้า ๑๘-๒๐.

^{๑๐๔} ศิริ ฮามสุโพธิ์, ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : โอเอสพรีนติ้งเฮาส์, ๒๕๔๓). หน้า ๖๓, อ้างถึงใน สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล, กรองจิต วงศ์สุวรรณ และคนอื่น ๆ, ๒๕๔๐, หน้า ๔๒.

^{๑๐๕} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเพรสแอนด์ดีไซน์ จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๕๖-๖๒.

ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของทรัพยากรวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว นั้น เพื่อเป็นข้อมูลให้นักท่องเที่ยว ในการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ในการเข้าชม ในขณะที่เดียวกันก็จะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

๒) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการปลูกฝังจิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความรัก ห่วงแหน รักษา และดึงชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของตน และได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจ้างงาน การบริการนำเที่ยว การให้บริการขนส่ง การให้บริการที่พัก และการขายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

๓) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรม และได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

๔) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการเคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้าน หรือของชุมชนอื่น รวมทั้งเคารพในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และผู้คนของตนเองด้วยนอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงลักษณะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญอยู่ ๔ ประการคือ

(๔.๑) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะ ที่ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยยึดหลักที่ว่าต้องอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อให้สามารถสืบต่อถึงอนุชนรุ่นหลัง

(๔.๒) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะ ที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักที่ว่าด้วยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือให้กระทบน้อยที่สุด

(๔.๓) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่นในแง่สังคมและวัฒนธรรม โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว ต้องการศึกษาค้นคว้าความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมอันหลากหลาย

(๔.๔) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม^{๑๐๖}

(๔.๕) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์ โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

(๔.๖) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการตลาดของบริเวณท่องเที่ยวครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์อย่างแท้จริง โดยยึดหลักที่ว่าจะต้องให้ธุรกิจท่องเที่ยวเน้นในเรื่องอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

(๔.๗) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้

^{๑๐๖} อ่างแล้ว, บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, หน้า ๕๗.

นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ เพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ที่ได้รับ ทำให้ต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ อีกโดยยึดหลักที่ว่าต้องมีกิจกรรมท่องเที่ยวตรงตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

(๔.๘) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงขีดความสามารถการรองรับของพื้นที่ และความสะอาดของพื้นที่ โดยยึดหลักที่ว่าต้องไม่เกินขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ในทุกๆ ด้าน และต้องดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ

(๔.๙) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยยึดหลักที่ว่าต้องป้องกัน รักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวด เพื่อให้นักท่องเที่ยวอบอุ่นใจ^{๑๐๗}

๒.๗.๖ แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเพื่อสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว โดยปกป้องและรักษาโอกาสให้กับคนในรุ่นต่อไป ในอนาคต ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการทรัพยากรทั้งหมดที่จะสนองความต้องการด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในขณะที่จะสามารถดำรงรักษาเนื้อหาทางวัฒนธรรม กระบวนการทางนิเวศวิทยาที่จำเป็น ความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเกี่ยวพัน และระบบต่างๆ ที่เกี่ยวพันชีวิต พืช สัตว์ และมนุษย์ทั้งหลาย ซึ่งจากกรอบแนวคิดดังกล่าวสามารถเป็นหลักการได้ ๕ ข้อ^{๑๐๘} คือ

๑) ทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม และทรัพยากรอื่นๆ ในการท่องเที่ยว จะต้องได้รับการอนุรักษ์ไว้เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่องในอนาคต โดยจะยังสามารถอำนวยประโยชน์ให้แก่สังคมปัจจุบันได้

๒) จะต้องมีการวางแผน และจัดการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อมและสังคม วัฒนธรรมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

๓) คุณภาพของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวมจะยังคงได้รับการรักษาไว้ได้ และปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ เมื่อจำเป็นที่จะต้องจัดทำ

๔) จะต้องรักษาระดับความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยวเอาไว้ เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะยังคงสามารถรักษาความเป็นที่นิยมอยู่ได้ และสามารถทำการตลาดต่อไปได้

๕) ผลประโยชน์ของการท่องเที่ยวจะต้องแผ่หรือกระจายไปในทุกภาคส่วนของสังคม หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีหลักเกณฑ์ดังนี้

(๑) การมีส่วนร่วมของชุมชน

(๒) ความร่วมมือของกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

(๓) การสร้างโอกาสการจ้างงานที่มีคุณภาพ

(๔) การกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว

^{๑๐๗} อ่างแก้ว, บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, หน้า ๕๗.

^{๑๐๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๘.

- (๕) การใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าเกิดประโยชน์สูงสุด
- (๖) การวางแผนระยะยาว
- (๗) ความสมดุลระหว่างวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม
- (๘) ความสอดคล้องกันระหว่างแผนการท่องเที่ยวและแผนพัฒนาด้านต่างๆ
- (๙) ความร่วมมือระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับผู้ปฏิบัติ
- (๑๐) การประสานความร่วมมือระหว่างแหล่งท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ
- (๑๑) การประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยว
- (๑๒) การสร้างหลักเกณฑ์การประเมินผลกระทบ
- (๑๓) การเน้นผลประโยชน์ชุมชน คุณค่าสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม
- (๑๔) การพัฒนาคน การศึกษาและหลักสูตรต่างๆ
- (๑๕) การเสริมสร้างลักษณะเด่น อัตลักษณ์ของชุมชนและพื้นที่
- (๑๖) การคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากร
- (๑๗) การดำรงรักษาทรัพยากรมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรม^{๑๐๙}
- (๑๘) การทำการตลาดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหลักการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ ๑๐ ประการ ดังนี้
- ๑) อนุรักษ์โดยใช้ทรัพยากรอย่างพอติ (using resource sustainable) หมายถึง การที่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และผู้ที่มีบทบาทด้านการท่องเที่ยว ต้องมีวิธีการจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิมทั้งมรดกทางธรรมชาติ และมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างเพียงพอหรือใช้อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างประหยัด โดยคำนึงถึงต้นทุนอันเป็นคุณค่าคุณภาพของธรรมชาติและวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ท้องถิ่นลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นกับการลดของเสีย (reducing over-consumption and waste)
 - ๒) ลดการบริโภค และใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นกับการลดของเสีย (Reducing overconsumption and waste)
 - ๓) รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม (maintain diversity)
 - ๔) ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (integrating tourism into planning)
 - ๕) นำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (supporting local economy)
 - ๖) การมีส่วนร่วม โดยการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น (involving local communities)
 - ๗) มีการประชุมกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (consulting stakeholders and the public)
 - ๘) การพัฒนาบุคลากร (training staff)

^{๑๐๙} อ่างแล้ว, บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ, หน้า ๕๙.

๙) การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือในการบริการข่าวสารการท่องเที่ยว (marketing tourism responsibly)

๑๐) ประเมินผล ตรวจสอบและวิจัย (undertaking research) การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีแนวความคิดที่มุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยรวม ปรับสภาพการจัดการเพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนไป (paradigm shift) ที่ เปลี่ยนจากสังคมบริโภคนิยมสู่ยุคสมัย สังคมเป็นใหญ่ ขอบเขตของการพัฒนา จึงครอบคลุมทุกองค์ประกอบทุกส่วนของการท่องเที่ยว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การพัฒนา การท่องเที่ยวทั้งหมดต้องมุ่งสู่ความยั่งยืน ดังนั้นการพัฒนาที่ยั่งยืนมีลักษณะที่เป็นบูรณาการ (integrated) คือ ทำให้เกิดเป็นองค์รวม (holistic) นั่นคือ องค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะต้องมาประสานกันครบองค์ และมีลักษณะอีกอย่างหนึ่ง คือ มีดุลยภาพ (balance) หรือพูดอีกนัยหนึ่ง คือ การทำให้กิจกรรมของมนุษย์สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ โดยการปลูกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นกับประชาชนทุกคนในประเทศ สำคัญสำนึกเป็นจุดเริ่มต้นของ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก^{๑๑๐}

ความสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมจะทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวคงอยู่บนโลกได้อย่างยาวนาน เมื่อทรัพยากรการท่องเที่ยวไม่เกิดความเสื่อมโทรม และสามารถอำนวยประโยชน์ต่อบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีแล้ว การท่องเที่ยวก็จะเกิดความยั่งยืนในที่สุด นั่นคือ กิจกรรมการท่องเที่ยว จะต้องสามารถดำรงอยู่ได้โดยมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเยือนอย่างสม่ำเสมอ ทรัพยากรการท่องเที่ยว ยังคงสามารถรักษาความดึงดูดใจไว้ได้ ไม่เสื่อมคลายตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น ภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ที่จะรองรับได้ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนชนบทร่วมประเพณีที่มีต่อกระบวนการท่องเที่ยว ประชาชนทุกส่วนต้องได้รับผลประโยชน์ ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคกัน รวมถึงมีการจัดการทรัพยากร เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้นไว้ได้ ทั้งนี้ ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติสังคม และวัฒนธรรมจะต้องไม่มี หรือน้อยที่สุด มีเพียงการจัดการอย่างยั่งยืนเท่านั้น จึงจะสามารถคงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไว้ได้^{๑๑๑}

๒.๗.๗ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมชุมชนและทุนทางวัฒนธรรม

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา^{๑๑๒} ได้เสนอแนวคิด ๖ ข้อ แนวคิดวัฒนธรรมชุมชนมีความชัดเจนในการมองเห็นคุณค่าของชุมชนดังปรากฏในแนวทางพัฒนาวัฒนธรรมชุมชนในสังคมไทย ดังนี้

๑) เน้นการพัฒนาแบบกลุ่มซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมชุมชนดั้งเดิมของคนไทยซึ่งไม่คำนึงการแข่งขันระหว่างปัจเจกชน

^{๑๑๐} อ่างแล้ว, บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ, หน้า ๕๙.

^{๑๑๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๒-๖๓.

^{๑๑๒} ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, การเป็นสมัยใหม่กับแนวคิดชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, ๒๕๔๐), หน้า ๒๓.

- ๒) ปลุกจิตสำนึกแบบชุมชนในด้านความรัก ความสามัคคี ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น
- ๓) กระบวนการผลิตซ้ำจิตสำนึกชุมชนไทยผ่านปัญญาชนของท้องถิ่น นักวิชาการในเมือง นักพัฒนา และผู้อาวุโสในชุมชนเพื่อสืบทอดจิตสำนึกของชุมชนต่อไป
- ๔) กลุ่มชาวบ้านในรูปของการจัดองค์กร เช่น สหกรณ์ สมาพันธ์ เพื่อให้มีอำนาจต่อรองกับองค์กรภายนอก
- ๕) การประสานวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มต่างๆ เพื่อสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยน และเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

๖) ความสัมพันธ์ และใกล้ชิดกับธรรมชาติโดยช่วยกันอนุรักษ์ปกป้องธรรมชาติ เพื่อคงความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน

วัฒนธรรมชุมชนมีความหมาย ในการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นโดยอาศัยความรู้และภูมิปัญญา ที่สั่งสมกันมาเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และการพัฒนาชีวิตรวมถึงการปฏิเสธอำนาจของรัฐ และเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่จะเข้ามาครอบงำทางความคิด ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตของชุมชน แนวคิดวัฒนธรรมของชุมชนของฉัตรทิพย์ นาถสุภา^{๑๓๓} ให้ความสำคัญว่า ชุมชน หมู่บ้าน ว่าเป็นองค์กรที่มีพลัง หมู่บ้านไทยยังมีพลังยึดเหนี่ยวกันไว้แม้จะถูกแรงกระแทกจากภายนอก ทั้งนี้เป็นผลมาจาก

๑) ระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจระหว่างสมาชิกในชุมชนทำให้เกิดระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติพึ่งพากัน

๒) ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ

๓) ลักษณะพิเศษของรัฐศักดินาไม่เข้าใจ และได้เข้าไปจัดการกระบวนการผลิต ในระดับหมู่บ้าน โดยการบริหารการปกครองในอดีตให้ความสำคัญเพียงหมู่บ้านทำหน้าที่ส่งส่วยให้ตามที่ต้องการเท่านั้น ทำให้ระบบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินดำรงอยู่ ระบบรวมในทรัพย์สินคือเป็นหัวใจของชุมชน

๒.๘ ข้อมูลจังหวัดเชียงราย

๒.๘.๑ บทนำ

จังหวัดเชียงราย^{๑๓๔} (คำเมือง: เจียงฮาย) เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย เป็นที่ตั้งของเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่ยุคก่อตั้งอาณาจักรล้านนา เช่น เมืองเชียงแสน เมืองเชียงราย เมืองเชียงของ เมืองเวียง หรือ เมืองเทิง ปัจจุบันจังหวัดเชียงรายแบ่งการปกครองออกเป็น ๑๘ อำเภอ มีแม่น้ำกก แม่น้ำอิง และแม่น้ำโขง เป็นแม่น้ำสายสำคัญ ท่าเลที่ตั้งของจังหวัดเชียงรายอยู่บริเวณรอยต่อระหว่าง ๓ ประเทศ คือ ประเทศไทย ประเทศลาว และประเทศพม่า หรือรู้จักกันในนามของดินแดนสามเหลี่ยมทองคำที่เป็นแหล่งผลิตฝิ่นที่สำคัญของโลกปัจจุบัน

^{๑๓๓} อ่างแล้ว, ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, การเป็นสมัยใหม่กับแนวคิดชุมชน, หน้า ๒๔.

^{๑๓๔} คณะอนุกรรมการตรวจสอบและชำระตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่, ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับเชียงใหม่ ๗๐๐ ปี, (เชียงใหม่ : โรงพิมพ์มิ่งเมือง, ๒๕๓๘), หน้า ๒๓.

จังหวัดเชียงรายได้รับความสนใจในฐานะประตูสู่พม่า ลาว และจีนตอนใต้ ผ่านทางหลวงเอเชียสาย ๒ และทางหลวงเอเชียสาย ๓

จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน เคยเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรล้านนาแต่โบราณกาลประมาณ ๗๕๐ ปีที่ผ่านมา มีอายุเก่าแก่กว่าจังหวัดเชียงใหม่ไปโดยประมาณ ๕๐ กว่าปี มี"คำเมือง" เป็นภาษาท้องถิ่น มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้งด้านศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในรูปแบบล้านนา ไทลื้อ ไทใหญ่ ไทเขิน จากสิบสองปันนาผสมผสาน เข้าด้วยกัน และมีแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเป็นจำนวนมาก ซึ่งในอนาคต จังหวัดเชียงราย กำลังพิจารณาวางแผนโครงการวางผังเมืองเป็นนครสร้างสรรค์ และ ถ้าเป็นไปได้ จังหวัดเชียงรายอาจจะกำลังพิจารณาสมัครเข้าเป็นนครสร้างสรรค์ของยูเนสโก รองถัดมาจากจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำปาง ด้วยเช่นกัน ^{๑๑๕}

จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ ๔ ของภาคเหนือ (รองมาจากเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และลำปาง) อยู่ที่ประมาณ ๑๑,๖๗๘.๓๖๙ ตร.กม. มีประชากรทั้งหมดประมาณ ๑,๒๗๔,๖๖๐ คน เป็นอันดับที่ ๒ ของภาคเหนือ และเป็นศูนย์กลางทางสังคม ศิลปะและวัฒนธรรมล้านนา รวมทั้งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การค้า การคมนาคมและการท่องเที่ยวแห่งอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงระหว่างพม่า จีน และลาว ทำให้จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ในด้านความเจริญขึ้น

๒.๘.๒ ประวัติจังหวัดเชียงราย

๑) สมัยราชวงศ์มังราย

พงศาวดารโยนกกว่า พญามังรายสร้างขึ้น ณ ที่ซึ่งเดิมเป็นเวียงไชยনারายณ์ เมื่อ พ.ศ. ๑๘๐๕ และครองราชย์สมบัติอยู่ ณ เมืองเชียงรายจนถึง พ.ศ. ๑๘๓๙ จึงไปสร้างเมืองเชียงใหม่ขึ้นในท้องที่ระหว่างดอยสุเทพกับแม่น้ำปิง และครองราชย์สมบัติอยู่ ณ เมืองเชียงใหม่จนถึง พ.ศ. ๑๘๖๐ ส่วนตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ระบุว่า พญามังรายทรงเสด็จตามช้างมาทางทิศตะวันออกแล้วเห็นชัยภูมิเหมาะแก่การสร้างเมืองริมฝั่งแม่น้ำกก จึงสร้างเป็นเวียงล้อมรอบดอยจอมทองไว้ในปี พ.ศ. ๑๘๐๕ สำหรับเมืองเชียงรายนั้น เมื่อพญามังรายย้ายไปครองราชย์สมบัติที่เมืองเชียงใหม่แล้ว พระราชโอรสคือ ขุนคราม หรืออีกชื่อหนึ่งว่าพญาไชยสงคราม ก็ได้ครองราชย์สมบัติสืบต่อมา นับแต่นั้นเมืองเชียงราก็ขึ้นต่อเมืองเชียงใหม่

๒) สมัยล้านนาภายใต้การปกครองของพม่า

ครั้งต่อมาเมื่อล้านนาตกไปอยู่ในปกครองของพม่า ในปี พ.ศ. ๒๑๐๑ พม่าได้ตั้งขุนนางปกครองเมืองเชียงรายเรื่อยมา หลังจากนั้น พ.ศ. ๒๓๑๗ เจ้ากาวิละแห่งลำปางได้สวามิภักดิ์ต่อกรุงเทพฯ ทำให้หัวเมืองล้านนาฝ่ายใต้ตกเป็นประเทศราชของสยาม ขณะที่เชียงรายและหัวเมืองล้านนาฝ่ายเหนืออื่นๆ ยังคงอยู่ใต้อำนาจพม่า ล้านนากลายเป็นพื้นที่แย่งชิงอำนาจระหว่างสยามกับ

^{๑๑๕} อ่างแล้ว, คณะอนุกรรมการตรวจสอบและชำระตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่, ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ฉบับเชียงใหม่ ๗๐๐ ปี, หน้า ๒๓.

พม่า ในช่วงเวลาดังกล่าวเมืองเชียงรายเริ่มร้างผู้คน ประชาชนอพยพหนีภัยสงครามไปอยู่เมืองอื่น บ้างก็ถูกกวาดต้อนลงไปทางใต้ พ.ศ. ๒๒๔๗ เมืองเชียงแสนฐานที่มั่นสุดท้ายของพม่า ถูกกองทัพ เชียงใหม่ ลำปาง และน่าน ตีแตก เมืองเชียงรายจึงกลายเป็นเมืองร้างตามเมืองเชียงแสน^{๑๑๖}

๓) สมัยล้านนาภายใต้การปกครองของสยาม

ในปี พ.ศ. ๒๓๘๖ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชานุญาตให้เจ้า หลวงเชียงใหม่ฟื้นฟูเชียงรายขึ้นใหม่ ภายหลังเมืองเชียงรายได้เป็นส่วนหนึ่งของมณฑลพายัพ กระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๕๓ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงมีประกาศ กระทรวงมหาดไทย ยกฐานะเมืองเชียงรายเป็นเมืองจัตวามณฑลพายัพ ในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ เมืองเชียง แสน เมืองเชียงราย เมืองฝาง เวียงป่าเป้า เมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ อำเภอดอกคำใต้ อำเภอแม่สรวย อำเภอเชียงคำ อำเภอเชียงของ ตั้งเป็นเมืองจัตวาเรียกว่าเมืองเชียงราย อยู่ในมณฑลพายัพ และจัดแบ่งการปกครองออกเป็น ๑๐ อำเภอ คือ อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอเมืองเชียงแสน อำเภอเมืองฝาง อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอเมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ อำเภอดอกคำใต้ อำเภอแม่สรวย อำเภอเชียงคำ อำเภอเชียงของ เหมือนอย่างหัวเมืองชั้นในที่ขึ้นกับกรุงเทพมหานครทั้งปวง ภายหลัง เมืองเชียงรายได้เปลี่ยนเป็นจังหวัดเชียงราย^{๑๑๗}

๒.๘.๓ สัญลักษณ์ประจำจังหวัด

๑) ตราประจำจังหวัด รูปช้างสีขาวยุติเมฆ หมายถึง นิมิตของความรุ่งเรืองในอดีต เพราะพญามังรายเคยใช้ช้างเป็นกำลังสำคัญในการทำศึกปราบศัตรูจนได้ชัยชนะ นอกจากนี้ ช้างยังเป็นชนวนให้พญามังรายมาก่อสร้างเมืองนี้ขึ้นอีกด้วย โดยว่ากันว่า ช้างทรงของพญามังรายหลุด หายไปจากหลักที่ผูกไว้ พญามังรายติดตามไปจนถึงภูมิภาคอันบริบูรณ์น้ำกก จึงโปรดให้ตั้ง เมืองเชียงรายขึ้น ณ ที่นั้น

๒) ดอกไม้ประจำจังหวัด : ดอกพวงแสด (*Pyrostegia venusta*)

๓) ต้นไม้ประจำจังหวัด : กาชะลองคำ (*Radermachera ignea*) โดยเป็นไม้ที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานให้เป็นไม้ประจำจังหวัดเมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี^{๑๑๘}

^{๑๑๖} ประกาศกระทรวงมหาดไทย ประกาศยกเมืองเชียงรายเป็นเมืองจัตวามณฑลพายัพ, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๒๗, หน้า ๔๒๖.

^{๑๑๗} ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนคำว่าเมืองเรียกว่าจังหวัด, ราชกิจจานุเบกษา ๓๓, หน้า ๕๑.

^{๑๑๘} การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, เข้าใจถิ่น เข้าใจเที่ยว - เชียงราย, (กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๔.

๒.๘.๔ ลักษณะทางภูมิศาสตร์

๑) ภูมิศาสตร์

(๑.๑) ที่ตั้ง จังหวัดเชียงราย

ตั้งอยู่ตอนเหนือสุดของประเทศไทย อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ ๑๙ องศาเหนือ ถึง ๒๐ องศา ๓๐ ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ ๙๙ องศา ๑๕ ลิปดา ถึง ๑๐๐ องศา ๔๕ ลิปดาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ๘๒๔ กิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดต่อกับเมืองสาตและจังหวัดท่าขี้เหล็กของรัฐฉาน ประเทศพม่า และแขวงบ่อแก้ว ประเทศลาว

ทิศตะวันออก ติดต่อกับแขวงอุดมไชย ประเทศลาว

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอภูซาง อำเภอจุน อำเภอดอกคำใต้ อำเภอภูพาน ยาว อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา อำเภอเมืองปาน อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง และอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดกับอำเภอดอยสะเก็ด อำเภอพร้าว อำเภอไชยปราการ อำเภอฝาง และอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ และเมืองสาต รัฐฉาน ประเทศพม่า จังหวัดเชียงราย มีชายแดนติด กับประเทศพม่ายาวประมาณ ๑๓๐ กิโลเมตร และมีชายแดนติดต่อกับ ประเทศลาวประมาณ ๑๘๐ กิโลเมตร

(๑.๒) ระยะทางจากจังหวัดเชียงรายไปจังหวัดใกล้เคียง จังหวัดในภูมิภาคอื่นๆ และ กรุงเทพมหานคร

ที่	จังหวัด	ระยะทาง/กม.	ที่	จังหวัด	ระยะทาง/กม.
๑	เชียงใหม่	๑๘๐	๑๑	สุโขทัย	๔๐๐
๒	พะเยา	๙๔	๑๒	พิษณุโลก	๔๑๔
๓	ลำพูน	๒๙๕	๑๓	ขอนแก่น	๗๓๒
๔	แพร่	๒๓๔	๑๔	นครราชสีมา	๘๗๐
๕	ลำปาง	๒๒๕	๑๕	นครพนม	๑,๐๓๐
๖	น่าน	๒๗๒	๑๖	อุบลราชธานี	๑,๐๑๔
๗	ตาก	๓๙๐	๑๗	ระยอง	๙๖๔
๘	กำแพงเพชร	๔๗๗	๑๘	สงขลา (หาดใหญ่)	๑,๗๓๔
๙	นครสวรรค์	๕๕๒	๑๙	ภูเก็ต	๑,๖๔๘
๑๐	อุตรดิตถ์	๓๐๘	๒๐	กรุงเทพมหานคร	๘๒๐

ตารางที่ ๑ : แสดงระยะทางจากจังหวัดเชียงรายไปจังหวัดใกล้เคียง^{๑๑๙}

^{๑๑๙} อาคม เศรษฐา, เชียงราย, (กรุงเทพมหานคร : ชุมพรสาสน์, ๒๕๔๖), หน้า ๙.

๒.๘.๕ ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดเชียงราย มีพื้นที่ประมาณ ๑๑,๖๘๐ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๗,๒๙๐,๐๐๐ ไร่ มีภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงในทวีปตอนเหนือ (North Continental Highland) มีพื้นที่ราบสูงเป็นหย่อมๆ ในเขตอำเภอแม่สรวย อำเภอเวียงป่าเป้า และอำเภอเชียงของ บริเวณเทือกเขาจะมีความสูงประมาณ ๑,๕๐๐-๒,๐๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเล โดยมีดอยลังกาหลวง เป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในจังหวัด มีความสูง ๒,๐๓๑ เมตร บริเวณส่วนที่ราบตามลุ่มแม่น้ำสำคัญในตอนกลางของพื้นที่ ได้แก่ อำเภอพาน อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ มีความสูงประมาณ ๔๐๐-๕๘๐ เมตร จากระดับน้ำทะเล ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง มีป่าไม้ปกคลุม บริเวณเทือกเขามีชั้นความสูง ๑,๕๐๐-๒,๐๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเล มีที่ราบเป็นหย่อมๆ ในระหว่างหุบเขา และตามลุ่มน้ำสำคัญ จังหวัดเชียงรายมีภูเขาล้อมรอบโดยเฉพะทางทิศตะวันตกเป็นแนวเทือกเขาผีปันน้ำ ติดต่อกันไปเป็นพืดตลอดเขตจังหวัด^{๑๒๐}

๒.๘.๖ ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดเชียงรายมีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ ๒๔ องศาเซลเซียส ฤดูร้อน เริ่มจากกลางเดือน(กุมภาพันธ์-กลางเดือนพฤษภาคม) มีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ ๓๒ องศาเซลเซียส ฤดูฝน เริ่มจากกลางเดือน(พฤษภาคม-กลางเดือนตุลาคม) มีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ ๒๗ องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปีละ ๑,๗๖๘ มิลลิเมตร มากที่สุดในปี ๒๕๔๔ จำนวน ๒,๒๘๗.๖๐ มิลลิเมตรน้อยที่สุดในปี ๒๕๔๖ จำนวน ๑,๔๐๔.๑๐ มิลลิเมตร จำนวนวันที่มีฝนตกเฉลี่ย ๑๔๓ วันต่อปี ฤดูหนาว (พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์) จังหวัดเชียงรายมีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ ๑๕.๐ องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุด ๗.๐ องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๖ สภาพอากาศของจังหวัดเชียงราย ถือว่าหนาวจัดในพื้นที่ราบ อุณหภูมิต่ำสุดจะอยู่ที่ ๘-๙ องศาเซลเซียส ส่วนบนยอดดอย อุณหภูมิต่ำสุดจะอยู่ที่ ๐-๕ องศาเซลเซียส อุณหภูมิ -๑.๕ องศาที่ภูชี้ฟ้า ปลายปี ๒๕๕๖ จึงทำให้อากาศที่เชียงรายในช่วงฤดูหนาวเป็นพื้นที่ๆ นักท่องเที่ยวอยากมาเป็นอย่างยิ่ง^{๑๒๑}

๒.๘.๗ ประชากร

จังหวัดเชียงรายมีประชากรหลายเชื้อชาติ ทั้งชาวไทยพื้นราบ ชาวไทยภูเขา และชาวจีนฮ่อที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่บนดอยสูง แต่ละชนชาติจะมีประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์ เป็นเสน่ห์อีกอย่างที่ทำให้เชียงรายได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ประชากรในเขตจังหวัดเชียงราย แบ่งออกได้เป็นหลายกลุ่ม อาทิ

^{๑๒๐} อ่างแก้ว, อาคม เศรษฐา, เชียงราย, หน้า ๗.

^{๑๒๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗.

๑) คนไทยพื้นราบประกอบด้วยชาวไทยวน ไทลื้อ ไทเขิน ไทใหญ่ ดังนี้ ไทยวน หรือคนเมือง เป็นประชากรกลุ่มใหญ่ที่สุด ไทลื้อ,ไทเขิน,ไทใหญ่ เป็นกลุ่มชนที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง และทางตอนใต้ของจีน

๒) ชาวไทยภูเขาประกอบด้วย อาข่า มูเซอ เย้า กะเหรี่ยง ลีซอ ม้ง

๓) ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า บุคคลหลายสัญชาติที่อพยพมาจากพม่าเข้าอยู่ในประเทศไทย ก่อนวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๙ การออกนอกเขตจังหวัดที่อยู่อาศัยต้องขออนุญาตจากปลัดกระทรวงมหาดไทย

๔) ชาวลาวอพยพ คนลาวที่อาศัยอยู่กับญาติพี่น้องตามแนวชายแดนของประเทศไทย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองของลาวในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ขณะนี้ทางการของไทยยังไม่อนุญาตให้เดินทางออกนอกเขตจังหวัดที่อยู่อาศัย

๕. ชาวจีน ชนกลุ่มน้อยซึ่งสืบเชื้อสายจีน ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วเป็นอดีตทหารพรรคก๊กมินตั๋ง ได้มาตั้งรกรากในพื้นที่ ที่มีความโดดเด่นได้แก่ หมู่บ้านสันติคีรี^{๑๒๒}

๒.๘.๘ การปกครอง

ภาพที่ ๑ : แผนที่จังหวัดเชียงราย แสดงสีตาม ๗ อำเภอเดิม^{๑๒๓}

^{๑๒๒} อ่างแก้ว, อาคม เศรษฐา, เชียงราย, หน้า ๗.

^{๑๒๓} วิกีพีเดีย สารานุกรมไทย, แผนที่จังหวัดเชียงราย, [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก : <http://th.wikipedia.org>. (วันที่สืบค้น : ๗ มีนาคม ๒๕๕๘).

๑) การแบ่งพื้นที่บางอำเภอในอดีต เพื่อตั้งเป็นกิ่งอำเภอ และอำเภอต่างๆ แบ่งพื้นที่อำเภอแม่จันตั้งเป็นอำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย อำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอดอยหลวง

อำเภอแม่จัน เดิมชื่อว่าอำเภอเชียงแสนมีพื้นที่อยู่ทางตอนเหนือของจังหวัดเชียงราย (พื้นที่สีเขียวในแผนที่) ต่อมาถูกแบ่งพื้นที่บางส่วนเพื่อตั้งเป็นกิ่งอำเภอและอำเภอต่างๆ ได้แก่ อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย อำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอดอยหลวง ตามลำดับ^{๑๒๔}

เดิมมีการแยกพื้นที่ตำบลในเวียง ตำบลบ้านแซว และตำบลป่าสัก อำเภอเชียงแสน (หมายเลข ๑) เพื่อตั้งเป็น กิ่งเชียงแสน เนื่องจากการคมนาคมระหว่างพื้นที่ดังกล่าวกับตัวอำเภอยากลำบาก แต่ภายหลัง เมื่อการคมนาคมสะดวกมากขึ้นกิ่งเชียงแสนจึงถูกยุบรวมเข้ากับอำเภอเชียงแสน ตามเดิมในปี พ.ศ. ๒๔๖๘ แต่ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๐ เมื่อประชากรมากขึ้นเพื่อเป็นการสะดวกแก่การติดต่อราชการจึงมีการประกาศตั้งกิ่งอำเภออีกครั้ง โดยชื่อว่า กิ่งอำเภอเชียงแสนหลวง ในปี พ.ศ. ๒๔๗๐ ต่อมามีการเปลี่ยนชื่อ กิ่งอำเภอเชียงแสนหลวง เป็นกิ่งอำเภอเชียงแสน พร้อมกับเปลี่ยนชื่ออำเภอเชียงแสน เป็นอำเภอแม่จัน เพื่อให้สอดคล้องกับที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ และอีก ๓๐ ปีต่อมา กิ่งอำเภอเชียงแสนได้ยกฐานะเป็นอำเภอเชียงแสน ในปี พ.ศ. ๒๕๑๐

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๑ มีการแยกตำบลแม่สายและตำบลโป่งผา เพื่อตั้งเป็นกิ่งอำเภอแม่สาย (หมายเลข ๒) เนื่องจากมีประชากรหนาแน่น และเป็นทำเลค้าขาย ต่อมาได้ยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอแม่สายในปี พ.ศ. ๒๔๙๓

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้มีการแยกตำบลเทอดไทย ตำบลแม่สลองนอก และตำบลแม่สลองใน เพื่อตั้งเป็นกิ่งอำเภอแม่ฟ้าหลวง (หมายเลข ๓) เนื่องจากเป็นพื้นที่ห่างไกลและเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จึงตั้งชื่ออำเภอมว่า แม่ฟ้าหลวง ตามพระสมัญญานาม ต่อมาได้ยกฐานะเป็นอำเภอแม่ฟ้าหลวง ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้แยกตำบลปงน้อย ตำบลโชคชัย และตำบลหนองป่าก่อ เพื่อตั้งเป็นกิ่งอำเภอดอยหลวง (หมายเลข ๑๑) และต่อมาได้ยกฐานะเป็นอำเภอดอยหลวงในปี พ.ศ. ๒๕๕๐

๒) แบ่งพื้นที่อำเภอเมืองเชียงรายเพื่อตั้งเป็นอำเภอเวียงชัยและอำเภอแม่ลาว

อำเภอเมืองเชียงรายเป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการของจังหวัดเดิมมีพื้นที่ครอบคลุมลุ่มน้ำแม่กกส่วนใหญ่ (พื้นที่สีส้มในแผนที่) ต่อมาแยกเป็น อำเภอเวียงชัย และอำเภอแม่ลาว และต่อมาอำเภอเวียงชัยได้แยกพื้นที่บางส่วนเพื่อตั้งเป็นอำเภอเวียงเชียงรุ้งตามลำดับ^{๑๒๕}

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้มีการแบ่งพื้นที่ตำบลเวียงชัย ตำบลทุ่งก่อ และตำบลผางาม ออกจากอำเภอเมืองเชียงราย เพื่อตั้งเป็นกิ่งอำเภอเวียงชัย (หมายเลข ๓ และ ๑๐) และต่อมายกฐานะเป็นอำเภอเวียงชัยในปี พ.ศ. ๒๕๒๒

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ มีการแบ่งพื้นที่ตำบลดงมะดะ ตำบลจอมหมอกแก้ว ตำบลโป่งแพร่ ตำบลป่าก่อดำ และตำบลบัวสตี ออกจากอำเภอเมืองเชียงรายเพื่อตั้งเป็นกิ่งอำเภอแม่ลาว (หมายเลข ๙) และยกฐานะเป็นอำเภอแม่ลาวในปี พ.ศ. ๒๕๓๙

^{๑๒๔} อ่างแก้ว, อาคม เศรษฐา, เชียงราย, หน้า ๗-๘.

^{๑๒๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

๓) แบ่งพื้นที่อำเภอเวียงชัยเพื่อตั้งเป็นอำเภอเวียงเชียงรุ้ง

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ มีการแบ่งพื้นที่ตำบลป่าซาง ตำบลดงมหาวัน และตำบลทุ่งก่อ ออกจากอำเภอเวียงชัยเพื่อตั้งเป็นกิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง (หมายเลข ๑๐) แต่ต่อมาได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็นกิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง เพื่อให้สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และยกฐานะเป็นอำเภอเวียงเชียงรุ้งในปี พ.ศ. ๒๕๕๐

๔) แบ่งพื้นที่อำเภอพานเพื่อตั้งอำเภอป่าแดด

อำเภอพาน ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัดเชียงราย (พื้นที่สีฟ้าในแผนที่) ต่อมาได้แยกพื้นที่ตำบลป่าแดดเพื่อตั้งเป็นกิ่งอำเภอป่าแดด (หมายเลข ๔) ในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ และยกฐานะเป็นอำเภอป่าแดดในปี พ.ศ. ๒๕๑๘

๕) แบ่งพื้นที่อำเภอเชียงของเพื่อตั้งอำเภอเวียงแก่น

อำเภอเชียงของ ตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดเชียงราย (พื้นที่สีม่วงอ่อนในแผนที่) ต่อมาได้แยกตำบลปอ ตำบลหล้าขาม และตำบลม่วงยายเพื่อตั้งเป็นกิ่งอำเภอเวียงแก่น (หมายเลข ๖) ในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ และยกฐานะเป็นอำเภอเวียงแก่นในปี พ.ศ. ๒๕๓๘

๖) แบ่งพื้นที่อำเภอเทิงเพื่อตั้งอำเภอพญาเม็งรายและอำเภอขุนตาล

อำเภอเทิงเป็นอำเภอที่มีพื้นที่กว้างขวางตั้งอยู่ที่ศตะวันออกเฉียงใต้ของตัวจังหวัด (สีแดง) ต่อมาได้แบ่งพื้นที่บางส่วนตั้งเป็นอำเภอพญาเม็งราย และอำเภอขุนตาล ตามลำดับ

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ได้แยกตำบลแม่เปา ตำบลแม่ต้า และตำบลไม้ยา ออกจากอำเภอเทิงเพื่อตั้งเป็นกิ่งอำเภอพญาเม็งราย (หมายเลข ๕) และยกฐานะเป็นอำเภอพญาเม็งรายในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ และในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ได้แยกตำบลป่าตาล ตำบลต้า และตำบลยางฮ่อม ออกจากอำเภอเทิงเพื่อตั้งเป็นกิ่งอำเภอขุนตาล (หมายเลข ๘) และยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอขุนตาลในปี พ.ศ. ๒๕๓๙^{๑๒๖}

๗) การเสนอโครงการจัดตั้งกิ่งอำเภอต่างๆ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๙ - ปัจจุบัน

แผนที่จังหวัดเชียงราย แสดงพื้นที่ซึ่งเคยมีการเสนอ ให้มีการจัดตั้งกิ่งอำเภอขึ้น ดังนี้

- (๑) กิ่งอำเภอแม่เจดีย์
- (๒) กิ่งอำเภอวารี
- (๓) กิ่งอำเภอดอยสัก
- (๔) กิ่งอำเภอปล้อง
- (๕) กิ่งอำเภอแม่ฮ้อ หรือกิ่งอำเภอพัชรกิติยาภา
- (๖) กิ่งอำเภอเรืองนคร

เนื่องจากบางอำเภอของจังหวัดเชียงรายมีพื้นที่กว้างใหญ่ แม้ว่าการคมนาคมจะสะดวกง่ายตายแต่ก็ใช้เวลานานในการเดินทางติดต่อราชการ รวมถึงบางพื้นที่ได้มีประชากรหนาแน่นขึ้นและมีความเจริญมากขึ้นเป็นลำดับ จึงมีการเสนอโครงการจัดตั้งกิ่งอำเภอต่างๆ ในหลายพื้นที่ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ดังนี้^{๑๒๗}

^{๑๒๖} อ่างแก้ว, อาคม เศรษฐา, เชียงราย, หน้า ๙.

^{๑๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐.

๑) เสนอให้แยกตำบลแม่เจดีย์ ตำบลแม่เจดีย์ใหม่ และตำบลเวียงกาหลง ออกจากอำเภอเวียงป่าเป้าในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ เพื่อตั้งเป็น กิ่งอำเภอแม่ชะจาน อำเภอเวียงป่าเป้า เนื่องจากแม่ชะจานไกลจากตัวเมืองเวียงป่าเป้าแต่มีความเจริญ และประชากรเริ่มหนาแน่นกว่า อย่างไรก็ตามชื่อกิ่งอำเภอแม่ชะจาน ยังปรากฏตามเว็บไซต์ต่างๆ อย่างไม่เป็นทางการอาจสร้างความสับสนกับผู้อ่านได้

๒) เสนอให้แยกตำบลลาวี ออกจากอำเภอแม่สรวยในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ เพื่อตั้งเป็นกิ่งอำเภอลาวี แต่โครงการได้ถูกระงับเนื่องจากขาดแคลนงบประมาณ อย่างไรก็ตาม ได้มีการรื้อฟื้นอีกครั้งหลังจากมีการเสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดฝางขึ้นโดยมีการอ้างว่าเป็นความต้องการของประชาชนในตำบลลาวีเนื่องจากเดินทางติดต่อกับตัวอำเภอฝางสะดวกมากกว่าติดต่อกับจังหวัดเชียงราย

๓) เสนอให้แยกตำบลห้วยสักและตำบลดอยลานออกจากอำเภอเมืองเชียงรายเพื่อตั้งกิ่งอำเภอดอยสัก ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ แต่โครงการได้ถูกระงับเนื่องจากขาดแคลนงบประมาณเช่นกัน แต่เนื่องจากการเตรียมสถานที่สำหรับเป็นที่ว่าการกิ่งอำเภอชั่วคราวและมีการขึ้นป้ายแล้ว จึงทำให้เกิดข้อสงสัยสำหรับผู้พบเห็นป้ายในสมัยหลัง

๔) เสนอให้แยกตำบลปล้อง ตำบลแม่ลอย ตำบลศรีดอนชัย และตำบลเชียงเคี่ยนออกจากอำเภอเทิง เพื่อตั้งเป็นกิ่งอำเภอปล้อง

๕) เสนอให้แยกตำบลแม่ฮ้อและตำบลสันมะเค็ด ออกจากอำเภอพาน เพื่อตั้งเป็นกิ่งอำเภอแม่ฮ้อ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ แต่ก็ได้ถูกระงับไปเช่นกัน จนกระทั่งในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ก็ได้มีข่าวการทำประชาคมเพื่อเสนอโครงการจัดตั้งกิ่งอำเภออีกครั้งโดยใช้ชื่อกิ่งอำเภอพชรกิตติยาภา โดยพบว่าเกิดความขัดแย้งระหว่าง ๒ ตำบลในการเสนอพื้นที่ที่เหมาะสมในการตั้งศูนย์ราชการของอำเภอใหม่ทั้งยังก่อให้เกิดข้อถกเถียงเกี่ยวกับความเหมาะสมของชื่ออำเภอว่าจะเป็นชื่อท้องถิ่นหรือเป็นชื่อพระราชทานอีกด้วย เสนอให้แยกตำบลศรีง ตำบลห้วยซ้อ และตำบลบุญเรือง ออกจากอำเภอเชียงของเพื่อตั้งเป็นกิ่งอำเภอเรืองนคร แต่โครงการนี้ได้ถูกระงับไปเช่นกัน^{๑๒๘}

๘) การเสนอโครงการจัดตั้งจังหวัดเทิงนคร

ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๕ หลังจากได้มีการจัดตั้งหน่วยงานราชการระดับจังหวัด เช่น เรือนจำจังหวัดเทิง ศาลจังหวัดเทิง สำนักงานอัยการจังหวัดเทิง สำนักงานขนส่งจังหวัดเชียงราย สาขาเทิง จึงได้มีการแสวงหาการเสนอโครงการเพื่อเสนอโครงการจัดตั้งจังหวัดเทิงขึ้นโดยนักการเมืองในเขตอำเภอเทิง โดยใช้ชื่อที่ใช้ในการรณรงค์ในขณะนั้นว่า จังหวัดเทิงนคร โดยเสนอที่จะแยก อำเภอเทิง อำเภอเชียงของ อำเภอป่าแดด อำเภอพญาเม็งราย อำเภอขุนตาล และอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ขึ้นเป็นจังหวัดใหม่ แต่โครงการนี้ได้เงียบไปและเป็นที่กล่าวถึงใหม่เป็นระยะๆ บนกระดานสนทนาต่างๆ บนอินเทอร์เน็ต

๙) การเสนอโครงการจัดตั้งจังหวัดเชียงของ

หลังจากมีการก่อสร้าง สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ ๔ (เชียงของ-ห้วยทราย) ขึ้นที่อำเภอเชียงของ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ และมีโครงการเชียงของเมืองใหม่ขึ้นมารับการพัฒนาที่จะตามมาตาม

^{๑๒๘} อ้างแล้ว, อาคม เศรษฐา, เชียงราย, หน้า ๑๐-๑๑.

ทางหลวงเอเชียสาย ๓ (AH๓) หรือเส้นทาง R๓A จึงมีแนวคิดที่จะเสนอโครงการจัดตั้ง จังหวัด เชียงของ โดยแยกอำเภอเชียงแสน อำเภอดอยหลวง อำเภอเทิง อำเภอเชียงของอำเภอป่าแดด อำเภอ พญาเม็งราย อำเภอขุนตาล และอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ขึ้นเป็นจังหวัดใหม่ และก่อให้เกิด ข้อถกเถียงบนกระดานข่าวในอินเทอร์เน็ตอยู่ระยะหนึ่ง หลังจากมีข่าวลงในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ อย่างไรก็ตามโครงการดังกล่าวได้เงียบไปหลังจากนั้นไม่นาน^{๑๒๙}

๑๐) การแบ่งเขตการปกครองในปัจจุบัน

การปกครองแบ่งออกเป็น ๑๘ อำเภอ ๑๒๔ ตำบล ๑,๗๕๑ หมู่บ้าน ได้แก่

- (๑) อำเภอเมืองเชียงราย
- (๒) อำเภอเวียงชัย
- (๓) อำเภอเชียงของ
- (๔) อำเภอเทิง
- (๕) อำเภอพาน
- (๖) อำเภอป่าแดด
- (๗) อำเภอแม่จัน
- (๘) อำเภอเชียงแสน
- (๙) อำเภอแม่สาย
- (๑๐) อำเภอแม่สรวย
- (๑๑) อำเภอเวียงป่าเป้า
- (๑๒) อำเภอพญาเม็งราย
- (๑๓) อำเภอเวียงแก่น
- (๑๔) อำเภอขุนตาล
- (๑๕) อำเภอแม่ฟ้าหลวง
- (๑๖) อำเภอแม่ลาว
- (๑๗) อำเภอเวียงเชียงรุ้ง
- (๑๘) อำเภอดอยหลวง^{๑๓๐}

๒.๘.๙ ทรัพยากร

๑) ทรัพยากรป่าไม้

พื้นที่จังหวัดเชียงรายมีทั้งสิ้น ๑๑.๖๗๘.๓๖๙ ตารางกิโลเมตร หรือ ๗,๒๙๘,๙๘๑ ไร่ ในปี ๒๕๔๒ มีพื้นที่ป่าไม้จำนวน ๒,๓๖๕,๙๖๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๔๒ ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ป่า ไม้แบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

^{๑๒๙} อ่างแก้ว, อาคม เศรษฐา, เชียงราย, หน้า ๑๐.

^{๑๓๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑.

(๑.๑) อุทยานแห่งชาติ

อุทยานแห่งชาติดอยหลวง เนื้อที่ ๗๓๑,๒๕๐ ไร่ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอพาน อำเภอแม่สรวย อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย อำเภอแม่ใจ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา อำเภอวังเหนือ และอำเภองาว จังหวัดลำปาง

อุทยานแห่งชาติลำน้ำกก มีเนื้อที่ ๔๖๗,๑๘๕ ไร่ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอแม่จัน อำเภอแม่ลาว อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

อุทยานแห่งชาติแม่ปืม มีเนื้อที่ ๒๒๗,๓๑๒ ไร่ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอพาน อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย, อำเภอแม่ใจ อำเภอเมืองพะเยา อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา

อุทยานแห่งชาติภูซาง เนื้อที่ ๑๗๘,๐๕๐ ไร่ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย อำเภอเชียงคำและอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

อุทยานแห่งชาติขุนแจ มีเนื้อที่ ๑๖๘,๗๕๐ ไร่ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย^{๑๓๑}

(๑.๒) วนอุทยาน

จังหวัดเชียงราย มีวนอุทยาน (Forest Park) ซึ่งเป็นแหล่งธรรมชาติที่รัฐจัดไว้ ให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด จำนวน ๒๗ แห่ง ดังนี้ วนอุทยานชาพันธ์ วนอุทยานดอยกาดผี วนอุทยานดอยพระบาท วนอุทยานถ้ำผาแล ถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอนวนอุทยานน้ำตกขุนน้ำยาบ วนอุทยานน้ำตกดอนศิลาผางาม วนอุทยานน้ำตกตาดควัน วนอุทยานน้ำตกตาดสวรรค์ วนอุทยานน้ำตกตาดสายรุ้ง วนอุทยานน้ำตกมีโอฉ่อแต๊ะ วนอุทยานน้ำตกแม่โท วนอุทยานน้ำตกแม่สลอง วนอุทยานน้ำตกวังธารทอง วนอุทยานน้ำตกศรีชมพู วนอุทยานน้ำตกห้วยก้างปลา วนอุทยานน้ำตกห้วยตาดทอง วนอุทยานน้ำตกห้วยน้ำอุ่น วนอุทยานน้ำตกห้วยแม่สัก วนอุทยานน้ำตกห้วยแม่คำ วนอุทยานพญาพิภักดิ์ วนอุทยานภูชมดาว วนอุทยานภูชี้ฟ้า วนอุทยานริมโขง วนอุทยานสันผาพญาไพร วนอุทยานห้วยทรายฆาน และวนอุทยานห้วยน้ำช้าง นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่ป่าไม้รูปแบบอื่นอีก ดังต่อไปนี้

๑) สวนรุกขชาติ (Arboretum) - มีเพียงแห่งเดียว คือสวนรุกขชาติโป่งสลิ เทศบาลตำบลสันทราย อำเภอเมืองเชียงราย มีพื้นที่ ๖๖๘.๗๕ ไร่ พันธุ์ไม้ส่วนใหญ่เป็นไม้สักขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นป่าเดิมที่เหลืออยู่และมีการปลูกต้นไม้อื่นๆ แทรกบ้าง

๒) ป่าสงวนแห่งชาติ (National Reserved Forest) - มีทั้งหมด ๓๐ แห่ง มีพื้นที่รวม ๔,๔๘๕,๘๖๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๔๖ ของพื้นที่จังหวัด แบ่งเป็นพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ จำนวน ๓,๕๒๕,๘๙๖ ไร่ พื้นที่มอบ สปก. จำนวน ๙๖๐,๐๗๐ ไร่ แยกออกเป็นพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ ๕๑๓,๖๘๓ ไร่ ป่าเพื่อการเกษตร ๔๒๕,๘๓๒ ไร่ และพื้นที่กั้นคินกรมป่าไม้ ๒๐,๕๕๕ ไร่

^{๑๓๑} อ่างแก้ว, อาคม เศรษฐธา, เชียงราย, หน้า ๑๒.

๓) ป่าชุมชน (Community Forest) - เป็นป่าธรรมชาติ ที่ชาวบ้านช่วยกันป้องกันรักษาเอาไว้ สำหรับเป็นแหล่งซึบน้ำและใช้สอย ปัจจุบันมีการสร้างป่าชุมชนขึ้นในพื้นที่สาธารณะ เพื่อใช้ประโยชน์ของชุมชน

๔) เขตห้ามล่าสัตว์ป่า - มีเพียงแห่งเดียวคือ พื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย อำเภอยางชุมน้อย มีพื้นที่ ๒,๗๑๑ ไร่^{๑๓๒}

(๑.๓) ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งแร่

๑) ทั้งสแตน หรือ วุลแฟรม แร่ทั้งสแตนเป็นแร่ที่พบในเทือกเขาด้านตะวันตกของจังหวัดในเขตอำเภอแม่สรวย และอำเภอเวียงป่าเป้า ซึ่งอาจเกิดเป็นแหล่งแร่อิสระเช่นซีไลต์ และวุลแฟรม หรืออาจเกิดรวมกับแร่อื่นๆ เช่น ดีบุก และพลวง

๒) ดีบุกและพลวง แร่ทั้งสองประเภทเป็นแร่ในกลุ่มโลหะพื้นฐาน อาจเกิดร่วมกับแร่ทั้งสแตนมีอยู่มากในเทือกเขาด้านตะวันตก เช่นกัน แต่มีปริมาณและการผลิตน้อยกว่าทั้งสแตน

๓) เมงกานีส เป็นแหล่งแร่ที่มีขนาดเล็ก เคยมีการผลิตในเขตอำเภอเทิง ปัจจุบันมีแปลงประทานในเขตอำเภอพญาเม็งราย แต่ไม่มีการผลิต

๔) ไพโรฟิลไลต์ และกัลก์ เป็นแร่ที่พบกระจายในเขตอำเภอเทิง และอำเภอเชียงของ แต่ไม่มีการผลิตดินขาว และบอลเคลย์ เป็นแร่ที่พบกระจายในอำเภอเวียงป่าเป้า มีผลผลิตจำนวนน้อย ปัจจุบันยังมีการผลิตบอลเคลย์จากเหมือง

๕) หินปูนอุตสาหกรรม เป็นหินปูนที่ใช้ในอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ ใช้ทำปูนขาวสำหรับอุตสาหกรรมฟอกหนัง และอุตสาหกรรมน้ำตาล มีการผลิตหินปูนในเขตอำเภอเมืองเชียงราย อำเภอป่าแดด และอำเภอเวียงชัย

(๑.๔) ทรัพยากรน้ำ

จังหวัดเชียงรายมีทรัพยากรน้ำ ซึ่งมีแม่น้ำสำคัญ ดังนี้

๑) แม่น้ำกก มีต้นกำเนิดในประเทศพม่า ไหลเข้าสู่ประเทศไทยในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ไหลผ่านอำเภอเมืองเชียงราย อำเภอเวียงชัย อำเภอแม่จัน อำเภอดอยหลวง อำเภอเชียงแสน แล้วไหลไปบรรจบแม่น้ำโขงที่หมู่ที่ ๗ บ้านสบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน มีความยาวประมาณ ๑๔๕ กิโลเมตร

๒) แม่น้ำลาว ต้นกำเนิดจากภูเขาในเขตอำเภอเวียงป่าเป้า แล้วไหลผ่านอำเภอแม่สรวย อำเภอพาน อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอเวียงชัย ไปบรรจบกับ แม่น้ำกกที่อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย มีความยาวประมาณ ๑๓๗ กิโลเมตร

๓) แม่น้ำอิง ต้นน้ำเกิดจากหนองเล็งทรายก่อนเข้ากว๊านพะเยา ไหลผ่านอำเภอเทิง แล้วไหลไปบรรจบแม่น้ำโขงที่อำเภอเชียงของ ส่วนที่ไหลผ่าน จังหวัดเชียงราย ยาวประมาณ ๑๓๖ กิโลเมตร

^{๑๓๒} อ่างแล้ว, อากม เศรษฐา, เชียงราย, หน้า ๑๓.

๔) แม่น้ำจัน ต้นน้ำเกิดจากภูเขาสามเส้า ทางด้านทิศตะวันตกของอำเภอแม่จันติดกับรัฐฉาน (ประเทศพม่า) แล้วไหลไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ร่วมกับแม่น้ำคำไหลไปบรรจบแม่น้ำโขง มีความยาวประมาณ ๑๐๐ กิโลเมตร

๕) แม่น้ำโขง มีต้นกำเนิดจากภูเขาหิมาลัย ไหลเข้าสู่ประเทศไทยที่หมู่ที่ ๑ บ้านสบรวก ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย แล้วไหลผ่านอำเภอเชียงของ และอำเภอเวียงแก่น รวมความยาวที่ผ่านจังหวัดเชียงราย ประมาณ ๙๔ กิโลเมตร

๖) แม่น้ำคำ ต้นน้ำเกิดจากภูเขาในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง แล้วไหลผ่านอำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย แล้วไหลไปบรรจบแม่น้ำโขงที่หมู่ที่ ๕ บ้านสิงหาคม ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มีความยาวทั้งสิ้น ประมาณ ๘๕ กิโลเมตร^{๑๓๓}

๗) แม่น้ำสาย ใช้เป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า ในเขตจังหวัดเชียงราย เป็นแม่น้ำสายสั้นๆ ประมาณ ๓๑ กิโลเมตรมีน้ำไหลตลอดปี

๘) แม่น้ำรวก ต้นน้ำเกิดในประเทศพม่า ไหลเข้าสู่ประเทศไทยที่ อำเภอแม่สาย และอำเภอเชียงแสน แล้วไหลไปบรรจบแม่น้ำโขงที่หมู่ที่ ๑ บ้านสบรวก ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ใช้เป็นเส้นแบ่งเขตแดน ระหว่างประเทศไทย และประเทศพม่า^{๑๓๔}

๒.๘.๑๐ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี

ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีของจังหวัดเชียงราย มีหลากหลาย ดังจะได้นำเสนอ^{๑๓๕} ต่อไปนี้

๑) แห่งพระเวดเวียง

ประเพณีอัญเชิญพระพุทธรูปเวดเวียงเชียงราย ซึ่งมีพื้นฐานความคิดมาจากตำนานพระเจ้าเลียบโลก ด้วยมีจุดมุ่งหมาย ให้ประชาชนได้มีโอกาสสักการบูชาพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง ซึ่งประดิษฐานอยู่ตามวัดวาอารามต่างๆ ในตัวเมืองเชียงราย เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตในวาระของการส่งท้ายปีเก่า ต้อนรับปีใหม่ โดยการอัญเชิญพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองเชียงราย มาประดิษฐานบนบุษบกที่ได้สร้างขึ้นโดยช่างศิลป์ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดเชียงราย จัดตั้งเป็นขบวนอัญเชิญไปรอบเมืองเชียงราย ให้พุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสกราบไหว้สักการบูชาด้วย ข้าวตอก ดอกไม้ เป็นการเริ่มต้นปีใหม่ที่เป็นสิริมงคลยิ่งนัก

๒) ปอยหลวง

งานบุญปอยหลวงเป็นเอกลักษณ์ของชาวล้านนาซึ่งเป็นผลดีต่อสภาพทางสังคมหลายประการ นับตั้งแต่ชาวบ้านได้มาทำบุญร่วมกัน ร่วมกันจัดงานทำให้เกิดความสามัคคีในการทำงาน งานทำบุญปอยหลวงยังเป็นการรวมญาติพี่น้องที่อยู่ต่างถิ่นได้มีโอกาสทำบุญร่วมกัน และมีการสืบทอดประเพณีที่เคยปฏิบัติกันมาครั้งแต่บรรพชนไม่ให้อายุหายไปจากสังคม ช่วงเวลาจากเดือน ๕

^{๑๓๓} อ่างแล้ว, อาคม เศรษฐา, เชียงราย, หน้า ๑๔.

^{๑๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕.

^{๑๓๕} กฤษกร วงศ์กรวุฒิ, นักเดินทาง : เชียงราย, (กรุงเทพมหานคร : สารคดี, ม.ป.ป.) หน้า ๒๑.

จนถึงเดือน ๗ เหนือ (ตรงกับเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน หรือเดือนพฤษภาคมของทุกปี)
ระยะเวลาประมาณ ๓-๗ วัน

๓) ป่าเวณี ปีใหม่เมือง งานประเพณีสงกรานต์

จัดขึ้นประมาณกลางเดือนเมษายน ในงานมีขบวนแห่และสงฆ์นำพระเจ้าล้านทอง การ
แข่งเรือ และการละเล่นพื้นเมืองและมหรสพ จัดบริเวณตัวเมืองเชียงราย และอำเภอเชียงแสน

๔) งานเทศกาลลีนจี่และของดีเมืองเชียงราย

เทศกาลที่ชาวเกษตรกรต่างนำผลผลิตทางการเกษตรของตนมาออกร้าน โดยเฉพาะลีนจี่ที่
มีชื่อเสียงมากของเชียงราย จัดขึ้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคมของทุกปี ภายในงานมีการประกวด
ขบวนรถและธิดาลีนจี่ และการออกร้าน บริเวณสนามกีฬาากลางจังหวัดเชียงราย

๕) งานไหว้สาพญาเมืองราย

จัดให้มีพิธีบวงสรวงพญาเมืองรายมีการออกร้าน จัดนิทรรศการของส่วนราชการและเอกชน
และงานรื่นเริงอื่นๆ จัดวันที่ ๒๓ มกราคม-๑ กุมภาพันธ์

๖) เบ็งปี๊ด

“เบ็งปี๊ด” หรือ “เพ็ญพุด” เป็นประเพณีตักบาตรเที่ยงคืนก่อนรุ่งเช้าสู่วันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ
ที่ตรงกับวันพุธ ตามวัฒนธรรมและความเชื่อของบรรพบุรุษล้านนาไทย ที่เชื่อกันว่าพระอุปคุตซึ่ง
พระอรหันต์องค์หนึ่งแปลงกายเป็นสามเณรน้อยมาบิณฑบาตโปรดสัตว์โลกในยามเที่ยงคืน และชาว
ล้านนาในอดีตเชื่อว่าการทำบุญตักบาตรถวายพระอุปคุตในวันเบ็งปี๊ดก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีบุญ มีโชค
ลาภและร่ำรวย บังเกิดความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต โดยบรรพบุรุษชาวล้านนาเชื่อว่า ทุกคืนที่ย่างเข้าสู่
วันพุธขึ้น ๑๕ ค่ำ เป็นวันเบ็งปี๊ด และจะมีประชาชนชาวล้านนาจำนวนมากมารอเพื่อประกอบพิธี
ทำบุญตักบาตรพระภิกษุสามเณร^{๑๓๖}

๗) งานอนุรักษ์มรดกไทยล้านนา

จัดในเดือนเมษายน มีการจัดนิทรรศการและการแสดงแบบไทยล้านนา มีการสาธิตงาน
ศิลปะ บริเวณหอวัฒนธรรมนิทัศน์ อำเภอเมือง

๘) งานประเพณีขึ้นพระธาตุดอยตุง

จัดขึ้นในวันขึ้น ๑๔-๑๕ ค่ำ เดือนหกเหนือ หรือเดือนมีนาคม เป็นประเพณีของชาว
ล้านนา รวมทั้งชาวไทยใหญ่ในพม่าที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา โดยชาวบ้านและพระสงฆ์ จะเดินขึ้นพระธาตุ
ในตอนกลางคืน เมื่อมาถึงก็จะพากันนมัสการองค์พระธาตูก่อน จากนั้นจึงหาพื้นที่ประกอบอาหาร
เพื่อตักบาตรในตอนเช้า หลังจากตักบาตรแล้วจะช่วยกันบูรณะบริเวณองค์พระธาตุ เมื่อถึงยามค่ำคืนก็
มารวมกันที่ปะรำพิธีเพื่อฟังเทศน์

๙) ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อปลาบึก

เป็นประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อของผู้คนที่อยู่ริมแม่น้ำโขง โดยเฉพาะชาวประมง ในเขต
บ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ เกี่ยวกับปลาบึกซึ่งเป็นปลาขนาดใหญ่อาศัยอยู่ในแม่น้ำโขง

^{๑๓๖} อ่างแล้ว, วิกฤชกร วงศ์กรวุฒิ, นักเดินทาง : เชียงราย, หน้า ๒๑.

ว่า เป็นปลาคัดดีสิทธิ์ มีเทพเจ้าคุ้มครอง ก่อนที่ชาวประมง จะจับปลาบึกต้องมีการบวงสรวงก่อน
ฤดูกาลจับปลาบึกระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม

๑๐) ประเพณีโล้ชิงช้าของชาวอีโก้

หรือที่เรียกตนเองว่า "อาข่า" มีเชื้อสายจากจีน-ทิเบต เดินทางอพยพมาอยู่บริเวณ
ชายแดนไทย-พม่า แถบตอนเหนือของลำน้ำกก โดยเฉพาะอำเภอแม่จัน และแม่สาย การโล้ชิงช้าเป็น
การขึ้นไปขอพรและแสดงความรำลึกถึงพระคุณของเทพธิดาแห่ง สรวงสวรรค์ ผู้ประทานความชุ่มชื้น
อุดมสมบูรณ์ให้กับพืชพันธุ์ธัญญาหารและ ยังเป็นการเซ่นไหว้บรรพบุรุษอีกด้วย จัดในช่วงเดือน
สิงหาคม^{๑๓๗}

๒.๘.๑๑ ภาษา

ภาษาที่ใช้เป็นภาษาสื่อสารของจังหวัดเชียงราย

๑) ภาษาพูด ใช้พูดจากันเรียกว่า คำเมือง เนื่องจากเชียงรายเคยเป็นเมืองร้างผู้คนนาน
เกือบร้อยปี ได้มีการฟื้นฟูบ้านเมืองขึ้นมาใหม่เมื่อประมาณ ปี พ.ศ. ๒๓๘๔ โดยได้เกณฑ์ราษฎรจาก
เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง ตาก แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ และชนเผ่าไตใหญ่ ไตลื้อ ไตยอง และไตซิ่น (เขิน)
ซึ่งอพยพจากเชียงตุง และสิบสองปันนา รวมทั้งชาวลาวจากประเทศลาว ได้เข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกัน
ดังนั้นสำเนียงพูดของชาวเชียงรายจึงมีความหลากหลายทางสำเนียงในพื้นที่ต่างๆ

๒) ภาษาเขียน จังหวัดเชียงราย คือ มีภาษาเขียนที่เรียกว่าอักษรล้านนา หรือตัวเมือง
อักษรล้านนามีวิวัฒนาการมาจากอักษรพราหมณ์ของอินเดีย มีการจัดระบบของหลักภาษาคัดลอกกับ
ภาษาบาลี อักษรล้านนามีรูปทรงกลมป้อมคล้ายอักษรพม่าและมอญ แต่หลักการทางภาษาไม่
เหมือนกัน^{๑๓๘}

๒.๘.๑๒ สถานที่ท่องเที่ยว

๑) สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

- (๑) สามเหลี่ยมทองคำ
- (๒) น้ำตกขุนกรณ์
- (๓) ภูชี้ฟ้า
- (๔) ดอยแม่สลอง
- (๕) ดอยหัวแม่คำ
- (๖) ดอยยาวี
- (๗) ดอยผาตั้ง
- (๘) น้ำตกปูแกง
- (๙) หาดเชียงราย

^{๑๓๗} อ่างแก้ว, วิภทธร วังศรีภุมมิ, นักเดินทาง : เชียงราย, หน้า ๒๑.

^{๑๓๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑-๒๒.

- (๑๐) บ่อน้ำร้อนแม่ชะจาน
- (๑๑) ถ้ำปุม ถ้ำปลา
- (๑๒) ถ้ำผาจรุย
- (๑๓) สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ เชียงราย
- (๑๔) ดอยตุง
- (๑๕) โป่งพระบาท

๒) สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

- (๑) วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) อำเภอแม่ฟ้าหลวง
- (๒) วัดร่องขุ่น โดยเฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ อำเภอเมืองเชียงราย
- (๓) พระธาตุ ๙ จอม
- (๔) วัดพระธาตุผาเงา
- (๕) พระตำหนักดอยตุง อำเภอแม่ฟ้าหลวง
- (๖) แหล่งเตาเผาเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า
- (๗) พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อำเภอเชียงแสน
- (๘) กู่พระเจ้าเม็งราย อำเภอเมืองเชียงราย
- (๙) วัดพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงราย
- (๑๐) วัดพระแก้ว อำเภอเมืองเชียงราย
- (๑๑) ไร่แม่ฟ้าหลวง อำเภอเมืองเชียงราย
- (๑๒) พิพิธภัณฑสถานอุบคำ อำเภอเมืองเชียงราย
- (๑๓) เสาศะตือเมืองเชียงราย อำเภอเมืองเชียงราย^{๑๓๙}

๓) สถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ

- (๑) ด่านพรมแดนแม่สาย
- (๒) ถนนคนเดินเชียงราย
- (๓) ไร่ชาฮุยฟง แม่จัน
- (๔) เชียงรายไนท์บাজার
- (๕) ถนนคนเดิน แม่สาย
- (๖) ถนนคนเดิน แม่จัน
- (๗) ริมโขง เชียงแสน
- (๘) ดอยแม่สลอง^{๑๔๐}

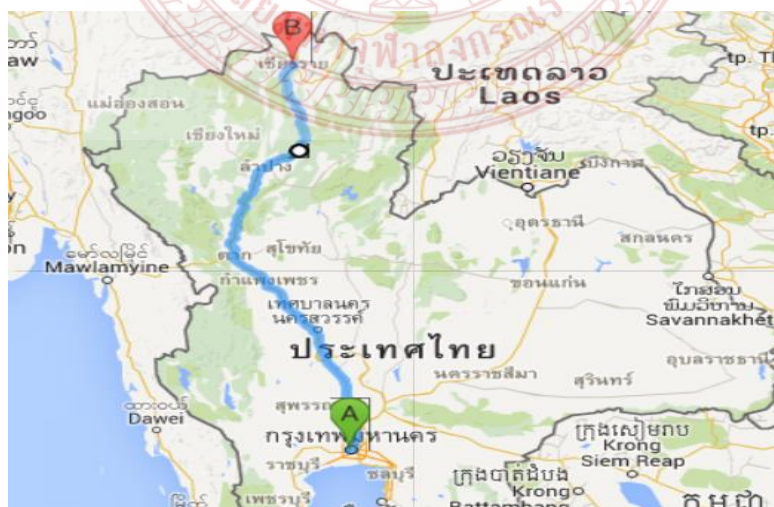
^{๑๓๙} อ่างแก้ว, วิกฤชกร วงศ์กรวุฒิ, นักเดินทาง : เชียงราย, หน้า ๒๒.

^{๑๔๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๙.

๒.๘.๑๓ การคมนาคม

๑) ถนนสายสำคัญในจังหวัดเชียงราย

- (๑) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑ (พหลโยธิน) (กรุงเทพมหานคร-แม่สาย)
- (๒) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๐๗ (เชียงใหม่-ฝาง-แม่จัน)
- (๓) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๐๙ (แม่สรวย-ฝาง)
- (๔) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๑๘ (แม่ลาว-แม่สรวย-เวียงป่าเป้า-แม่ชะจาน-เชียงใหม่)
- (๕) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๒๐ (แม่ชะจาน-วังเหนือ-พะเยา)
- (๖) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๒๓ (เลียงเมืองแม่สาย)
- (๗) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๐๑๖ (แม่จัน-เชียงแสน)
- (๘) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๐๒๐ (เชียงราย-เทิง-เชียงของ)
- (๙) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๐๒๑ (พะเยา-เชียงค้ำ-เทิง)
- (๑๐) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๐๙๘ (กัวพร้าว-ดอยหลวง-บ้านแก่น)
- (๑๑) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๑๒๖ (พาน-ป่าแดด-ห้วยจี่ง)
- (๑๒) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๑๕๒ (หัวดอย-พญาเม็งราย-บ้านต้า)
- (๑๓) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๑๕๕ (เทิง-เวียงแก่น-เชียงของ)
- (๑๔) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๑๗๓ (ศรีเวียง-เวียงชัย-แม่เลียบ)
- (๑๕) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๑๗๔ (ป่ามื่น-พญาเม็งราย-เชียงของ)
- (๑๖) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๒๓๒ (เชียงราย-เวียงชัย)
- (๑๗) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๒๓๔ (แม่จัน-ดอยแม่สลอง)
- (๑๘) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๒๙๐ (แม่สาย-เชียงแสน-เชียงของ)

ภาพที่ ๒ : แผนที่การเดินทางจาก กรุงเทพฯ ถึง เชียงราย^{๑๔๑}

^{๑๔๑} วิกีพีเดีย สารานุกรมไทย, แผนที่การเดินทาง กรุงเทพฯ-เชียงราย, [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก : <http://th.wikipedia.org>. (วันที่สืบค้น : ๗ มีนาคม ๒๕๕๘).

การคมนาคมจากกรุงเทพมหานครไปยังจังหวัดเชียงราย กระทำได้โดยการโดยสารรถไฟสายเหนือลงที่สถานีรถไฟนครลำปางเป็นระยะทางหกร้อยสี่สิบลองกิโลเมตร แล้วเดินทางต่อไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑ (พหลโยธิน) ถึงตัวเมืองเป็นระยะทางอีกสองร้อยสามสิบลองกิโลเมตร รวมเป็นแปดร้อยเจ็ดสิบลองกิโลเมตร หรือจะโดยสารรถทั่วไปจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑ ถึงตัวเมืองเป็นระยะทาง ๘๔๐ กิโลเมตร^{๑๔๒}

๑) การเดินทางไปยังจังหวัดเชียงรายโดยรถยนต์และรถทัวร์ (โดยสารประจำทาง)
สามารถเดินทางได้ ๓ เส้นทาง^{๑๔๓} ได้แก่

(๑.๑) เส้นทางกรุงเทพฯ-นครสวรรค์-ตาก-ลำปาง-พะเยา-เชียงราย (สายเอเชีย หรือสายเก่า) จากรังสิตมาตามถนนพหลโยธิน (ทางหลวงหมายเลข ๑) แล้วแยกซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๒ ที่อำเภอวังน้อย จากนั้นผ่านจังหวัดอยุธยา สิงห์บุรี เข้าทางหลวงหมายเลข ๑ อีกครั้งที่จ.ชัยนาท ตรงไป จ.นครสวรรค์ ผ่าน กำแพงเพชร ตาก เข้าสู่ อำเภอเถิน ตรงไปจังหวัดลำปาง ผ่านอำเภอองาว แล้วตรงไปจังหวัดพะเยา จนเข้าสู่เชียงราย รวมระยะทาง ๘๓๐ กิโลเมตร

(๑.๒) เส้นทางกรุงเทพฯ-นครสวรรค์-พิษณุโลก-แพร่-เชียงราย (สายใหม่) ใช้เส้นทางเดียวกับเส้นทางที่ ๑ เมื่อไปถึงจังหวัดนครสวรรค์ ให้แยกขวามือไปตามทางหลวงหมายเลข ๑๑๗ (นครสวรรค์-พิษณุโลก) จากนั้นใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๑๑ (พิษณุโลก-เด่นชัย) จากจังหวัดพิษณุโลก ผ่านจังหวัดอุตรดิตถ์ จนถึงอำเภอเด่นชัย ให้เลี้ยวไปทางจังหวัดแพร่ ตามทางหลวงหมายเลข ๑๐๑ (แพร่-น่าน) จนถึงอำเภอร้องกวาง เลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวงหมายเลข ๑๐๓ ไปบรรจบกับถนนพหลโยธินที่อำเภอองาว เข้าสู่จังหวัดพะเยา แล้วตรงต่อไปจนถึงเชียงราย ระยะทางประมาณ ๘๐๔ กิโลเมตร

(๑.๓) เส้นทางกรุงเทพฯ-นครสวรรค์-ลำปาง-เชียงใหม่-เชียงราย ใช้เส้นทางเดียวกับเส้นทางที่ ๑ จนไปถึงจังหวัดลำปาง จึงเปลี่ยนไปใช้ทางหลวงหมายเลข ๑๑ (ลำปาง-เชียงใหม่) ผ่านไปจังหวัดลำพูน แล้วเข้าสู่จังหวัดเชียงใหม่ แล้วใช้ทางหลวงหมายเลข ๑๑๘ (เชียงใหม่-เชียงราย) ผ่านดอยสะเก็ด แม่ชะจัน เวียงป่าเป้า เข้าสู่เชียงราย รวมระยะทาง ๙๐๐ กิโลเมตร มีทางหลวงหมายเลข ๑๑ ผ่านลำพูนมาลำปาง บรรจบกับทางหลวงหมายเลข ๑ ผ่าน จ.ตาก จ.นครสวรรค์ เพื่อเดินทางกลับกรุงเทพฯ

๒) การเดินทางรถโดยสารประจำทาง

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับที่ ๒ ในภาคเหนือ รองมาจากจังหวัดเชียงใหม่ ในด้านความเจริญทางธุรกิจ และการขนส่งผู้โดยสารในด้านการท่องเที่ยวและบริการ จากสถานีขนส่งสายเหนือ มีรถยนต์โดยสารธรรมดาและรถโดยสารปรับอากาศจากกรุงเทพฯสู่เชียงรายทุกวัน วันละหลายเที่ยว บริษัทที่ให้บริการเดินทางรถประจำทางทั้ง รถปรับอากาศชั้นที่ ๑ ชั้น ๒ VIP (พิเศษ) และรถโดยสารธรรมดา นอกจากนี้จากสถานีขนส่งเชียงราย สามารถเดินทางไปยังจังหวัดต่างๆ ของประเทศไทยได้อีกด้วย ซึ่งมีสถานีขนส่งอยู่ด้วยกัน ๒ แห่ง ดังต่อไปนี้ บริษัท

^{๑๔๒} อ่างแก้ว, วิภชกร วงศ์กรวุฒิ, นักเดินทาง : เชียงราย, หน้า ๓๐.

^{๑๔๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐-๓๑.

ที่ให้บริการ เช่น สมบัติทัวร์ บุษราคัมทัวร์ คฤหาสน์ทัวร์ อินทราทัวร์ นครชัยแอร์ สยามเฟิร์สทัวร์ บริษัทขนส่ง เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีรถประจำทางระหว่างจังหวัดที่เดินรถระหว่างเชียงรายไปถึง พะเยา ลำปาง ลำพูน แพร่ เชียงใหม่ น่าน ตาก (แม่สอด) กำแพงเพชร นครสวรรค์ กรุงเทพฯ นครราชสีมา ชลบุรี ระยอง อุดรดิตถ์ สุโขทัย พิษณุโลก อุดรธานี เลย ขอนแก่น สกลนคร นครพนม บุกรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ประจวบคีรีขันธ์ (หัวหิน) สงขลา (หาดใหญ่) และภูเก็ต^{๑๔๔}

ตารางเวลาเดินรถปรับอากาศชั้น ๑ (ก) VIP ๒๔ ที่นั่ง ภาคเหนือ					
เส้นทาง	ค่าโดยสาร	ระยะทาง	ระยะเวลา	เวลาดำเนินทาง	เวลาปลายทาง
กรุงเทพฯ-เชียงราย	๑,๐๓๕	๗๖๖	๑๑.๓๐	๑๙.๑๕,๑๙.๓๐,๒๐.๐๐	๑๘.๓๐,๑๙.๐๐
กรุงเทพฯ-แม่สาย	๑,๑๐๕	๘๕๗	๑๒.๐๐	๐๙.๓๐,๑๙.๐๐,๑๙.๔๐	๐๗.๐๐,๑๗.๓๐
ตารางเวลาเดินรถปรับอากาศชั้น ๑ (ก) VIP ๓๒ ที่นั่ง ภาคเหนือ					
เส้นทาง	ค่าโดยสาร	ระยะทาง	ระยะเวลา	เวลาดำเนินทาง	เวลาปลายทาง
กรุงเทพฯ- เชียงแสน	๘๘๒	๗๑๐	๑๒.๓๐	๑๘.๐๐	๑๘.๐๐
กรุงเทพฯ-เชียงใหม่	๘๕๘	๘๗๕	๑๓.๐๐	๑๙.๐๐	
ตารางเวลาเดินรถปรับอากาศชั้น ๑ (ก) VIP ๕๐ ที่นั่ง ภาคเหนือ					
เส้นทาง	ค่าโดยสาร	ระยะทาง	ระยะเวลา	เวลาดำเนินทาง	เวลาปลายทาง
กรุงเทพฯ-เชียงราย	๖๖๘	๘๐๑	๑๐.๐๐	๐๗.๕๐,๑๘.๓๐,๒๑.๐๐	๒๐.๐๐
กรุงเทพฯ-แม่สาย	๗๑๓	๘๗๕	๑๐.๓๐	๑๗.๓๐	๑๗.๓๐
กรุงเทพฯ-เทิง-เชียงใหม่	๗๒๗	๘๗๕	๑๐.๓๐	๐๗.๐๐,๒๐.๐๐	๐๘.๓๐,๒๐.๐๐

ตารางที่ ๒ : ตารางการเดินรถกรุงเทพฯ - เชียงราย

* อ้างอิงจากบริษัทขนส่งจำกัด ข้อมูลดังกล่าวอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามระยะเวลา

^{๑๔๔} อ้างแล้ว, วิภุชกร วงศ์กรวุฒิ, นักเดินทาง : เชียงราย, หน้า ๓๓.

๓) การเดินทางโดยรถไฟ

รถไฟหัวลำโพง มีรถไฟไปลงที่จังหวัดลำปางหรือเชียงใหม่ แล้วเดินทางต่อโดยรถยนต์ไปจังหวัดเชียงราย สอบถามรายละเอียดได้ที่ หน่วยบริการเดินทาง โทร. ๑๖๙๐, ๐ ๒๒๒๓ ๗๐๑๐, www.railway.co.th^{๑๔๕}

๔) การเดินทางโดยเครื่องบิน

จังหวัดเชียงรายยังมีท่าอากาศยานนานาชาติแม่ฟ้าหลวง เชียงราย เป็นท่าอากาศยานนานาชาติ ๑ ใน ๖ ของบริษัทท่าอากาศยานไทยจำกัด (มหาชน) ที่มีสายการบินให้บริการระดับต้นๆ ของประเทศไทย สายการบินที่บินมายังจังหวัดเชียงรายในเที่ยวบินภายในประเทศที่มีการให้บริการ คือ การบินไทย นกแอร์ โอเรียนท์ไทย ไทยแอร์เอเชีย มีเที่ยวบินตรงเส้นทางกรุงเทพฯ-เชียงรายทุกวัน สายการบิน วัน-ทู-โก บริการเที่ยวบิน กรุงเทพฯ-เชียงราย สอบถามรายละเอียดได้ที่ โทร. ๑๑๒๖ หรือ <http://www.fly12go.com>

สายการบิน SGA เส้นทางระหว่าง เชียงใหม่-เชียงราย สอบถามรายละเอียดได้ที่ โทร. ๐ ๒๖๖๔ ๖๐๙๙ หรือ <http://www.sgaairlines.com>

สายการบินไทย แอร์ เอเชีย บริการเที่ยวบิน กรุงเทพฯ-เชียงราย สอบถามรายละเอียดได้ที่ โทร. ๐ ๒๕๑๙ ๙๙๙๙ หรือ www.airasia.com

สายการบิน นกแอร์ บริการเที่ยวบิน กรุงเทพฯ-เชียงราย สอบถามรายละเอียดได้ที่ โทร. ๑๓๑๘ หรือ www.nokair.com^{๑๔๖}

๕) การเดินทางภายใน

เชียงรายรถสองแถวซูบารุสีฟ้า เป็นรถสองแถวขนาดเล็ก ที่ให้บริการไปตามถนนสายต่างๆ ในเขตตัวเมืองเชียงราย สามารถเรียกใช้บริการได้ตลอด ราคาเริ่มต้นตั้งแต่ ๑๐ บาท หรือคิดเป็นอัตราเหมา ขึ้นอยู่กับระยะทาง บริเวณที่จะมีรถให้บริการหนาแน่น คือ บริเวณห้าแยกพ่อขุนมังรายและถนนพหลโยธิน ย่านไนต์บาซาร์ และย่านสถานีขนส่งจังหวัดเชียงราย^{๑๔๗}

๑. รถสามล้อถีบ ยานพาหนะเก่าแก่ของเชียงราย ให้บริการตามจุดต่างๆ ในตัวจังหวัดเชียงราย เช่น บริเวณไนต์บาซาร์ สถานีขนส่ง อัตราค่าบริการเริ่มต้นที่ ๒๐ บาท และเพิ่มขึ้นตามระยะทาง หรือจะเหมานำเที่ยวในตัวเมืองทั้งวันก็ได้

๒. รถเช่า ในเชียงรายมีรถให้เช่าทั้งรถจักรยาน จักรยานยนต์ และรถยนต์ สามารถหาเช่าได้บริเวณไนต์บาซาร์ และสามารถติดต่อได้จากโรงแรมที่พัก

๓. ระยะทางจากอำเภอเมืองเชียงรายไปยังอำเภอต่างๆ คือ

- ๑) อำเภอแม่สาย ๖๓ กิโลเมตร
- ๒) อำเภอเชียงของ ๑๔๕ กิโลเมตร
- ๓) อำเภอแม่สรวย ๖๒ กิโลเมตร
- ๔) อำเภอเวียงป่าเป้า ๙๑ กิโลเมตร

^{๑๔๕} อ้างแล้ว, วิกฤษกร วงศ์กรวุฒิ, นักเดินทาง : เชียงราย, หน้า ๓๔.

^{๑๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

^{๑๔๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔-๓๕.

- ๕) อำเภอพญาเม็งราย ๔๘ กิโลเมตร
- ๖) อำเภอเทิง ๖๔ กิโลเมตร
- ๗) อำเภอเวียงแก่น ๑๕๐ กิโลเมตร
- ๘) อำเภอป่าแดด ๕๒ กิโลเมตร
- ๙) อำเภอขุนตาล ๖๓ กิโลเมตร
- ๑๐) อำเภอพาน ๔๗ กิโลเมตร
- ๑๑) อำเภอแม่ฟ้าหลวง ๖๕ กิโลเมตร
- ๑๒) อำเภอเวียงชัย ๑๒ กิโลเมตร
- ๑๓) อำเภอแม่ลาว ๑๙ กิโลเมตร
- ๑๔) อำเภอแม่จัน ๒๘ กิโลเมตร
- ๑๕) อำเภอเวียงเชียงรุ้ง ๔๕ กิโลเมตร
- ๑๖) อำเภอเชียงแสน ๖๐ กิโลเมตร
- ๑๗) อำเภอดอยหลวง ๔๐ กิโลเมตร^{๑๔๘}

๒.๘.๑๔ ที่พัก จังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงรายมีโรงแรมขนาดกลาง รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ จำนวนมาก ราคาห้องพักเริ่มตั้งแต่หลักร้อยไปจนถึงหลายพันบาท ขึ้นอยู่กับประเภทของห้องพักและที่ตั้งนอกจากนี้ เชียงรายยังมีอุทยานแห่งชาติหลายแห่งที่มีบริการบ้านพัก จุดกางเต็นท์ และเต็นท์ให้เช่าในราคาย่อมเยา สำหรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบและต้องการใกล้ชิดธรรมชาติเป็นพิเศษ รวมทั้งผู้ที่นิยมการพักผ่อนในบรรยากาศแบบแคมป์ปิ้งด้วย เช่น อุทยานแห่งชาติดอยหลวง ฯลฯ^{๑๔๙}

๑) ประเภทที่พัก : โรงแรม

(๑.๑) ดุสิต ไอซ์แลนด์ รีสอร์ท โฮเทล

โรงแรม ดุสิต ไอซ์แลนด์ รีสอร์ท โฮเทล (Dusit Island Resort Hotel) ซึ่งเป็นโรงแรมในเชียงราย ประเทศไทย นอกจากบรรยากาศที่ทำให้ผู้เข้าพักรู้สึกผ่อนคลายแล้ว ที่ดุสิต ไอซ์แลนด์ รีสอร์ท โฮเทล ยังมีบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกชั้นยอด ที่ถูกการันตีด้วย มาตรฐานของโรงแรมระดับ ๔๕ ดาว ที่ตั้ง : ย่านดาวน์ทาวน์ ที่อยู่ : ๑๑๒๙ ต. เวียง อ. เมือง เชียงราย

(๑.๒) เดอะฮัก โฮเทล

โรงแรมสไตล์โมเดิร์น สะดวกสบาย หรรษา ในราคาประหยัด อยู่ใกล้แยกเด่นห้า และถนนคนม่วน ที่อยู่ : ๑๙๖/๔ หมู่ ๑๖ ตำบลรอบเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

(๑.๓) โรงแรม วังคำ

โรงแรม วังคำ (Wangcome Hotel) ซึ่งเป็นโรงแรมในเชียงราย ประเทศไทย นอกจากบรรยากาศที่ทำให้ผู้เข้าพักรู้สึกผ่อนคลายแล้ว ที่โรงแรม วังคำ ยังมีบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก

^{๑๔๘} อ้างแล้ว, วิกฤษกร วงศ์กรวุฒิ, นักเดินทาง : เชียงราย, หน้า ๓๕.

^{๑๔๙} ไปด้วยกันไหม..แหล่งชุมชนคนชอบเที่ยว, [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก : <http://www.paiduaykan.com>, (วันที่สืบค้น : ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๘)

ชั้นยอด ที่ถูกการันตีด้วย มาตรฐานของโรงแรมระดับ ๔ ดาว ที่ตั้ง : ย่านดาวนันทาวน์ ที่อยู่ : ๘๖๙/๙๐ ถนนเปมะวิภาต จังหวัดเชียงราย

๒) ประเภทที่พัก : รีสอร์ทและสปา

(๒.๑) เดอะ อิมพีเรียล โกลเด้น ไทเอนจี้ล รีสอร์ท

โรงแรมดิเอ็มพีเรียล โกลเด้น ไทเอนจี้ล รีสอร์ท เป็นหนึ่งในเครือโรงแรมอิมพีเรียล ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงและแม่น้ำรวกที่ไหลมาบรรจบกัน มียอดเขาใหญ่โอบล้อม จุดเขตชายแดนพม่า ลาว และไทย ที่ตั้ง : เชียงแสน ที่อยู่ : ๒๒๒ โกลเด้น ไทเอนจี้ล, อ.เชียงแสน เชียงราย

(๒.๒) เดอะ ริเวอร์ เฮาส์ รีสอร์ท แอนด์ สปา

การพักผ่อนอันรื่นรมย์ท่ามกลาง ธรรมชาติแห่งขุนเขาและแม่น้ำกก ที่นี่คุณจะได้สัมผัสถึงความเงียบสงบผ่อนคลาย อันเป็นการพักผ่อนทั้งร่างกายและจิตใจอย่างแท้จริง ด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และบริการชั้นเยี่ยม ที่ตั้ง : ย่านดาวนันทาวน์ ที่อยู่ : ๔๘๒ ม.๔ ต.ริมกก อ.เมืองจ.เชียงราย

๓) ประเภทที่พัก : โฮมสเตย์

(๓.๑) น้ำซง การ์เด็น โฮมสเตย์

พักผ่อนในบรรยากาศชาบบ้าน แวดล้อมด้วยธรรมชาติที่องนาและขุนเขา ที่อยู่: ๔๗๗ หมู่ ๗ บ้านนางแลใน ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

(๓.๒) บ้านหอมหมื่นลี้

บ้านพักสไตล์จีนใจกลางหมู่บ้านคนจีนบนดอยแม่สลองห้องพักใหม่ สวยงาม สะอาด ทำเลดี เหมาะแก่การพักผ่อนเป็นที่สุด ที่ตั้ง : แม่สลอง ที่อยู่ : ๙๐ moo๑ maesalongnok maefahluang

๔) ประเภทที่พัก : พื้นที่กางเต็นท์และแคมป์ปิ้ง

(๔.๑) ภูหมอก แคมป์ปิ้ง

ตั้งอยู่บนภูชี้ฟ้าก่อนถึงจุดชมวิวประมาณ ๔ กิโลเมตร แวดล้อมไปด้วยธรรมชาติและทิวทัศน์อันสวยงามของยอดดอย มีความเงียบสงบให้แขกทุกท่านสามารถดื่มด่ำกับธรรมชาติได้อย่างเต็มที่ ที่อยู่ : จากอำเภอเทิงอยู่ก่อนถึงภูชี้ฟ้าประมาณ ๔ กม. อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

(๔.๒) พีรามิต รีสอร์ท แอนด์ แคมป์ปิ้ง

ท่ามกลางอ้อมกอดของธรรมชาติ ขุนเขาและสายหมอก ที่พักของเราเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบความเป็นธรรมชาติ เน้นความเรียบง่าย เงียบสงบไม่พลุกพล่าน ที่อยู่ : ๒๕๐ หมู่ ๖ ตำบลเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย^{๑๕๐}

^{๑๕๐} อ่างแล้ว, ไปด้วยกันใหม่..แหล่งชุมชนคนชอบเที่ยว, [ออนไลน์], (วันที่สืบค้น : ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๘).

๒.๘.๑๕ สถิติ จำนวนนักท่องเที่ยวที่มายังจังหวัดเชียงราย

รายการ	๒๕๕๕ (๒๐๑๒)	๒๕๕๖ (๒๐๑๓)	๒๕๕๗ (๒๐๑๔)
จำนวนผู้เยี่ยมเยือน	๑,๖๘๐,๒๔๘	๒,๒๘๘,๒๑๘	๒,๓๑๑,๓๗๐
ชาวไทย	๑,๔๓๐,๓๗๕	๑,๙๐๓,๖๒๓	๑,๘๓๒,๐๓๗
ชาวต่างประเทศ	๒๔๙,๘๗๓	๓๘๔,๕๙๕	๔๗๙,๓๓๓
จำนวนนักท่องเที่ยว	๑,๔๔๑,๙๖๑	๑,๙๙๖,๓๗๔	๒,๐๐๗,๕๙๑
ชาวไทย	๑,๒๑๒,๐๓๔	๑,๖๕๕,๙๐๗	๑,๕๗๖,๑๘๙
ชาวต่างประเทศ	๒๒๙,๙๒๗	๓๔๐,๔๖๗	๔๓๑,๔๐๒
จำนวนนักท่องเที่ยว	๒๓๘,๒๘๗	๒๙๑,๘๔๔	๓๐๓,๗๗๙
ชาวไทย	๒๑๘,๓๔๑	๒๔๗,๗๑๖	๒๕๕,๘๔๘
ชาวต่างประเทศ	๑๙,๙๔๖	๔๔,๑๒๘	๔๗,๙๓๑
ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว (วัน)	๒.๔๐	๒.๘๕	๒.๖๓
ชาวไทย	๒.๑๗	๒.๗๕	๒.๕๐
ชาวต่างประเทศ	๓.๖๓	๓.๓๑	๓.๑๐

ตารางที่ ๓ : จำนวนนักท่องเที่ยวที่มายังจังหวัดเชียงราย

๒.๙ ข้อมูลวัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง)

๒.๙.๑ บทนำ

วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) (คำเมือง:) หรือเรียกโดยทั่วไปว่า วัดพระธาตุดอยตุง ตั้งอยู่บริเวณส่วนที่เรียกว่าหน้าอกของดอยนางนอน ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวเขา ซึ่งดอยตุงมีระยะทางห่างจากอำเภอเมืองเชียงรายประมาณ ๔๖ กม. และมีพระธาตุดอยตุงประดิษฐานอยู่บนยอดดอย สามารถมองเห็นได้ในระยะไกลเนื่องจากพระธาตุดอยตุง ตั้งอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณสองพันเมตร^{๕๑}

^{๕๑} คณะกรรมการค้นคว้าวิจัยประวัติพระธาตุดอยตุง, ประวัติพระธาตุดอยตุง, (กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินติ่ง , ๒๕๓๖), หน้า ๕.

ภาพที่ ๓ : วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง)^{๑๕๒}

๒.๙.๒ ประวัติวัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง)

ตามตำนานเล่าว่า พระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าอชุตราช กษัตริย์ผู้ครองเมืองโยนกนาคพันธุ์ (ปัจจุบันคืออำเภอแม่จัน) พระมหากัสสปะได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุส่วนพระรากขวัญเบื้องซ้าย (กระดูกไหปลาร้า) แล้วมอบให้แก่ พระเจ้าอชุตราช ได้สร้างเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุนั้นไว้บนดอยแห่งนี้ ดังที่พระพุทธเจ้าทรงพยากรณ์ไว้ แล้วจึงได้ให้ทำตุง (ธง) มีความยาว ๑,๐๐๐ วาปักบนยอดเขาหากตุงปลิวไปถึงที่ใดก็กำหนดให้เป็นฐานของพระเจดีย์ ทั้งนี้พระองค์ได้พระราชทานทองคำให้พวกลาวจกเป็นค่าที่ดิน และให้พวกมัลลิกุ ๕๐๐ ครอบครัวดูแลรักษาพระธาตุ ต่อมาในสมัยพญามังรายแห่งราชวงศ์มังราย พระมหาวชิโรทธิเถระได้นำพระบรมสารีริกธาตุมาถวาย ๕๐ องค์ พญามังรายจึงให้สร้างพระเจดีย์อีกองค์ใกล้กับเจดีย์องค์เดิม นับจากนั้นเป็นต้นมาพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) จึงได้มีเจดีย์สององค์มาจนถึงทุกวันนี้^{๑๕๓}

๒.๙.๓ ความหมายของตุง

ตุง นับเป็นสัญลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของชาวล้านนา หมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง การมีชัยชนะในวัดจะมีรอยปักตุงเป็นรอยแยกบนพื้นยาวประมาณ ๑ ฟุต อยู่ด้านหน้าพระธาตุ เชื่อกันว่าเป็นรอยแยกที่ใช้ปักฐานตุงบูชาพระธาตุ สร้างมาประมาณ ๑,๐๐๐ ปีแล้ว พระบรมธาตุดอยตุงเป็นที่เคารพสักการะของชาวล้านนา ทุกปีจะมีงานนมัสการพระบรมธาตุในวันเพ็ญเดือน ๓

^{๑๕๒} วิกีพีเดีย สารานุกรมไทย. วัดพระธาตุดอยตุง, [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก : <http://th.wikipedia.org>. (วันที่สืบค้น : ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๘).

^{๑๕๓} อ่างแล้ว, คณะกรรมการค้นคว้าวิจัยประวัติพระธาตุดอยตุง, ประวัติพระธาตุดอยตุง, หน้า ๕.

ภาพที่ ๔ : ต้นตุง^{๑๔๔}

๒.๙.๔ รูปแบบสถาปัตยกรรม

พระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) แต่เดิมมีองค์เดียว รูปแบบการก่อสร้างก่อเป็นศิลปะเชียงแสนย่อมุมไม้สิบสองคล้ายกับพระธาตุดอยสุเทพ เมืองเชียงรายสมัยก่อนเป็นเมืองร้างอยู่หลายครา พระธาตุดอยตุงจึงขาดการบูรณปฏิสังขรณ์ ตัวพระธาตุทรวดโถมและพังทลายลง นับตั้งแต่พญามังรายได้สร้างเจดีย์อีกองค์ใกล้กัน อีกองค์หนึ่งจึงทำให้พระธาตุดอยตุงมีสององค์ ปัจจุบันพระธาตุเป็นสีทองขนาดเล็กสององค์ สูงประมาณ ๕ เมตร บนฐานสี่เหลี่ยมย่อมุมมีซุ้มจระนำสี่ทิศ องค์กระฆังและปลียอดมีขนาดเล็ก พระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) อยู่บนดอยสูงแวดล้อมด้วยป่ารกครึ้ม เรียกว่าสวนเทพารักษ์ เชื่อกันว่า เป็นที่สถิตของเทพารักษ์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๐ องค์พระธาตุทรวดโถมมาก ครูบาเจ้าศรีวิชัย กับประชาชนชาวเมืองเชียงรายได้บูรณะขึ้นใหม่ โดยสร้างเป็นเจดีย์องค์ระฆังขนาดเล็กสององค์บนฐานแปดเหลี่ยมตามศิลปะแบบล้านนา การบูรณะครั้งหลังสุด มีขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๖ โดยกระทรวงมหาดไทยได้สร้างพระธาตุองค์ใหม่ขึ้นครอบพระเจดีย์เดิมไว้^{๑๔๕}

๒.๙.๕ รื้อพระธาตุองค์เดิม

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ กรมศิลปากรมีโครงการรื้อถอน องค์พระธาตุองค์เดิม โดยให้เหตุผลว่าเพื่อเป็นไปตามร้องขอของคนท้องถิ่นไปทางจังหวัด และส่งต่อมายังสำนักโบราณคดีเชียงใหม่ ให้ช่วยฟื้นฟูพระสถูปในสมัยครูบาศรีวิชัย นักบุญแห่งล้านนา ได้บูรณะไว้ตามภาพถ่ายที่ปรากฏอยู่ในวิหาร

^{๑๔๔} วิกีพีเดีย สารานุกรมไทย, วัดพระธาตุดอยตุง, [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก : <http://th.wikipedia.org>. (วันที่สืบค้น : ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๘).

^{๑๔๕} อ่างแล้ว, คณะกรรมการค้นคว้าวิจัยประวัติพระธาตุดอยตุง, ประวัติพระธาตุดอยตุง, หน้า ๖.

พระธาตุดอยตุง เนื่องจากพระธาตุดองค์เดิม ๒ องค์ที่ตั้งอยู่เวลานั้น เป็นของใหม่ ได้มีการบูรณะเมื่อสามสิบปีเศษที่แล้ว ออกแบบโดยนายช่างสถาปนิกกรุงเทพฯ และเข้าใจว่าพระสถูปเดิมสมัยครุบาได้บูรณะไว้เมื่อแปดสิบปีที่แล้ว อาจถูกทับคล่อมอยู่ภายในองค์เดิม ซึ่งขณะทำงานได้มีการหารือทางเจ้าคณะอำเภอเวียงชัยเรียบร้อยแล้ว และได้ให้นำพระสถูปเดิมที่ถอดออกมา ไปตั้งไว้ที่วัดพระธาตุน้อยดอยตุงอยู่ด้านล่างก่อนขึ้นดอยพระธาตุ จากนั้นทำการบูรณะพระสถูปเจดีย์ ครุบาศรีวิชัย ให้คืนกลับมาสภาพดั้งเดิมให้แล้วเสร็จก่อนเดือนธันวาคม ๒๕๕๐ โดยมีงบประมาณทั้งสิ้น ๒๑ ล้านบาท รวมค่าปรับปรุงภูมิทัศน์ อาทิเช่น ปรับปรุงพื้นที่ลานพระธาตุให้กว้างขึ้น รื้อโรงเก็บวัสดุอุปกรณ์ เคลื่อนย้ายพระสังกัจจาย พระพุทธรูปองค์ใหญ่ในรูปปางต่างๆ นำไปตั้งประดิษฐานในสถานที่ที่เหมาะสม ปรับปรุงภูมิทัศน์ฐานบันไดนาคทางขึ้น เพื่อความสะดวกต่อพุทธศาสนิกชน ซึ่งไปนมัสการพระธาตุเป็นจำนวนมากของทุกปี^{๑๕๖}

๒.๙.๖ การเดินทาง

ใช้เส้นทางเชียงราย-แม่สาย-พระตำหนักดอยตุง ก่อนจะถึงทางแยกเข้าพระตำหนักดอยตุงให้ตรงไปทางสวนรุกขชาติดอยช้างมูบ จะมีป้ายบอกทางขึ้นพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) ระยะทางจากแยกพระตำหนักถึงวัดประมาณ ๗ กม. และระยะทางจากเชียงรายถึงพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) ประมาณ ๖๐ กิโลเมตร

๑) รถยนต์ส่วนตัว

ใช้ทางขึ้นดอยตุงสายใหม่ เมื่อผ่านทางแยกซ้ายไปพระตำหนักดอยตุง ถึงหลัก กม. ๑๔ จะมีทางแยกซ้ายถ้าขับ ตรงไปจะขึ้นตรงสู่วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) ทางค่อนข้างแคบ และชันมาก ระยะทาง ๓ กม. ถ้าไปทางแยกซ้ายมือ จะเป็น ทางอ้อม ผ่านสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าดอยตุง ทางแยกไปดอยช้างมูบ อ.แม่สาย และวัดน้อยดอยตุง ตรงหลัก กม. ๒ ระยะทาง ๑๐ กม. จากวัดน้อยดอยตุง ต้องขับขึ้นดอยไปตามทางชัน แคบและคดเคี้ยว อีก ๑ กม. บริเวณนี้ เรียกว่าสวนเทพารักษ์ ต้องขับด้วยความระมัดระวังเพราะอาจมีรถสวนลงมาได้^{๑๕๗}

๒) รถโดยสารประจำทาง

จากตัวเมืองเชียงรายนั่งรถสายเชียงราย-แม่สาย ไปลงที่บ้านห้วยไคร้ เพื่อต่อรถสองแถวสีม่วงขึ้นไปดอยตุงที่ สถานีขนส่งท่องเที่ยวดอยตุง โทร.๐๕๓-๖๖๗-๔๓๓ ค่าเช่าเหมา ๗๕๐ บาท (ไปกลับ) นั่งได้ ๑๒ คน หรือค่าโดยสาร คนละ ๖๐ บาท ครบ ๑๒ คน รถออก รถสองแถวจะพาไปยังพระธาตุดอยตุง ตลาดสินค้าพื้นเมืองชาวเขา หน้าศูนย์ วิจัยพืชไร่ ใกล้อ่างเก็บน้ำ และพระตำหนักดอยตุง ใช้เวลาเดินทางและพาเที่ยว ๓ ชม. เข้าชมพระตำหนัก ๗๐ บาท ชมสวนแม่ฟ้าหลวง ๘๐ บาท หอพระราชประวัติ ๓๐ บาท บัตรรวมเข้าชมทั้งสามที่ ๑๕๐ บาท^{๑๕๘}

^{๑๕๖} อ้างแล้ว, คณะกรรมการค้นคว้าวิจัยประวัติพระธาตุดอยตุง, *ประวัติพระธาตุดอยตุง*, หน้า ๖.

^{๑๕๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖-๗.

^{๑๕๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘

๒.๑๐ ข้อมูลพระตำหนักดอยตุง

๒.๑๐.๑ บทนำ

ดอยตุงนอกจากจะมีพระธาตุดอยตุงที่เป็นที่เลื่อมใสแล้ว ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจอย่างมาก คือ “พระตำหนักดอยตุง” หรือ “พระตำหนักสมเด็จพระเจ้า” นั่นเอง ตัวสถาปัตยกรรมเป็นแบบผสมมีกลิ่นอายล้านนาและความเรียบง่าย รอบพระตำหนักรายล้อมด้วยต้นไม้ดอกไม้นานาพันธุ์ ทำให้ที่นี่สวยงามร่มรื่นมากพระตำหนักดอยตุง ถูกสร้างขึ้นในช่วงเวลาเดียวกับที่เกิดโครงการพัฒนาดอยตุงฯ โดยพระราชดำรัสของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๓๐ พระองค์ทรงแปรพระราชฐานมาทรงงานที่นี่ และนับได้ว่าเป็น “บ้าน” หลังแรกของพระองค์

พระตำหนักดอยตุงตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๗ บ้านมูเซอลาบา ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย บริเวณสันเขาของเทือกดอยนางนอน ระดับความสูงประมาณ ๑,๒๐๐๐ ม. เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาดอยตุง^{๑๕๙}

ภาพที่ ๕ : พระตำหนักดอยตุง^{๑๖๐}

๒.๑๐.๒ ประวัติ

พระตำหนักดอยตุงเริ่มดำเนินการก่อสร้างเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๐ เมื่อสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มี พระชนมายุ ๘๘ พรรษา โดยก่อนหน้านั้นมีพระราชกระแสว่า หลังพระชนมายุ ๙๐ พรรษา จะไม่เสด็จไปประทับที่ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ สำนักงานราชเลขาธิการในพระองค์ จึงได้เลือกดอยตุง ซึ่งมีทิวทัศน์สวยงาม ขณะเดียว กันสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

^{๑๕๙} อ้างแล้ว, คณะกรรมการค้นคว้าวิจัยประวัติพระธาตุดอยตุง, *ประวัติพระธาตุดอยตุง*, หน้า ๑๐.

^{๑๖๐} วิกีพีเดีย สารานุกรมไทย, *วัดพระธาตุดอยตุง*, [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก : <http://th.wikipedia.org>. (วันที่สืบค้น : ๗ มีนาคม ๒๕๕๘).

บรมราชชนนี เมื่อทรงทอดพระเนตรพื้นที่ เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ก็ทรงพอพระราชหฤทัย และมีพระราชดำริจะสร้างบ้านที่ดอยตุงพร้อมกันนี้ ยังมีพระราชกระแสรับสั่งว่าจะ ปลูกป่าบนดอยสูงจึง กำหนดเป็น โครงการพัฒนาดอยตุงขึ้น โครงการพัฒนาดอยตุงเริ่มดำเนินการโดยความร่วมมือจาก หน่วยราชการทุกส่วน เช่น กรมป่าไม้ กรมชลประทาน หน่วยงานด้านปกครอง นอกจากทำการปลูก ป่าฟื้นฟูสภาพพื้นที่แล้วยังมีการฝึกอาชีพ เพื่อ ยกกระดับคุณภาพชีวิตของชาวเขาบนดอยตุง ซึ่ง ประกอบด้วยชาวเขาเผ่าอาข่าลาหู่ ไทยใหญ่ และจีนฮ่อ ขณะเดียวกันยังคงรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณีของตนไว้^{๑๖๑}

๒.๑๐.๓ สถานที่ภายในพระตำหนัก

๑) หอพระราชประวัติ

ซึ่งตั้งอยู่ด้านหน้าสุดของพระตำหนัก สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อเทิดพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้า ภายใบบางเป็นห้องต่างๆ แปรห้อง ดังนี้

ห้องแรก แผ่นดินไทยพำมิด กล่าวถึงการเสด็จถวายพระเพลิงพระบรมศพ เมื่อวันที่ ๑๐ มี.ค.๒๕๓๙

ห้องที่ ๒ ฉันทน์จะเดินทางด้วยเรือลำนี้ แสดงถึงปรัชญาในการดำเนินพระชนม์ชีพที่ ประกอบด้วยหลักเหตุผล และการสร้างสรรค์ทางศิลปะ

ห้องที่ ๓ ภูมิธรรม ประมวลความสนพระทัยในหลักธรรมคำสั่งสอน

ห้องที่ ๔ หนึ่งศตวรรษ เป็นการเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้า และเฉลิมฉลองในวาระ ๑๐๐ ปี แห่งการพระราชสมภพ เมื่อปี พ.ศ.๒๔๔๓ ทั้งนี้ ทรงพระปรีชาชาญ ในการอภิบาลพระธิดา และ พระโอรสที่ต่อมาได้เถลิงถวัลราชสมบัติ เป็นพระมหากษัตริย์ทั้งสองพระองค์ รวมทั้งทรงนำความรู้ ใหม่ๆ มาใช้ในงานบำบัดทุกข์บำรุงสุข ของพสกนิกรจนองค์การยูเนสโก ได้ประกาศพระนามในปฏิทิน บุคคลสำคัญของโลก

ห้องที่ ๕ เวลาเป็นของมีค่า กล่าวถึงงานฝีมือต่างๆ ของพระองค์ที่ใช้พระราชทานแก่ บุคคลต่างๆ

ห้องที่ ๖ พระมารดาแห่งการแพทย์ชนบทและการสาธารณสุขไทย

ห้องที่ ๗ พระผู้อภิบาล บรรยายถึงความเป็นพระผู้อภิบาลธรรมชาติ

ห้องที่ ๘ ดอยตุงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน กล่าวถึงโครงการพัฒนาดอยตุงที่เป็นโครงการ พัฒนาระยะยาว เน้นการ อนุรักษ์ธรรมชาติและคุณภาพชีวิตของประชาชน

๒) สวนแม่ฟ้าหลวง

เป็นสวนดอกไม้เมืองหนาว ในหุบเขา สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เดิมมีพื้นที่ ๑๒ ไร่ มีการปลูกดอกไม้หมุนเวียนสลับ ให้ออกดอกไม้ซ้ำกันตลอดสามฤดู ล้อมรอบประติมากรรมชื่อ "ความ ต่อเนื่อง" เป็นรูปเด็กยืนต่อตัวที่กลางสวน นอกจากนี้ ยังจัดแต่งสวนหินซึ่งประดับด้วยหินภูเขากลม

^{๑๖๑} อ้างแล้ว, คณะกรรมการค้นคว้าวิจัยประวัติพระธาตุดอยตุง, ประวัติพระธาตุดอยตุง, หน้า ๑๑.

เกลี้ยงขนาดใหญ่ สวนน้ำอุมด้วยไม้้ำพันธุ์ต่างๆ บัว และสวนปาล์มที่รวบ รวมปาล์มไว้มากมายใน พื้นที่ ๑๓ ไร่ สวนแม่ฟ้าหลวงจึงมีพื้นที่ทั้งสิ้น ๒๕ ไร่^{๑๖๒}

๓) อาคารพระตำหนักดอยตุง

โดยลักษณะการก่อสร้าง เป็นการผสมผสานระหว่าง สถาปัตยกรรมล้านนา บ้านปึกไม้ และบ้านแบบพื้นเมือง ของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มี ๒ ชั้น และชั้นลอยที่ประทับ ชั้นบนแยกเป็น ๔ ส่วน ทว่าเชื่อมเป็นอาคารหลังเดียวกัน เสมอกับลานกว้าง ของยอดเนินเขาภายในประกอบด้วย ชั้นบนที่แยกออกเป็น ๔ ส่วนนั้น ได้แก่ ที่ประทับของ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ซึ่งประกอบด้วยห้องพระโรง และห้องเตรียมพระกระยาหาร นอกจากนี้ เป็นห้อง ท่านผู้หญิงทัศนาวลัยฯ และที่ประทับของ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ชั้นล่าง ซึ่งสร้างให้เกาะไปตามไหล่เขา ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เป็นที่อยู่ของข้าราชการ ด่านนอกพระตำหนัก มีเชิงชายไม้แกะสลัก เป็นลายพื้นเมือง เรียกว่า “ลายเมฆไหล” เหนือหลังคามี กาแลงรักปิดทอง ๑๔ คู่ แยกเป็นลาย พรรณพฤกษาแบบล้านนา ๒ คู่ อีก ๑๒ คู่ เป็นลวดลายพฤกษา สลับกับสัตว์ ทั้ง ๑๒ ราศี อันเป็นตัวแทน ของแต่ละปีในรอบนักษัตร นอกจากนี้ ที่บ้านพระทวารเข้าพระตำหนัก มีลวดลายรูป พระอาทิตย์ฉายแสง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ ของพลังอันแก่กล้า เหนือบานประตูเป็น ภาพ ต้นไม้ทิพย์ และหมู่วิหค ทางมุมซ้ายเป็นรูปนกเค้าแมว คอยดูแลสอดส่อง มิให้สิ่งชั่วร้ายเล็ดลอด เข้าไปในพระตำหนักได้ ที่กรอบทวารมีข้อความว่า “ศรีสวัสดิ์ พุทธศักราช ๒๕๓๑” อนึ่ง บนหลังคาพระตำหนัก มีท่อน้ำฝนทำ จากเครื่องปั้นดินเผาชนิด ไม่เคลือบ รูปหัวเหรา ปลา กบ สลับกับพญานาค ภายในพระตำหนัก ใช้ไม้สนภูเขาบุผนัง พื้นเป็นไม้สักทอง ซึ่งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ กระทรวง เกษตร และสหกรณ์ น้อมเกล้าฯ ถวาย สำหรับผนัง ในห้องพระโรง ประดับด้วย ภาพวาดสีน้ำมัน ขนาดใหญ่ ๓ ภาพ ภาพแรกชื่อ “ตำนานดอยตุง” ศิลปินคือ นายปัญญา ไชยะคำ สองภาพหลังชื่อ “ยามตะวันชิงพลบ” และ “ดอยตุงยามราตรีสงัด” ฝีมือของนาย บรรณรักษ์ นาคบรรลึงค์ ส่วนของ เพดานห้องพระโรง ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สมาคมดาราศาสตร์ แห่งประเทศไทย ออกแบบแกะสลัก เป็น สุริยจักรวาล ประกอบด้วย กลุ่มดาวในระบบสุริยะเรียงราย กันไปตามองศา ของวันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ อันเป็นวันพระราชสมภพ รวมทั้งรูปดาวนพเคราะห์ กลุ่มต่างๆ ซึ่งทรงเลือกมารวบรวม ไว้ ด้วยพระองค์เอง ฝาผนังห้องพระโรงด้านหนึ่ง บุด้วยผ้าปักรูปดอกไม้้นานาพันธุ์ บนผ้าไหม ซึ่ง ชาวบ้านอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ น้อมเกล้าฯ ถวาย ส่วนอีกด้านหนึ่ง แขนงผ้าปัก ครอบสติ สรูปดอกไม้ จากฝีพระหัตถ์ของพระองค์ บริเวณด้านหน้าของพระตำหนัก ยังมีสวนดอกไม้ประดับ นานาพันธุ์ เรียกว่า “สวนแม่ฟ้าหลวง” มีเนื้อที่ประมาณ ๑๐ ไร่ ออกแบบรูปทรง เป็นลายผ้าพื้นเมือง เหนือด้วยการปลูกไม้ดอกเมืองหนาว หลากหลายพันธุ์ เปิดให้ประชาชนเข้าชม ได้โดยเก็บค่าบำรุง^{๑๖๓}

^{๑๖๒} อ้างแล้ว, คณะกรรมการค้นคว้าวิจัยประวัติพระธาตุดอยตุง, ประวัติพระธาตุดอยตุง, หน้า ๑๒.

^{๑๖๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓.

๒.๑๐.๔ การเข้าชมพระตำหนักดอยตุง

สามารถสอบถามรายละเอียดได้ที่ โทร.๐๕๓-๗๖๗-๐๐๑ ,๗๔๒-๗๖๗-๐๑๕-๗ และเว็บไซต์ <http://www.doitung.org> เปิดให้เข้าชมตั้งแต่เวลา ๐๗.๓๐ – ๑๗.๓๐ น.

การเข้าชมจะมีค่าธรรมเนียมเข้าชมพระตำหนัก ๗๐ บาท ชมสวนแม่ฟ้าหลวง ๘๐ บาท หอพระราชประวัติ ๓๐ บาท บัตรรวมเข้าชม ทั้งสามที่ ๑๕๐ บาท มีร้านอาหารของโครงการ ร้านกาแฟดอยตุง ร้านจำหน่ายของที่ระลึก^{๑๖๔}

๒.๑๑ ข้อมูลวัดพระแก้ว

๒.๑๑.๑ บทนำ

วัดพระแก้วเดิมเป็นวัดเก่าแก่สร้างในสมัยใดไม่ปรากฏหลักฐาน แต่บริเวณนี้มีกอไผ่ชนิดหนึ่งคล้ายไผ่สีสุก แต่ไม่มีหนาม ชาวบ้านนิยมนำไปทำคันทนู และหน้าไม้ คงจะมีมากในบริเวณนี้ ชาวเชียงรายจึงเรียกว่า “วัด ป่าเอี้ยะ หรือวัดป่าญะ” ต่อมาในปี พ.ศ. ๑๘๙๗ วัดพระแก้วเชียงรายในสมัยพระเจ้าสามฝั่งแกนเป็นเจ้าเมืองเชียงใหม่ นั้น ฟ้าได้ผ่าเจดีย์ร้างองค์หนึ่ง และได้พบพระพุทธรูปลงรักปิดทองอยู่ภายในเจดีย์ ต่อมารักกะเทาะออกจึงได้พบว่าเป็นพระพุทธรูปสี่เหลี่ยมสร้างด้วยหยก คือพระแก้วมรกตนั่นเอง ชาวบ้านจึงเรียกชื่อเสียใหม่ว่า “วัดพระแก้ว” ปัจจุบันชาวเชียงรายได้สร้างพระแก้วมรกตองค์ใหม่ขึ้นแทน เรียกว่าพระหยกเชียงราย หรือ พระพุทธรัตนากร นฤตวิสาขามงคล ซึ่งสร้างขึ้นในวโรกาสที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มีพระชนมายุ ครบ ๙๐ พรรษา^{๑๖๕}

ภาพที่ ๖ : วัดพระแก้ว^{๑๖๖}

^{๑๖๔} อ่างแล้ว, คณะกรรมการค้นคว้าวิจัยประวัติพระธาตุดอยตุง, *ประวัติพระธาตุดอยตุง*, หน้า ๑๓.

^{๑๖๕} ธวัชชัย คำอ้าย, *Temple*, (เชียงราย , ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า ๖.

^{๑๖๖} *วัดพระแก้ว*, [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก : [http:// www.watphrakaew.wordpress.com](http://www.watphrakaew.wordpress.com), (วันที่สืบค้น : ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๘)

๒.๑๑.๒ ประวัติวัดพระแก้ว

"ประวัติวัดพระแก้ว วัดพระแก้ว แต่เดิมชื่อวัดป่าเยี้ยะ(ป่าไผ่) เมื่อ พ.ศ. ๑๙๗๗ (ค.ศ. ๑๔๓๔) ฟ้าผ่าพระเจดีย์จึงได้พบพระแก้วมรกต (ปัจจุบันประดิษฐาน ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระบรมมหาราชวัง) ชาวเมืองเชียงรายได้เรียกชื่อวัดนี้ว่า "วัดพระแก้ว" จนกระทั่งปัจจุบัน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะขึ้นเป็น พระอารามหลวงชั้นตรี"^{๑๖๗}

๒.๑๑.๓ ประวัติพระแก้วมรกต

ตำนานความเป็นมาของพระแก้วมรกตมีว่า เมื่อ พ.ศ. ๑๙๗๙ สมัยเจ้าสามฝั่งแกนครอง นครเชียงใหม่ เจดีย์วัดพระแก้วเมืองเชียงรายได้พังลง มีผู้พบพระพุทธรูปองค์หนึ่งลงรักปิดทองตกลงมาจากเจดีย์ จึงได้อัญเชิญไปไว้ในวิหารหลวง ต่อมารักซึ่งทาปลายพระนาสิกกะเทาะออกจึงเห็นเป็นแก้ว เจ้าอาวาสจึงได้ขัดสีเอารักและทองที่ปิดออกหมด ปรากฏว่าเป็นแก้วมรกตทั้งองค์ เจ้าสามฝั่งแกนทราบข่าวจึงอัญเชิญไปเชียงใหม่ แต่ขบวนช้างที่อัญเชิญพระแก้วไม่ยอมไปทางเชียงใหม่ กลับตีวงเวียนนครลำปาง หมั้นโลกนครจึงขอรับไปประดิษฐานที่นครลำปางถึง ๓๒ ปี ก่อนที่จะอัญเชิญไปเมืองเชียงใหม่ต่อไป

ส่วนตำนานรัตนพิมพวงศ์ กล่าวไว้ว่า เมื่อประมาณ พ.ศ. ๓๐๐ เทวดาได้สร้างพระแก้วมรกต ถวายพระนาคเสนเถระที่เมืองปาฏลีบุตร (ปัจจุบันเรียก ปัตนะ) ประเทศอินเดีย ต่อมาได้ อัญเชิญไปไว้ที่เมืองลังกา ในสมัยพระเจ้าอโนธามังฉ่อ (พระเจ้าอนรรุทระ) แห่งเมืองพุกามได้ส่งพระสมณทูตไปขอจากเจ้าเมืองลังกา ซึ่งถูกพวกทมิฬรุกราน จึงมอบพระแก้วมรกต และพระไตรปิฎกให้ แต่สำเภาที่บรรทุกพัดลงไปเกยอยู่ที่อ่าวเมืองกัมพูชา พระแก้วมรกตจึงตกเป็นของกัมพูชา และต่อมาได้ถูกนำไปไว้ที่เมืองอินทาบัฐ (นครวัด) กรุงศรีอยุธยา และกำแพงเพชร ตามลำดับ เมื่อประมาณพ.ศ. ๑๙๓๓ พระเจ้ามหาพรหม เจ้าเมืองเชียงรายได้ไปอัญเชิญพระแก้วมรกตมาจากเมืองกำแพงเพชร และนำมาซ่อนไว้ที่เจดีย์วัดป่าเยี้ยะ เมืองเชียงรายได้ไปอัญเชิญพระแก้วมรกตมาจากเมืองเจดีย์ จึงได้ค้นพบพระแก้วมรกต ต่อมาได้ถูกอัญเชิญไปไว้เมืองต่างๆ^{๑๖๘} ดังนี้

- ๑) เมืองเชียงรายได้ พ.ศ. ๑๙๓๔-๑๙๗๙
- ๒) เมืองลำปาง พ.ศ. ๑๙๗๙-๒๐๑๑
- ๓) เมืองเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๐๑๑-๒๐๙๖
- ๔) เมืองลาว พ.ศ. ๒๐๙๖-๒๓๒๑
- ๕) กรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๓๒๑-ปัจจุบัน

^{๑๖๗} รัชชชัย คำอ้าย, Temple, หน้า ๗-๘.

^{๑๖๘} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

๒.๑๑.๔ พระอุโบสถวัดพระแก้ว

ในวัดพระแก้วมีความงดงามมาก ในปัจจุบันเป็นที่ประดิษฐานของพระประธาน คนเชียงรายเรียกกันว่า “พระเจ้าล้านทอง” เป็นพระศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวเชียงรายเคารพนับถือเป็นอันมาก แต่เดิมนั้นประดิษฐานอยู่ที่วัดพระเจ้าล้านทอง ต่อมาเมื่อสภาพเป็นวัดร้างจึงได้อัญเชิญมาประดิษฐานที่ วัดดอยงำเมือง และได้อัญเชิญมาประดิษฐานเป็นพระประธานที่วัดพระแก้วเมื่อปี ๒๕๐๔

๒.๑๑.๕ สถานที่ตั้ง การเดินทาง

วัดพระแก้วตั้งอยู่ที่ ถนนไตรรัตน์ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย การเดินทาง เมื่อถึงห้าแยกพ่อขุนเม็งรายกลางตัวเมืองเชียงรายให้เลี้ยวซ้ายไปตามถนนสิงห์โคก แล้วตรงเรื่อยๆ จนสุดทางสามแยกให้เลี้ยวซ้ายไปประมาณ ๑๐๐ เมตร จะเห็นวัดพระแก้วอยู่ทางขวามือ^{๑๖๔}

๒.๑๒ ข้อมูลวัดร่องขุน

๒.๑๒.๑ บทนำ

วัดร่องขุน เป็นวัดพุทธและวัดฮินดู ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ออกแบบและก่อสร้างโดย เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๐ จนถึงปัจจุบัน โดยเฉลิมชัยคาดหวังว่างานก่อสร้างวัดร่องขุนจะไม่เสร็จลงภายในช่วงชีวิตของเขา^{๑๗๐} วัดร่องขุนถอดแบบมาจากวัดมิ่งเมือง จังหวัดน่าน^{๑๗๑} เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เวลา ๑๘.๐๕ น. เกิดแผ่นดินไหวขนาด ๖.๓ มีศูนย์กลางอยู่ที่อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย และแผ่นดินไหวตามหลายครั้ง สร้างความเสียหายให้กับวัดร่องขุนเป็นอย่างมาก เช่น ผนังโบสถ์ปูนกะเทาะออก กระเบื้องหลุด ยอดพระธาตุหัก ภาพเขียนเสียหายหมด ทำให้ต้องปิดวัดเพื่อซ่อมแซมตั้งแต่วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗

๒.๑๒.๒ ที่ตั้งวัดร่องขุน

วัดร่องขุน อยู่ในท้องที่ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เป็นวัดบ้านเกิดของอาจารย์ เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ วัดร่องขุนอยู่ก่อนตัวเมืองเชียงรายประมาณ ๑๓ กิโลเมตร ตรงสามแยกไฟแดงทางเข้าน้ำตกขุนกรณ์ จะเป็นที่ตั้งของวัดร่องขุน ซึ่งห่างถนนใหญ่เพียง ๑๐๐ เมตร

๒.๑๒.๓ ประวัติวัดร่องขุน

อาจารย์ เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ได้รับแรงบันดาลใจในการสร้างวัดมาจาก ๓ สิ่งต่อไปนี้ คือ

- ๑) ชาติ : ด้วยความรักบ้านเมือง รักงานศิลป์ จึงหวังสร้างงานศิลปะที่ยิ่งใหญ่ไว้เป็นสมบัติของแผ่นดิน

^{๑๖๔} อ่างแล้ว, ธวัชชัย คำอ้าย, Temple, หน้า ๙.

^{๑๗๐} วีระยุทธ สุขะเต็ม, เทียววัดร่องขุน เชียงราย, หนังสือประกอบการเรียน สาขาการออกแบบกราฟิกดีไซน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, หน้า ๗.

^{๑๗๑} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

๒) ศาสนา : ธรรมะได้เปลี่ยนชีวิตของอาจารย์เฉลิมชัยจากจิตที่ร้อนกลายเป็นเย็น จึงขออุทิศตนให้แก่พระพุทธศาสนา

๓) พระมหากษัตริย์ : จากการเข้าเฝ้าฯ ถวายงานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชหลายครั้ง ทำให้เฉลิมชัยรักพระองค์ท่านมาก จากการพบเห็นพระอัจฉริยะภาพทางศิลปะและพระเมตตาของพระองค์ท่าน จนบังเกิดความตื่นตันและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ จึงปรารถนาที่จะสร้างงานพุทธศิลป์ถวายเป็นงานศิลปะประจำรัชกาลพระองค์ท่าน^{๑๗๒}

๒.๑๒.๔ ลักษณะเด่นของวัดร่องขุ่น

ลักษณะเด่นของวัดร่องขุ่น คือ พระอุโบสถที่ตกแต่งด้วยสีขาวเป็นพื้น ประดับด้วยกระจกแวววาววิจิตรงดงามแปลกตา บนปูนปั้นเป็นลายไทย โดยเฉพาะภาพพระพุทธรูปองค์หลังพระประธานซึ่งเป็นภาพที่ใหญ่งดงามมาก เหนืออุโบสถที่ประดับด้วยสัตว์ในเทพนิยาย เป็นรูปกิ้งก้างกิ้งวิหค เชิดวงซุงาดูงดงามแปลกตาน่าสนใจมาก ภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถก็เป็นฝีมือภาพเขียนของอาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์

ภาพที่ ๗ : วัดร่องขุ่น^{๑๗๓}

๒.๑๒.๕ ความหมายของอุโบสถวัดร่องขุ่น

- ๑) สีขาว : พระบริสุทธิ์คุณของพระพุทธเจ้า
- ๒) สะพาน : การเดินข้ามจากวิญสงสารสู่พุทธภูมิ
- ๓) เขี้ยว หรือ ปากพญามาร : กิเลสในใจ
- ๔) สันของสะพาน : มือสูรอมกั้น ข้างละ ๘ ตัว ๒ ข้าง รวมกันแทนอุปกิเลส ๑๖ กิ่งกลางของสะพาน : เขาพระสุเมรุ

^{๑๗๒} อ่างแล้ว, วีระยุทธ สุยะเต็ม, เที้ยววัดร่องขุ่น เชียงราย, หน้า ๗.

^{๑๗๓} วิกิพีเดีย สารานุกรมไทย, วัดร่องขุ่น, [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก : [http://th.wikipedia .org](http://th.wikipedia.org). (วันที่สืบค้น : ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๘).

- ๕) ดอกบัวทิพย์ : มี ๔ ดอกใหญ่ตรงทางขึ้นด้านข้างอุโบสถแทนซุ้มพระอริยเจ้า ๔ พระองค์ คือ พระโสดาบัน พระสกิทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์
- ๖) บันไดทางขึ้น : มี ๓ ชั้นแทน อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา^{๑๗๔}

๒.๑๒.๖ การเดินทางมายังวัดร่องขุน

๑) กรุงเทพฯ-วัดร่องขุน

ถ้ามาจากกรุงเทพฯ ใช้ถนนสายเชียงราย-กรุงเทพฯ ผ่านจังหวัดพะเยา ผ่านอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาเข้าอำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย ขับรถมุ่งหน้าไปทาง จังหวัดเชียงรายเรื่อยๆ พอออกจากตัว อำเภอฟาน จะข้ามสะพานแม่ลาว (แม่น้ำลาว) ขับรถไปซีกฟักจะถึงแยกปากทางแม่สรวย (แยกไป อำเภอแม่สรวย และไป จังหวัดเชียงใหม่) ขับรถต่อไปอีกสักประมาณ ๑๐ กิโลเมตร ก่อนจะถึงแยกขุนกรณ์ (ทางไปน้ำตกขุนกรณ์) ประมาณ ๒๐๐ เมตร ถ้ามองดูทางด้านซ้ายมือ จะเห็นตัววัดสีขาวสะอาดตายนั่ง เมื่อถึงทางแยกให้เลี้ยวซ้ายไปทางน้ำตกขุนกรณ์ วัดร่องขุนจะอยู่เข้าไปประมาณ ๑๐๐ เมตร ซึ่งวัดร่องขุนจะอยู่ก่อนถึงตัวเมืองเชียงราย ๑๓ กิโลเมตร ตรงหลัก กิโลเมตร ที่ ๘๑๖ ถนนพหลโยธิน (หมายเลข๑/A๒)

๒) อำเภอแม่สาย-วัดร่องขุน

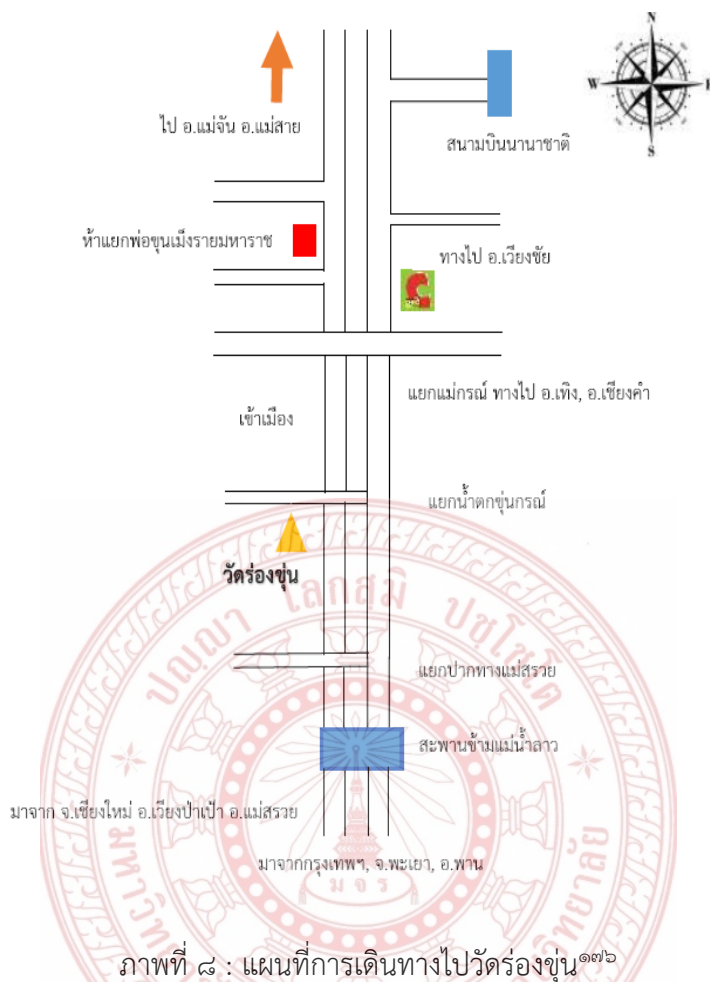
ถ้ามาจาก อำเภอแม่สาย มาจากสนามบินนานาชาติเชียงราย หรือตัวเมืองเชียงราย ให้มาทางทิศใต้ ทางไป อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย ทางไป จังหวัดพะเยา เมื่อออกจากตัวเมือง เชียงราย จะผ่านแยกไฟแดงสถานีขนส่งแห่งที่ ๒ ขับตรงมาเรื่อยๆ จนถึงไฟแดง แยกขวา แยกขุนกรณ์ (ทางไปน้ำตกขุนกรณ์) ให้เลี้ยวขวาเข้ามา ซึ่งใช้เวลาเดินทางจากตัวเมืองเชียงราย ไม่กี่นาทีก็จะถึงวัดร่องขุน

๓) จังหวัดเชียงใหม่-วัดร่องขุน

ถ้ามาจาก จังหวัดเชียงใหม่ ให้มาทาง อำเภอดอยสะเก็ด เข้า อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย มาเรื่อยๆ ผ่าน อำเภอแม่สรวย มาจนถึง สามแยกปากทางแม่สรวยให้เลี้ยวซ้ายไปทาง จังหวัดเชียงราย (เลี้ยวขวาไป อำเภอฟาน, ไป จังหวัดพะเยา) จากปากทางแม่สรวยขับไปทางตัว เมืองเชียงรายประมาณ ๑๐ กิโลเมตร จนถึงแยกขุนกรณ์ (ทางไปน้ำตกขุนกรณ์) ให้เลี้ยวซ้ายเข้าไป^{๑๗๕}

^{๑๗๔} วีระยุทธ สุยะเต็ม, เทียววัดร่องขุน เชียงราย, หน้า ๙.

^{๑๗๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑.

๒.๑๒.๗ การเข้าชมวัดร่องขุน

วัดร่องขุนเปิดให้เข้าชมทุกวัน เวลา ๖.๓๐ - ๑๘.๐๐ น.

ห้องแสดงภาพ : เปิดให้เข้าชมวันจันทร์-ศุกร์ เวลา ๘.๐๐ - ๑๗.๓๐ น.

วันเสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดราชการ เวลา ๘.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.

สามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดเชียงราย โทร.๐๕๓-๗๑๖๕๑๘, ศูนย์บริหารจัดการการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย โทร.๐๕๓-๗๑๕๖๙๐, วัดร่องขุน ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ๕๗๐๐๐ โทร.๐๕๓-๖๗๓๕๗๙ หรือ www.วัดร่องขุน.com^{๑๗๗}

^{๑๗๖} อ่างแก้ว, วีระยุทธ สุยะเต็ม, เทีววัดร่องขุน เชียงราย, หน้า ๑๐.

^{๑๗๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓.

๒.๑๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อุตร จันทวัน^{๑๗๘} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง อรรถาตุนิทาน : ภาษาทางศาสนาและอิทธิพลต่อสังคม พบว่า ความเชื่อมโยงกันระหว่างดินแดนที่เป็นแหล่งกำเนิดพระพุทธศาสนาคือชมพูทวีป กับดินแดนสุวรรณภูมิประเทศ โดยมีพระพุทธศาสนาเป็นองค์ประกอบส่วนสำคัญตั้งแต่สมัยโบราณนั้น ถือเป็นปัจจัยหลักในการเปลี่ยนวิถีชีวิตของชุมชนในเขตสู่อารยธรรมลุ่มน้ำโขงตอนกลางจากการนับถือเทพ หรือเถนตามธรรมชาติมานับถือพระพุทธเจ้า ขณะเดียวกัน จาริต ประเพณี วิถีประชา ศรัทธา ความเชื่อ ภาษา ศิลปวัฒนธรรม ก็ถูกหล่อหลอมและรังสรรค์โดยหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาแทน จนเป็นเหตุให้วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งที่เป็นมุขปาฐะ ศิลากาจาริก และที่เป็นลายลักษณ์อักษรบนใบลานสมุดข่อย หนังสือก้อม เป็นต้น ก็ได้รับการส่งเสริมและแพร่หลายสืบมา

วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตสู่อารยธรรมลุ่มน้ำโขงตอนกลางนั้น วรรณกรรมที่เก่าแก่ทรงคุณค่า ผู้ประพันธ์มีความปรารถนาในการใช้ภาษาทางศาสนา เพื่อการปลูกฝังเสริมสร้างศรัทธา และเป็นวรรณกรรมที่ทรงอิทธิพลต่อสังคมมากที่สุด คืออรรถาตุนิทาน หรือตำนานพระธาตุนมนี้

กิ่งแก้ว อรรถการ และธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์^{๑๗๙} แบ่งความเชื่อของคนออกเป็น ๒ ระดับ คือความเชื่อที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบศาสนาใหญ่ หรือศาสนาประจำชาติและความเชื่อที่มีเหตุผลอธิบายสิ่งที่คนสงสัยได้อย่างแจ่มชัด มีระบบ มีตัวกำหนดพฤติกรรม รวมทั้งวิถีชีวิตของคนในชาติและความเชื่อพื้นบ้าน ซึ่งเป็นความเชื่อถือที่สืบทอดกันมาเป็นประเพณี เป็นความเชื่อที่ไม่สามารถหาเหตุผลมาอธิบายได้ หรือเหตุผลอธิบายแต่ความฉับไวในการยอมรับมาปฏิบัติไม่น้อยให้เสียเวลาในการหาเหตุผล

มณี พะยอมยงค์^{๑๘๐} กล่าวถึงความเชื่อของคนไทยว่า ความเชื่อเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคน ความเชื่อเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดการกระทำในด้านต่างๆ ทั้งด้านดีและด้านร้าย ทำให้เกิดคำสอนที่เป็นทั้งข้อห้ามและข้อปฏิบัติ เป็นพื้นฐานแห่งการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์และศาสนา ทำให้เกิดความเชื่อมั่นเกิดฤทธิ์ทางในการสร้างสรรค์ เป็นต้น

^{๑๗๘} อุตร จันทวัน, ศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องอรรถาตุนิทาน : ภาษาทางศาสนาและอิทธิพลต่อสังคม, (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), บทคัดย่อ.

^{๑๗๙} กิ่งแก้ว อรรถการ และธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์, **คติความเชื่อ**, ใน เอกสารชุดวิชาภาษาไทย ๘, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๘), หน้า ๘.

^{๑๘๐} มณี พะยอมยงค์, **วัฒนธรรมล้านนาไทย**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๙), หน้า ๙.

อมรา พงศาพิชญ์^{๑๘๑} ได้ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม ศาสนาและชาติพันธุ์วิเคราะห
สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา โดยกล่าวถึงวัฒนธรรมในลักษณะชนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อ
สรุปสาระสำคัญได้เป็น ๒ ส่วน คือ

๑) ชนบธรรมเนียมประเพณีค่านิยมและวิถีชีวิต การที่มนุษย์อยู่ด้วยกันย่อมจะต้องมี
ข้อตกลง ซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกันเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนในสังคมที่ควรปฏิบัติร่วมกันเรียกว่า
ชนบธรรมเนียมประเพณีถือเป็นแนวปฏิบัติที่ยึดถือกันมา ในสังคมโดยคนรุ่นหลังเรียนรู้จากคนรุ่นก่อน
แล้วปฏิบัติสืบทอดกันมาเรื่อยๆ อาจมีการแก้ไขปรับปรุงการประพฤติกปฏิบัติของคนในสังคม คือ
การร่วมทำกิจกรรมพร้อมๆ กัน ส่วนใหญ่จะอยู่ในลักษณะพิธีกรรม

๒) ความเชื่อสังคมทุกสังคมยังมีความเชื่อทางศาสนา หรือความเชื่อในสิ่งที่มีอำนาจ
เหนือมนุษย์และความเชื่อทางศาสนานั้นย่อมหมายถึง เชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์

สุดชีวิต นันทวัน ณ อยุธยา^{๑๘๒} ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสภาพการณ์ สถานการณ์ และปัญหา
ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบัน ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาถึงบริบททั่วไป
ของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษา
วิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเน้น
ชุมชนเป็นศูนย์กลาง การศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลจากประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน
๓๐๐ คน และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประกอบการ และผู้มีอาชีพอันเกี่ยวข้องกับสิ่ง
ดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ๘ ประการของ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ หลังจากนั้นได้
นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า
ประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีอายุตั้งแต่ ๒๐-๖๐ ปีทราบดีว่า อุตสาหกรรมการ
ท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ทำรายได้หลักให้จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เกิดการจ้างงานและการกระจายรายได้ และ
มีความคิดเห็นว่าเป็นวิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจาก
เดิมมาก ควรอนุรักษ์วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมไว้เพราะมีความเห็นว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีแบบ
ดั้งเดิมไว้จะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว อีกทั้งวัฒนธรรมงานประเพณี เทศกาล ภูมิปัญญาของ
ท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาใน
ชุมชน แต่พบว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน เจ้าของท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวยังมีอยู่
น้อยมากและภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น

^{๑๘๑} อมรา พงศาพิชญ์, วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา,
พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), บทคัดย่อ.

^{๑๘๒} สุดชีวิต นันทวัน ณ อยุธยา, การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง,
(เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

๓.๑ รูปแบบวิจัย

การวิจัย เรื่อง กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เป็นวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากเอกสาร รายงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้องและแบบสอบถามประกอบ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร รายงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมีการสัมภาษณ์ประกอบ

๓.๑.๑ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มุ่งเน้นในการสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านความต้องการ และความพร้อมของประชาชนในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนและชุมชนใกล้เคียง ปัญหา และข้อเสนอแนะของกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

๓.๑.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยอาศัยแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด รวมทั้งการเสวนากลุ่มย่อย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากร

ประชาชน ชุมชน นักท่องเที่ยว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงพระมหาเถระและปราชญ์ที่อาศัยอยู่รอบๆ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว วัดร่องขุ่น จำนวน ๑๙๗,๒๓๑ รูป/คน กลุ่มตัวอย่าง ๓๘๔ รูป/คน โดยใช้ตารางสุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Mogan)

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

ประชาชน ชุมชน นักท่องเที่ยว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงพระมหาเถระและปราชญ์ที่อาศัยอยู่รอบๆ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว วัดร่องขุ่น จำนวน ๓๘๔ รูป/คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Mogan โดยมีรายละเอียดในการเก็บข้อมูล ดังตารางต่อไปนี้

ขนาด ประชากร	ขนาด ตัวอย่าง	ขนาด ประชากร	ขนาด ตัวอย่าง	ขนาด ประชากร	ขนาด ตัวอย่าง	ขนาด ประชากร	ขนาด ตัวอย่าง
๑๐	๑๐	๑๕๐	๑๐๘	๔๖๐	๒๑๐	๒,๒๐๐	๓๒๗
๑๕	๑๔	๑๖๐	๑๑๓	๔๘๐	๒๑๔	๒,๔๐๐	๓๓๑
๒๐	๑๙	๑๗๐	๑๑๘	๕๐๐	๒๑๗	๒,๖๐๐	๓๓๕
๒๕	๒๔	๑๘๐	๑๒๓	๕๕๐	๒๒๖	๒,๘๐๐	๓๓๘
๓๐	๒๘	๑๙๐	๑๒๗	๖๐๐	๒๓๔	๓,๐๐๐	๓๔๑
๓๕	๓๒	๒๐๐	๑๓๒	๖๕๐	๒๔๒	๓,๕๐๐	๓๔๖
๔๐	๓๖	๒๑๐	๑๓๖	๗๐๐	๒๔๘	๔,๐๐๐	๓๕๑
๔๕	๔๐	๒๒๐	๑๔๐	๗๕๐	๒๕๔	๔,๕๐๐	๓๕๔
๕๐	๔๔	๒๓๐	๑๔๔	๘๐๐	๒๖๐	๕,๐๐๐	๓๕๗
๕๕	๔๘	๒๔๐	๑๔๘	๘๕๐	๒๖๕	๖,๐๐๐	๓๖๑
๖๐	๕๒	๒๕๐	๑๕๒	๙๐๐	๒๖๙	๗,๐๐๐	๓๖๔
๖๕	๕๖	๒๖๐	๑๕๕	๙๕๐	๒๗๔	๘,๐๐๐	๓๖๗
๗๐	๕๙	๒๗๐	๑๕๙	๑,๐๐๐	๒๗๘	๙,๐๐๐	๓๖๘
๗๕	๖๓	๒๘๐	๑๖๒	๑,๑๐๐	๒๘๕	๑๐,๐๐๐	๓๗๐
๘๐	๖๖	๒๙๐	๑๖๕	๑,๒๐๐	๒๙๑	๑๑,๐๐๐	๓๗๕
๘๕	๗๐	๓๐๐	๑๖๙	๑,๓๐๐	๒๙๗	๑๒,๐๐๐	๓๗๗
๙๐	๗๓	๓๒๐	๑๗๕	๑,๔๐๐	๓๐๒	๑๓,๐๐๐	๓๗๙
๙๕	๗๖	๓๔๐	๑๘๑	๑,๕๐๐	๓๐๖	๑๔,๐๐๐	๓๘๐
๑๐๐	๘๐	๓๖๐	๑๘๖	๑,๖๐๐	๓๑๐	๑๕,๐๐๐	๓๘๑
๑๑๐	๘๖	๓๘๐	๑๙๑	๑,๗๐๐	๓๑๓	๑๗,๐๐๐	๓๘๒
๑๒๐	๙๒	๔๐๐	๑๙๖	๑,๘๐๐	๓๑๗	๑๙,๐๐๐	๓๘๔
๑๓๐	๙๗	๔๒๐	๒๐๑	๑,๙๐๐	๓๒๐		
๑๔๐	๑๐๓	๔๔๐	๒๐๕	๒,๐๐๐	๓๒๒		

ตารางที่ ๔ : ตารางกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Mogan^๑

^๑ วรณี แกมเกต, วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๒๘๓.

๓.๒.๓ รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในวิจัย เรื่อง กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญวัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

๑.๑) ชื่อ-นามสกุล พระปลัดบรรเลง กิตติโสภโณ
ตำแหน่ง รองเจ้าอาวาสวัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)
หน่วยงาน / ที่อยู่ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

๑.๒) ชื่อ-นามสกุล นายอิชายะ โสภณเอื้ออำนวย
ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านปากกล้วยมุเซอ
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านปากกล้วยมุเซอ ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

๑.๓) ชื่อ-นามสกุล นายบุญชุม ชุ่มมงคล
ตำแหน่ง กำนันตำบลห้วยไคร้ใหม่
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านห้วยไคร้ใหม่ ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

๑.๔) ชื่อ-นามสกุล นายดิเรก รื่องหาญแก้ว
ตำแหน่ง ผู้ช่วยกำนันตำบลห้วยไคร้ใหม่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านห้วยไคร้ใหม่ ตำบลห้วยไคร้ใหม่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

๑.๕) ชื่อ-นามสกุล นายโหล สิปินตา
ตำแหน่ง ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และไวยาวัจกรวัดห้วยไคร้ใหม่
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านห้วยไคร้ใหม่ ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

๑.๖) ชื่อ-นามสกุล นายประสิทธิ์ บุญรสศักดิ์
ตำแหน่ง คณะกรรมการวัดห้วยไคร้ใหม่
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านห้วยไคร้ใหม่ ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

๑.๗) ชื่อ-นามสกุล นายกรเวก อภิสุนทรกุล
ตำแหน่ง คนในชุมชนบ้านอาข่าปากกล้วย
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านอาข่าปากกล้วย ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

- ๑.๘) ชื่อ-นามสกุล นายสุพจน์ บุญวงศ์
ตำแหน่ง คนในชุมชนบ้านอาข่าปากกล้วย
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านอาข่าปากกล้วย ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง
จังหวัดเชียงราย
- ๑.๙) ชื่อ-นามสกุล นางรัชฎาภรณ์ บุญวงศ์
ตำแหน่ง คนในชุมชนบ้านอาข่าปากกล้วย
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านอาข่าปากกล้วย ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง
จังหวัดเชียงราย
- ๑.๑๐) ชื่อ-นามสกุล นางสาวกุลสตรี วิมลสิระตระกูล
ตำแหน่ง คนในชุมชนบ้านปากกล้วยมุเซอ
หน่วยงาน / ที่อยู่ ปากกล้วยมุเซอ ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง
จังหวัดเชียงราย
- ๑.๑๑) ชื่อ-นามสกุล นางสาวณัฏฐิศา แซ่ตู้
ตำแหน่ง คนในชุมชนบ้านปากกล้วยมุเซอ
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านปากกล้วยมุเซอ ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง
จังหวัดเชียงราย
- ๑.๑๒) ชื่อ-นามสกุล นางนันทริยา ชัยยะเทพ
ตำแหน่ง คนในชุมชนบ้านห้วยไคร้หลวง
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านห้วยไคร้หลวง ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
- ๑.๑๓) ชื่อ-นามสกุล นางพิสมัย จันตะเขต
หน่วยงาน / ที่อยู่ คนในชุมชนบ้านห้วยไคร้
ตำแหน่ง บ้านห้วยไคร้ ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ส่วนที่ ๒ รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญวัดพระแก้ว

- ๒.๑) ชื่อ-นามสกุล พระรัตนมุนี
ตำแหน่ง รองเจ้าอาวาสวัดพระแก้ว และรองเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย
หน่วยงาน / ที่อยู่ วัดพระแก้ว ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
- ๒.๒) ชื่อ-นามสกุล นายเสถียรชาติทรัพย์สิน
ตำแหน่ง พนักงาน
หน่วยงาน / ที่อยู่ สำนักงานเทศบาลนครเชียงราย ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย

- ๒.๓) ชื่อ-นามสกุล นายสุรศักดิ์ จาอู๊ด
ตำแหน่ง ประธานชุมชนวัดพระแก้ว
หน่วยงาน / ที่อยู่ ชุมชนวัดพระแก้ว ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย
- ๒.๔) ชื่อ-นามสกุล พจอ. สุรพล แสงแก้ว
ตำแหน่ง คณะกรรมการวัดพระแก้ว
หน่วยงาน / ที่อยู่ ชุมชนวัดพระแก้ว ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย
- ๒.๕) ชื่อ-นามสกุล นางสาวนีย์ ยังสัตย์
ตำแหน่ง ประธานแม่บ้านชุมชนวัดพระแก้ว
หน่วยงาน / ที่อยู่ ชุมชนวัดพระแก้ว ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย
- ๒.๖) ชื่อ-นามสกุล นายกฤษณา สีไพโร
ตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา
หน่วยงาน / ที่อยู่ เทศบาลนครเชียงราย ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย
- ๒.๗) ชื่อ-นามสกุล นางสมศรี หนักตื้อ
ตำแหน่ง ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
หน่วยงาน / ที่อยู่ ชุมชนวัดพระแก้ว ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย
- ๒.๘) ชื่อ-นามสกุล นางศรีนวล ชัยพันธ์
ตำแหน่ง คนในชุมชนวัดพระแก้ว
หน่วยงาน / ที่อยู่ ๒๕๖ หมู่ที่ ๙ ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
- ๒.๙) ชื่อ-นามสกุล นายศุภชัย สิทธิเลิศ
ตำแหน่ง ผู้ดูแลพิพิธภัณฑวัดพระแก้ว
หน่วยงาน / ที่อยู่ ชุมชนวัดพระแก้ว ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย

๒.๑๐) ชื่อ-นามสกุล นายศิริณัฐ แก้วคำ
ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานหลวงแสงแก้ว วัดพระแก้ว
หน่วยงาน / ที่อยู่ ชุมชนวัดพระแก้ว ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย

๒.๑๑) ชื่อ-นามสกุล นายเจริญฤทธิ์ สิริ
ตำแหน่ง คนในชุมชนวัดพระแก้ว
หน่วยงาน / ที่อยู่ ชุมชนวัดพระแก้ว ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย

๒.๑๒) ชื่อ-นามสกุล นายประเสริฐ แสงแก้ว
ตำแหน่ง คนในชุมชนวัดพระแก้ว
หน่วยงาน / ที่อยู่ ชุมชนวัดพระแก้ว ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย

๒.๑๓) ชื่อ-นามสกุล นางทองมัน ใจบุญ
หน่วยงาน / ที่อยู่ แม่บ้าน
ตำแหน่ง ชุมชนวัดพระแก้ว ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย

ส่วนที่ ๓ รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญวัดร่องขุน

๓.๑) ชื่อ-นามสกุล พระอธิการกิตติพงษ์ กลุยาโณ
ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดร่องขุน
หน่วยงาน / ที่อยู่ วัดร่องขุน ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย

๓.๒) ชื่อ-นามสกุล นายเฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์
ตำแหน่ง ศิลปินแห่งชาติ และประธานวัดร่องขุน
หน่วยงาน / ที่อยู่ วัดร่องขุน ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย

๓.๓) ชื่อ-นามสกุล นายจินดา สิตนาโค
ตำแหน่ง รองนายกเทศมนตรีตำบลป่าอ้อดอนชัย
หน่วยงาน / ที่อยู่ เทศบาลตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

- ๓.๔) ชื่อ-นามสกุล นางสาวสุรินยา เป็งบุตร
ตำแหน่ง พนักงานวัดร่องขุน
หน่วยงาน / ที่อยู่ ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
- ๓.๕) ชื่อ-นามสกุล นางสาวขวัญหทัย ไชยสม
ตำแหน่ง นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
หน่วยงาน / ที่อยู่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- ๓.๖) ชื่อ-นามสกุล นางสาวพรพิมล ปอแผ้ว
ตำแหน่ง นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
หน่วยงาน / ที่อยู่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- ๓.๗) ชื่อ-นามสกุล นายประจวบ ธรรมเทศ
ตำแหน่ง ครูโรงเรียนป่าอ้อดอนชัย
หน่วยงาน / ที่อยู่ โรงเรียนป่าอ้อดอนชัย ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย
- ๓.๘) ชื่อ-นามสกุล นายสั๊ก คำอุ่น
ตำแหน่ง รองประธานวัดร่องขุน
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านร่องขุน ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย
- ๓.๙) ชื่อ-นามสกุล ร้อยตำรวจตรีสงวน มาลี
ตำแหน่ง ไวยาวัจกรวัดร่องขุน
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านร่องขุน ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย
- ๓.๑๐) ชื่อ-นามสกุล นายจำลอง ผ่องสี
ตำแหน่ง พนักงานของวัดร่องขุน
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านร่องขุน ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย
- ๓.๑๑) ชื่อ-นามสกุล นายยัง พักแก้ว
ตำแหน่ง ผู้สูงอายุ
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านร่องขุน ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย

๓.๑๒) ชื่อ-นามสกุล นายสิทธิชัย ธิโนชัย
 ตำแหน่ง ค้าขาย
 หน่วยงาน / ที่อยู่ หน้าศูนย์อาหารลานไม้หอม วัดร่องขุน ตำบลป่าอ้อดอนชัย
 อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

๓.๑๓) ชื่อ-นามสกุล นางค่านาง ดงป่าลี
 ตำแหน่ง ค้าขาย
 หน่วยงาน / ที่อยู่ ร้านเพชรจรัสผ้าไหม หน้าวัดร่องขุน ตำบลป่าอ้อดอนชัย
 อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

๓.๑.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

๑) การวิจัยเชิงปริมาณ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยดำเนินการสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร และข้อเสนอแนะ และตรวจสอบตามกระบวนการของการสร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ๕ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และถิ่นที่อยู่

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด แบ่งออกเป็น ๖ ด้าน ประกอบด้วย การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน การเดินทางไปสู่การท่องเที่ยวในปัจจุบัน การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว การรองรับด้านการท่องเที่ยว และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ประกอบด้วย ผลกระทบด้านกายภาพ ผลกระทบด้านสังคม ผลกระทบด้านวัฒนธรรม และผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ตอนที่ ๕ การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

ตอนที่ ๖ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ตอนที่ ๗ ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

เกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีคำตอบให้เลือก ๕ ระดับ ดังนี้

๕	หมายถึง	มากที่สุด
๔	หมายถึง	มาก
๓	หมายถึง	ปานกลาง
๒	หมายถึง	น้อย
๑	หมายถึง	น้อยที่สุด

๒) การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยอาศัยแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด จำนวน ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น ๖ ข้อหลัก ดังนี้

- ๑) ท่านมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวด้านใดบ้าง
- ๒) การจัดการการท่องเที่ยวของวัดได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใดบ้าง
- ๓) ท่านอยากให้หน่วยงานใดเข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด เพราะเหตุใด
- ๔) ในการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา มีปัญหาเกี่ยวกับอะไรที่คิดว่าเป็นปัญหาสำคัญ

๕) ทางวัดมีแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัดหรือไม่ อย่างไร

๖) ตามความคิดเห็นของท่านการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร ถ้าจะทำให้ดีขึ้นควรจะต้องทำอะไรเพิ่มเติม

ตอนที่ ๓ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ แบ่งออกเป็น ๗ ข้อหลัก ดังนี้

- ๑) การที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด เป็นภาระให้กับทางวัดหรือไม่ และทำให้วัดต้องปรับตัวในการต้อนรับนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร
- ๒) นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ทำให้วิถีชีวิตและการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง
- ๓) การที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีผลกระทบต่อโบราณสถาน โบราณวัตถุภายในวัดหรือไม่ อย่างไรบ้าง
- ๔) สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่มเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว มีอะไรบ้าง
- ๕) การที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีผลทำให้วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร
- ๖) กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน) ที่มีอยู่ได้แก่อะไรบ้าง
- ๗) แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย อย่างไรบ้าง

๓.๓.๒ วิธีสร้างเครื่องมือ

๑. ศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวคิด ทฤษฎี และผลงานที่เกี่ยวข้อง
๒. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากผลงานวิจัยอื่นที่มีลักษณะเหมือนกัน/คล้ายกัน

๓. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ รูป/คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหา และนำมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ

๔. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญตรวจ ถ้ามีข้อเสนอแนะนำมาปรับปรุง

๕. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try – Out) จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่นเครื่องมือ หรือแบบสอบถามฯ ทุกตอน เช่น ใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) และได้ค่าความเชื่อมั่น ๐.๘๓ ถือว่ามีความเชื่อมั่นระดับสูง ในสูตร ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right)$$

r_{tt} คือ ความเที่ยงของแบบทดสอบ

k คือ ความยาวของแบบทดสอบ หรือจำนวนข้อสอบในแบบทดสอบ

S_i^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนของข้อสอบรายข้อที่คำนวณ โดยใช้สูตรของกลุ่มตัวอย่าง

S_x^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนรวมของแบบทดสอบที่คำนวณ โดยใช้สูตรของกลุ่มตัวอย่าง

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

๑. ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้ได้ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี คือ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรม ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม แนวคิดทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ จากข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้แล้ว ในลักษณะของตำรา เอกสารทางวิชาการ รายงาน และระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงเอกสารของหน่วยงานราชการ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเทศบาลนครเชียงราย สำนักงานเทศบาลตำบลห้วยไคร้ จังหวัดเชียงราย และโรงเรียนป่าอ้อดอนชัย จังหวัดเชียงราย

๒. ทำการรวบรวมแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ตามกรอบแนวคิดและขอบเขตการวิจัย จากนั้นจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ และนำเครื่องมือการวิจัยที่สร้าง ไปให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง

๓. ทำการจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชน นักท่องเที่ยว และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน ๓๘๔ ตัวอย่าง เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้าง ศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย โดยเริ่มทำการจัดเก็บ ข้อมูลจาก วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน ตามลำดับ

๔. ทำการขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ไปยังหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้อง ในจังหวัดเชียงราย

๕. ทำการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ตามคำถามที่ได้จัดเตรียมไว้ จากบุคคลผู้ให้ข้อมูล สำคัญ โดยแบ่งออกเป็น ๓ วัด คือ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน ได้แก่ เจ้าอาวาสของวัด/รองเจ้าอาวาส นายกเทศมนตรี สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกเทศบาล กำนัน/ผู้ช่วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กรรมการวัด ประธานแม่บ้าน/ประธานชุมชน และคนในชุมชน

๕. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และเรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

๖. จัดหมวดหมู่ของข้อมูลแบบสอบถามที่เก็บมา และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลดิบ ที่รวบรวมได้มาตรวจสอบ ความสมบูรณ์ และนำมาลงรหัสและวิเคราะห์ โดยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการ วิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences (SPSS^{PC+}) สำหรับสถิติที่ใช้ คือ

๑. ร้อยละ และความถี่

๒. ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สำหรับเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็น กำหนดเกณฑ์การประเมินไว้

ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	๔.๕๑-๕.๐๐	หมายถึง	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	๓.๕๑-๔.๕๐	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ย	๒.๕๑-๓.๕๐	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	๑.๕๑-๒.๕๐	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ย	๑.๐๐-๑.๕๐	หมายถึง	น้อยที่สุด

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อทราบถึงข้อมูลบริบทประเด็นที่ศึกษา และกำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลจาก การสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) โดยการ จัดระเบียบข้อมูล ดีความ และสรุปผลการศึกษา

๓.๖ สูตรสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ได้แก่ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุ่น ซึ่งเป็นพระอารามที่สำคัญของจังหวัดเชียงราย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น ๕ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) แบ่งเป็น ๘ ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตอนที่ ๕ การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก ตอนที่ ๖ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ตอนที่ ๗ ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว ตอนที่ ๘ ปัญหาและข้อเสนอแนะ และ ตอนที่ ๙ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ส่วนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์วัดพระแก้ว แบ่งเป็น ๘ ตอนประกอบด้วย ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตอนที่ ๕ การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก ตอนที่ ๖ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ตอนที่ ๗ ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว ตอนที่ ๘ ปัญหาและข้อเสนอแนะ และตอนที่ ๙ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ส่วนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์วัดร่องขุ่น แบ่งเป็น ๘ ตอนประกอบด้วย ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตอนที่ ๕ การจัดการด้านการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก ตอนที่ ๖ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ตอนที่ ๗ ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว ตอนที่ ๘ ปัญหาและข้อเสนอแนะ และตอนที่ ๙ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ส่วนที่ ๔ ผลการวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ได้แก่ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน แบ่งเป็น ๘ ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตอนที่ ๕ การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก ตอนที่ ๖ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ตอนที่ ๗ ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว ตอนที่ ๘ ปัญหาและข้อเสนอแนะ และตอนที่ ๙ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ส่วนที่ ๕ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ตอน ได้แก่ ตอนที่ ๑ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว มี ๖ ประเด็นคำถาม และตอนที่ ๒ ด้านผลกระทบ มี ๗ ประเด็นคำถาม

ส่วนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

ตารางที่ ๕ จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และถิ่นที่อยู่ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๕๙	๔๖.๑
หญิง	๖๙	๕๓.๙
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐
อายุ		
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๑๑	๘.๖
๒๑-๓๐ ปี	๔๕	๓๕.๒
๓๑-๔๐ ปี	๓๖	๒๘.๑
๔๑-๕๐ ปี	๒๕	๑๙.๕
๕๑ ปีขึ้นไป	๑๑	๘.๖
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานภาพ		
โสด	๖๓	๔๙.๒
สมรส	๕๘	๔๕.๓
อยู่ร้าง	๖	๔.๗
อื่นๆ	๑	๐.๘
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	๖	๔.๗
มัธยมศึกษา/ปวช.	๓๔	๒๖.๖
อนุปริญญา/ปวส./ปวท.	๕๓	๔๑.๔
ปริญญาตรี	๒๖	๒๐.๓
ปริญญาโท	๔	๓.๑
สูงกว่าปริญญาโท	๓	๒.๓
อื่นๆ	๒	๑.๖
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐
อาชีพ		
ข้าราชการ	๑๗	๑๓.๒
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๑๘	๑๔.๑
ธุรกิจส่วนตัว	๒๗	๒๑.๑
พนักงานบริษัท	๑๔	๑๐.๙
รับจ้างทั่วไป	๑๗	๑๓.๓
เกษตรกร	๖	๔.๗
นักเรียน/นักศึกษา	๒๒	๑๗.๒
เกษียณ/ว่างงาน	๗	๕.๕
อื่นๆ	๐	๐
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๔๐	๓๑.๓
๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท	๕๗	๔๔.๕
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๑๔	๑๐.๙
๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท	๙	๗.๐
๒๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๘	๖.๓
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐
ถิ่นที่อยู่		
ภาคเหนือ	๑๑๐	๘๕.๙
ภาคกลาง	๒	๑.๖
ภาคตะวันออก	๑	๐.๘
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๐	๐
ภาคใต้	๐	๐
กรุงเทพมหานคร	๑๕	๑๑.๗
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๕ แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๖๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๙ มีอายุระหว่าง ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๒ สถานภาพส่วนใหญ่โสด จำนวน ๖๓ คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๒ มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา/ปวส./ปวท. จำนวน ๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๔ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๑ มีรายได้ระหว่าง ๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๕๗ คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๕ และส่วนใหญ่อาศัยอยู่อาศัยในภาคเหนือ จำนวน ๑๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๙

ตอนที่ ๒ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง)

ตารางที่ ๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง)

ข้อ	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	เน้นรักษารูปแบบประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม	๓.๙๘	๐.๖๕	มาก
๒	เน้นความสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา	๔.๗๗	๐.๕๒	มากที่สุด
๓	เน้นรูปแบบที่แปลกใหม่ทันสมัย	๒.๕๙	๑.๑๔	ปานกลาง
๔	เน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	๓.๒๙	๐.๘๕	ปานกลาง

ข้อ	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
๕	เน้นการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	๓.๓๑	๐.๘๒	ปานกลาง
๖	ชุมชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวภายในชุมชน	๓.๒๔	๐.๘๓	ปานกลาง
รวม		๓.๕๓	๐.๘๑	มาก

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๖ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๓$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ ได้แก่ เน้นความสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๔.๗๗ เน้นรักษารูปแบบประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๘ เน้นการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๑ เน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๙ ชุมชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๔ และเน้นรูปแบบที่แปลกใหม่ทันสมัย คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๙

ตอนที่ ๓ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

ตารางที่ ๗ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

ข้อ	การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการ ในปัจจุบัน	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
๑	ความสะอาด ความเป็นระเบียบของสถานที่	๓.๓๗	๐.๗๒	ปานกลาง
๒	ความร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อน	๓.๓๕	๐.๖๙	ปานกลาง
๓	สถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย	๓.๒๖	๐.๖๑	ปานกลาง
๔	มีเวลาเปิด - ปิด ที่เหมาะสม	๓.๓๐	๐.๖๓	ปานกลาง
๕	มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม เช่น ห้องน้ำ ที่นั่งพัก ที่ทิ้งขยะฯ	๒.๓๐	๐.๖๗	น้อย
รวม		๓.๑๑	๐.๖๖	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๗ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.11$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยว และการให้บริการในปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ ความสะอาด ความเป็นระเบียบของสถานที่ คิดเป็นร้อยละ 3.37 ความร่มรื่นเหมาะแก่การพักผ่อน คิดเป็นร้อยละ 3.35 มีเวลาเปิด-ปิดที่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 3.30 สถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย คิดเป็นร้อยละ 3.26 และมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ที่นั่งพัก ที่ทิ้งขยะฯ คิดเป็นร้อยละ 2.30

ตารางที่ ๘ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

ข้อ	การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	มีป้ายบอกเส้นทาง เพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก	3.26	0.61	ปานกลาง
๒	ความเพียงพอของระบบขนส่งสาธารณะ	2.58	0.98	ปานกลาง
๓	ความเพียงพอของสถานที่จอดรถ	1.26	0.54	น้อยที่สุด
๔	มีพนักงานหรือเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	1.84	1.37	น้อย
๕	การท่องเที่ยวมีความปลอดภัย	3.26	0.71	ปานกลาง
รวม		2.44	0.84	น้อย

N = 128

จากตารางที่ ๘ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.44$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับ ได้แก่ มีป้ายบอกเส้นทาง เพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก คิดเป็นร้อยละ 3.26 การท่องเที่ยวมีความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 3.26 ความเพียงพอของระบบขนส่งสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ 2.58 มีพนักงานหรือเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 1.84 และความเพียงพอของสถานที่จอดรถ คิดเป็นร้อยละ 1.26

ตารางที่ ๙ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

ข้อ	การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	ความเพียงพอและความหลากหลายของร้านอาหาร	๒.๖๑	๑.๐๓	ปานกลาง
๒	ความสะอาดและถูกหลักโภชนาการ	๒.๖๐	๐.๙๘	ปานกลาง
๓	อาหารและเครื่องดื่มมีรสชาติดี	๓.๑๙	๐.๔๙	ปานกลาง
๔	การให้บริการของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่	๒.๔๘	๐.๘๗	น้อย
รวม		๒.๗๒	๐.๘๔	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๙ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๗๒$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ อาหารและเครื่องดื่มมีรสชาติดี คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๙ ความเพียงพอ และความหลากหลายของร้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๑ ความสะอาดและถูกหลักโภชนาการ คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๐ และการให้บริการของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๘

ตารางที่ ๑๐ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

ข้อ	การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	การจัดงานแบบอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี	๓.๙๐	๐.๔๕	มาก
๒	มีการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีต่อเนื่อง	๓.๘๗	๐.๔๙	มาก
๓	การจัดงานแบบมีมหรสพ งานรื่นเริง	๓.๘๗	๐.๕๖	มาก
๔	มีความผูกพันต่อท้องถิ่น หรือชุมชน	๓.๘๙	๐.๕๘	มาก
๕	การจัดงานแบบออกร้านจำหน่ายสินค้า	๓.๘๔	๐.๕๒	มาก
๖	การจัดงานเน้นกิจกรรมทางศาสนา	๓.๘๗	๐.๕๒	มาก
รวม		๓.๘๗	๐.๕๒	มาก

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๑๐ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ ได้แก่ การจัดงานแบบอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๐ มีความผูกพันต่อท้องถิ่นหรือชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๙ มีการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๗ การจัดงานเน้นกิจกรรมทางศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๗ การจัดงานแบบมีมหรสพ งานรื่นเริง คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๗ และการจัดงานแบบออกร้านจำหน่ายสินค้า คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๔

ตารางที่ ๑๑ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

ข้อ	การรองรับด้านการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	ศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำไฟ ถนน ที่พักฯ	๒.๔๖	๐.๘๙	น้อย
๒	ศักยภาพการท่องเที่ยวที่รับจากปัจจัยภายนอก เช่น หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นๆ	๓.๑๔	๐.๕๘	ปานกลาง
รวม		๒.๘๐	๐.๗๔	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๑๑ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๐$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ ศักยภาพการท่องเที่ยวที่รับจากปัจจัยภายนอก เช่น หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๔ และศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำไฟ ถนน ที่พักฯ คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๖

ตารางที่ ๑๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

ข้อ	การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	มีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ	๒.๔๗	๐.๘๔	น้อย
๒	มีการจัดทำทะเบียนวัตถุ การจัดหมวดหมู่ วัตถุโบราณ	๓.๑๘	๐.๖๑	ปานกลาง
๓	มีการสืบค้นประวัติ ความหมาย และที่มาของวัตถุโบราณที่จัดแสดง	๓.๑๘	๐.๕๘	ปานกลาง
๔	มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น	๓.๒๐	๐.๕๘	ปานกลาง
๕	การจัดนิทรรศการ คู่มือ วิทยากร และวิทยากรเผยแพร่องค์ความรู้ ข้อมูลทางวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน	๓.๑๙	๐.๕๑	ปานกลาง
รวม		๓.๐๔	๐.๖๒	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๑๒ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๐ การจัดนิทรรศการ คู่มือ วิทยากรและวิทยากรเผยแพร่องค์ความรู้ ข้อมูลทางวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๙ มีการสืบค้นประวัติ ความหมาย และที่มาของวัตถุโบราณที่จัดแสดง คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๘ มีการจัดทำทะเบียนวัตถุ การจัดหมวดหมู่ วัตถุโบราณ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๘ และมีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๗

ตอนที่ ๔ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง)

ตารางที่ ๑๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านกายภาพ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง)

ข้อ	ผลกระทบด้านกายภาพ	\bar{X}	S.D.	ระดับผลกระทบ
๑	มีการปรับปรุง/ปรับภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับศาสนสถาน	๓.๑๘	๐.๔๙	ปานกลาง
๒	มีการสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ บดบังสถานที่สำคัญ	๒.๔๔	๐.๘๔	น้อย
๓	มีการบูรณะปรับปรุงโบราณสถาน que เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบดั้งเดิม	๒.๔๕	๐.๘๔	น้อย
๔	โบราณสถานได้รับความเสียหายจากการท่องเที่ยว	๒.๔๔	๐.๘๓	น้อย
๕	มีการสร้างรูปสักการะขึ้นใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	๒.๔๑	๐.๘๐	น้อย
รวม		๒.๕๙	๐.๗๖	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๑๓ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านกายภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๕๙$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านกายภาพ อยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับ ได้แก่ มีการปรับปรุง/ปรับภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับศาสนสถาน คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๘ มีการบูรณะปรับปรุงโบราณสถาน que เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบดั้งเดิม คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๕ โบราณสถานได้รับความเสียหายจากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๔ มีการสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ บดบังสถานที่สำคัญ คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๔ และมีการสร้างรูปสักการะขึ้นใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๑

ตารางที่ ๑๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านสังคม วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง)

ข้อ	ผลกระทบด้านสังคม	\bar{X}	S.D.	ระดับผลกระทบ
๑	ชุมชนมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว	๑.๘๐	๑.๒๘	น้อย
๒	มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในชุมชนเพิ่มขึ้น	๑.๘๐	๑.๒๗	น้อย
๓	การเพิ่มขึ้นของสถานบริการยามราตรี	๑.๗๐	๑.๑๑	น้อย

ข้อ	ผลกระทบด้านสังคม	\bar{X}	S.D.	ระดับผลกระทบ
๔	เด็กและผู้สูงอายุมีบทบาทในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น	๓.๐๓	๐.๓๕	ปานกลาง
๕	เกิดกลุ่ม องค์กรใหม่ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์อาสา	๓.๐๗	๐.๓๔	ปานกลาง
รวม		๒.๒๘	๐.๘๗	น้อย

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๑๔ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านสังคม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๒.๒๘$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านสังคม อยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับ ได้แก่ เกิดกลุ่ม องค์กรใหม่ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์อาสา คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๗ เด็กและผู้สูงอายุมีบทบาทในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๓ มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๐ ชุมชนมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๐ และการเพิ่มขึ้นของสถานบริการยามราตรีและ คิดเป็นร้อยละ ๑.๗๐

ตารางที่ ๑๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านวัฒนธรรม วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

ข้อ	ผลกระทบด้านวัฒนธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับผลกระทบ
๑	วัฒนธรรมดั้งเดิมถูกทำลาย	๑.๖๖	๑.๐๖	น้อย
๒	มีการลอกเลียนแบบวัฒนธรรมภายนอกจากนักท่องเที่ยว	๑.๗๑	๑.๑๓	น้อย
๓	มีการประยุกต์วัฒนธรรมเป็นสินค้าท่องเที่ยว	๓.๗๓	๐.๕๗	มาก
๔	มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในชุมชน และนอกชุมชนเพิ่มขึ้น	๓.๑๐	๐.๓๙	ปานกลาง
๕	ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมในชุมชนเพิ่มขึ้น	๓.๓๐	๐.๖๖	ปานกลาง
๖	นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มขึ้น	๓.๒๗	๐.๖๔	ปานกลาง
๗	นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น	๑.๘๙	๑.๔๑	น้อย

ข้อ	ผลกระทบด้านวัฒนธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับผลกระทบ
๘	รูปแบบวัฒนธรรมประเพณีภายในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยว	๑.๘๒	๑.๓๐	น้อย
รวม		๒.๕๖	๐.๘๙	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๑๕ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๕๖$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับ ได้แก่ มีการประยุกต์วัฒนธรรมเป็นสินค้าท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๗๓ ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมในชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๐ นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๗ มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในชุมชน และนอกชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๐ นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๙ รูปแบบวัฒนธรรมประเพณีภายในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๒ มีการลอกเลียนแบบวัฒนธรรมภายนอกจากนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑.๗๑ และวัฒนธรรมดั้งเดิมถูกทำลาย คิดเป็นร้อยละ ๑.๖๖

ตารางที่ ๑๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านเศรษฐกิจ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

ข้อ	ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	\bar{X}	S.D.	ระดับผลกระทบ
๑	คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น	๔.๕๗	๐.๘๔	มากที่สุด
๒	มีการเข้ามาหาผลประโยชน์จากคนนอกชุมชนเพิ่มขึ้น	๒.๕๑	๐.๙๓	ปานกลาง
๓	มีการจับจ่ายซื้อขายสินค้าเพิ่มขึ้น	๔.๕๙	๐.๗๖	มากที่สุด
๔	คนในชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น	๔.๕๕	๐.๘๔	มากที่สุด
๕	ค่าครองชีพสูงขึ้นเนื่องจากการท่องเที่ยว	๒.๔๔	๐.๘๖	น้อย
รวม		๓.๗๓	๐.๘๕	มาก

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๑๖ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๓$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้แก่ มีการจับจ่ายซื้อขายสินค้าเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๔.๕๙ คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๔.๕๗ คนในชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๔.๕๕ มีการเข้ามาหาผลประโยชน์จากคนนอกชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๑ และค่าครองชีพสูงขึ้น เนื่องจากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๔

ตอนที่ ๕ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

ตารางที่ ๑๗ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

ข้อ	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ	๒	๑.๖
๒	มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชน	๑๑๐	๘๕.๙
๓	มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้แก่นักท่องเที่ยว	๑	๐.๘
๔	มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนเกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม	๑๑๑	๘๖.๗
๕	มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ	๑๑๑	๘๖.๗

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๑๗ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) สภาพที่ปรากฏ ไม่มีด้านการจัดการด้านการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) สภาพที่ปรากฏ ไม่มีด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับได้แก่ มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่

ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๗ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการและภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๗ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๙ มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์ บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ และมีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘

ตารางที่ ๑๘ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง)

ข้อ	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	สภาพที่ปรากฏ (มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ	๑๒๔	๙๖.๙
๒	มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชน	๑๘	๑๔.๑
๓	มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว	๑๒๖	๙๘.๔
๔	มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม	๑๗	๑๓.๓
๕	มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ	๑๖	๑๒.๕

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๑๘ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) สภาพที่ปรากฏ มีด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) สภาพที่ปรากฏ มีด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๔ มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์ บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่

ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๙ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยวและชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๑ มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนเกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕

ตารางที่ ๑๙ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง)

ข้อ	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ	๒	๑.๖
๒	มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชน	๐	๐.๐
๓	มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว	๑	๐.๘
๔	มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนเกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม	๐	๐.๐
๕	มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ	๑	๐.๘

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๑๙ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีการบริการหรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์ บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น

แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการและภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็น ร้อยละ ๐.๘ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๐.๐ และมีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับ คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๐.๐

ตอนที่ ๖ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง)

ตารางที่ ๒๐ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง)

ข้อ	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ	๔	๓.๑
๒	ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน	๐	๐.๐
๓	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	๒	๑.๖
๔	มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว	๓	๒.๓

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๒๐ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) สภาพที่ปรากฏ ไม่มีด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) สภาพที่ปรากฏ ไม่มีด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑ มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๓ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ และชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสาร และมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๐.๐

ตารางที่ ๒๑ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง)

ข้อ	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ	๑๒๔	๙๖.๙
๒	ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน	๑๒๖	๙๘.๔
๓	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	๑๒๕	๙๗.๗
๔	มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว	๑๒๕	๙๗.๗

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๒๑ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) สภาพที่ปรากฏ มีด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) สภาพที่ปรากฏ มีด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๔ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๗ มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๗ และชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๙

ตารางที่ ๒๒ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง)

ข้อ	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ	๐	๐.๐
๒	ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน	๒	๑.๖

ข้อ	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๓	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหาร จัดการแหล่งท่องเที่ยว	๑	๐.๘
๔	มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจาก ท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว	๐	๐.๐

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๒๒ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๐ และชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐

ตอนที่ ๗ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ(ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนมีรายได้จาก
ท่องเที่ยว วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง)

ตารางที่ ๒๓ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว วัดพระมหาชินธาตุเจ้า
(ดอยตุง)

ข้อ	ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนมีรายได้ หรือ เงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่ เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยว	๑	๐.๘
๒	ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรม การท่องเที่ยว	๑	๐.๘
๓	ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง	๐	๐.๐

ข้อ	ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๔	ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์	๔	๓.๑
๕	ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง	๐	๐.๐

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๒๓ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) สภาพที่ปรากฏ ไม่มีด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) สภาพที่ปรากฏ ไม่มีด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยวเรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑ ชุมชนมีรายได้ หรือ เงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๐.๐ และชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๐.๐

ตารางที่ ๒๔ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

ข้อ	ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนมีรายได้ หรือ เงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	๑๒๗	๙๙.๒
๒	ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว	๑๒๗	๙๙.๒
๓	ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง	๑๒๘	๑๐๐.๐
๔	ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์	๑๑๗	๙๑.๔
๕	ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง	๑๒๘	๑๐๐.๐

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๒๔ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) สภาพที่ปรากฏ มีด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) สภาพที่ปรากฏ มีด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐ ชุมชนมีรายได้ หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๒ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๒ และชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๔

ตารางที่ ๒๕ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

ข้อ	ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนมีรายได้ หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	๐	๐.๐
๒	ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว	๐	๐.๐
๓	ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง	๐	๐.๐
๔	ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์	๗	๕.๕
๕	ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง	๐	๐.๐

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๒๕ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๕.๕ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๐.๐ ชุมชนมีรายได้ หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๐ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๐ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๐.๐

ตารางที่ ๒๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ้ง) โดยรวม

ข้อ	ด้าน	\bar{X}	S.D.	ระดับ ประสิทธิภาพ
๑. ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด				
๑.๑	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว	๓.๕๓	๐.๘๑	มาก
รวม		๓.๕๓	๐.๘๑	มาก
๒. ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด				
๒.๑	การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน	๓.๑๑	๐.๖๖	ปานกลาง
๒.๒	การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน	๒.๔๔	๐.๘๔	น้อย
๒.๓	การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม	๒.๗๒	๐.๘๔	ปานกลาง
๒.๔	การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	๓.๘๗	๐.๕๒	มาก
๒.๕	การรองรับด้านการท่องเที่ยว	๒.๘๐	๐.๗๔	ปานกลาง
๒.๖	การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	๓.๐๔	๐.๖๒	ปานกลาง
รวม		๓.๐๐	๐.๗๐	ปานกลาง
๓. ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม				
๓.๑	ผลกระทบด้านกายภาพ	๒.๕๙	๐.๗๖	ปานกลาง
๓.๒	ผลกระทบด้านสังคม	๒.๒๘	๐.๘๗	น้อย
๓.๓	ผลกระทบด้านวัฒนธรรม	๒.๕๖	๐.๘๙	ปานกลาง
๓.๔	ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	๓.๗๓	๐.๘๕	มาก
รวม		๒.๗๙	๐.๗๘	ปานกลาง
รวมทั้งหมด		๓.๑๑	๑.๐๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๒๖ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ้ง) โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๑$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ้ง) โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๓ ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๐ และด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ ๒.๗๙

ตอนที่ ๘ วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง)

- ๘.๑ ควรเพิ่มสถานที่จอดรถ บ้านพัก โฮมสเตย์ เพื่อรองรับรถของนักท่องเที่ยว
๘.๒ ควรเพิ่มพนักงาน หรือเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

ตอนที่ ๙ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

๑) พระปลัดบรรเลง กิตติโสภโณ^๑

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ดำเนินการ จัดหางบประมาณ วางแผน และผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และองค์กรเอกชน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สาเหตุเพราะอยากให้มีการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว วัดพระธาตุดอยตุงให้มากขึ้น เพื่อเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา มีปัญหาเกี่ยวกับการเดินทาง ถนนชำรุด จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเข้าถึงวัดลำบาก ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการปรับปรุงภูมิทัศน์ในวัดและรอบวัด เพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชม ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมดี แต่ควรเพิ่มในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ โปรมโหวัดพระธาตุดอยตุงเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นการเพิ่มภาระให้กับทางวัด เพราะสถานที่ท่องเที่ยววัดพระธาตุดอยตุง กับตัววัดที่พระสงฆ์อยู่ ไม่ได้อยู่ที่เดียวกัน จึงไม่ต้องมีการปรับตัวในการต้อนรับนักท่องเที่ยวมากนัก ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ในการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมวัดไม่ทำให้วิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์เปลี่ยนแปลง เพราะทางวัดได้มีการวางแผน จัดเป็นสัดส่วนไว้ดี

^๑ สัมภาษณ์, พระปลัดบรรเลง กิตติโสภโณ, รองเจ้าอาวาสวัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง), ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด มีผลกระทบส่วนน้อย เพราะบางคน ไม่ได้ปฏิบัติตนตามระเบียบของทางวัด ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สถานที่จอดรถ เพราะเท่าที่มีอยู่ ไม่พอสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัด เป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลทำให้วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ขึ้น เพราะคนในชุมชนได้มีรายได้จากการค้าขาย ที่พัก เป็นต้น ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้าง ศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย คนในชุมชน โดยเฉพาะชาวเขา มีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและศาสนา จากบางคนนับถือศาสนาอื่น นับถือผี บรรพบุรุษ และไม่มีศาสนาเลยก็หันมาเข้าวัดนับถือศาสนาพุทธ ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย หากจะทำให้วัดพระธาตุดอยตุง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ มากๆ รวมถึงการคู่มือ วิทยุทัศน์เผยแพร่ให้มาก และควรจะมีมัคคุเทศก์หรือเจ้าหน้าที่ คอยให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย^๒

๒) นายอิชายะ โสภณเอื้ออำนวย^๓

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ดำเนินการ และสังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และหน่วยงาน อื่นๆ ด้วย โดยเฉพาะหน่วยงานของอำเภอแม่สาย เพื่อจะให้วัดพระธาตุดอยตุงเป็นที่รู้จัก และศรัทธา ของคนในหมู่มาก ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ในช่วง เทศกาลมีนักท่องเที่ยวมาจำนวนมาก ทำให้การสัญจรไม่สะดวก รถติด ประเด็นที่ ๕ แผนการ พัฒนาการท่องเที่ยวของวัด แผนการพัฒนาเรื่อยๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวประทับใจ เช่น ปรับภูมิทัศน์ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีความเหมาะสม ควรเพิ่มเรื่องการจัดระเบียบรถ ในช่วงเทศกาลเพราะรถติดมาก เกิดอุบัติเหตุบ่อย

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยว เข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระให้กับทางวัดเพราะทางวัดได้มีการจัดระเบียบดี คณะกรรมการ

^๒ สัมภาษณ์, พระปลัดบรรเลง กิตติโสภโณ, รองเจ้าอาวาสวัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง), ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^๓ สัมภาษณ์, อิชายะ โสภณเอื้ออำนวย, ผู้ใหญ่บ้านปากกล้วยมุเซอ ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอ แม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

มีการวางแผนไว้อย่างดีแล้ว ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่ทำให้วิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์เปลี่ยนแปลง เพราะอยู่คนละที่กัน จึงไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของพระสงฆ์ ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบ เพราะนักท่องเที่ยวได้ปฏิบัติตามระเบียบที่วางไว้ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ลานจอดรถ และที่นั่งพัก เพราะเท่าที่มีอยู่ไม่พอสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว นักท่องเที่ยวไม่มีที่นั่งพักทานอาหาร ทานของว่างเลย จึงควรสร้างเพิ่มขึ้นเพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลงบ้าง แต่เป็นการดี เพราะทำให้คนในชุมชนมีรายได้ ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย การนำสินค้าพื้นเมือง โดยเฉพาะของชาวเขาซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะมาวางจำหน่าย เพื่อให้ประชาชนมีรายได้ ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีแนวโน้มในทางที่ดี เพราะทำให้วัดพระธาตุดอยตุงเป็นที่ศรัทธาของคนส่วนใหญ่^๔

๓) นายบุญชุม ชุ่มมงคล^๕

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ดำเนินการ และเป็นคณะกรรมการร่วม ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด ทุกหน่วยงาน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และองค์กรเอกชน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นทุกหน่วยงาน ทุกองค์กร ควรเห็นความสำคัญ และร่วมกันสนับสนุนเพื่อที่ให้วัดพระธาตุดอยตุงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเชียงราย ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหาเรื่องถนน เพราะถนนชำรุดหากมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมมาก การสัญจรก็ติดขัดอาจเกิดอันตรายได้ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการพัฒนาเรื่อยๆ ตามลำดับ อย่างแต่ก่อนรถขึ้นไปยังวัดพระธาตุดอยตุงไม่ได้ ก็ได้พัฒนามาเรื่อยๆ จนมีถนนเข้าถึงตัวพระธาตุได้ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสม แต่หากจะให้ดี ควรมีมีคฤหะศก้นำเที่ยว

^๔ สัมภาษณ์, อิชายะ โสภณเอื้ออำนวย, ผู้ใหญ่บ้านปากกล้วยมูเซอ ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^๕ สัมภาษณ์, บุญชุม ชุ่มมงคล, กำนันตำบลห้วยไคร้ใหม่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เพิ่มภาระ ไม่ต้องปรับตัว เพราะมีการจัดและแยกเป็นสัดส่วน พระสงฆ์ก็อยู่ส่วนพระสงฆ์ นักท่องเที่ยวที่มาก็เที่ยวไป ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ศาสนกิจของพระสงฆ์ยังคงมีเหมือนเดิมทุกประการ ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบต่อโบราณสถานโบราณวัตถุ เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มีเที่ยวชมพระธาตุดอยตุงเป็นชาวพุทธ จึงมีการร่วมใจกันอนุรักษ์ รักษา โบราณวัตถุโบราณสถาน ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว จะเป็นการดีมากหากมีสถานที่จอดรถมากกว่านี้ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี คือส่งผลดีให้กับชุมชน คนในชุมชนมีรายได้ ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีการนำเอาสินค้า เช่น เสื้อผ้า ของที่ระลึก ของคนในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มชาวเขามาวางจำหน่าย สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ดี เพราะทำให้วัดพระธาตุดอยตุงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดเชียงราย^๖

๔) นายดิเรก รื่องหาญแก้ว^๗

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ดำเนินการ วางแผนและเป็นคณะกรรมการร่วม ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด อยากให้ทุกหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามาสนับสนุนจัดสรรงบประมาณ เพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ให้เป็นวัดคู่เมืองเชียงราย ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา เรื่องที่จอตลอด เพราะช่วงเทศกาล คือ ช่วงวันขึ้นปีสงกรานต์ เข้าพรรษา สถานที่ท่องเที่ยวมีไม่เพียงพอกับนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด แผนการพัฒนากุมิทัศน์ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมดีแล้ว

^๖ สัมภาษณ์, บุญชุม ชุ่มมงคล, กำนันตำบลห้วยไคร้ใหม่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^๗ สัมภาษณ์, ดิเรก รื่องหาญแก้ว, ผู้ช่วยกำนันตำบลห้วยไคร้ใหม่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นการเพิ่มภาระ เพราะมีการแบ่งหน้าที่ จัดเป็นสัดส่วน จึงไม่ส่งผลกระทบและเป็นภาระใดๆ ให้ทางวัด ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เปลี่ยนแปลง พระสงฆ์ยังคงปฏิบัติศาสนกิจเหมือนเดิม ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด อาจจะมีบ้าง แต่ทางวัดได้มีกฎระเบียบไว้ สำหรับนักท่องเที่ยวอยู่แล้ว ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สถานที่จอดรถเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ช่วงเทศกาล ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลง แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี เช่น มีอาชีพ มีรายได้ ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย การนำเอาสินค้าพื้นเมืองและพื้นบ้าน วางจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีแนวโน้มดี เพราะมีการนำสินค้าพื้นเมืองพื้นบ้านมาวางจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้

๕) นายโหล สิปินตา^๔

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว วางแผน ดำเนินการ และสังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และองค์กรเอกชน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพราะอยากให้จัดสรรงบประมาณ เพื่อปรับปรุงบูรณะวัดพระธาตุตอดอยตุง ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มีปัญหาอะไร ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการพัฒนา คือ การปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวประทับใจ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ดี แต่ในช่วงเทศกาล ที่จอดรถไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว

^๔ สัมภาษณ์, ดิเรก รื่องหาญแก้ว, ผู้ช่วยกำนันตำบลห้วยไคร้ใหม่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^๕ สัมภาษณ์, โหล สิปินตา, ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และไวยาวัจกรวัดห้วยไคร้ใหม่ ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นการเพิ่มภาระให้กับทางวัด ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบต่อและเปลี่ยนแปลง เพราะมีการวางแผนจัดการไว้อย่างดี ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบต่อ เพราะทุกคนต่างมีจิตสำนึกรักษา โบราณสถานโบราณวัตถุซึ่งเป็นของโบราณของทางวัด จึงไม่ทำให้ชำรุด หรือหักเพราะนักท่องเที่ยว แต่อาจจะมีชำรุดบ้างเพราะกาลเวลา ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สถานที่จอดรถ ห้องน้ำ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงไปบ้างเล็กน้อย โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นหันมาเข้าวัด เป็นเยาวชนที่ดี ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ดีขึ้น เพราะมีการพัฒนาอยู่เรื่อยมา ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เป็นไปในทิศทางที่ดี แต่อยากให้มียุวก้าวหน้า ไปเป็นไกด์อาสา^{๑๐}

๖) นายประสิทธิ์ บุญรสศักดิ์^{๑๑}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ดำเนินการ และผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และองค์กรเอกชน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ทุกหน่วยงานทุกองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้วัดพระธาตุดอยตุงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีคนรู้จักและศรัทธา ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา เกี่ยวกับสถานที่จอดรถ เพราะมีไม่เพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยว ในช่วงเทศกาล ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการพัฒนาเรื่อยๆ เพื่อปรับปรุงสิ่งที่บกพร่องของทางวัด ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสมและสิ่งที่จะต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมดี หากเทียบกับแต่ก่อน มีการพัฒนามาเรื่อยๆ

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นการเพิ่มภาระให้กับทางวัด เพราะมีการจัดแบ่งเป็นสัดส่วนดี

^{๑๐} สัมภาษณ์, โทล สิปินตา, ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และไวยาวัจกรวัดห้วยไคร้ใหม่ ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๑๑} สัมภาษณ์, ประสิทธิ์ บุญรสศักดิ์, คณะกรรมการวัดห้วยไคร้ใหม่ ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เปลี่ยนแปลง พระสงฆ์ยังคงปฏิบัติศาสนกิจเหมือนเดิม ทางวัดก็ยังคงมีกิจกรรมตามประเพณีเหมือนเดิม ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถาน โบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบ เพราะมีพนักงานคอยระวัง ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ ที่พัก และสถานที่จอดรถ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลง แต่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เพราะทำให้คนในชุมชนมีรายได้เลี้ยงชีพและครอบครัว ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ทำให้คนในชุมชนมีรายได้ จากการนำเอาสินค้าพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ มาวางจำหน่าย ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ดีขึ้น เพราะมีการปรับปรุงตลอด^{๑๒}

๗) นายกรเวก อภิสุนทรกุล^{๑๓}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด รวมถึงหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งทางภาครัฐ และเอกชน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สาเหตุเพราะควรให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของวัดพระธาตุดอยตุง ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่ค่อยมีการประชาสัมพันธ์ จึงไม่ค่อยมีคนรู้จักมากเท่าไร ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการปรับปรุงภูมิทัศน์ และเรื่องการเดินทาง ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่ม ในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน บางคนยังไม่รู้จักวัดพระธาตุดอยตุง ดังนั้นควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่มีการเพิ่มภาระ เพราะมีการแยกส่วนทางวัด กับสถานที่ท่องเที่ยว พระสงฆ์ควรมีการปรับตัวเล็กน้อย เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวภายในวัด ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่มีผลกระทบ เพราะสถานที่ท่องเที่ยว กับทางวัดที่พระสงฆ์อยู่ อยู่คนละส่วนกัน ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบ เพราะแต่ละคน

^{๑๒} สัมภาษณ์, ประสิทธิ์ บุณยรสศักดิ์, คณะกรรมการวัดห้วยไคร้ใหม่ ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๑๓} สัมภาษณ์, กรเวก อภิสุนทรกุล, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

ย่อมมีจิตสำนึกที่ดี ไม่ทำลายโบราณวัตถุ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ ที่จอดรถ เพราะเท่าที่มีไม่เพียงพอ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย การเปลี่ยนแปลงศาสนาของกลุ่มชาวเขา ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ดีมาก หากจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวยั่งยืนได้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ และมีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการแก่นักท่องเที่ยว^{๑๔}

๘) นายสุพจน์ บุญวงศ์^{๑๕}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานพระพุทธศาสนา เพราะอยากให้มีงบประมาณมาปรับปรุง และส่งเสริมการท่องเที่ยวประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา เรื่องการเดินทาง เพราะช่วงฤดูฝน เดินทางลำบากมาก ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะดีอยู่ แต่อาจต้องปรับปรุงบ้างเล็กน้อยในบางส่วน ในเรื่องการบูรณะ

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เพิ่มภาระ เพราะตัวพระธาตุที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว กับวัดที่พระสงฆ์อยู่ ไม่ได้อยู่ที่เดียวกัน ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่ทำให้เปลี่ยนแปลง เพราะทุกอย่างยังเหมือนเดิม ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบ เพราะแต่ละคนเที่ยวแบบอนุรักษ์ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ และสถานที่จอดรถ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เพราะมีความสะดวกเรื่องถนนมากขึ้น มีรายได้จากการค้าขายด้วย ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ที่พัก โฮมสเตย์ ที่แสดงถึงวัฒนธรรมของชนชาวเขาคือ อาข่า และมูเซอ ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน

^{๑๔} สัมภาษณ์, กรเวก อภิสุนทรกุล, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๑๕} สัมภาษณ์, สุพจน์ บุญวงศ์, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ควรมีการบูรณะพระธาตุดอยตุงให้สวยงามกว่านี้ เพื่อจะได้เป็นสะดุดตาของนักท่องเที่ยวที่มาเยือน^{๑๖}

๙) นางรัชฎาภรณ์ บุญวงศ์^{๑๗}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ทุกหน่วยงาน และทุกองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อาจให้เข้ามาปรับปรุง บูรณะให้สวยงาม เพื่อจะให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมมากๆ ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหาการเดินทาง เรื่องถนน ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการพัฒนา ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมตามสมควร

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็น แต่เป็นการดีด้วยซ้ำ หากจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัดให้มากๆ ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบ ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะไม่ได้อยู่ที่เดียวกัน ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบอะไร ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สถานที่จอดรถ เพราะมีไม่เพียงพอ ในช่วงเทศกาล รถของนักท่องเที่ยวเยอะมาก ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลงบ้าง แต่ดีขึ้นเพราะสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สินค้าของชาวอาข่า มูเซอ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะตัวได้วางจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวซึ่งแสดงถึงวัฒนธรรมที่สวยงามของชนชาวเขา ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย จะดีกว่านี้ หากมีปรับปรุงโดยรอบให้สวยงามน่าชม

^{๑๖} สัมภาษณ์, สุพจน์ บุญวงศ์, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๑๗} สัมภาษณ์, รัชฎาภรณ์ บุญวงศ์, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

๑๐) นางสาวกุลสตรี วิมูลสิระตระกูล^{๑๘}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และอื่นๆ ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เพราะอยากให้เข้ามามีบทบาทในการซ่อมแซม ปรับปรุงให้ดูดีมากกว่านี้ ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหาเกี่ยวกับที่จอดรถ มีไม่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด เรื่องการปรับปรุงภูมิทัศน์ ปลูกดอกไม้ ต้มไม้ เพิ่ม เพื่อให้ดูสวยงาม ร่มรื่น เป็นธรรมชาติ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในปัจจุบันมีความเหมาะสมแล้วในระดับหนึ่ง

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต่อนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระ แต่อาจจะมีการปรับตัวบ้าง ในเรื่องของนักท่องเที่ยว ที่มาเที่ยวเป็นจำนวนมาก อาจเกิดความวุ่นวายบ้างเล็กน้อย ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ขนบธรรมเนียมได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้าง ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุ ภายในวัด ไม่มีผลกระทบใดๆ แต่กลับเป็นผลดีที่ทำให้ชุมชน และพุทธศาสนิกชนได้เห็นความสวยงาม และประเพณีที่งดงามของทางวัด ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สิ่งที่ต้องสร้างเพิ่ม คือ ที่จอดรถ เพราะช่วงฤดูหนาว มีนักท่องเที่ยวมาจำนวนมากแต่ที่จอดรถ มีไม่เพียงพอ จึงเป็นปัญหา ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนบ้างเล็กน้อย เพราะทำให้คนในชุมชนมีรายได้ ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สินค้าของชนชาวเขา ที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ประจำชนเผ่า เช่น อาข่า มูเซอ เป็นต้น ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีแนวโน้มที่ดี เพราะทำให้ชุมชนมีรายได้จากแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงเป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีอาชีพที่สุจริต

๑๑) นางสาวณัฏฐิชา แซ่คู^{๑๙}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว คำชาย ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วน

^{๑๘} สัมภาษณ์, กุลสตรี วิมูลสิระตระกูล, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๑๙} สัมภาษณ์, ณัฏฐิชา แซ่คู, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

ท้องถิ่น และองค์กรเอกชน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น รวมถึงทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพราะอยากให้มีการประชาสัมพันธ์ให้มากๆ ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากๆ เพราะไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวจะมีนักท่องเที่ยวจะมีมากแค่ในช่วงเทศกาล ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด ทางวัดมีแผนการพัฒนาของวัดเองอยู่แล้ว ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสม แต่ควรปรับปรุงในเรื่องของภูมิทัศน์ให้สวยงาม ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระใดๆ เพราะทางวัดที่พระสงฆ์อาศัยอยู่นั้น ไม่ได้อยู่ที่เดียวกันกับที่นักท่องเที่ยวไปเที่ยว จึงไม่เป็นการเพิ่มภาระให้กับทางวัด ทางพระสงฆ์ไม่ต้องปรับตัว ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เปลี่ยนแปลง การปฏิบัติศาสนกิจของสงฆ์ยังมีเหมือนเดิม ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบต่อประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ และลานจอดรถ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงแต่ส่งผลดีมากกว่า ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เสื้อผ้า เครื่องประดับ ของที่ระลึก ที่คนในชุมชนบ้านปากกล้วยมูเซอ และปากกล้วยอาข่าผลิตขึ้นมา แสดงขึ้นเอกลักษณ์เฉพาะที่หาชมได้ยาก ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีแนวโน้มที่ดี เพราะชุมชนมีรายได้^{๒๐}

๑๒) นางนันทริยา ชัยยะเทพ^{๒๑}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว คนในชุมชน ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ทุกหน่วยงาน ทุกองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหาเรื่องลานจอดรถ มีไม่เพียงพอ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด ปรับปรุงภูมิทัศน์

^{๒๐} สัมภาษณ์, ณนันทริยา ชัยยะเทพ, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๒๑} สัมภาษณ์, นันทริยา ชัยยะเทพ, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ปัจจุบันมีความเหมาะสมดี จะดีขึ้นกว่านี้ หากมีมีคฤศเทศก์เจ้าหน้าที่ คอยให้บริการ

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาวะและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นการเพิ่มภาระให้แก่พระสงฆ์ เพราะมีการจัดระเบียบที่ดี ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชม ไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของสงฆ์เปลี่ยนแปลง เพราะตัววัดที่พระสงฆ์อยู่ กับตัวพระธาตุคุดอยตุง ไม่ได้อยู่ที่เดียวกัน จึงไม่ส่งผลกระทบใดๆ ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด อาจจะมีบ้าง แต่เล็กน้อย ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จ่อตรง เพราะเท่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน ไม่เพียงพอ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลง เพราะสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เช่น จากการค้าขาย ที่พัก ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ชาวเขาหันมานับถือศาสนาพุทธ เข้าวัดกันมากขึ้น ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ควรมีการนำสินค้าที่แสดงถึงวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ มาขายด้วย^{๒๒}

๑๓) นางพิสมัย จันดีเขต^{๒๓}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว คนในชุมชน ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ทุกหน่วยงานทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อจะทำให้วัดพระธาตุคุดอยตุงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่โด่งดังยั่งยืน ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา เรื่องสถานที่จ่อตรง เพราะเท่าที่มีอยู่น้อยมากไม่เพียงพอ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการพัฒนาเรื่อยๆ เพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับกล่าวขานของคนทั่วไป ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมอยู่ในระดับหนึ่ง ควรให้เพิ่มในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ เพื่อจะได้มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากๆ ซึ่งจะส่งผลดีแก่คนในชุมชน เพราะจะได้มีรายได้

^{๒๒} สัมภาษณ์, นันทริยา ชัยยะเทพ, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๒๓} สัมภาษณ์, พิสมัย จันดีเขต, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เพิ่มภาระ เพราะอยู่คนละที่กัน เพราะมีการเป็นสัดส่วนไว้แล้ว ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่มีผลกระทบ และไม่ทำให้การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ภายในวัด เพราะอยู่คนละที่กัน และนักท่องเที่ยวก็ไม่ได้เข้าไปรบกวนวาทกับพระสงฆ์ภายในวัดอีกด้วย ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบต่อโบราณสถานและโบราณวัตถุของวัด ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว อยากให้เพิ่มสถานที่จอดรถ และห้องน้ำ เพราะเท่าที่มีอยู่ไม่เพียงพอ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนไปในทางที่ดี สร้างรายได้ให้กับชุมชน ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ประเพณีวัฒนธรรมของชนชาวเขา และคนพื้นเมือง ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ควรมีการนำเด็ก เยาวชน มาแสดงศิลปะพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์มาแสดงภายในวัด เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ประทับใจประเพณีที่งดงามของล้านนา^{๒๔}

ส่วนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ วัดพระแก้ว

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล วัดพระแก้ว

ตารางที่ ๒๗ จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และถิ่นที่อยู่ วัดพระแก้ว

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๘๐	๖๒.๕
หญิง	๔๘	๓๗.๕
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐
อายุ		
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๑๕	๑๑.๘
๒๑-๓๐ ปี	๖๓	๔๙.๒
๓๑-๔๐ ปี	๓๒	๒๕.๐
๔๑-๕๐ ปี	๑๕	๑๑.๗
๕๑ ปีขึ้นไป	๓	๒.๓
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐

^{๒๔} สัมภาษณ์, พิสมัย จันตะเขต, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

ตารางที่ ๒๗ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานภาพ		
โสด	๗๑	๕๕.๕
สมรส	๓๘	๒๙.๗
อย่าร้าง	๙	๗.๐
อื่นๆ	๑๐	๗.๘
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	๑	๐.๘
มัธยมศึกษา/ปวช.	๑๐	๗.๘
อนุปริญญา/ปวส./ปวท.	๓๑	๒๔.๒
ปริญญาตรี	๖๙	๕๓.๙
ปริญญาโท	๘	๖.๓
สูงกว่าปริญญาโท	๙	๗.๐
อื่นๆ	๐	๐.๐
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐
อาชีพ		
ข้าราชการ	๒๑	๑๖.๔
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๑๐	๗.๘
ธุรกิจส่วนตัว	๒๒	๑๗.๒
พนักงานบริษัท	๒๓	๑๘.๐
รับจ้างทั่วไป	๓	๒.๓
เกษตรกร	๙	๗.๐
นักเรียน/นักศึกษา	๒๙	๒๒.๗
เกษียณ/ว่างงาน	๒	๑.๖
อื่นๆ	๙	๗.๐
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๒๗ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๔๔	๓๔.๔
๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท	๓๓	๒๕.๘
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๒๘	๒๑.๙
๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท	๑๔	๑๐.๙
๒๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๙	๗.๐
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐
ถิ่นที่อยู่		
ภาคเหนือ	๑๒๔	๙๖.๙
ภาคกลาง	๔	๓.๑
ภาคตะวันออก	๐	๐.๐
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๐	๐.๐
ภาคใต้	๐	๐.๐
กรุงเทพมหานคร	๐	๐.๐
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๒๗ แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕ มีอายุระหว่าง ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๒ สถานภาพส่วนใหญ่โสด จำนวน ๗๑ คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๕ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๖๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๙ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๙ มีรายได้ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๔๔ คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๔ และส่วนใหญ่มีถิ่นที่อยู่อาศัยในภาคเหนือ จำนวน ๑๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๙

ตอนที่ ๒ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด วัดพระแก้ว

ตารางที่ ๒๘ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว วัดพระแก้ว

ข้อ	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	เน้นรักษารูปแบบประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม	๓.๐๓	๑.๐๑	ปานกลาง
๒	เน้นความสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา	๓.๗๗	๐.๘๒	มาก
๓	เน้นรูปแบบที่แปลกใหม่ทันสมัย	๓.๑๗	๐.๖๔	ปานกลาง

ข้อ	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
๔	เน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	๓.๑๘	๐.๘๗	ปานกลาง
๕	เน้นการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	๒.๙๐	๐.๖๕	ปานกลาง
๖	ชุมชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวภายในชุมชน	๒.๕๙	๐.๗๒	ปานกลาง
รวม		๓.๑๑	๐.๗๘	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๒๘ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๑$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับได้แก่ เน้นความสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๓.๗๗ เน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๘ เน้นรูปแบบที่แปลกใหม่ทันสมัย คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๗ เน้นรักษาแบบประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๓ เน้นการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๐ และชุมชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๙

ตอนที่ ๓ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด วัดพระแก้ว

ตารางที่ ๒๙ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน วัดพระแก้ว

ข้อ	การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการ ในปัจจุบัน	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
๑	ความสะอาด ความเป็นระเบียบของสถานที่	๔.๑๑	๐.๗๔	มาก
๒	ความร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อน	๓.๖๕	๐.๕๔	มาก
๓	สถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย	๓.๕๘	๐.๖๕	มาก
๔	มีเวลาเปิด - ปิด ที่เหมาะสม	๓.๑๙	๐.๖๒	ปานกลาง
๕	มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม เช่น ห้องน้ำ ที่นั่งพัก ที่ทิ้งขยะฯ	๓.๒๕	๐.๘๙	ปานกลาง
รวม		๓.๕๖	๐.๖๙	มาก

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๒๙ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๖$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ ได้แก่ ความสะอาด ความเป็นระเบียบของสถานที่ คิดเป็นร้อยละ ๔.๑๑ ความร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อน คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๕ สถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๘ มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม เช่น ห้องน้ำ ที่นั่งพัก ที่ทิ้งขยะฯ คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๕ และมีเวลาเปิด - ปิด ที่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๙

ตารางที่ ๓๐ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน วัดพระแก้ว

ข้อ	การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	มีป้ายบอกเส้นทาง เพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก	๓.๐๙	๑.๐๔	ปานกลาง
๒	ความเพียงพอของระบบขนส่งสาธารณะ	๓.๑๘	๐.๖๗	ปานกลาง
๓	ความเพียงพอของสถานที่จอดรถ	๓.๑๙	๐.๗๘	ปานกลาง
๔	มีพนักงานหรือเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	๒.๔๘	๑.๐๓	น้อย
๕	การท่องเที่ยวมีความปลอดภัย	๓.๗๐	๐.๗๕	มาก
รวม		๓.๑๓	๐.๘๕	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๓๐ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๓$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ การท่องเที่ยวมีความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ ๓.๗๐ ความเพียงพอของสถานที่จอดรถ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๙ ความเพียงพอของระบบขนส่งสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๘ มีป้ายบอกเส้นทาง เพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๙ และมีพนักงานหรือเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๘

ตารางที่ ๓๑ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม วัดพระแก้ว

ข้อ	การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	ความเพียงพอและความหลากหลายของร้านอาหาร	๓.๒๒	๐.๗๙	ปานกลาง
๒	ความสะอาดและถูกหลักโภชนาการ	๓.๒๖	๐.๖๔	ปานกลาง
๓	อาหารและเครื่องดื่มมีรสชาติดี	๒.๙๘	๐.๗๙	ปานกลาง
๔	การให้บริการของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่	๒.๘๒	๐.๙๒	ปานกลาง
รวม		๓.๐๗	๐.๗๘	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๓๑ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๐๗$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ ความสะอาดและถูกหลักโภชนาการ คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๖ ความเพียงพอและความหลากหลายของร้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๒ อาหารและเครื่องดื่มมีรสชาติดี คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๘ และการให้บริการของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๒

ตารางที่ ๓๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว วัดพระแก้ว

ข้อ	การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	การจัดงานแบบอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี	๒.๗๐	๐.๗๖	ปานกลาง
๒	มีการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีต่อเนื่อง	๒.๓๐	๐.๖๐	น้อย
๓	การจัดงานแบบมีมหรสพ งานรื่นเริง	๒.๔๒	๐.๖๘	น้อย
๔	มีความผูกพันต่อท้องถิ่น หรือชุมชน	๒.๗๙	๐.๖๙	ปานกลาง
๕	การจัดงานแบบออกร้านจำหน่ายสินค้า	๒.๒๕	๐.๕๕	น้อย
๖	การจัดงานเน้นกิจกรรมทางศาสนา	๓.๔๘	๐.๗๖	ปานกลาง
รวม		๒.๖๖	๐.๖๗	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๓๒ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๖๖$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับได้แก่ การจัดงานเน้นกิจกรรมทางศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๓.๔๘ มีความผูกพันต่อท้องถิ่นหรือชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๒.๗๙ การจัดงานแบบอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี คิดเป็นร้อยละ ๒.๗๐ การจัดงานแบบมีมหรสพ งานรื่นเริง คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๒ มีการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒.๓๐ และการจัดงานแบบออกร้านจำหน่ายสินค้า คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๕

ตารางที่ ๓๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว วัดพระแก้ว

ข้อ	การรองรับด้านการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	ศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานได้แก่ น้ำไฟ ถนน ที่พักฯ	๓.๖๐	๐.๕๙	มาก
๒	ศักยภาพการท่องเที่ยวที่รับจากปัจจัยภายนอก เช่น หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นๆ	๓.๑๖	๐.๖๒	ปานกลาง
รวม		๓.๓๘	๐.๖๐	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๓๓ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๘$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับได้แก่ ศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานได้แก่ น้ำไฟ ถนน ที่พักฯ คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๐ และ ศักยภาพการท่องเที่ยวที่รับจากปัจจัยภายนอก เช่น หน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๖

ตารางที่ ๓๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัดพระแก้ว

ข้อ	การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	มีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ	๒.๕๕	๐.๙๓	ปานกลาง
๒	มีการจัดทำทะเบียนวัตถุ การจัดหมวดหมู่ วัตถุโบราณ	๒.๕๕	๐.๙๑	ปานกลาง
๓	มีการสืบค้นประวัติ ความหมาย และที่มาของวัตถุโบราณที่จัดแสดง	๓.๑๐	๐.๖๗	ปานกลาง
๔	มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น	๒.๔๘	๐.๙๑	น้อย
๕	การจัดนิทรรศการ คู่มือ วิทยากร และวิทยากรเผยแพร่ องค์ความรู้ ข้อมูลทางวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน	๒.๙๖	๐.๖๙	ปานกลาง
รวม		๒.๗๓	๐.๘๒	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๓๔ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๗๓$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับได้แก่ มีการสืบค้นประวัติ ความหมาย และที่มาของวัตถุโบราณที่จัดแสดง คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๐ การจัดนิทรรศการ คู่มือ วิทยากร และวิทยากรเผยแพร่องค์ความรู้ ข้อมูลทางวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๖ มีการจัดทำทะเบียนวัตถุ การจัดหมวดหมู่ วัตถุโบราณ คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๕ มีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๕ และมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๘

ตอนที่ ๔ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดพระแก้ว

ตารางที่ ๓๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านกายภาพ วัดพระแก้ว

ข้อ	ผลกระทบด้านกายภาพ	\bar{X}	S.D.	ระดับผลกระทบ
๑	มีการปรับปรุง/ปรับภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับศาสนสถาน	๓.๗๖	๐.๖๖	มาก
๒	มีการสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ บดบังสถานที่สำคัญ	๒.๑๗	๐.๗๑	น้อย
๓	มีการบูรณะปรับปรุงโบราณสถานที่เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบดั้งเดิม	๒.๒๓	๐.๔๖	น้อย
๔	โบราณสถานได้รับความเสียหายจากการท่องเที่ยว	๓.๐๑	๐.๘๑	ปานกลาง
๕	มีการสร้างรูปสักการะขึ้นใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	๒.๘๐	๐.๔๐	ปานกลาง
รวม		๒.๘๐	๐.๖๑	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๓๕ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านกายภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.80$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านกายภาพ อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ มีการปรับปรุง/ปรับภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับศาสนสถาน คิดเป็นร้อยละ ๓.๗๖ โบราณสถานได้รับความเสียหายจากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๑ มีการสร้างรูปสักการะขึ้นใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๐ มีการบูรณะปรับปรุงโบราณสถานที่เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบดั้งเดิม คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๓ และมีการสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ บดบังสถานที่สำคัญ คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๗

ตารางที่ ๓๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านสังคม วัดพระแก้ว

ข้อ	ผลกระทบด้านสังคม	\bar{X}	S.D.	ระดับผลกระทบ
๑	ชุมชนมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว	๒.๐๑	๐.๐๙	น้อย
๒	มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในชุมชนเพิ่มขึ้น	๑.๙๓	๐.๒๖	น้อย
๓	การเพิ่มขึ้นของสถานบริการยามราตรี	๑.๙๒	๐.๒๗	น้อย
๔	เด็กและผู้สูงอายุมีบทบาทในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น	๓.๐๘	๐.๓๕	ปานกลาง

ข้อ	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
๕	เกิดกลุ่ม องค์กรใหม่ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์อาสา	๓.๐๐	๐.๐๐	ปานกลาง
รวม		๒.๓๙	๐.๑๙	น้อย

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๓๖ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านสังคม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๒.๓๙$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านสังคม อยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับ ได้แก่ เด็กและผู้สูงอายุมีบทบาทในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๘ เกิดกลุ่ม องค์กรใหม่ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์อาสา คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๐ ชุมชนมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๑ มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๑.๙๓ และการเพิ่มขึ้นของสถานบริการยามราตรี คิดเป็นร้อยละ ๑.๙๒

ตารางที่ ๓๗ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านวัฒนธรรม วัดพระแก้ว

ข้อ	ผลกระทบด้านวัฒนธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ ผลกระทบ
๑	วัฒนธรรมดั้งเดิมถูกทำลาย	๑.๒๖	๐.๖๘	น้อยที่สุด
๒	มีการลอกเลียนแบบวัฒนธรรมภายนอกจาก นักท่องเที่ยว	๒.๐๕	๐.๒๖	น้อย
๓	มีการประยุกต์วัฒนธรรมเป็นสินค้าท่องเที่ยว	๒.๙๒	๐.๓๐	ปานกลาง
๔	มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในชุมชน และนอกชุมชน เพิ่มขึ้น	๓.๐๐	๐.๐๐	ปานกลาง
๕	ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมในชุมชนเพิ่มขึ้น	๓.๐๐	๐.๐๐	ปานกลาง
๖	นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มขึ้น	๒.๙๖	๐.๓๖	ปานกลาง
๗	นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีความขัดแย้งด้าน วัฒนธรรมเพิ่มขึ้น	๒.๑๓	๐.๓๔	น้อย
๘	รูปแบบวัฒนธรรมประเพณีภายในชุมชนเปลี่ยนแปลง ไปเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยว	๑.๙๘	๐.๒๘	น้อย
รวม		๒.๔๑	๐.๒๘	น้อย

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๓๗ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๒.๔๑$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับ ได้แก่มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๐ ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมในชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๐ นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ท่องถิ่นเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๖ มีการประยุกต์วัฒนธรรมเป็นสินค้าท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๒ นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๓ มีการลอกเลียนแบบวัฒนธรรมภายนอกจากนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๕ รูปแบบวัฒนธรรมประเพณีภายในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑.๙๘ และวัฒนธรรมดั้งเดิมถูกทำลาย คิดเป็นร้อยละ ๑.๒๖

ตารางที่ ๓๘ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านเศรษฐกิจ วัดพระแก้ว

ข้อ	ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	\bar{X}	S.D.	ระดับผลกระทบ
๑	คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น	๓.๘๗	๐.๙๐	มาก
๒	มีการเข้ามาหาผลประโยชน์จากคนนอกชุมชนเพิ่มขึ้น	๒.๙๘	๐.๓๒	ปานกลาง
๓	มีการจับจ่ายซื้อขายสินค้าเพิ่มขึ้น	๓.๑๒	๐.๕๔	ปานกลาง
๔	คนในชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น	๓.๙๒	๐.๕๔	มาก
๕	ค่าครองชีพสูงขึ้นเนื่องจากการท่องเที่ยว	๒.๙๘	๐.๔๓	ปานกลาง
รวม		๓.๓๗	๐.๕๕	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๓๘ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๗$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ คนในชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๒ คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๗ มีการจับจ่ายซื้อขายสินค้าเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๒ มีการเข้ามาหาผลประโยชน์จากคนนอกชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๘ และค่าครองชีพสูงขึ้นเนื่องจากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๘

ตอนที่ ๕ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก วัดพระแก้ว

ตารางที่ ๓๙ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก วัดพระแก้ว

ข้อ	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ	๔๙	๓๘.๓
๒	มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชน	๕๓	๔๑.๔
๓	มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว	๐	๐.๐
๔	มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม	๖๖	๕๑.๖
๕	มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ	๐	๐.๐

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๓๙ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๖ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยวและชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๔ มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๓ มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๐ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐

ตารางที่ ๔๐ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก
วัดพระแก้ว

ข้อ	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	สภาพที่ปรากฏ (มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ	๔๗	๓๖.๗
๒	มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชน	๕๒	๔๐.๖
๓	มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว	๑๑๘	๙๒.๒
๔	มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม	๕๖	๓๕.๙
๕	มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ	๑๓	๑๐.๒

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๔๐ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว สภาพที่ปรากฏ มี ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว สภาพที่ปรากฏ มี ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๒ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยวและชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๖ มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์ บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๗ มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๙ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการและภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๒

ตารางที่ ๔๑ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก วัดพระแก้ว

ข้อ	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ	๓๒	๒๕.๐
๒	มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชน	๒๓	๑๘.๐
๓	มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว	๑๐	๐.๘
๔	มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนเกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม	๑๖	๑๒.๕
๕	มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ	๑๑๕	๘๙.๘

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๔๑ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการและภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๘ มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์ บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยวและชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐ มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕ และมีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘

ตอนที่ ๖ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว วัดพระแก้ว

ตารางที่ ๔๒ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว วัดพระแก้ว

ข้อ	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ	๑๐๐	๗๘.๑
๒	ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน	๓๔	๒๖.๖
๓	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	๒๖	๒๐.๓
๔	มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว	๙๓	๗๒.๗

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๔๒ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว สภาพที่ปรากฏ ไม่มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๑ มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๗ ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖ และชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๓

ตารางที่ ๔๓ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว วัดพระแก้ว

ข้อ	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ	๙	๗.๐
๒	ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน	๘๐	๖๒.๕

ข้อ	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๓	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหาร จัดการแหล่งท่องเที่ยว	๙๗	๗๕.๘
๔	มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจาก ท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว	๑๓	๑๐.๒

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๔๓ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว สภาพที่ปรากฏ มี ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว สภาพที่ปรากฏ มี ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๘ มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๒ และชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๗.๐

ตารางที่ ๔๔ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว วัดพระแก้ว

ข้อ	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ	๑๙	๑๔.๘
๒	ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน	๕	๓.๙
๓	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	๑๔	๑๐.๙
๔	มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจาก ท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว	๒๒	๑๗.๒

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๔๔ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ มีการก่อตั้งองค์กรหรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๒ ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๘ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๙ ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสาร และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๓.๙

ตอนที่ ๗ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว วัดพระแก้ว

ตารางที่ ๔๕ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว วัดพระแก้ว

ข้อ	ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนมีรายได้ หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	๑	๐.๘
๒	ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว	๑๑๗	๙๑.๔
๓	ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง	๐	๐.๐
๔	ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์	๑	๐.๘
๕	ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง	๑๐๐	๗๘.๑

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๔๕ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๔ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๑ ชุมชนมีรายได้ หรือ เงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ ชุมชนมี

รายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ และชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๐.๐

ตารางที่ ๔๖ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว วัดพระแก้ว

ข้อ	ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนมีรายได้ หรือ เงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	๑๒๕	๙๗.๗
๒	ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว	๒	๑.๖
๓	ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง	๑๒๑	๙๔.๕
๔	ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์	๑๑๘	๙๒.๒
๕	ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง	๑๑	๘.๖

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๔๖ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว สภาพที่ปรากฏ มี ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้ หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๗ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๕ ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๒ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๘.๖ และชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑.๖

ตารางที่ ๔๗ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว วัดพระแก้ว

ข้อ	ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนมีรายได้ หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	๒	๑.๖
๒	ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว	๙	๗.๐
๓	ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง	๗	๕.๕
๔	ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์	๙	๗.๐
๕	ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง	๑๗	๑๓.๓

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๔๗ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยวเรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๗.๐ ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๗.๐ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๕.๕ ชุมชนมีรายได้หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑.๖

ตารางที่ ๔๘ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว โดยรวม

ข้อ	ด้าน	\bar{X}	S.D.	ระดับ ประสิทธิภาพ
๑. ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด				
๑.๑	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว	๓.๑๑	๐.๗๘	ปานกลาง
	รวม	๓.๑๑	๐.๗๘	ปานกลาง
๒. ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด				
๒.๑	การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน	๓.๕๖	๐.๖๙	มาก
๒.๒	การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน	๓.๑๓	๐.๘๕	ปานกลาง
๒.๓	การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม	๓.๐๗	๐.๗๘	ปานกลาง
๒.๔	การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	๒.๖๖	๐.๖๗	ปานกลาง
๒.๕	การรองรับด้านการท่องเที่ยว	๓.๓๘	๐.๖๐	ปานกลาง
๒.๖	การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	๒.๗๓	๐.๘๒	ปานกลาง
	รวม	๓.๐๙	๐.๗๓	ปานกลาง
๓. ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม				
๓.๑	ผลกระทบด้านกายภาพ	๒.๗๙	๐.๖๑	ปานกลาง
๓.๒	ผลกระทบด้านสังคม	๒.๓๙	๐.๑๙	น้อย
๓.๓	ผลกระทบด้านวัฒนธรรม	๒.๔๑	๐.๒๘	น้อย
๓.๔	ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	๓.๓๗	๐.๕๕	ปานกลาง
	รวม	๒.๗๔	๐.๔๑	ปานกลาง
	รวมทั้งหมด	๒.๙๘	๐.๖๔	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔๘ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๙๘$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๑ ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๙ และด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ ๒.๗๔

ตอนที่ ๘ วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว

๑. ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกโดยเฉพาะ ที่นั่งพัก ที่จอดรถ สุขา ให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

๒. ควรแจกสื่อให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ เป็นต้น ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์วัดพระแก้วให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

ตอนที่ ๙ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

๑) พระรัตนมุนี^{๒๕}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ด้านวางแผน จัดหางบประมาณ ดำเนินงาน เป็นคณะกรรมการร่วม ผู้สังเกตการณ์ และผู้แทนเจ้าอาวาส ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การเอกชน และหน่วยงานอื่นๆ เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด เพราะในวัดเป็นหน่วยงานบริการ หลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานเจ้าคณะภาค โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา คนพิการไม่สามารถเดินขึ้นได้ ควรสร้างทางล้อขึ้นสำหรับคนพิการ และผู้สูงอายุ เพื่อให้สะดวกต่อการเดินขึ้นไปสักการะพระแก้วมรกต ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มี ปัจจุบันกำลังปรับปรุงภูมิทัศน์ของวัด เพื่อความสวยงาม และความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพิ่มไกด์ผู้นำเที่ยว สถานที่จอดรถ รวมถึง พนักงานรักษาความปลอดภัย เพื่อมาจัดระเบียบรถ ให้เป็นระเบียบ

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นการเพิ่มภาระ เพราะทุกอย่างเป็นการบริการ บุคคลมาเยอะก็จะมีบรรลุป่าหมายของวัดเท่านั้น ดังนั้น ทำให้วัดปรับยุทธศาสตร์ในการต้อนรับนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในไม่เปลี่ยนแปลง เพราะทางวัดเป็นส่วนส่วน เช่น เขตพุทธาวาส

^{๒๕} สัมภาษณ์, พระรัตนมุนี, รองเจ้าอาวาสวัดพระแก้ว และรองเจ้าคณะจังหวัด, ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.

ภายในวัด มีการแบ่งการปกครองเป็นหลายส่วน เช่น ฝ่ายการศึกษา ฝ่ายเผยแผ่ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายปกครอง เป็นต้น และมีผู้ดูแลทุกระดับ **ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด** ไม่ส่งผลกระทบต่อโบราณวัตถุ และโบราณสถานในวัด เนื่องจากทางวัดจัดเจ้าหน้าที่ไว้เป็นจุดบริการตามสถานที่ เช่น หอพระหยก โองหลวงแสงแก้ว จุดบริการรับไทยทานที่วัดจัดไว้ **ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว** มีหลายส่วนที่ควรเพิ่ม เช่น ห้องน้ำ สถานที่จอดรถ สถานที่ถวายไทยทาน หอวัตถุมงคล เป็นต้น **ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว** เฉพาะกลุ่มเท่านั้น เพราะในวัดไม่มีสถานที่จำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม หรือหอย และห้ามมีการค้าขายในบริเวณจุดท่องเที่ยว ส่วนชุมชนหน้าวัดพระแก้ว จะมีนักท่องเที่ยวไปซื้อน้ำดื่ม อาหาร ตลอดจนถึงเครื่องไทยทาน **ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว** เชียงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย หอพระหยก ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระแก้วมรกต โองหลวงแสงแก้ว พิพิธภัณฑสถานอุโบสถ จะแปลกจากที่อื่น คือหลังคาจะเป็นแบบของล้านนา พระพุทธรูปในอุโบสถ ถือเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่มืองเชียงราย **ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน** ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชียงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ใกล้เคียงกัน ควรศึกษารายละเอียดที่ทางวัดจัดไว้ และเข้าร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตลอดถึงประชาสัมพันธ์ของจังหวัด^{๒๖}

๒) นายเสถียรชาติทรัพย์สิน^{๒๗}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว จัดหางบประมาณ วางแผนดำเนินงาน และเป็นคณะกรรมการร่วม **ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด** องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เทศบาลนครเชียงราย **ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด** การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สาเหตุเพราะ วัดตั้งอยู่บริเวณเดียวกัน แต่มีค่าใช้จ่ายสูง ควรมีหน่วยงานมาช่วยกันหลายหน่วยงาน **ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา** ที่จอดรถไม่เพียงพอ **ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด** มี แต่ร่วมกับเทศบาล โดยเทศบาลมีรถรางฟรี นำเที่ยววัดในเมืองเชียงราย วัดพระแก้วเป็นหนึ่งในวัดนั้น **ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน** เหมาะสมอยู่แล้ว

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระ เพราะทางวัดมีการวางแผน และจัดระเบียบไว้ดี จึงไม่เป็นการ

^{๒๖} สัมภาษณ์, พระรัตนมุนี, รองเจ้าอาวาสวัดพระแก้ว และรองเจ้าคณะจังหวัด, ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๒๗} สัมภาษณ์, เสถียรชาติทรัพย์สิน, ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.

เพิ่มภาระ ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในไม่ส่งผลกระทบ เพราะมีการแบ่งส่วนกันดีแล้ว ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่มีผลกระทบ ตรงกันข้ามกลับเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบแหล่งประวัติศาสตร์ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ควรจัดหาสถานที่จอดรถเพิ่มเติม หรือจัดหน้าวัดเป็นสถานที่จอดรถชั่วคราว ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลงมาก เพราะผู้มาเที่ยวมีการจับจ่ายซื้อของบริเวณรอบวัด เพื่อมาบริโภค และนำมาทำบุญ ทำให้คนในชุมชนมีรายได้จากการค้าขาย ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดมีโบราณสถาน และโบราณวัตถุ คือ หอพระหยก และโองหลวงแสงแก้ว ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑสถานของวัด ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ควรเชิญชวนหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ประชาสัมพันธ์จังหวัด ช่วยกันประชาสัมพันธ์ให้คนหันมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น^{๒๘}

๓) นายสุรศักดิ์ จาอู๊ด^{๒๙}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การเอกชน และหน่วยงานอื่นๆ สาเหตุเพราะวัดไม่มีรายได้ ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา มี เพราะขาดการประสานงานกับชุมชน เช่น จัดกิจกรรมจะเอาอาหารมาช่วย ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด แผนปรับปรุงห้องน้ำ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสม แต่ควรเพิ่มที่จอดรถเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มาก ช่วงเทศกาลต่างๆ คือ สงกรานต์ สิ้นปี วันเข้าพรรษา เป็นต้น

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เพิ่มภาระ แต่กลับเป็นการดี เพราะจะทำให้วัดพระแก้วเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะทุกการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ไม่ได้ลดลงไป มีการปฏิบัติเหมือนเดิมทุกประการ ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่กระทบ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อ

^{๒๘} สัมภาษณ์, เสถียร ขาดทรัพย์สิน, ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๒๙} สัมภาษณ์, สุรศักดิ์ จาอู๊ด, ประธานชุมชนวัดพระแก้ว, ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

รองรับนักท่องเที่ยว ควรเพิ่มสถานที่ถวายเป็นไทยทาน เพื่อให้สะดวกในการรับสังฆทาน เครื่องไทยทาน ที่นักท่องเที่ยวนำมาถวายให้กับวัด ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของ คนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ไม่ส่งผลกระทบ เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวผู้ปุ้นเคยมา วาดรูปติดกำแพง แต่ช่วงหลังไม่มีทุนทรัพย์จึงหยุดวาดไป ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้าง ศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วิหารของวัดพระ แก้วเป็นสถานที่เคยประดิษฐาน พระแก้วมรกต ซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาของคนทั่วไปทั้งชาวไทย และ ชาวต่างประเทศ ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงราย ควรสนับสนุนงบประมาณให้กับวัดมากกว่าที่เคยได้ เนื่องจากมีค่าดำเนินการอีกมาก^{๓๐}

๔) พจอ. สุรพล แสงแก้ว^{๓๑}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว วางแผน จัดหางบประมาณ ดำเนินการ และเป็นคณะกรรมการร่วม ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยว ของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนา จังหวัด องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น เช่น กรมศิลปากร ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญ ของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มีปัญหาสำคัญอะไร ประเด็นที่ ๕ แผนการ พัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มี กำลังดำเนินการ ปรับปรุงภูมิทัศน์ ห้องน้ำ ประเด็นที่ ๖ ความ เหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน พัฒนาโฮงหลวง แสงแก้ว และหอพระหยก ควรมีการติดพัดลมหรือเครื่องปรับอากาศ

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยว เข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระ แต่อาจจะมีการปรับตัวบ้าง เพราะจากที่วัดเคยสงบก็ กลายเป็นมีผู้คนมาก อาจจะต้องมีการปรับตัว ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการ ปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะวัด มีการจัดส่วน แบ่งเขตการปกครองดี ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายใน วัด ไม่มีผลกระทบ แต่ควรเปิดเผยหรือประชาสัมพันธ์ให้ทุกภาคส่วนมาร่วมกันพัฒนา ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ ลานจอดรถ เพราะที่มี อยู่ไม่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็น อยู่ของชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลง เพราะชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงมี รายได้เพิ่มขึ้น เช่น ที่พัก อาหาร เครื่องดื่ม ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน

^{๓๐} สัมภาษณ์, สุรศักดิ์ จาฮู๊ด, ประธานชุมชนวัดพระแก้ว, ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๓๑} สัมภาษณ์, สุรพล แสงแก้ว, คณะกรรมการวัดพระแก้ว, ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย การมีส่วนร่วมการพัฒนาจัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ทั้งคนในชุมชน พระสงฆ์ รวมถึงนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เปิดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เช่น ตั้งกิจกรรม ชมรมสวดมนต์วันเสาร์ กลุ่มสัจจะสงเคราะห์ จัดตั้งมูลนิธิพุทธองค์วิวัฒน์^{๓๒}

๕) นางสาวนีย์ ยังสัจย์^{๓๓}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว เข้าร่วมกิจกรรมเมื่อมีเทศกาลงานวัด ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด หน่วยงานอื่นคือ เทศบาล ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มีปัญหาอะไร ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มี เช่น จัดสถานที่ต่างๆตามโซน ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมในระดับหนึ่ง แต่ควรมีห้องน้ำเพิ่ม เพราะเท่าที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว รวมถึงเพื่อนั่งพัก ศาลา เพราะเท่าที่มีอยู่น้อยเกินไป

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต่อนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด อาจจะต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวบ้าง เพราะแต่ละวันก็มีนักท่องเที่ยวมากน้อยต่างกัน แต่จะมากที่สุดก็ในช่วงเทศกาล ดังนั้นพระสงฆ์ที่อาศัยอยู่ภายในวัด ก็ต้องควรมีการปรับตัวไม่มากก็น้อย ตามสมควร ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่ส่งผลกระทบใดๆ ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่มีผลกระทบ เพราะมีเจ้าหน้าที่และพนักงานคอยดูแลเสมอ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สถานที่พักผ่อน มุมน้ำชากาแฟ หรือมีห้องสมุดประชาชน ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากไม่มีการจำหน่ายสินค้า ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย หอพระหยก อุโบสถ ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ในอนาคตควรสร้างวัดอุโมงค์ที่สามารถจำหน่ายแล้ว นำมาช่วยสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน เช่น ชมรมสะล้อซอซึง หรือมีการแสดงของกลุ่มแม่บ้าน มีตลาดขายของที่ระลึก

^{๓๒} สัมภาษณ์, สุรพล แสงแก้ว, คณะกรรมการวัดพระแก้ว, ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๓๓} สัมภาษณ์, นางสาวนีย์ ยังสัจย์, ประธานแม่บ้านชุมชนวัดพระแก้ว, ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.

๖) นายภุชญา สี่ไพร^{๓๔}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว เป็นคณะกรรมการร่วม ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มีที่จอดรถ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีได้ร่วมกับทางวัดพัฒนาหลายด้าน เช่น ปรับทัศนียภาพของวัด ให้เอื้อต่อการต้อนรับนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมดีอยู่แล้ว เพราะทางวัดมีครบทุกอย่าง และควรปรับปรุง ซ่อมแซม และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมตลอดเวลา

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เพิ่มภาระ และเป็นภาระดี เพราะหากมีนักท่องเที่ยวมาเยอะ ก็จะส่งผลดีแก่วัดและคนในชุมชน แต่ทางวัดมีการปรับตัวเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวบ้าง ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่เปลี่ยนแปลง ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่กระทบ เพราะทางวัดจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลเป็นสัดส่วนอยู่แล้ว ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สถานที่จอดรถ และห้องน้ำ ห้องส้วม เพราะที่มีอยู่น้อยมาก อาจจะทำให้นักท่องเที่ยวไม่สะดวก ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมใช้เวลาไม่มากและไปยังจุดอื่นอีก ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย พระแก้วมรกต พระอุโบสถ ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีการจัดตารางให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม สถานที่ยังวัดพระแก้ว

๗) นางสมศรี หนักดี^{๓๕}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว เป็นคณะกรรมการร่วม ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงาน

^{๓๔} สัมภาษณ์, ภุชญา สี่ไพร, นักวิทยากรศึกษา, ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๓๕} สัมภาษณ์, สมศรี หนักดี, ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ชุมชนวัดพระแก้ว, ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.

วัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพราะต้องการให้มีการ
รับผิดชอบร่วมกัน ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มี
ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด ต้องการให้มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวมากขึ้น
ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
ควรเพิ่มที่จอดรถ และที่บูชาวัตถุมงคล หรือสัญลักษณ์ของวัดที่เป็นรายได้ของวัด

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยว
เข้ามาเที่ยวชมภายในวัด เป็นการเพิ่มภาระ เพราะมีนักท่องเที่ยวมาจำนวนมาก ประเด็นที่ ๒
การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามา
เที่ยวชมภายใน ไม่เปลี่ยนแปลง ควรมีที่ทำบุญหรือที่ถวายไทยทาน เพราะที่ผ่านมาศรัทธาญาติโยม
นักท่องเที่ยวมาถวายไทยทาน แต่ไม่มีที่ถวาย ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุ
ภายในวัด ไม่มีผลกระทบ เพราะทางวัดจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแล ป้องกันไว้เป็นอย่างดี ประเด็นที่ ๔
สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ห้องสุขา สถานที่ถวายไทยทาน
ควรมีที่เฉพาะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และคนในชุมชน ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต
และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ไม่เปลี่ยนแปลงเพราะจัดเฉพาะ
ในวัดเท่านั้น ส่วนชุมชนไม่มีการขายของภายในวัด ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพ
ของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว
จะมาซื้อของต้องซื้อนอกวัด เพราะในวัดไม่มีนโยบายจำหน่ายสินค้า ยกเว้นวัตถุมงคล ประเด็นที่ ๗
แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
จังหวัดเชียงราย มีการเชิญชวนบุคคลภายนอกมาร่วมกิจกรรม เช่น สวดมนต์วันเสาร์ ทำบุญทุกวัน
พระตลอดปี^{๓๖}

๘) นางศรีนวล ชัยพันธ์^{๓๗}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว เป็นคณะกรรมการร่วม
ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น
ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย และสำนักงานพุทธศาสนา ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการ
การท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มีปัญหา ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีการ
ปรับปรุงสถานที่ให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการ
จัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมดี เพราะมีทุกอย่างแล้วและน่าจะเพียงพอต่อ
นักท่องเที่ยวแล้ว

^{๓๖} สัมภาษณ์, สมศรี นักตั้ง, ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ชุมชนวัดพระแก้ว,
๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๓๗} สัมภาษณ์, ศรีนวล ชัยพันธ์, ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาวะและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระของทางวัด แต่เป็นการดีเพราะคนในชุมชนจะได้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะพระสงฆ์ยังคงปฏิบัติศาสนกิจเหมือนเดิมมาโดยตลอด ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบ เพราะมีเจ้าหน้าที่คอยดูแล และชี้แจงให้กับนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ และลานจอดรถ รวมถึง พนักงานรักษาความปลอดภัยในการจัดระเบียบดูแลรถของนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนใกล้วัดมีรายได้จากการขายอาหาร น้ำดื่ม เนื่องจากทางวัดไม่มี และผู้ดูแลมีรายได้จากการเป็นเจ้าหน้าที่ ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีโบราณสถาน พระแก้วมรกตที่อยู่ในวัด ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย จะมีแนวโน้มที่ดี หากเชิญผู้ที่มีความรู้มาร่วมกันวางแผน^{๓๘}

๙) นายศุภชัย สิทธิเลิศ^{๓๙}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว วางแผน จัดหางบประมาณ และเป็นคณะกรรมการร่วม ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นๆ ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และกรมศิลปากร สาเหตุเพราะ ทางวัดไม่ได้รับงบประมาณจากภาครัฐ ส่วนมากจะเป็นงบบริจาค ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ขาดงบประมาณ ในการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว เช่น พิพิธภัณฑ์ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มี แต่ต้องขอความร่วมมือจากทุกฝ่าย ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ควรเพิ่มเติมในส่วนพิพิธภัณฑ์ โหงหลง แสงแก้ว และหอพระหยก

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาวะและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็น แต่เป็นการเตรียมความพร้อมในการจัดมมต่างๆ เพื่อให้คนมาเที่ยว

^{๓๘} สัมภาษณ์, ศรีนวล ชัยพันธ์, ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๓๙} สัมภาษณ์, ศุภชัย สิทธิเลิศ, ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์วัดพระแก้ว, ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่กระทบ เพราะเป็นสัดส่วนอยู่แล้ว ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่กระทบ เพราะทางวัดมีข้อปฏิบัติให้นักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ของวัดให้สวยงามกว่านี้ เพื่อเอื้อต่อการเป็นสถานที่ท่องเที่ยว และให้เป็นทีและควรรหาที่จอดรถเพิ่มเติม ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลง เนื่องจากผู้มาท่องเที่ยวมาแล้ว มีการจับจ่ายซื้อของ ในวัดไม่มีการขายสินค้า แต่ชุมชนรอบวัดมีการทำยอดขายมากขึ้น ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย อุโบสถ หอพระหยก โสภหลวงแสงแก้ว รวมถึงพระแก้วมรกตที่อยู่ในวัด ซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาของคนทั่วไป ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ดี และควรจัดให้วัดพระแก้วเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม^{๔๐}

๑๐) นายศิริณัฐ แก้วคำ^{๔๑}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว จัดหางบประมาณ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การบริจาคขอประชาชนที่มาวัด ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหาผู้สูงอายุ ไม่มีทางเดิน สำหรับคนพิการ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด แผนพัฒนาโสมหลวงแสงแก้ว และหอพระหยก ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ควรมีรายการทิวทัศน์ หรือมีการประชาสัมพันธ์ทางรายการโทรทัศน์บ้าง เพราะจะทำให้วัดพระแก้ว เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีผู้คนรู้จัก และมาเที่ยว ซึ่งจะส่งผลให้เศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายดีขึ้น

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด สถานที่จอดรถ เพิ่มที่จอดรถให้กับนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่เปลี่ยนแปลง ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่มีผลกระทบ เนื่องจากวัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ ที่นั่งพัก ศาลา และสถานที่จอดรถ เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลง

^{๔๐} สัมภาษณ์, ศุภชัย สิทธิเลิศ, ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์วัดพระแก้ว, ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๔๑} สัมภาษณ์, ศิริณัฐ แก้วคำ, เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์โสมหลวงแสงแก้ว วัดพระแก้ว, ๒๖ ตุลาคม พ.ศ.

ของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชนในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่พักผ่อนหย่อนใจ ทางวัดไม่มีร้านค้าสวัสดิการ แต่ชุมชนรอบวัดมีร้านค้า ร้านอาหาร มีรายได้จากการจำหน่ายให้แก่ นักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดมีจุดแข็ง คือ มีพระแก้วมรกตจำลอง ซึ่งเป็นโบราณวัตถุของชาติ และเป็นสถานที่รวมกลุ่มชนต่างๆ เช่น ศูนย์รวมคณะสงฆ์ระดับภาค ประเด็นที่ ๗ แนวโน้ม กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการโปรโมททางสื่อ เช่น Facebook หรือWebsite ของทางวัด^{๔๒}

๑๑) นายเจริญฤทธิ์ สิริ^{๔๓}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว วางแผน เป็นคณะกรรมการร่วม และพลขับให้เจ้าอาวาส ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด กรมศาสนา ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพุทธศาสนา สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และทุกๆภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา งบประมาณน้อย ไม่เพียงพอต่อการพัฒนา ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด การศึกษา ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่ม ในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมดี เพราะทางวัดมีการวางแผน และจัดระเบียบดี มีความพร้อมในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระ เพราะทางวัดมีนโยบายเชิญชวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยม และมีแผนการปฏิบัติ วางไว้ดีแล้ว จึงไม่เป็นภาระและไม่ต้องมีการปรับตัว ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่ส่งผลกระทบ เพราะการปฏิบัติศาสนกิจพระสงฆ์ แยกตามผู้ช่วยเจ้าอาวาส เช่น ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง ฝ่ายเผยแผ่ ฝ่ายการศึกษา ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด อาจจะมีบ้าง แต่ทางวัดก็มีเจ้าหน้าที่ป้องกัน ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ดอกไม้ธูปเทียน วัตถุมงคล ประพรมน้ำมนต์ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว บางส่วนที่อยู่ใกล้ชิด มีรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้มาท่องเที่ยวมีการจับจ่ายซื้อของ ทำให้ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย ได้รับรายได้จากส่วนนี้ ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการ

^{๔๒} สัมภาษณ์, ศิริณัฐ แก้วคำ, เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ วัดพระแก้ว, ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๔๓} สัมภาษณ์, เจริญฤทธิ์ สิริ, ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย อุโบสถ หอพระหยก ของวัดพระแก้วที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ วัฒนธรรมที่สวยงามแปลกตาของชาวล้านนา ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย การจัดไกด์ ดูแลในสถานที่ท่องเที่ยว ในวัด^{๔๔}

๑๒) นายประเสริฐ แสงแก้ว^{๔๕}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้ดำเนินการ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น รวมถึงทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้อง เข้ามาวางแผนร่วมกัน ประชาสัมพันธ์ จัดหางบประมาณ เพื่อนำมาพัฒนา บูรณปฏิสังขรณ์วัด ให้สวยงามแข็งแรง และเป็นที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือน ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มีปัญหาอะไรทั้งสิ้น ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด ควรร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน แต่ปัจจุบันทางวัดก็ได้มีแผนการปรับปรุง ซ่อมแซม ที่สิ่งขำรดภายในวัด เพื่อความสวยงาม ร่มรื่น และปลอดภัยของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมดี แต่ควรเพิ่มที่จอดรถ เพราะเท่าที่มีอยู่น้อยมาก สร้างความไม่สะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่มา

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เพิ่มภาระ แต่มีการปรับตัวในการต้อนรับนักท่องเที่ยวบ้าง ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะทุกอย่างยังคงมีเหมือนเดิม ประเพณี วัฒนธรรมก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงไปจากแต่ก่อน กล่าวได้ว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยววัดพระแก้ว ไม่ทำให้วัฒนธรรม ประเพณีของทางวัดเปลี่ยนแปลงไป แต่กลับเป็นการดี เพราะเงินที่นักท่องเที่ยวทำบุญ ส่วนหนึ่งก็ยังได้นำมาพัฒนาวัดให้สวยงาม และนำนักท่องเที่ยวขึ้น ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถาน โบราณวัตถุภายในวัด มีผลกระทบบ้าง โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ไม่มีผลกระทบ เนื่องจากรายได้จากการบริจาค หรือผู้มาร่วมทำบุญ ทางวัดจะนำมาเป็นค่าภัตตาหาร และบูรณปฏิสังขรณ์วัด ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว

^{๔๔} สัมภาษณ์, เจริญฤทธิ์ สิริ, ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๔๕} สัมภาษณ์, ประเสริฐ แสงแก้ว, ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เพราะทำให้ชุมชนเจริญขึ้น เศรษฐกิจดีขึ้น คนในชุมชนมีรายได้
 ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว
 เชียงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีกลุ่มต่างๆ มาร่วมกิจกรรม กลุ่มสวดมนต์วันเสาร์ และมูลนิธิ
 พุทธวิถึวิวัฒน์ ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริม
 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ควรเปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนา
 วางแผน มีการจัดการรายได้มาเพิ่ม ทุนในการก่อสร้าง มีการถวายภัตตาหารแก่พระภิกษุ สามเณร^{๔๖}

๑๓) นางทองมัน ใจบุญ^{๔๗}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำบุญ
 ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด
 ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยว
 แห่งประเทศไทย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธ
 ศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และทุกหน่วยงานที่มีช่วยเกี่ยวข้อง มาร่วมกัน
 ประชาสัมพันธ์วัดพระแก้ว บูรณะซ่อมแซมให้แข็งแรง ปลอดภัยจากภัยแผ่นดินไหว ประเด็นที่ ๔
 ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มี ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการ
 ท่องเที่ยวของวัด มีแผนการปรับปรุงห้องน้ำเพิ่มห้องถวายไทยทาน เพื่อรองรับทั้งนักท่องเที่ยวที่มา
 เที่ยว รวมถึงคนในชุมชนที่มาถวายในช่วงเทศกาลต่างๆ เพราะเท่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน ไม่ค่อยจัดเป็น
 ระบบ จึงควรจัดแยกให้เป็นสัดส่วน เพื่อความสะดวกทั้งนักท่องเที่ยว และทางวัด ประเด็นที่ ๖
 ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ควรเพิ่ม
 สถานที่จอดรถ และมีพนักงานรักษาความปลอดภัย (รปพ.) ที่คอยจัดระเบียบและดูแลรถของ
 นักท่องเที่ยว เพื่อความปลอดภัย

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยว
 เข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระ แต่เป็นการดี เพราะวัดพระแก้วจะได้เป็นที่รู้จักของ
 นักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์
 ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากมีที่พักของพระสงฆ์ ประเด็นที่
 ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด อาจจะมีผลกระทบต่อโบราณสถานโบราณวัตถุ
 บ้าง เช่นมีการหัก รอยขีด แต่ทางวัดก็ได้มีเจ้าหน้าที่ พนักงานคอยดูแล และป้องกัน รวมถึงชี้แจงให้
 นักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว
 ห้องน้ำ ลานจอดรถ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน
 ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากวัดไม่มีการให้จำหน่ายสินค้า แต่ชุมชนรอบ
 วัดมีรายได้เพิ่ม ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการ

^{๔๖} สัมภาษณ์, ประเสริฐ แสงแก้ว, ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๔๗} สัมภาษณ์, ทองมัน ใจบุญ, ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

ท่องเที่ยว เชียงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีการสวดมนต์ขุนวันเสาร์ มีนักท่องเที่ยว และพุทธศาสนิกชนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะสิ้นปี หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา **ประเด็นที่ ๗** แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย แนวโน้มไปในทิศทางที่ดี เพราะวัดเป็นที่เคารพศรัทธาของชาวเชียงราย การที่วัดพระแก้วเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ทำให้ส่งผลดีในหลายๆด้าน^{๔๘}

ส่วนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์วัดร่องขุน

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล วัดร่องขุน

ตารางที่ ๔๙ จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และถิ่นที่อยู่ วัดร่องขุน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๕๑	๓๙.๘
หญิง	๗๗	๖๐.๒
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐
อายุ		
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๒๐	๑๕.๖
๒๑-๓๐ ปี	๓๔	๒๖.๖
๓๑-๔๐ ปี	๒๑	๑๖.๔
๔๑-๕๐ ปี	๓๑	๒๔.๒
๕๑ ปีขึ้นไป	๒๒	๑๗.๒
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐
สถานภาพ		
โสด	๕๙	๔๖.๑
สมรส	๕๙	๔๖.๑
อย่าร้าง	๗	๕.๕
อื่นๆ	๓	๒.๓
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐

^{๔๘} สัมภาษณ์, ทองมัน ใจบุญ, ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

ตารางที่ ๔๙ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	๑๘	๑๔.๑
มัธยมศึกษา/ปวช.	๒๙	๒๒.๖
อนุปริญญา/ปวส./ปวท.	๗	๕.๕
ปริญญาตรี	๔๙	๓๘.๓
ปริญญาโท	๒๕	๑๙.๕
สูงกว่าปริญญาโท	๐	๐.๐
อื่นๆ	๐	๐.๐
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐
อาชีพ		
ข้าราชการ	๑๓	๑๐.๒
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๖	๔.๗
ธุรกิจส่วนตัว	๔๔	๓๔.๔
พนักงานบริษัท	๗	๕.๕
รับจ้างทั่วไป	๑๔	๑๐.๙
เกษตรกร	๑	๐.๘
นักเรียน/นักศึกษา	๓๕	๒๗.๓
เกษียณ/ว่างงาน	๓	๒.๓
อื่นๆ	๕	๓.๙
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๓๕	๒๗.๓
๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท	๓๔	๒๖.๖
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๒๐	๑๕.๖
๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท	๙	๗.๑
๒๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๓๐	๒๓.๔
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๔๙ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ถิ่นที่อยู่		
ภาคเหนือ	๖๔	๕๐.๐
ภาคกลาง	๑๙	๑๔.๘
ภาคตะวันออก	๑๕	๑๑.๘
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๙	๑๔.๘
ภาคใต้	๐	๐.๐
กรุงเทพมหานคร	๑๑	๘.๖
รวม	๑๒๘	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔๙ แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๒ มีอายุระหว่าง ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖ สถานภาพส่วนใหญ่โสด จำนวน ๕๙ คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๑ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๓ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๔ มีรายได้ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๕ คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓ และส่วนใหญ่มีถิ่นที่อยู่อาศัยในภาคเหนือ จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐

ตอนที่ ๒ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด วัดร่องขุน

ตารางที่ ๕๐ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว วัดร่องขุน

ข้อ	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	เน้นรักษารูปแบบประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม	๓.๒๗	๐.๕๘	ปานกลาง
๒	เน้นความสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา	๓.๒๑	๐.๕๓	ปานกลาง
๓	เน้นรูปแบบที่แปลกใหม่ทันสมัย	๔.๖๙	๐.๖๑	มากที่สุด
๔	เน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	๓.๒๖	๐.๕๔	ปานกลาง
๕	เน้นการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	๓.๙๒	๐.๕๑	มาก
๖	ชุมชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	๓.๒๒	๐.๕๙	ปานกลาง
รวม		๓.๕๙	๐.๕๙	มาก

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๕๐ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๙$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับได้แก่ เน้นรูปแบบที่แปลกใหม่ทันสมัย คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๙ เน้นการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๒ เน้นรักษารูปแบบประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๗ เน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๖ ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๒ และเน้นความสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๑

ตอนที่ ๓ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด วัดร่องขุน

ตารางที่ ๕๑ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน วัดร่องขุน

ข้อ	การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	ความสะอาด ความเป็นระเบียบของสถานที่	๔.๗๑	๐.๖๓	มากที่สุด
๒	ความร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อน	๔.๖๙	๐.๖๖	มากที่สุด
๓	สถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย	๔.๗๔	๐.๕๘	มากที่สุด
๔	มีเวลาเปิด - ปิด ที่เหมาะสม	๔.๗๓	๐.๕๗	มากที่สุด
๕	มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม เช่น ห้องน้ำ ที่นั่งพัก ที่ทิ้งขยะฯ	๔.๗๕	๐.๕๖	มากที่สุด
รวม		๔.๗๒	๐.๖๐	มากที่สุด

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๕๑ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๗๒$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับได้แก่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม เช่น ห้องน้ำ ที่นั่งพัก ที่ทิ้งขยะฯ คิดเป็นร้อยละ ๔.๗๕ สถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย คิดเป็นร้อยละ ๔.๗๔ มีเวลาเปิด-ปิดที่

เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๔.๗๓ ความสะอาด ความเป็นระเบียบของสถานที่ คิดเป็นร้อยละ ๔.๗๑ และความร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อน คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๙

ตารางที่ ๕๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน วัดร่องขุน

ข้อ	การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	มีป้ายบอกเส้นทาง เพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก	๓.๙๙	๐.๒๙	มาก
๒	ความเพียงพอของระบบขนส่งสาธารณะ	๓.๒๓	๐.๕๒	ปานกลาง
๓	ความเพียงพอของสถานที่จอดรถ	๓.๙๙	๐.๓๖	มาก
๔	มีพนักงานหรือเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	๒.๕๓	๐.๙๖	ปานกลาง
๕	การท่องเที่ยวมีความปลอดภัย	๔.๐๐	๐.๔๐	มาก
รวม		๓.๕๕	๐.๕๑	มาก

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๕๒ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๕$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้แก่ การท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ ๔.๐๐ มีป้ายบอกเส้นทาง เพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๙ ความเพียงพอของสถานที่จอดรถ คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๙ ความเพียงพอของระบบขนส่งสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๓ และมีพนักงานหรือเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๓

ตารางที่ ๕๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม วัดร่องขุน

ข้อ	การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	ความเพียงพอและความหลากหลายของร้านอาหาร	๓.๙๙	๐.๓๖	มาก
๒	ความสะอาดและถูกหลักโภชนาการ	๓.๒๖	๐.๕๙	ปานกลาง
๓	อาหารและเครื่องดื่มมีรสชาติดี	๓.๒๐	๐.๔๙	ปานกลาง
๔	การให้บริการของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่	๓.๑๖	๐.๔๕	ปานกลาง
รวม		๓.๔๐	๐.๔๗	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๕๓ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๐$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ ความเพียงพอและความหลากหลายของร้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๙ ความสะอาดและถูกหลักโภชนาการ คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๖ อาหารและเครื่องดื่มมีรสชาติดี คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๐ และการให้บริการของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๖

ตารางที่ ๕๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว วัดร่องขุน

ข้อ	การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	การจัดงานแบบอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี	๒.๔๗	๐.๘๘	น้อย
๒	มีการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีต่อเนื่อง	๒.๕๑	๐.๙๕	ปานกลาง
๓	การจัดงานแบบมีมหรสพ งานรื่นเริง	๒.๔๓	๐.๘๑	น้อย
๔	มีความผูกพันต่อท้องถิ่น หรือชุมชน	๓.๑๘	๐.๕๒	ปานกลาง
๕	การจัดงานแบบออกร้านจำหน่ายสินค้า	๓.๑๙	๐.๕๐	ปานกลาง
๖	การจัดงานเน้นกิจกรรมทางศาสนา	๓.๑๗	๐.๕๙	ปานกลาง
รวม		๒.๘๒	๐.๗๑	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๕๔ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๒$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ การจัดงานแบบออกร้านจำหน่ายสินค้า คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๙ มีความผูกพันต่อท้องถิ่นหรือชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๘ การจัดงานเน้นกิจกรรมทางศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๗ มีการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๑ การจัดงานแบบอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๗ และการจัดงานแบบมีมหรสพ งานรื่นเริง คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๓

ตารางที่ ๕๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว วัดร่องขุ่น

ข้อ	การรองรับด้านการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	ศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานได้แก่ น้ำไฟ ถนน ที่พักฯ	๓.๑๙	๐.๕๖	ปานกลาง
๒	ศักยภาพการท่องเที่ยวที่รับจากปัจจัยภายนอก เช่น หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นๆ	๓.๑๘	๐.๕๔	ปานกลาง
รวม		๓.๑๘	๐.๕๕	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๕๕ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุ่น เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๘$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุ่น เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ ศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานได้แก่ น้ำไฟ ถนน ที่พักฯ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๙ และ ศักยภาพการท่องเที่ยวที่รับจากปัจจัยภายนอก เช่น หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๘

ตารางที่ ๕๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัดร่องขุ่น

ข้อ	การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	มีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ	๒.๔๓	๐.๘๗	น้อย
๒	มีการจัดทำทะเบียนวัตถุ การจัดทำหมวดหมู่ วัตถุโบราณ	๒.๔๙	๐.๙๑	น้อย
๓	มีการสืบค้นประวัติ ความหมาย และที่มาของวัตถุโบราณที่จัดแสดง	๒.๔๘	๐.๙๐	น้อย
๔	มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น	๓.๒๒	๐.๕๓	ปานกลาง
๕	การจัดนิทรรศการ คู่มือ วิทยากร และวิทยากรเผยแพร่ องค์ความรู้ ข้อมูลทางวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน	๓.๒๒	๐.๕๕	ปานกลาง
รวม		๒.๗๗	๐.๗๕	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๕๖ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๗๗$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับได้แก่ มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๒ การจัดนิทรรศการ คู่มือ วิทยากร และวิทยากรเผยแพร่องค์ความรู้ ข้อมูลทางวัฒนธรรม แก่นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๒ มีการจัดทำทะเบียนวัตถุ การจัดทำหมวดหมู่วัตถุโบราณ คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๙ มีการสืบค้นประวัติ ความหมาย และที่มาของวัตถุโบราณที่จัดแสดง คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๘ และมีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๓

ตอนที่ ๔ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดร่องขุน

ตารางที่ ๕๗ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านกายภาพ วัดร่องขุน

ข้อ	ผลกระทบด้านกายภาพ	\bar{X}	S.D.	ระดับผลกระทบ
๑	มีการปรับปรุง/ปรับภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับศาสนสถาน	๓.๙๓	๐.๔๗	มาก
๒	มีการสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ บดบังสถานที่สำคัญ	๒.๔๘	๐.๘๙	น้อย
๓	มีการบูรณะปรับปรุงโบราณสถานที่ยุโรปเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบดั้งเดิม	๓.๑๕	๐.๕๑	ปานกลาง
๔	โบราณสถานได้รับความเสียหายจากการท่องเที่ยว	๒.๓๗	๐.๘๕	น้อย
๕	มีการสร้างรูปสักการะขึ้นใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	๒.๔๖	๐.๘๔	น้อย
รวม		๒.๘๗	๐.๗๑	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๕๗ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านกายภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๗$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านกายภาพ อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับได้แก่ มีการปรับปรุง/ปรับภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับศาสนสถาน คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๓ มีการบูรณะปรับปรุงโบราณสถานที่ยุโรปเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบดั้งเดิม คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๕ มีการสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ

บดบังสถานที่สำคัญ คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๘ มีการสร้างรูปสักการะขึ้นใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๖ และโบราณสถานได้รับความเสียหายจากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๓๗

ตารางที่ ๕๘ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านสังคม วัดร่องขุน

ข้อ	ผลกระทบด้านสังคม	\bar{X}	S.D.	ระดับผลกระทบ
๑	ชุมชนมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว	๒.๑๙	๐.๖๗	น้อย
๒	มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในชุมชนเพิ่มขึ้น	๒.๑๕	๐.๖๑	น้อย
๓	การเพิ่มขึ้นของสถานบริการยามราตรี	๒.๒๖	๐.๗๙	น้อย
๔	เด็กและผู้สูงอายุมีบทบาทในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่ม	๓.๘๐	๐.๕๔	มาก
๕	เกิดกลุ่ม องค์กรใหม่ๆทางการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์อาสา	๓.๘๗	๐.๔๗	มาก
รวม		๒.๘๕	๐.๖๒	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๕๘ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๕$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ เกิดกลุ่ม องค์กรใหม่ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์อาสา คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๗ เด็กและผู้สูงอายุมีบทบาทในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๐ การเพิ่มขึ้นของสถานบริการยามราตรี คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๖ ชุมชนมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๙ และมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๕

ตารางที่ ๕๙ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านวัฒนธรรม วัดร่องขุน

ข้อ	ผลกระทบด้านวัฒนธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับผลกระทบ
๑	วัฒนธรรมดั้งเดิมถูกทำลาย	๒.๘๖	๐.๕๖	ปานกลาง
๒	มีการลอกเลียนแบบวัฒนธรรมภายนอกจากนักท่องเที่ยว	๒.๘๕	๐.๖๐	ปานกลาง
๓	มีการประยุกต์วัฒนธรรมเป็นสินค้าท่องเที่ยว	๓.๐๖	๐.๕๓	ปานกลาง

ข้อ	ผลกระทบด้านวัฒนธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับผลกระทบ
๔	มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในชุมชน และนอกชุมชนเพิ่มขึ้น	๓.๐๗	๐.๔๗	ปานกลาง
๕	ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมในชุมชนเพิ่มขึ้น	๓.๑๐	๐.๓๙	ปานกลาง
๖	นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มขึ้น	๓.๐๕	๐.๓๘	ปานกลาง
๗	นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น	๒.๓๐	๐.๖๔	น้อย
๘	รูปแบบวัฒนธรรมประเพณีภายในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยว	๒.๑๙	๐.๕๘	น้อย
	รวม	๒.๘๑	๐.๕๒	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๕๙ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๑$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมในชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๐ มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในชุมชน และนอกชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๗ มีการประยุกต์วัฒนธรรมเป็นสินค้าท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๖ นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๕ วัฒนธรรมดั้งเดิมถูกทำลาย คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๖ มีการลอกเลียนแบบวัฒนธรรมภายนอกจากนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๕ นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๒.๓๐ และรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีภายในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป เพื่อตอบสนองการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๙

ตารางที่ ๖๐ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านเศรษฐกิจ วัดร่องขุน

ข้อ	ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	\bar{X}	S.D.	ระดับผลกระทบ
๑	คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น	๓.๙๓	๐.๔๑	มาก
๒	มีการเข้ามาหาผลประโยชน์จากคนนอกชุมชนเพิ่มขึ้น	๒.๔๑	๐.๘๖	น้อย
๓	มีการจับจ่ายซื้อขายสินค้าเพิ่มขึ้น	๓.๑๗	๐.๔๒	ปานกลาง
๔	คนในชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น	๔.๖๗	๐.๖๕	มากที่สุด
๕	ค่าครองชีพสูงขึ้นเนื่องจากการท่องเที่ยว	๓.๐๙	๐.๔๔	ปานกลาง
รวม		๓.๔๕	๐.๕๖	ปานกลาง

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๖๐ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๕$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ คนในชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๗ คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๓ มีการจับจ่ายซื้อขายสินค้าเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๗ ค่าครองชีพสูงขึ้นเนื่องจากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๙ และมีการเข้ามาหาผลประโยชน์จากคนนอกชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๑

ตอนที่ ๕ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก วัดร่องขุน

ตารางที่ ๖๑ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก วัดร่องขุน

ข้อ	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ	๒	๒.๓
๒	มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชน	๓	๑.๖
๓	มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว	๑	๐.๘

ข้อ	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๔	มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม	๑๐	๗.๘
๕	มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ	๒	๑.๖

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๖๑ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุ่น สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุ่น สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๗.๘ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์ บริการอย่างชัดเจน และมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๒.๓ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๑.๖

ตารางที่ ๖๒ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก วัดร่องขุ่น

ข้อ	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	สภาพที่ปรากฏ (มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์ บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ	๑๒๓	๙๖.๑
๒	มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชน	๑๒๕	๙๗.๗
๓	มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว	๑๒๐	๙๓.๘

ข้อ	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	สภาพที่ปรากฏ (มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๔	มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม	๑๑๖	๙๐.๖
๕	มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ	๑๒๔	๙๖.๙

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๖๒ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน สภาพที่ปรากฏ มี ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน สภาพที่ปรากฏ มี ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้นักท่องเที่ยวและชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๗ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการและภาษาที่ใช้มีทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๙ มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์ บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๑ มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๘ และมีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนเกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๖

ตารางที่ ๖๓ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก วัดร่องขุน

ข้อ	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์ บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ	๒	๑.๖
๒	มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ให้บริการความรู้นักท่องเที่ยว และชุมชน	๑	๐.๘

ข้อ	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๓	มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว	๗	๕.๕
๔	มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม	๒	๑.๖
๕	มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ	๒	๑.๖

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๒๓ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุ่น สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุ่น สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๕.๕ มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการและภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ และมีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์ บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๑.๖

ตอนที่ ๖ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว วัดร่องขุน

ตารางที่ ๖๔ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว วัดร่องขุน

ข้อ	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ	๒	๑.๖
๑	ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ	๒	๑.๖
๒	ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน	๑	๐.๘
๓	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	๑	๐.๘
๔	มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว	๑	๐.๘

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๖๔ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน สภาพที่ปรากฏ ไม่มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘

ตารางที่ ๖๕ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว วัดร่องขุน

ข้อ	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ	๑๒๖	๙๘.๔
๒	ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน	๑๒๑	๙๔.๕
๓	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	๑๒๕	๙๗.๗
๔	มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว	๑๒๔	๙๖.๖

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๖๕ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน สภาพที่ปรากฏ มี ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน สภาพที่ปรากฏ มี ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๔ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๗ มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๖ และชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๕

ตารางที่ ๖๖ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว วัดร่องขุน

ข้อ	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ	๐	๐.๐
๒	ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน	๖	๔.๗

ข้อ	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๓	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหาร จัดการแหล่งท่องเที่ยว	๒	๑.๖
๔	มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิด จากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการ ท่องเที่ยว	๓	๒.๓

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๖๖ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริม
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชน
ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริม
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ
ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนได้รับข้อมูล
ข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็น
ร้อยละ ๔.๗ มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการ
จัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๓ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการ
แหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ และชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น
การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐

ตอนที่ ๗ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ(ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนมีรายได้จาก ท่องเที่ยว วัดร่องขุน

ตารางที่ ๖๗ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว วัดร่องขุน

ข้อ	ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนมีรายได้ หรือ เงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่ เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยว	๐	๐.๐
๒	ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรม การท่องเที่ยว	๑	๐.๘
๓	ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง	๐	๐.๐
๔	ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัด โฮมสเตย์	๐	๐.๐
๕	ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง	๑	๐.๘

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๖๗ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ ชุมชนมีรายได้ หรือ เงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๐ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๐.๐ และชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐

ตารางที่ ๖๘ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว วัดร่องขุน

ข้อ	ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนมีรายได้ หรือ เงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	๑๒๗	๙๙.๒
๒	ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว	๑๒๖	๙๘.๔
๓	ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง	๑๒๕	๙๗.๗
๔	ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์	๑	๐.๘
๕	ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง	๑๒๖	๙๘.๔

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๖๘ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน สภาพที่ปรากฏ มี ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้ หรือ เงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๒ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๔ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๗ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๗ และชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๐.๘

ตารางที่ ๖๙ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว วัดร่องขุน

ข้อ	ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนมีรายได้ หรือ เงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	๑	๐.๘
๒	ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว	๑	๐.๘
๓	ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง	๓	๒.๓
๔	ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์	๑๒๗	๙๙.๒
๕	ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง	๑	๐.๘

N = ๑๒๘

จากตารางที่ ๖๙ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๒ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๒.๓ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ และชุมชนมีรายได้ หรือ เงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘

ตารางที่ ๗๐ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน โดยรวม

ข้อ	ด้าน	\bar{X}	S.D.	ระดับ ประสิทธิภาพ
๑. ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด				
๑.๑	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว	๓.๕๙	๐.๕๙	มาก
	รวม	๓.๕๙	๐.๕๙	มาก
๒. ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด				
๒.๑	การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน	๔.๗๒	๐.๖๐	มากที่สุด
๒.๒	การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน	๓.๕๕	๐.๕๑	มาก
๒.๓	การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม	๓.๔๐	๐.๔๗	ปานกลาง
๒.๔	การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	๒.๘๒	๐.๗๑	ปานกลาง
๒.๕	การรองรับด้านการท่องเที่ยว	๓.๑๘	๐.๕๕	ปานกลาง
๒.๖	การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	๒.๗๗	๐.๗๕	ปานกลาง
	รวม	๓.๔๑	๐.๖๐	ปานกลาง
๓. ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม				
๓.๑	ผลกระทบด้านกายภาพ	๒.๘๗	๐.๗๑	ปานกลาง
๓.๒	ผลกระทบด้านสังคม	๒.๘๕	๐.๖๒	ปานกลาง
๓.๓	ผลกระทบด้านวัฒนธรรม	๒.๘๑	๐.๕๒	ปานกลาง
๓.๔	ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	๓.๔๕	๐.๕๖	ปานกลาง
	รวม	๓.๐๐	๐.๖๐	ปานกลาง
	รวมทั้งหมด	๓.๓๓	๐.๖๐	ปานกลาง

จากตารางที่ ๗๐ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๓$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับได้แก่ ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๙ ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด คิดเป็นร้อยละ ๓.๔๑ และด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๐

ตอนที่ ๘ วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน

๘.๑ ควรมีการส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นรากเหง้าของคนโบราณในชุมชน เพราะแต่ละท้องถิ่นมีเอกลักษณ์ของตน และมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชนมาจัดแสดง

๘.๒ ควรจะมีผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับวัด (วิทยากร เจ้าหน้าที่) เพื่ออธิบายให้นักท่องเที่ยวเข้าใจเกี่ยวกับวัดร่องขุนให้แก่นักท่องเที่ยว

๘.๓ ควรเพิ่มป้ายบอกเส้นทางภาษาไทย จีน อังกฤษ เพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยว

ตอนที่ ๙ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

๑) พระอธิการกิตติพงษ์ กัลยาโณ^{๔๔}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาสนับสนุน ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด ไม่อยากให้หน่วยงานใดเข้ามาสนับสนุน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ไม่อยากให้หน่วยงานใดเข้ามาสนับสนุน ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มีปัญหาอะไร ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีการวางแผนการพัฒนาของทางวัดไว้แล้ว ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ดีมาก และเหมาะสมอยู่แล้ว

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระใดๆ เพราะทางวัดมีการจัดการไว้อย่างดี ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่ทำให้การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์เปลี่ยนไป เพราะมีการวางแผนจัดระเบียบไว้ชัดเจนดี ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด มีผลกระทบบ้าง นักท่องเที่ยวส่วนน้อยทำให้วัตถุหัก เสียหายบ้าง ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ไม่ต้องเพิ่ม เพราะมีเพียงพอต่อนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวแล้ว ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เพราะทำให้คนในชุมชนมีรายได้ ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย คนในชุมชนมีรายได้เลี้ยงชีพ ชุมชนมีการเข้าใจเรื่องศิลปวัฒนธรรมมากขึ้น ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เป็นไปในทิศทางที่ดี เพราะวิถีชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้นจากแต่ก่อนมาก

^{๔๔} สัมภาษณ์, พระอธิการกิตติพงษ์ กัลยาโณ, เจ้าอาวาสวัดร่องขุน, ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

๒) นายเฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์^{๕๐}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว วางแผน จัดหางบประมาณ ดำเนินการ และผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด ไม่รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใดๆทั้งสิ้น ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุน การจัดการการท่องเที่ยวของวัด ไม่อยากให้มีหน่วยงานใดๆเข้ามาสนับสนุนทั้งสิ้น เพราะไม่อยาก จะอยู่ภายใต้อำนาจของใคร ต้องการอิสรภาพทางความคิดสร้างสรรค์ ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหา คือ มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเยอะมากเกินไป ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนพัฒนาอยู่แล้ว ในการดูแลถึงหลังความตาย อีก ๓๐ ปี จัดการสร้างบุคลากรไว้ และการเงินไว้ให้ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทางวัดได้อยู่แล้วไม่มีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด เป็นการเพิ่มภาระมากมาย แต่เราสามารถจัดการได้ เพราะเราได้เตรียมการ วางแผนรองรับนักท่องเที่ยวไว้ตั้งแต่เริ่มสร้างวัดแล้ว ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ เพราะได้มีการแยกระหว่างที่ปฏิบัติศาสนกิจ และที่เข้าชมงานศิลปะ หากจะต้องทำ ศาสนกิจใหญ่ๆ ก็จะมีการสั่งปิดวัด ห้ามนักท่องเที่ยวเข้า ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถาน โบราณวัตถุภายในวัด ไม่มีผลกระทบใดๆ นอกจากความเสียหายของงานสถาปัตยกรรม และงาน ประติมากรรมที่แตกหักเสียหายบ้าง ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อ รองรับนักท่องเที่ยว ไม่มีอะไรที่ต้องเพิ่ม เพราะมีความพร้อมและเพียงพอแล้ว เช่นห้องน้ำ ก็มีสองที่ แล้ว หากนักท่องเที่ยวมีระเบียบ ช่วยกันรักษา ก็น่าจะเพียงพอแล้ว ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลง ของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีสิ่งใด เปลี่ยนแปลง และยังทำให้ชุมชนมีเศรษฐกิจดีขึ้น มีการเรียนรู้โลกกว้างขึ้น มีวิสัยทัศน์ฯ และมีความรู้ เรื่องสุนทรียภาพมากขึ้น ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ชุมชนเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตดีขึ้น มีความสะอาด เรียบร้อยมากขึ้น เหล้า การพนันหายไป มีรายได้จากร้านค้าชุมชนที่วัดจัดไว้ให้ และมีความรู้เรื่อง ศิลปะ วัฒนธรรมมากขึ้น ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย น่าจะดีขึ้น ตัวแหล่งท่องเที่ยวมีความตั้งใจที่จะ จัดการพัฒนาทั้งแหล่งท่องเที่ยว และชีวิตของคนในชุมชนในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อคุณภาพชีวิตของ ชุมชน โดยไม่ต้องพึ่งพากรัฐ

^{๕๐} สัมภาษณ์, เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์, ศิลปินแห่งชาติ และประธานวัดร่องขุน, ๑๖ มกราคม พ.ศ.

๓) นายจินดา สิตนาโค^{๕๑}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว วางแผน จัดหางบประมาณ เป็นคณะกรรมการร่วม ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหาวิสัยทัศน์ของนักท่องเที่ยว และการสัญจร ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ การจัดระบบร้านค้าที่อยู่รอบวัด จัดสถานที่หรือผังอาคารในท้องถิ่นให้เป็นระเบียบ และการจัดระเบียบการจราจรไม่ให้แออัด ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสม ถ้าจะให้ดี ควรมีการจัดระบบการจราจรให้ดีกว่าปัจจุบัน ปรับปรุงเส้นทางให้กว้างขึ้น และให้ภาครัฐเข้ามามีบทบาท

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต่อนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด เป็นการเพิ่มภาระให้กับท้าววัดเป็นอย่างมาก เพราะความแตกต่างของคนต่างกัน วัฒนธรรมต่างกัน บางคนบางกลุ่มมีความรับผิดชอบน้อย เช่น ปลอดภัย ทิ้งขยะไม่เป็นที่ สุกบูหรือก่อความรำคาญให้ผู้อื่น ดังนั้นทางวัดต้องมีการปรับตัว เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นการชี้แจงและทำความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เปลี่ยน เพราะทางวัดได้แยกส่วนไว้อย่าง ชัดเจนแล้ว ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด มีบ้างเป็นบางส่วน ที่นักท่องเที่ยว ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ทางวัดได้ประกาศไว้ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ควรเพิ่มที่พัก และศาลา ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลง เพราะคนที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่เปลี่ยนมาทำการค้า ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีการนำสินค้า OTOP มาจัดจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว เพราะสินค้า OTOP ที่นำมาจำหน่ายเป็นสิ่งที่บ่งบอกและแสดงถึงเอกลักษณ์ของล้านนา ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ท้องถิ่นร่วมกับวัดร่อนขุน จัดสร้างอาคาร เพื่อเป็นสถานที่นำสินค้าชุมชนไปจัดวางจำหน่าย

^{๕๑} สัมภาษณ์, จินดา สิตนาโค, รองนายกเทศมนตรี ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

๔) นางสุรินยา เป็งบุตร^{๕๒}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด ไม่มีหน่วยงานใด ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มี เพราะมีการจัดการไว้ดีแล้ว ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด ทางวัดมีแผนการพัฒนาของวัดแล้ว ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมแล้ว เพราะสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต่อนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระ เพราะมีการจัดระเบียบไว้ดี จึงไม่ค่อยสร้างความวุ่นวาย ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ศาสนกิจของสงฆ์ไม่เปลี่ยนแปลง ยังมีคงเดิม แต่อาจจะมีนักท่องเที่ยวบางส่วนโดยเฉพาะคนจีน ไม่ค่อยรู้วัฒนธรรมของไทย ชอบขึ้นไปนั่งถ่ายรูบบนอาสนะของพระสงฆ์ แต่ปัจจุบันได้มีการจัดการไว้ดีแล้ว ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด บ้าง เพราะบางคนไม่อ่านระเบียบของทางวัด และไม่ปฏิบัติตามที่ทางวัดกำหนด ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ไม่ต้องเพิ่ม ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เพราะเศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชียงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีการนำสินค้าพื้นบ้าน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของคนในชุมชนมาวางจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ดีขึ้นมากกว่าแต่ก่อน เช่น คนในชุมชนมีรายได้

๕) นางสาวขวัญหทัย ไชยสม^{๕๓}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานพุทธศาสนาเชียงราย ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และทุกหน่วยงาน ทุกองค์กร ทั้งภาครัฐ และเอกชน ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหาสถานที่ท่องเที่ยวกับวัด มีนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีวัฒนธรรม

^{๕๒} สัมภาษณ์, สุรินยา เป็งบุตร, พนักงานของวัดร่องขุน, ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙

^{๕๓} สัมภาษณ์, ขวัญหทัย ไชยสม, นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

แตกต่างกัน ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด รณรงค์ให้ทั้งคนไทยและต่างชาติ เข้าวัดทำบุญมากขึ้น เช่น สร้างจุดที่สร้างความสนใจภายในวัด หรือมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ มีส่วนร่วม ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสม กลุ่มวัยรุ่นก็หันหน้าเข้าวัดมากขึ้น ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาวะและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เพิ่ม ถ้าหากมีการบริหารจัดการที่ดี สิ่งที่วัดควรปรับ คือ ให้ประชาชน นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์กลับไปมากที่สุด ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบต่อศาสนกิจของพระสงฆ์ ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด กระทบบางคนอาจ จับ ตะตอง ทำให้สิ่งของผุพังไป ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ห้องสุขา ที่นั่งพัก ศาลา รวมถึงสถานที่จอดรถ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยน คนในชุมชนอาจมีรายได้เพิ่มจากการทำของจำหน่ายแต่มีการจราจรติดขัดมากยิ่งขึ้น ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีการนำสินค้าพื้นบ้าน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของคนในชุมชนมาวางจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เป็นไปในทิศทางที่ดี เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวมีคุณค่าทางจิตใจของคนในท้องถิ่นและเอกลักษณ์เป็นของตน

๖) นางสาวพรพิมล ปอแฉ่^{๕๔}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด องค์กรเอกชน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหาความแตกต่างของวัฒนธรรม ที่ไม่สามารถเชื่อมโยงวัฒนธรรมชาวต่างชาติกับวัฒนธรรมไทย เช่น วัฒนธรรมด้านการแต่งการด้านภาษา ด้านมารยาท เป็นต้น ดังนั้นควรติดป้ายภาษาต่างๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ฯลฯ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มี โดยการให้นุ่งผ้าขาวก่อนเข้าวัด ถ้านักท่องเที่ยวไม่ใส่กางเกงหรือกระโปรงสั้นเข้าวัด ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ควรประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยววัดอย่างเหมาะสมให้ต่างชาติ

^{๕๔} สัมภาษณ์, พรพิมล ปอแฉ่, นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาวะและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่ เพราะเป็นการแสดงเอกลักษณ์ของไทยให้ชาวต่างชาติและนักท่องเที่ยวให้รู้จักวัดและวัฒนธรรมไทยมากขึ้น ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ควรประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยววัดอย่างเหมาะสมให้ต่างชาติ ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด มี ถ้าหากว่านักท่องเที่ยวไม่รู้หลักการปฏิบัติตนให้เหมาะสมในการท่องเที่ยววัดก็อาจส่งผลให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตนกับโบราณสถานโบราณวัตถุอย่างไม่เหมาะสมได้ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ที่จอดรถ ห้องน้ำห้องส้วม และการดูแลความปลอดภัยในการเดินข้ามถนนของนักท่องเที่ยวโดยการสร้างสะพานลอย หรืออุโมงค์ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเปลี่ยน เนื่องจากปัจจุบันไม่สามารถใช้วัดเป็นแหล่งที่คนเข้าไปเพื่อทำพิธีทางศาสนาได้มากเท่าในอดีต การรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนเพื่อทำความสะอาดวัดก็ค่อนข้างลดลง ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สินค้าที่แสดงถึงเอกลักษณ์ เช่น การนำผลิตในท้องถิ่นออกจำหน่าย แปรรูป ของที่ระลึก ให้นักท่องเที่ยวจดจำ ประชาชนมีรายได้ ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีแนวโน้มว่าส่งผลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีจำนวนนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเพิ่มมากขึ้น^{๕๕}

๗) นายประจวบ ธรรมเทศ^{๕๖}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนา องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน เพราะจำได้ช่วยกันประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้และดูแลนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตนให้ถูกต้องในการเข้าวัด ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา นักท่องเที่ยวต่างชาติบางกลุ่มปฏิบัติตัวไม่เหมาะสม และไม่รักษาความสะอาด ทิ้งขยะไม่เป็นที่ และใช้ห้องน้ำห้องส้วมไม่ถูกสุขลักษณะ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด การปรับปรุงทั้งด้านการบริการ และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๖ ความ

^{๕๕} สัมภาษณ์, พรพิมล ปอแจ้, นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

^{๕๖} สัมภาษณ์, ประจวบ ธรรมเทศ, ครูโรงเรียนป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

เหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่เหมาะสม ควรมีการจำกัดปริมาณนักท่องเที่ยว โดยการจองล่วงหน้า

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาวะและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด เป็นการเพิ่มภาวะ เช่น การปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวต่างชาติไม่เหมาะสม ต้องเพิ่มเจ้าหน้าที่ในการดูแล อำนวยความสะดวก ชี้แจง และเรื่องการใช้ห้องน้ำห้องส้วม ควรสร้างเพิ่มเพื่อแบ่งแยกนักท่องเที่ยวที่ยังปฏิบัติตนไม่ถูกต้อง เหมาะสม ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะสถานที่ท่องเที่ยวกับ สถานที่ปฏิบัติศาสนกิจแยกจากกัน ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่มี เนื่องจากไม่มีสิ่งที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ในส่วนบริเวณที่จัดให้นักท่องเที่ยวเข้าชม ส่วนมากเป็นสิ่งก่อสร้างใหม่ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ที่จอดรถ ห้องน้ำห้องส้วม และการดูแลความปลอดภัยในการเดินข้ามถนนของนักท่องเที่ยวโดยการสร้างสะพานลอย หรืออุโมงค์ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลง ทำให้ชุมชนมีความเจริญขึ้น เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งไทย และต่างชาติ คนในชุมชนมีรายได้จากการค้าขาย ที่พัก ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ความเป็นเอกลักษณ์ของวัด และการนำสินค้าในชุมชนมาจำหน่าย ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย การจัดการกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมมากขึ้น รวมถึงการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย และท้องถิ่น^{๕๗}

๘) นายสัก คำอุ่น^{๕๘}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว วางแผน จัดหางบประมาณ ดำเนินการ เป็นคณะกรรมการร่วม และผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด ไม่มีหน่วยงานใดสนับสนุน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ไม่ต้องการให้หน่วยงานใดเข้ามาสนับสนุน ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา การใช้ห้องสุขาส่วนใหญ่ให้นักท่องเที่ยว ชาวจีนใช้ห้องสุขาไม่ถูกสุขลักษณะ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการพัฒนาเรื่อยๆ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสม

^{๕๗} สัมภาษณ์, ประจวบ ธรรมเทศ, ครูโรงเรียนป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

^{๕๘} สัมภาษณ์, สัก คำอุ่น, รองประธานวัดร่องขุน, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด เป็นการเพิ่มภาระแต่ทางวัดสามารถจัดการได้ ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะยังมีการปฏิบัติศาสนกิจของสงฆ์เหมือนเดิม ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่มี เพราะส่วนใหญ่เป็นประติมากรรมที่สร้างขึ้นใหม่ ไม่มีโบราณวัตถุ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ไม่เพิ่ม เพราะทางวัดมีความพร้อมในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยวแล้ว ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชนในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนบริเวณใกล้วัด มีการเปลี่ยนแปลง คือ เจริญขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ชุมชนใกล้วัดยังเหมือนเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย การจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรม เช่น การเข้าพรรษา(แห่เทียน) วันลอยกระทง และภาพวาด สิ่งประดิษฐ์ ประติมากรรมทางล้านนาและประยุกต์ ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ดีขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก เพราะมีกิจกรรมทางศาสนาให้คนในชุมชนร่วมด้วย^{๕๙}

๙) ร้อยตำรวจตรี สงวน มาลี^{๖๐}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว เป็นคณะกรรมการร่วม ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด ไม่มีหน่วยงานใด ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพราะอยากให้มีการประชาสัมพันธ์ ให้วัดรุ่งเรืองเป็นที่รู้จักมากขึ้น ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มีปัญหา เพราะทางวัดมีการวางแผน จัดการดี ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด การพัฒนาด้านโครงสร้าง และสถาปัตยกรรมเรื่อยๆ คือ มีการสร้างเพิ่มขึ้นๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชม มีความประทับใจ ในผลงานที่แปลกตาและเป็นเอกลักษณ์ที่หาชมได้ยาก ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมดีอยู่แล้ว ไม่ต้องเพิ่มอะไร

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระ เพราะมีการจัดระเบียบไว้อย่างดี ทางพระสงฆ์อาจจะมีการปรับตัวบ้างเล็กน้อย ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะการปฏิบัติ

^{๕๙} สัมภาษณ์, ลัก คำอุ่น, รองประธานวัดร่องขุน, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

^{๖๐} สัมภาษณ์, สงวน มาลี, ไวยาวัจกรวัดร่องขุน, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

ศาสนกิจทุกอย่างยังมีเหมือนเดิม ไม่ลดลง ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่มี เพราะมีเจ้าหน้าที่คอยป้องกัน ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว มีพร้อมและเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยวแล้ว ไม่ต้องเพิ่มอะไร ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ในด้านธุรกิจ การค้าขาย ทำให้คนในชุมชนมีอาชีพและรายได้ ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ชุมชนมีความเจริญขึ้น เป็นระเบียบมากขึ้น การเงินคล่องตัวขึ้น ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น สุขภาพดีขึ้นกว่าเดิมมาก ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางที่ดี เพราะแหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักของคนในหมู่มาก รวมถึงคนในชุมชนมีอาชีพจากการค้าขาย มีรายได้เลี้ยงชีพ^{๖๑}

๑๐) นายจำลอง ผ่องสี^{๖๒}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ดำเนินการ และเป็นผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด ไม่มีหน่วยงานใดๆ เข้ามาสนับสนุนทางวัด ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพราะวัดร่องขุนจะได้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหา เรื่อง นักท่องเที่ยวต่างชาติ ไม่ค่อยปฏิบัติตามระเบียบของทางวัด ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการพัฒนาด้านสถาปัตยกรรม ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมแล้ว

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด เป็นการเพิ่มภาระ เพราะมีนักท่องเที่ยวมาก แต่ทางวัดก็ได้มีการจัดการให้เป็นระเบียบแล้ว ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด มีผลกระทบบ้าง แต่ทางเจ้าหน้าที่ก็ได้มีการป้องกัน ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ไม่ต้องเพิ่มอะไร เพราะทางวัดมีทุกอย่างเพียงพอแล้ว ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลให้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น เศรษฐกิจคล่องตัวขึ้น โดยรวมแล้วดีมาก ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ชุมชนมีความเจริญขึ้นตามลำดับ คนในชุมชน

^{๖๑} สัมภาษณ์, สงวน มาลี, ไวยาวัจกรวัดร่องขุน, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

^{๖๒} สัมภาษณ์, จำลอง ผ่องสี, พนักงานของวัดร่องขุน, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของศาสนา วัฒนธรรม รวมถึงสถาปัตยกรรมแบบล้านนา ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย แนวโน้มที่ดีมาก เพราะจากแต่ก่อนคนในชุมชนไม่มีรายได้ เกิดปัญหาการว่างงาน แต่ปัจจุบันวัดร่องขุนเป็นที่รู้จักของคนในหมู่่มาก มีนักท่องเที่ยวมาาก จึงส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้จากการค้าขาย ปัญหาการว่างงานลดลง รวมถึงเหล้า สุรา ยาเสพติด ในชุมชนหายไป กล่าวได้ว่า ส่งผลดีกว่าแต่ก่อนมาก^{๖๓}

๑๑) นายยัง พักแก้ว^{๖๔}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้สูงอายุ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ทุกหน่วยงาน ทุกองค์กรทั้งภาครัฐเอกชน ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหาเรื่องรถติดบริเวณหน้าวัด การจราจรติดขัด ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด ทางวัดมีแผนการพัฒนาเรื่อยๆ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ควรเพิ่มที่นั่งพัก ม้านั่ง ศาลา เพราะนักท่องเที่ยวบางท่าน ไม่มีที่นั่งพักทานอาหาร เครื่องดื่ม และเท่าที่มีอยู่ก็ไม่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวที่มา

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระ ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เปลี่ยน ยังมีเหมือนเดิม ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด มีบ้าง เพราะนักท่องเที่ยวที่มาต่างมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมบางส่วนยังไม่ค่อยเข้าใจวัฒนธรรมของไทย จึงอาจมีเสียหายบ้าง ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ควรสร้างห้องสุขา และลานจอดรถให้มากกว่านี้ เพราะเท่าที่มีอยู่ไม่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะช่วงเทศกาล ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนไปมากแต่เปลี่ยนไปในทางที่ดี มีความเจริญขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เศรษฐกิจของชุมชนคล่องตัวขึ้น เจริญขึ้น คนในชุมชนรวมถึงเด็ก เยาวชนหันมาเข้าวัด ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีแนวโน้มดีมาก เพราะคนในชุมชน

^{๖๓} สัมภาษณ์, จำลอง ผ่องสี, พนักงานของวัดร่องขุน, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

^{๖๔} สัมภาษณ์, ยัง พักแก้ว, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

มีรายได้จากการขายของให้กับนักท่องเที่ยว ช่วงเทศกาลมีนักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมาก เศรษฐกิจ และรายได้ก็ดีมากเพิ่มขึ้น^{๖๕}

๑๒) นายสิทธิชัย ธิโนชัย^{๖๖}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ค่าขาย และผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ทุกหน่วยงาน ทุกองค์กรมาช่วยประชาสัมพันธ์ เพราะจะได้มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้น การค้าขายจะมีรายได้เพิ่มขึ้น ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหาเรื่อง การจราจรหนาแน่น ควรมีพนักงานรักษาความปลอดภัย หรือตำรวจจราจร มาช่วยจัดระเบียบ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด แผนการพัฒนาในหลายๆเรื่อง ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมมาก

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยว เข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นการเพิ่มภาระให้แก่ทางวัด แต่ทางวัดอาจจะต้องมีการปรับตัวบ้าง ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่ นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะประเพณี วัฒนธรรม การปฏิบัติ ศาสนกิจของพระสงฆ์ ยังคงมีและปฏิบัติเหมือนเดิม ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถาน โบราณวัตถุภายในวัด อาจจะมี ความเสียหายของ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม บ้างส่วนน้อย ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ลานจอดรถ ควร เพิ่มเพราะนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นทุกวัน โดยเฉพาะช่วงเทศกาล ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของ วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว การที่ทางวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีผลทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปมาก เพราะคนในชุมชนหันมาอาชีพค้าขายมากขึ้น เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว คือ ขายสินค้า อาหาร ของที่ระลึก ให้กับนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชียงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย คนในชุมชนมีรายได้จากการขายของให้กับนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชียงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีแนวโน้มในกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชียงวัฒนธรรมดีมาก เพราะชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมาก ทั้งเรื่องวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ อาชีพ รวมถึงสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนด้วย เช่น มีการนำสินค้าที่ผู้พิการในชุมชนทำ มาวางจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ให้ผู้พิการด้วย รวมถึงเศรษฐกิจของชุมชนดี

^{๖๕} สัมภาษณ์, ย้ง พักแก้ว, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

^{๖๖} สัมภาษณ์, สิทธิชัย ธิโนชัย, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

ขึ้น มีความเจริญขึ้นมากกว่าแต่ก่อนมาก แต่วัฒนธรรมและประเพณียังเหมือนเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง และเลือนหายไปกับชาวต่างชาติ^{๖๗}

๑๓) นางค่านาง ดงป่าลี^{๖๘}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว คำชาย และผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น รวมถึงองค์กรเอกชน ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่าน ไม่มีปัญหา ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการพัฒนาเรื่องต่างๆ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมแล้ว หากเทียบกับแต่ก่อนๆ

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด อาจเป็นการเพิ่มภาระบ้าง แต่ทางวัดสามารถจัดการได้ เพราะมีการวางแผนดี ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เปลี่ยน เพราะทางวัดก็ยังปฏิบัติและมีเหมือนเดิม ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด อาจจะมีบ้าง เช่น หัก ขำรูด ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ไม่ควรเพิ่มอะไรแล้ว เพราะมีครบทุกอย่างแล้ว ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชนในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะชุมชนใกล้เคียง คือ ทำให้คนในชุมชนมีรายได้ มีอาชีพ ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ชุมชนมีความเจริญมากขึ้น วิถีชุมชนหันมาเข้าวัดกันมากขึ้น ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ดีค่อนข้างมาก ในเรื่องของอาชีพ เศรษฐกิจ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่

^{๖๗} สัมภาษณ์, ลิทธิชัย อินชัย, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

^{๖๘} สัมภาษณ์, ค่านาง ดงป่าลี, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

ส่วนที่ ๔ ผลการวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ได้แก่ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ตารางที่ ๗๑ จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และถิ่นที่อยู่ (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๙๐	๔๙.๕
หญิง	๑๙๔	๕๐.๕
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐
อายุ		
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๕๖	๑๒.๐
๒๑-๓๐ ปี	๑๔๒	๓๗.๗
๓๑-๔๐ ปี	๘๙	๒๓.๑
๔๑-๕๐ ปี	๗๑	๑๘.๕
๕๑ ปีขึ้นไป	๓๖	๙.๔
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐
สถานภาพ		
โสด	๑๙๓	๕๐.๓
สมรส	๑๕๕	๔๐.๔
อยู่ร้าง	๒๒	๕.๗
อื่นๆ	๑๔	๓.๖
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	๒๕	๖.๕
มัธยมศึกษา/ปวช.	๗๓	๑๙.๐
อนุปริญญา/ปวส./ปวท.	๙๑	๒๓.๗
ปริญญาตรี	๑๔๔	๓๗.๕
ปริญญาโท	๓๗	๙.๖
สูงกว่าปริญญาโท	๑๒	๓.๑
อื่นๆ	๒	๐.๕
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๗๑ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ		
ข้าราชการ	๕๑	๑๓.๓
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๓๔	๘.๘
ธุรกิจส่วนตัว	๙๓	๒๔.๒
พนักงานบริษัท	๔๔	๑๑.๕
รับจ้างทั่วไป	๓๔	๘.๙
เกษตรกร	๑๖	๔.๒
นักเรียน/นักศึกษา	๘๖	๒๒.๔
เกษียณ/ว่างงาน	๑๒	๓.๑
อื่นๆ	๑๔	๓.๖
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๑๙	๓๑.๐
๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท	๑๒๔	๓๒.๓
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๖๒	๑๖.๒
๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท	๓๒	๘.๓
๒๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๔๗	๑๒.๒
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐
ถิ่นที่อยู่		
ภาคเหนือ	๒๙๘	๗๗.๖
ภาคกลาง	๒๕	๖.๕
ภาคตะวันออก	๑๕	๓.๙
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๒๐	๕.๒
ภาคใต้	๐	๐.๐
กรุงเทพมหานคร	๒๖	๖.๘
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๗๑ แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕ มีอายุระหว่าง ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๑๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๐ สถานภาพส่วนใหญ่โสด จำนวน ๑๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๓ มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๒ มีรายได้ ๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๒๔ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๒ และส่วนใหญ่มีถิ่นที่อยู่อาศัยในภาคเหนือ จำนวน ๒๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๖

ตอนที่ ๒ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)
ตารางที่ ๗๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ข้อ	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
๑	เน้นรักษารูปแบบประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม	๓.๔๓	๐.๘๗	ปานกลาง
๒	เน้นความสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา	๓.๙๒	๐.๙๑	มาก
๓	เน้นรูปแบบที่แปลกใหม่ทันสมัย	๓.๔๘	๑.๒๑	ปานกลาง
๔	เน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	๓.๒๔	๐.๗๗	ปานกลาง
๕	เน้นการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	๓.๓๘	๐.๗๙	ปานกลาง
๖	ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	๓.๐๒	๐.๗๘	ปานกลาง
รวม		๓.๕๑	๐.๘๙	ปานกลาง

N = ๓๘๔

จากตารางที่ ๗๒ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๕๑$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ เน้นความสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๒ เน้นรูปแบบที่แปลกใหม่ทันสมัย คิดเป็นร้อยละ ๓.๔๘ เน้นรักษารูปแบบประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม คิดเป็นร้อยละ ๓.๔๓ เน้นการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๘ เน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๔ และชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๒

ตอนที่ ๓ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ การท่องเที่ยวของวัด (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และ วัดร่องขุน)

ตารางที่ ๗๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ข้อ	การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	ความสะอาด ความเป็นระเบียบของสถานที่	๔.๐๖	๐.๘๙	มาก
๒	ความร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อน	๓.๘๙	๐.๘๕	มาก
๓	สถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย	๓.๘๖	๐.๘๘	มาก
๔	มีเวลาเปิด - ปิด ที่เหมาะสม	๓.๗๔	๐.๙๓	มาก
๕	มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม เช่น ห้องน้ำ ที่นั่งพัก ที่ทิ้งขยะฯ	๓.๔๓	๑.๒๔	ปานกลาง
รวม		๓.๘๐	๐.๙๖	มาก

N = ๓๘๔

จากตารางที่ ๗๓ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๐$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน อยู่ในระดับมากเรียงลำดับ ได้แก่ ความสะอาด ความเป็นระเบียบของสถานที่ คิดเป็นร้อยละ ๔.๐๖ ความร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อน คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๙ สถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๖ มีเวลาเปิด - ปิด ที่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๓.๗๔ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม เช่น ห้องน้ำ ที่นั่งพัก ที่ทิ้งขยะฯ คิดเป็นร้อยละ ๓.๔๓

ตารางที่ ๗๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ข้อ	การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	มีป้ายบอกเส้นทาง เพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก	๓.๔๕	๐.๘๒	ปานกลาง
๒	ความเพียงพอของระบบขนส่งสาธารณะ	๓.๐๐	๐.๘๑	ปานกลาง
๓	ความเพียงพอของสถานที่จอดรถ	๒.๘๑	๑.๒๙	ปานกลาง

ข้อ	การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
๔	มีพนักงานหรือเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	๒.๒๘	๑.๑๗	น้อย
๕	การท่องเที่ยวมีความปลอดภัย	๓.๖๖	๐.๗๐	มาก
รวม		๓.๐๔	๐.๙๖	ปานกลาง

N = ๓๘๔

จากตารางที่ ๗๔ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดด้านการเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๐๔$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ การท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๖ มีป้ายบอกเส้นทาง เพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๕ ความเพียงพอของระบบขนส่งสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๐ ความเพียงพอของสถานที่จอดรถ คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๑ มีพนักงานหรือเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๘

ตารางที่ ๗๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ข้อ	การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
๑	ความเพียงพอและความหลากหลายของร้านอาหาร	๓.๒๗	๐.๙๖	ปานกลาง
๒	ความสะอาดและถูกหลักโภชนาการ	๓.๐๔	๐.๘๒	ปานกลาง
๓	อาหารและเครื่องดื่มมีรสชาติดี	๓.๑๓	๐.๖๑	ปานกลาง
๔	การให้บริการของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่	๒.๘๒	๐.๘๒	ปานกลาง
รวม		๓.๐๖	๐.๘๐	ปานกลาง

N = ๓๘๔

จากตารางที่ ๗๕ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดด้านการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๐๖$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ ความเพียงพอและความหลากหลายของร้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๗ ความสะอาดและถูกหลักโภชนาการ

คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๔ อาหารและเครื่องดื่มมีรสชาติดี คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๓ และการให้บริการของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๒

ตารางที่ ๗๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ข้อ	การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑	การจัดงานแบบอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี	๓.๐๒	๐.๙๕	ปานกลาง
๒	มีการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีต่อเนื่อง	๒.๘๙	๐.๙๙	ปานกลาง
๓	การจัดงานแบบมีมหรสพ งานรื่นเริง	๒.๙๑	๐.๙๗	ปานกลาง
๔	มีความผูกพันต่อท้องถิ่น หรือชุมชน	๓.๒๙	๐.๗๕	ปานกลาง
๕	การจัดงานแบบออกร้านจำหน่ายสินค้า	๓.๑๐	๐.๘๔	ปานกลาง
๖	การจัดงานเน้นกิจกรรมทางศาสนา	๓.๕๑	๐.๖๙	มาก
รวม		๓.๑๒	๐.๘๖	ปานกลาง

N = ๓๘๔

จากตารางที่ ๗๖ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ การจัดงานเน้นกิจกรรมทางศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๑ มีความผูกพันต่อท้องถิ่นหรือชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๙ การจัดงานแบบออกร้านจำหน่ายสินค้า คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๐ การจัดงานแบบอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๒ การจัดงานแบบมีมหรสพ งานรื่นเริง คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๑ และมีการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๙

ตารางที่ ๗๗ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว(วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ข้อ	การรองรับด้านการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
๑	ศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำไฟ ถนน ที่พักฯ	๓.๐๘	๐.๘๔	ปานกลาง
๒	ศักยภาพการท่องเที่ยวที่รับจากปัจจัยภายนอก เช่น หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นๆ	๓.๑๖	๐.๕๘	ปานกลาง
รวม		๓.๑๒	๐.๗๑	ปานกลาง

N = ๓๘๔

จากตารางที่ ๗๗ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = ๓.๑๒)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ ศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยวที่รับจากปัจจัยภายนอก เช่น หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๖ และความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำไฟ ถนน ที่พักฯ คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๘

ตารางที่ ๗๘ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ข้อ	การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
๑	มีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ	๒.๔๘	๐.๘๘	น้อย
๒	มีการจัดทำทะเบียนวัตถุ การจัดหมวดหมู่ วัตถุโบราณ	๒.๗๔	๐.๘๘	ปานกลาง
๓	มีการสืบค้นประวัติ ความหมาย และที่มาของวัตถุโบราณที่จัดแสดง	๒.๙๒	๐.๗๙	ปานกลาง
๔	มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น	๒.๙๗	๐.๗๗	ปานกลาง
๕	การจัดนิทรรศการ คู่มือ วัสดุทัศน และวิทยากรเผยแพร่องค์ความรู้ ข้อมูลทางวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน	๓.๑๒	๐.๖๐	ปานกลาง
รวม		๒.๘๕	๐.๗๘	ปานกลาง

N = ๓๘๔

จากตารางที่ ๗๘ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๕$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ การจัดนิทรรศการ คู่มือ วิทยุทัศน์ และวิทยากรเผยแพร่องค์ความรู้ ข้อมูลทางวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๒ มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๗ มีการสืบค้นประวัติ ความหมาย และที่มาของวัตถุโบราณที่จัดแสดง คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๒ มีการจัดทำทะเบียนวัตถุ การจัดหมวดหมู่ วัตถุโบราณ คิดเป็นร้อยละ ๒.๗๔ และ มีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๘

ตอนที่ ๔ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ตารางที่ ๗๙ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านกายภาพ (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ข้อ	ผลกระทบด้านกายภาพ	\bar{X}	S.D.	ระดับผลกระทบ
๑	มีการปรับปรุง/ปรับภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับศาสนสถาน	๓.๖๒	๐.๖๓	มาก
๒	มีการสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ บดบังสถานที่สำคัญ	๒.๓๖	๐.๘๒	น้อย
๓	มีการบูรณะปรับปรุงโบราณสถานที่เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบดั้งเดิม	๒.๖๑	๐.๗๔	ปานกลาง
๔	โบราณสถานได้รับความเสียหายจากการท่องเที่ยว	๒.๖๑	๐.๘๗	ปานกลาง
๕	มีการสร้างรูปสักการะขึ้นใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	๒.๕๖	๐.๗๓	ปานกลาง
รวม		๒.๗๕	๐.๗๖	ปานกลาง

N = ๓๘๔

จากตารางที่ ๗๙ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดด้านผลกระทบด้านกายภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๗๕$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านกายภาพอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ มีการปรับปรุง/ปรับภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับศาสนสถาน คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๒ มีการบูรณะปรับปรุงโบราณสถาน

เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบดั้งเดิม คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๑ โบราณสถานได้รับความเสียหายจากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๑ มีการสร้างรูปสักการะขึ้นใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๖ และมีการสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ บดบังสถานที่สำคัญ คิดเป็นร้อยละ ๒.๓๖

ตารางที่ ๘๐ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านสังคม (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ข้อ	ผลกระทบด้านสังคม	\bar{X}	S.D.	ระดับผลกระทบ
๑	ชุมชนมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว	๒.๐๐	๐.๘๕	น้อย
๒	มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในชุมชนเพิ่มขึ้น	๑.๙๖	๐.๘๔	น้อย
๓	การเพิ่มขึ้นของสถานบริการยามราตรี	๑.๙๖	๐.๘๓	น้อย
๔	เด็กและผู้สูงอายุมีบทบาทในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น	๓.๓๐	๐.๕๕	ปานกลาง
๕	เกิดกลุ่ม องค์กรใหม่ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์อาสา	๓.๓๑	๐.๕๒	ปานกลาง
รวม		๒.๕๐	๐.๗๒	น้อย

N = ๓๘๔

จากตารางที่ ๘๐ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านสังคม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๒.๕๐$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านสังคม อยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับ ได้แก่ เกิดกลุ่ม องค์กรใหม่ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์อาสา คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๑ เด็กและผู้สูงอายุมีบทบาทในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๐ ชุมชนมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๐ การเพิ่มขึ้นของสถานบริการยามราตรี คิดเป็นร้อยละ ๑.๙๖ และมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๑.๙๖

ตารางที่ ๘๑ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านวัฒนธรรม (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ข้อ	ผลกระทบด้านวัฒนธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับผลกระทบ
๑	วัฒนธรรมดั้งเดิมถูกทำลาย	๑.๙๓	๑.๐๔	น้อย
๒	มีการลอกเลียนแบบวัฒนธรรมภายนอกจากนักท่องเที่ยว	๒.๒๐	๐.๘๙	น้อย
๓	มีการประยุกต์วัฒนธรรมเป็นสินค้าท่องเที่ยว	๓.๒๔	๐.๕๙	ปานกลาง
๔	มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในชุมชน และนอกชุมชนเพิ่มขึ้น	๓.๐๖	๐.๓๖	ปานกลาง
๕	ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมในชุมชนเพิ่มขึ้น	๓.๑๓	๐.๔๖	ปานกลาง
๖	นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มขึ้น	๓.๑๐	๐.๔๙	ปานกลาง
๗	นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น	๒.๑๑	๐.๙๓	น้อย
๘	รูปแบบวัฒนธรรมประเพณีภายในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยว	๒.๐๐	๐.๘๕	น้อย
รวม		๒.๖๐	๐.๗๐	ปานกลาง

N = ๓๘๔

จากตารางที่ ๘๑ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดด้านผลกระทบด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.60$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ มีการประยุกต์วัฒนธรรมเป็นสินค้าท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๔ ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมในชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๓ นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๐ มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในชุมชน และนอกชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๖ มีการลอกเลียนแบบวัฒนธรรมภายนอกจากนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๐ นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๑ รูปแบบวัฒนธรรมประเพณีภายในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๐ และวัฒนธรรมดั้งเดิมถูกทำลาย คิดเป็นร้อยละ ๑.๙๓

ตารางที่ ๘๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านผลกระทบด้านเศรษฐกิจ (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ข้อ	ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	\bar{X}	S.D.	ระดับผลกระทบ
๑	คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น	๔.๑๒	๐.๘๑	มาก
๒	มีการเข้ามาหาผลประโยชน์จากคนนอกชุมชนเพิ่มขึ้น	๒.๖๓	๐.๗๙	ปานกลาง
๓	มีการจับจ่ายซื้อขายสินค้าเพิ่มขึ้น	๓.๖๓	๐.๙๐	มาก
๔	คนในชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น	๔.๓๘	๐.๗๖	มาก
๕	ค่าครองชีพสูงขึ้นเนื่องจากการท่องเที่ยว	๒.๘๔	๐.๖๗	ปานกลาง
รวม		๓.๕๒	๐.๗๙	มาก

N = ๓๘๔

จากตารางที่ ๘๒ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัดด้านผลกระทบด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๒$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านผลกระทบด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ ค่าครองชีพสูงขึ้นเนื่องจากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๔ คนในชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๔.๓๘ คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๔.๑๒ มีการจับจ่ายซื้อขายสินค้าเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๓ และมีการเข้ามาหาผลประโยชน์จากคนนอกชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๓

ตอนที่ ๕ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ตารางที่ ๘๓ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ข้อ	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ	๕๔	๑๔.๑
๒	มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชน	๑๖๕	๔๓.๐

ข้อ	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๓	มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว	๒	๐.๕
๔	มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนเกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม	๑๘๗	๔๘.๗
๕	มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ	๑๒๖	๓๒.๘

N = ๓๘๔

จากตารางที่ ๘๓ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนเกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๗ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๐ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๘ มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์ บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๑ และมีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๕

ตารางที่ ๘๔ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ข้อ	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	สภาพที่ปรากฏ (มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ	๒๙๔	๗๖.๖
๒	มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชน	๑๙๕	๕๐.๘

ข้อ	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	สภาพที่ปรากฏ (มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๓	มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว	๓๖๔	๙๔.๘
๔	มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนเกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม	๑๗๙	๔๖.๖
๕	มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ	๒๖๕	๖๖.๔

N = ๓๘๔

จากตารางที่ ๘๔ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สภาพที่ปรากฏ มี ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สภาพที่ปรากฏ มี ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๘ มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์ บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๖ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการและภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๔ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยวและชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๘ และมีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๖

ตารางที่ ๘๕ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) การจัดการด้านการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ข้อ	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ	๓๖	๙.๔
๒	มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชน	๒๔	๖.๓
๓	มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้แก่นักท่องเที่ยว	๑๘	๔.๗
๔	มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม	๑๘	๔.๗
๕	มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ	๓	๐.๘

N = ๓๘๔

จากตารางที่ ๘๕ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์ บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๙.๔ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยวและชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๖.๓ มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้แก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๔.๗ มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๔.๗ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการและภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๐.๘

ตอนที่ ๖ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ตารางที่ ๘๖ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ข้อ	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ	๑๐๖	๒๗.๖
๒	ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน	๒๗	๗.๐
๓	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	๓๗	๙.๖
๔	มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว	๙๗	๒๕.๓

N = ๓๘๔

จากตารางที่ ๘๖ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สภาพที่ปรากฏ ไม่มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๖ มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙.๖ และชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๗.๐

ตารางที่ ๘๗ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ข้อ	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ	๒๕๙	๖๗.๔
๒	ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน	๓๔๔	๘๙.๖
๓	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	๓๓๐	๘๕.๙
๔	มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว	๒๖๒	๖๘.๒

N = ๓๘๔

จากตารางที่ ๘๗ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สภาพที่ปรากฏ มี ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมใน การบริหารจัดการการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สภาพที่ปรากฏ มี ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมใน การบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดง ความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๖ ชุมชนท้องถิ่นมี การมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๙ มีการก่อตั้ง องค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๒ และชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและ การให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๔

ตารางที่ ๘๘ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหาร การจัดการการท่องเที่ยว (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ข้อ	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ	๑๙	๔.๙
๒	ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน	๑๓	๓.๔

ข้อ	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๓	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหาร จัดการแหล่งท่องเที่ยว	๑๗	๔.๔
๔	มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจาก ท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว	๒๕	๖.๕

N = ๓๘๔

จากตารางที่ ๘๘ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๖.๕ ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๔.๔ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๔.๔ ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๓.๔

ตอนที่ ๗ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุ่น)

ตารางที่ ๘๙ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ด้านชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุ่น)

ข้อ	ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนมีรายได้ หรือ เงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่ เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยว	๒	๐.๕
๒	ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรม การท่องเที่ยว	๑๑๙	๓๑.๐
๓	ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง	๐	๐.๐
๔	ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัด โฮมสเตย์	๖	๑.๖
๕	ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง	๑๐๑	๒๖.๓

N = ๓๘๔

จากตารางที่ ๘๙ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวเรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๓ ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ ชุมชนมีรายได้ หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๕ และชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๐.๐

ตารางที่ ๙๐ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุ่น)

ข้อ	ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (มี)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนมีรายได้ หรือ เงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	๓๗๙	๙๘.๗
๒	ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว	๒๕๕	๖๖.๔
๓	ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง	๓๐๔	๙๗.๔
๔	ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์	๓๖๒	๙๔.๓
๕	ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง	๒๖๕	๖๙.๐

N = ๓๘๔

จากตารางที่ ๙๐ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สภาพที่ปรากฏ มี ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สภาพที่ปรากฏ มี ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยวเรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้ หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๗ ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๓ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๔ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๐ และชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๔

ตารางที่ ๙๑ วิเคราะห์สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

ข้อ	ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว	สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑	ชุมชนมีรายได้ หรือ เงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	๓	๐.๘
๒	ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว	๑๐	๒.๖
๓	ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง	๑๐	๒.๖
๔	ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์	๑๖	๔.๒
๕	ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง	๑๘	๔.๗

N = ๓๘๔

จากตารางที่ ๙๑ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยวเรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๔.๗ ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๔.๒ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๖ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๒.๖ และชุมชนมีรายได้ หรือ เงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘

ตารางที่ ๙๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ได้แก่ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน

ข้อ	ด้าน	\bar{X}	S.D.	ระดับ ประสิทธิภาพ
๑. ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด				
๑.๑	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว	๓.๔๑	๐.๘๙	ปานกลาง
	รวม	๓.๔๑	๐.๘๙	ปานกลาง
๒. ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด				
๒.๑	การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน	๓.๘๐	๐.๙๖	มาก
๒.๒	การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน	๓.๐๔	๐.๙๖	ปานกลาง
๒.๓	การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม	๓.๐๖	๐.๘๐	ปานกลาง
๒.๔	การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	๓.๑๒	๐.๘๖	ปานกลาง
๒.๕	การรองรับด้านการท่องเที่ยว	๓.๑๒	๐.๗๑	ปานกลาง
๒.๖	การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	๒.๘๕	๐.๗๘	ปานกลาง
	รวม	๓.๑๖	๐.๘๔	ปานกลาง
๓. ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม				
๓.๑	ผลกระทบด้านกายภาพ	๒.๗๕	๐.๗๖	ปานกลาง
๓.๒	ผลกระทบด้านสังคม	๒.๕๐	๐.๕๒	น้อย
๓.๓	ผลกระทบด้านวัฒนธรรม	๒.๖๐	๐.๗๐	ปานกลาง
๓.๔	ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	๓.๕๒	๐.๗๙	มาก
	รวม	๒.๘๔	๐.๖๙	ปานกลาง
	รวมทั้งหมด	๓.๑๔	๐.๘๑	ปานกลาง

จากตารางที่ ๙๒ แสดงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๓$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด คิดเป็นร้อยละ ๓.๔๑ ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๖ และด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๔

ตอนที่ ๘ วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สามารถวิเคราะห์ปัญหา และข้อเสนอแนะของแต่ละวัด โดยแบ่งออกเป็น ๓ วัด ได้แก่ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุ่น ดังนี้

๘.๑ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

- ๑) ควรเพิ่มสถานที่จอดรถ บ้านพัก โฮมสเตย์ เพื่อรองรับรถของนักท่องเที่ยว
- ๒) ควรเพิ่มพนักงาน หรือเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

๘.๒ วัดพระแก้ว

- ๑) ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกโดยเฉพาะ ที่นั่งพัก ที่จอดรถ สุขา ให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว
- ๒) ควรแจกสื่อให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ เป็นต้น ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์วัดพระแก้วให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ

๘.๓ วัดร่องขุ่น

- ๑) ควรมีการส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นรากเหง้าของคนโบราณในชุมชน เพราะแต่ละท้องถิ่นมีเอกลักษณ์ของตน และมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชนมาจัดแสดง
- ๒) ควรมีผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับวัด (วิทยากร เจ้าหน้าที่) เพื่ออธิบายให้นักท่องเที่ยว เข้าใจเกี่ยวกับวัดร่องขุ่นให้แก่นักท่องเที่ยว
- ๓) ควรเพิ่มป้ายบอกเส้นทางภาษาไทย ภาษาจีน และภาษาอังกฤษ เพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยว

ตอนที่ ๙ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ได้แก่ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุ่น จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งเป็น ๓ วัด คือ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุ่น ดังนี้

๙.๑ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง)

๑) พระปลัดบรรเลง กิตติโสภโณ^๑

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ดำเนินการ จัดหางบประมาณ วางแผน และผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และองค์กรเอกชน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัด และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สาเหตุเพราะอยากให้มีการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว วัดพระธาตุดอยตุงให้มากขึ้น เพื่อเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา มีปัญหาเกี่ยวกับการเดินทาง ถนนชำรุด จึงทำให้นักท่องเที่ยว ที่มาเข้าถึงวัดลำบาก ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการปรับปรุงภูมิทัศน์ ในวัดและรอบวัด เพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชม ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การจัดการ การท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมดี แต่ควรเพิ่มในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ โปรมโหวัดพระธาตุดอยตุงเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยว เข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นการเพิ่มภาระให้กับทางวัด เพราะสถานที่ท่องเที่ยววัดพระธาตุดอยตุง กับตัววัดที่พระสงฆ์อยู่ ไม่ได้อยู่ที่เดียวกัน จึงไม่ต้องมีการปรับตัวในการต้อนรับนักท่องเที่ยวมากนัก ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่ นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมวัดไม่ทำให้วิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์เปลี่ยนแปลง เพราะทางวัดได้มีการวางแผน จัดเป็นสัดส่วนไว้ดี ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด มีผลกระทบส่วนน้อย เพราะบางคน ไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบของทางวัด ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สถานที่จอดรถ เพราะเท่าที่มีอยู่ ไม่พอสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวในช่วง เทศกาล ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัด เป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลทำให้วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ขึ้น เพราะคนในชุมชนได้มีรายได้จากการค้าขาย ที่พัก เป็นต้น ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้าง ศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย คนในชุมชน โดยเฉพาะชาวเขา มีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและศาสนา จากบางคนนับถือศาสนาอื่น นับถือผี

^๑ สัมภาษณ์, พระปลัดบรรเลง กิตติโสภโณ, รองเจ้าอาวาสวัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง), ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

บรรพบุรุษ และไม่มีศาสนาเลยก็หันมาเข้าวัดนับถือศาสนาพุทธ ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย หากจะทำให้วัดพระธาตุดอยตุง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากๆ รวมถึงการคู่มือ วิทยุทัศน์ เผยแพร่ให้มาก และควรจะมีมีคฤหบดีหรือเจ้าหน้าที่ คอยให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย^๒

๒) นายอิชายะ โสภณเอื้ออำนวย^๓

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ดำเนินการ และสังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นๆ ด้วย โดยเฉพาะหน่วยงานของอำเภอแม่สาย เพื่อจะให้วัดพระธาตุดอยตุงเป็นที่รู้จัก และศรัทธาของคนในหมู่มาก ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ในช่วงเทศกาลมีนักท่องเที่ยวมาจำนวนมาก ทำให้การสัญจรไม่สะดวก รถติด ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด แผนการพัฒนาเรื่อยๆ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวประทับใจ เช่น ปรับภูมิทัศน์ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีความเหมาะสม ควรเพิ่มเรื่องการจัดระเบียบรถ ในช่วงเทศกาลเพราะรถติดมาก เกิดอุบัติเหตุบ่อย

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระให้กับทางวัด เพราะทางวัดได้มีการจัดระเบียบดี คณะกรรมการมีการวางแผนไว้อย่างดีแล้ว ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่ทำให้วิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์เปลี่ยนแปลง เพราะอยู่คนละที่กัน จึงไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของพระสงฆ์ ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบ เพราะนักท่องเที่ยวได้ปฏิบัติตามระเบียบที่วางไว้ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ลานจอดรถ และที่นั่งพัก เพราะเท่าที่มีอยู่ไม่พอสำหรับนั่งท่องเที่ยวที่มาเที่ยว นักท่องเที่ยวไม่มีที่นั่งพักทานอาหาร ทานของว่างเลย จึงควรสร้างเพิ่มขึ้นเพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

^๒ สัมภาษณ์, พระปลัดบรรเลง กิตติโสภณ, รองเจ้าอาวาสวัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง), ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^๓ สัมภาษณ์, อิชายะ โสภณเอื้ออำนวย, ผู้ใหญ่บ้านปากกล้วยมุเซอ ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลงบ้าง แต่เป็นการดี เพราะทำให้คนในชุมชนมีรายได้ ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย การนำสินค้าพื้นเมือง โดยเฉพาะของชาวเขาซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ มาวางจำหน่าย เพื่อให้ประชาชนมีรายได้ ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีแนวโน้มในทางที่ดี เพราะทำให้วัดพระธาตุดอยตุงเป็นที่ศรัทธาของคนส่วนใหญ่^๔

๓) นายบุญชุม ชุ่มมงคล^๕

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ดำเนินการ และเป็น คณะกรรมการร่วม ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด ทุกหน่วยงาน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และองค์กรเอกชน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นทุกหน่วยงาน ทุกองค์กร ควรเห็นความสำคัญ และร่วมกันสนับสนุนเพื่อที่ให่วัดพระธาตุดอยตุงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเชียงราย ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหาเรื่องถนน เพราะถนนชำรุดหากมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมมาก การสัญจรก็ติดขัดอาจเกิดอันตรายได้ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการพัฒนาเรื่อยๆ ตามลำดับ อย่างแต่ก่อนรถขึ้นไปยังวัดพระธาตุดอยตุงไม่ได้ ก็ได้พัฒนามาเรื่อยๆ จนมีถนนเข้าถึงตัวพระธาตุได้ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสม แต่หากจะให้ดี ควรมีมีคฤหาสน์นำเที่ยว

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เพิ่มภาระ ไม่ต้องปรับตัว เพราะมีการจัดและแยกเป็นสัดส่วน พระสงฆ์ก็ อยู่ส่วนพระสงฆ์ นักท่องเที่ยวที่มาก็เที่ยวไป ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบต่อ การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ศาสนกิจของพระสงฆ์ยังคงมีเหมือนเดิมทุกประการ ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบต่อโบราณสถานโบราณวัตถุ เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มีเที่ยวชมพระธาตุดอยตุงเป็นชาวพุทธ จึงมีการร่วมใจกันอนุรักษ์ รักษา

^๔ สัมภาษณ์, อีชาเย โสภณเอื้ออำนวย, ผู้ใหญ่บ้านปากกล้วยมุเซอ ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^๕ สัมภาษณ์, บุญชุม ชุ่มมงคล, กำนันตำบลห้วยไคร้ใหม่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

โบราณวัตถุโบราณสถาน ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว จะเป็นการดีมากหากมีสถานที่จอดรถมากกว่านี้ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี คือส่งผลดีให้กับชุมชน คนในชุมชนมีรายได้ ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชียงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีการนำเอาสินค้า เช่น เสื้อผ้า ของที่ระลึก ของคนในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มชาวเขามาวางจำหน่าย สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชียงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ดี เพราะทำให้วัดพระธาตุดอยตุงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดเชียงราย^๖

๔) นายดิเรก ร้องหาญแก้ว^๗

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ดำเนินการ วางแผนและเป็นคณะกรรมการร่วม ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด อยากให้ทุกหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามาสนับสนุนจัดสรรงบประมาณ เพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ให้เป็นวัดคู่เมืองเชียงราย ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา เรื่องที่จอดรถ เพราะช่วงเทศกาล คือ ช่วงวันสิ้นปี สงกรานต์ เข้าพรรษา สถานที่ท่องเที่ยวมีไม่เพียงพอกับนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด แผนการพัฒนากุมิทัศน์ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมดีแล้ว

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นการเพิ่มภาระ เพราะมีการแบ่งหน้าที่ จัดเป็นสัดส่วน จึงไม่ส่งผลกระทบและเป็นภาระใดๆ ให้ทางวัด ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เปลี่ยนแปลง พระสงฆ์ยังคงปฏิบัติศาสนกิจเหมือนเดิม ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด อาจจะมีบ้าง แต่ทางวัดได้มีกฎระเบียบไว้ สำหรับนักท่องเที่ยวอยู่แล้ว ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สถานที่จอดรถเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ช่วงเทศกาล ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่

^๖ สัมภาษณ์, บุญชุม ชุ่มมงคล, กำนันตำบลห้วยไคร้ใหม่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^๗ สัมภาษณ์, ดิเรก ร้องหาญแก้ว, ผู้ช่วยกำนันตำบลห้วยไคร้ใหม่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลง แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี เช่น มีอาชีพ มีรายได้ ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย การนำเอาสินค้าพื้นเมืองและพื้นบ้าน วางจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีแนวโน้มดี เพราะมีการนำสินค้าพื้นเมืองพื้นบ้านมาวางจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้^๔

๕) นายโหล สิปินตา^๕

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว วางแผน ดำเนินการ และสังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และองค์กรเอกชน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพราะอยากให้จัดสรรงบประมาณ เพื่อปรับปรุงบูรณะวัดพระธาตุตอดอยดุง ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มีปัญหาอะไร ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการพัฒนา คือ การปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวประทับใจ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ดี แต่ในช่วงเทศกาล ที่จอดรถไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต่อนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นการเพิ่มภาระให้กับทางวัด ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบต่อและเปลี่ยนแปลง เพราะมีการวางแผนจัดการไว้อย่างดี ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบต่อ เพราะทุกคนต่างมีจิตสำนึกรักษา โบราณสถานโบราณวัตถุซึ่งเป็นของโบราณของทางวัด จึงไม่ทำให้ชำรุด หรือหักเพราะนักท่องเที่ยว แต่อาจจะมีการชำรุดบ้างเพราะกาลเวลา ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สถานที่จอดรถ ห้องน้ำ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงไปบ้างเล็กน้อย โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นหันมาเข้าวัด เป็นเยาวชนที่ดี ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการ

^๔ สัมภาษณ์, ดิเรก ร่องหาญแก้ว, ผู้ช่วยกำนันตำบลห้วยไคร้ใหม่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^๕ สัมภาษณ์, โหล สิปินตา, ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และไวยาวัจกรวัดห้วยไคร้ใหม่ ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ดีขึ้น เพราะมีการพัฒนาอยู่เรื่อยมา ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เป็นไปในทิศทางที่ดี แต่อยากให้มีเด็กเยาวชน ไปเป็นไกด์อาสา^{๑๐}

๖) นายประสิทธิ์ บุญรสศักดิ์^{๑๑}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ดำเนินการ และผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและองค์กรเอกชน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ทุกหน่วยงานทุกองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อจะให้วัดพระธาตุดอยตุงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีคนรู้จักและศรัทธา ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา เกี่ยวกับสถานที่จอดรถ เพราะมีไม่เพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยว ในช่วงเทศกาล ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการพัฒนาเรื่อยๆ เพื่อปรับปรุงสิ่งที่บกพร่องของทางวัด ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสมและสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมดี หากเทียบกับแต่ก่อน มีการพัฒนามาเรื่อยๆ

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นการเพิ่มภาระให้กับทางวัด เพราะมีการจัดแบ่งเป็นสัดส่วนดี ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เปลี่ยนแปลง พระสงฆ์ยังคงปฏิบัติศาสนกิจเหมือนเดิม ทางวัดก็ยังคงมีกิจกรรมตามประเพณีเหมือนเดิม ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถาน โบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบ เพราะมีพนักงานคอยระวัง ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ ที่พัก และสถานที่จอดรถ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลง แต่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เพราะทำให้คนในชุมชนมีรายได้เลี้ยงชีพและครอบครัว ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ทำให้คนในชุมชนมีรายได้ จากการนำเอาสินค้าพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ มาวางจำหน่าย ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย น่าจะดีขึ้น เพราะมีการปรับปรุงตลอด

^{๑๐} สัมภาษณ์, โทล สิปินตา, ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และไวยาวัจกรวัดห้วยไคร้ใหม่ ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๑๑} สัมภาษณ์, ประสิทธิ์ บุญรสศักดิ์, คณะกรรมการวัดห้วยไคร้ใหม่ ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

๗) นายกรเวก อภิสุนทรกุล^{๑๒}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด รวมถึงหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งทางภาครัฐ และเอกชน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สาเหตุเพราะควรให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของวัดพระธาตุตอดอยตุง ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่ค่อยมีการประชาสัมพันธ์ จึงไม่ค่อยมีคนรู้จักมากเท่าไร ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการปรับปรุงภูมิทัศน์ และเรื่องการเดินทาง ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน บางคนยังไม่รู้จักวัดพระธาตุตอดอยตุง ดังนั้นควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่มีการเพิ่มภาระ เพราะมีการแยกส่วนทางวัด กับสถานที่ท่องเที่ยว พระสงฆ์ควรมีการปรับตัวเล็กน้อย เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวภายในวัด ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่มีผลกระทบ เพราะสถานที่ท่องเที่ยว กับทางวัดที่พระสงฆ์อยู่ อยู่คนละส่วนกัน ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบ เพราะแต่ละคนย่อมมีจิตสำนึกที่ดี ไม่ทำลายโบราณวัตถุ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่มเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ ที่จอดรถ เพราะเท่าที่มีไม่เพียงพอ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย การเปลี่ยนแปลงศาสนาของกลุ่มชาวเขา ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ดีมาก หากจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวยั่งยืนได้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ และมีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

๘) นายสุพจน์ บุญวงศ์^{๑๓}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด องค์กรบริหาร

^{๑๒} สัมภาษณ์, กรเวก อภิสุนทรกุล, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๑๓} สัมภาษณ์, สุพจน์ บุญวงศ์, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

ส่วนท้องถิ่น และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานพระพุทธศาสนา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพราะอยากให้มีงบประมาณมาปรับปรุง และส่งเสริมการท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา เรื่องการเดินทาง เพราะช่วงฤดูฝน เดินทางลำบากมาก ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยว ให้มาเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก และสร้างความประทับใจเมื่อมาเที่ยว ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมอยู่ แต่อาจต้องปรับปรุงบ้างเล็กน้อยในบางส่วน ในเรื่องการบูรณะ

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เพิ่มภาระ เพราะตัวพระธาตุที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว กับวัดที่พระสงฆ์อยู่ ไม่ได้อยู่ที่เดียวกัน ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่ทำให้เปลี่ยนแปลง เพราะทุกอย่างยังเหมือนเดิม ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบ เพราะแต่ละคนเที่ยวแบบอนุรักษ์ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อบริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ และสถานที่จอดรถ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เพราะมีความสะดวกเรื่องถนนมากขึ้น มีรายได้จากการค้าขายด้วย ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชียงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ที่พัก โฮมสเตย์ ที่แสดงถึงวัฒนธรรมของชนชาวเขา คือ อาข่า และมูเซอ ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชียงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ควรมีการบูรณะพระธาตุดอยตุง ให้สวยงามกว่านี้ เพื่อจะได้เป็นสะดุดตาของนักท่องเที่ยวที่มาเยือน^{๑๔}

๙) นางรัชฎาภรณ์ บุญวงศ์^{๑๕}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ทุกหน่วยงาน และทุกองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด อาจให้เข้ามาปรับปรุง บูรณะให้สวยงาม เพื่อให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมมากๆ ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหาการ

^{๑๔} สัมภาษณ์, สุพจน์ บุญวงศ์, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๑๕} สัมภาษณ์, รัชฎาภรณ์ บุญวงศ์, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

เดินทาง เรื่องถนน ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการพัฒนา ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมตามสมควร

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาวะและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็น แต่เป็นการดีด้วยซ้ำ หากจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัดให้มากขึ้น ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบ ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะไม่ได้อยู่ที่เดียวกัน ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบอะไร ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สถานที่จอดรถ เพราะมีไม่เพียงพอ ในช่วงเทศกาล รถของนักท่องเที่ยวเยอะมาก ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลงบ้าง แต่ดีขึ้นเพราะสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สินค้าของชาวอาข่า มูเซอ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ได้วางจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งแสดงถึงวัฒนธรรมที่สวยงามของชนชาวเขา ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย จะดีกว่านี้ หากมีปรับปรุงโดยรอบให้สวยงามน่าชม เพื่อเป็นสิ่งดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว^{๑๖}

๑๐) นางสาวกุลสตรี วิมูลสิระตระกูล^{๑๗}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และอื่นๆ ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เพราะอยากให้เข้ามามีบทบาทในการซ่อมแซม ปรับปรุงให้ดูดีมากกว่านี้ ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหาเกี่ยวกับที่จอดรถ มีไม่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด เรื่องการปรับปรุงภูมิทัศน์ ปลูกดอกไม้ ต้มไม้ เพิ่ม เพื่อให้ดูสวยงาม ร่มรื่น เป็นธรรมชาติ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในปัจจุบันมีความเหมาะสมแล้วในระดับหนึ่ง

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาวะและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระ แต่อาจจะมีการปรับตัวบ้าง ในเรื่องของนักท่องเที่ยว ที่มา

^{๑๖} สัมภาษณ์, รัชฎาภรณ์ บุญวงศ์, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๑๗} สัมภาษณ์, กุลสตรี วิมูลสิระตระกูล, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

เที่ยวเป็นจำนวนมาก อาจเกิดความวุ่นวายบ้างเล็กน้อย ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ขนบธรรมเนียมได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้าง ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุ ภายในวัด ไม่มีผลกระทบใดๆ แต่กลับเป็นผลดีที่ทำให้ชุมชน และพุทธศาสนิกชนได้เห็นความสวยงาม และประเพณีที่งดงามของทางวัด ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สิ่งที่ต้องสร้างเพิ่ม คือ ที่จอดรถ เพราะช่วงฤดูหนาว มีนักท่องเที่ยวมา จำนวนมากแต่ที่จอดรถ มีไม่เพียงพอ จึงเป็นปัญหา ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนบ้างเล็กน้อย เพราะทำให้ คนในชุมชนมีรายได้ ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สินค้าของชนชาวเขา ที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ประจำ ชนเผ่า เช่น อาข่า มูเซอ เป็นต้น ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีแนวโน้มที่ดี เพราะทำให้ชุมชนมี รายได้จากแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงเป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีอาชีพที่สุจริต^{๑๘}

๑๑) นางสาวณัฏฐิชา แซ่ตู้^{๑๙}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว คำชาย ประเด็นที่ ๒ หน่วยงาน ที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยว และกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วน ท้องถิ่น และองค์กรเอกชน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการ การท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงาน วัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น รวมถึงทุกหน่วยงาน ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพราะอยากให้มีการประชาสัมพันธ์ให้มากๆ ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการ จัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากๆ เพราะไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยว จะมีนักท่องเที่ยวจะมีมากแค่ในช่วงเทศกาล ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด ทางวัดมีแผนการพัฒนาของวัดเองอยู่แล้ว ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการ จัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสม แต่ควรปรับปรุงในเรื่องของภูมิทัศน์ให้สวยงาม

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยว เข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระใดๆ เพราะทางวัดที่พระสงฆ์อาศัยอยู่นั้น ไม่ได้อยู่ที่เดียวกันกับ ที่นักท่องเที่ยวไปเที่ยว จึงไม่เป็นการเพิ่มภาระให้กับทางวัด ทางพระสงฆ์ไม่ต้องปรับตัว ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามา

^{๑๘} สัมภาษณ์, กุลสตรี วิมลสิระตระกูล, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๑๙} สัมภาษณ์, ณัฏฐิชา แซ่ตู้, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

เที่ยวชมภายในวัด ไม่เปลี่ยนแปลง การปฏิบัติศาสนกิจของสงฆ์ยังมีเหมือนเดิม ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ และลานจอดรถ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลงแต่ส่งผลดีมากกว่า ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เสื้อผ้า เครื่องประดับ ของที่ระลึก ที่คนในชุมชนบ้านปากกล้วยมูเซอ และปากกล้วยอาข่าผลิตขึ้นมา แสดงขึ้นเอกลักษณ์เฉพาะที่หาชมได้ยาก ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีแนวโน้มที่ดี เพราะชุมชนมีรายได้^{๒๐}

๑๒) นางนันทริยา ชัยยะเทพ^{๒๑}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว คนในชุมชน ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ทุกหน่วยงาน ทุกองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหาเรื่องลานจอดรถ มีไม่เพียงพอ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด ปรับปรุงภูมิทัศน์ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ปัจจุบันมีความเหมาะสมดี จะดีขึ้นกว่านี้ หากมีมัคคุเทศก์เจ้าหน้าที่ คอยให้บริการ

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นการเพิ่มภาระให้แก่พระสงฆ์ เพราะมีการจัดระเบียบที่ดี ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชม ไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาปฏิบัติศาสนกิจของสงฆ์เปลี่ยนแปลง เพราะตัววัดที่พระสงฆ์อยู่ กับตัวพระธาตุดอยตุง ไม่ได้อยู่ที่เดียวกัน จึงไม่ส่งผลกระทบใดๆ ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด อาจจะมีบ้าง แต่เล็กน้อย ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ที่จอดรถ เพราะเท่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน ไม่เพียงพอ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลง เพราะสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เช่น จากการค้าขาย ที่พัก ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของ

^{๒๐} สัมภาษณ์, ณนทริยา ชัยยะเทพ, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๒๑} สัมภาษณ์, นันทริยา ชัยยะเทพ, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

ชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ชาวเขาหันมานับถือศาสนาพุทธ เข้าวัดกันมากขึ้น ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ควรมีการนำสินค้าที่แสดงถึงวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ มาขายด้วย^{๒๒}

๑๓) นางพิสมัย จันตะเขต^{๒๓}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว คนในชุมชน ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ทุกหน่วยงาน ทุกองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อจะทำให้วัดพระธาตุดอยตุงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่โด่งดัง ยั่งยืน ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา เรื่องสถานที่จอดรถ เพราะเท่าที่มีอยู่น้อยมากไม่เพียงพอ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการพัฒนาเรื่อยๆ เพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับกล่าวขานของคนทั่วไป ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมอยู่ในระดับหนึ่ง ควรให้เพิ่มในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ เพื่อจะได้มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากๆ ซึ่งจะส่งผลดีแก่คนในชุมชน เพราะจะได้มีรายได้

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เพิ่มภาระ เพราะอยู่คนละที่กัน เพราะมีการเป็นสัดส่วนไว้แล้ว ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่มีผลกระทบ และไม่ทำให้การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ภายในวัด เพราะอยู่คนละที่กัน และนักท่องเที่ยวก็ไม่ได้เข้าไปรบกวนกับพระสงฆ์ภายในวัดอีกด้วย ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบต่อโบราณสถาน และโบราณวัตถุของวัด ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว อยากรให้เพิ่มสถานที่จอดรถ และห้องน้ำ เพราะเท่าที่มีอยู่ไม่เพียงพอ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนไปในทางที่ดี สร้างรายได้ให้กับชุมชน ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ประเพณีวัฒนธรรมของชนชาวเขา และคนพื้นเมือง ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ควรมีการนำเด็ก เยาวชน มาแสดงศิลปะพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์มาแสดงภายในวัด เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ประทับใจประเพณีที่งดงามของล้านนา

^{๒๒} สัมภาษณ์, นันทริยา ชัยยะเทพ, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๒๓} สัมภาษณ์, พิสมัย จันตะเขต, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

๙.๒ วัดพระแก้ว

๑) พระรัตนมณี^{๒๔}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ด้านวางแผน จัดหางบประมาณ ดำเนินงาน เป็นคณะกรรมการร่วม ผู้สังเกตการณ์ และผู้แทนเจ้าอาวาส ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องทำให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และหน่วยงานอื่นๆ เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด เพราะในวัดเป็นหน่วยงานบริการ หลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานเจ้าคณะภาค โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา คนพิการไม่สามารถเดินขึ้นได้ ควรสร้างทางล้อขึ้นสำหรับคนพิการ และผู้สูงอายุ เพื่อให้สะดวกต่อการเดินขึ้นไปสักการะพระแก้วมรกต ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มี ปัจจุบันกำลังปรับปรุงภูมิทัศน์ของวัด เพื่อความสวยงาม และความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพิ่มไกด์ผู้นำเที่ยว สถานที่จอดรถ รวมถึง พนักงานรักษาความปลอดภัย เพื่อมาจัดระเบียบรถ ให้เป็นระเบียบ

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นการเพิ่มภาระ เพราะทุกอย่างเป็นการบริการ บุคคลมามากเท่าไร ก็จะบรรลุปเป้าหมายของวัดมากเท่านั้น ดังนั้น ทำให้วัดปรับยุทธศาสตร์ในการต้อนรับนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะทางวัดเป็นสัดส่วน เช่น เขตพุทธาวาส ภายในวัด มีการแบ่งการปกครองเป็นหลายส่วน เช่น ฝ่ายการศึกษา ฝ่ายเผยแผ่ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายปกครอง เป็นต้น และมีผู้ดูแลทุกระดับ ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบต่อโบราณวัตถุ และโบราณสถานในวัด เนื่องจากทางวัดจัดเจ้าหน้าที่ไว้เป็นจุดบริการตามสถานที่ เช่น หอพระหยก โองหลวงแสงแก้ว จุดบริการรับไทยทานที่วัดจัดไว้ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว มีหลายส่วนที่ควรเพิ่ม เช่น ห้องน้ำ สถานที่จอดรถ สถานที่ถวายไทยทาน หอวัดถุมงคล เป็นต้น ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เฉพาะกลุ่มเท่านั้น เพราะในวัดไม่มีสถานที่จำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม หรือห้วย และห้ามมีการค้าขายในบริเวณจุดท่องเที่ยว ส่วนชุมชนหน้าวัดพระแก้ว จะมีนักท่องเที่ยวไปซื้อน้ำดื่ม อาหาร ตลอดจนถึง

^{๒๔} สัมภาษณ์, พระรัตนมณี, รองเจ้าอาวาสวัดพระแก้ว และรองเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย, ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.

เครื่องไทยทาน ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย หอพระหยก ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระแก้วมรกต โองหลวงแสงแก้ว พิพิธภัณฑสถานอุโบสถ จะแปลกจากที่อื่น คือหลังคาจะเป็นแบบของล้านนา พระพุทธรูปในอุโบสถ ถือเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองเชียงราย ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ไกด์ท้องถิ่น ควรศึกษารายละเอียดที่ทางวัดจัดไว้ และเข้าร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตลอดถึงประชาสัมพันธ์ของจังหวัด^{๒๕}

๒) นายเสถียร ขาดิทธิพันธ์^{๒๖}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องข้องในการจัดการการท่องเที่ยว จัดหางบประมาณ วางแผนดำเนินงาน และเป็นคณะกรรมการร่วม ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เทศบาลนครเชียงราย ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สาเหตุเพราะ วัดตั้งดูบริจาคอย่างเดียว แต่มีค่าใช้จ่ายสูง ควรมีหน่วยงานมาช่วยกันหลายหน่วยงาน ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ที่จอตลอดไม่เพียงพอ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มี แต่ร่วมกับเทศบาล โดยเทศบาลมีรถรางฟรี นำเที่ยววัดในเมืองเชียงราย วัดพระแก้วเป็นหนึ่งในวัดนั้น ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมอยู่แล้ว

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระ เพราะทางวัดมีการวางแผน และจัดระเบียบไว้ดี จึงไม่เป็นการเพิ่มภาระ ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่ส่งผลกระทบ เพราะมีการแบ่งส่วนกันดีแล้ว ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่มีผลกระทบ ตรงกันข้ามกลับเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบแหล่งประวัติศาสตร์ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ควรจัดหาสถานที่จอดรถเพิ่มเติม หรือจัดหน้าวัดเป็นสถานที่จอดรถชั่วคราว ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลงมาก เพราะผู้มาเที่ยวมีการจับจ่ายซื้อของบริเวณรอบวัด เพื่อมาบริโภค และนำมาทำบุญ ทำให้คนในชุมชนมีรายได้จากการค้าขาย ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดมี

^{๒๕} สัมภาษณ์, พระรัตนมุนี, รองเจ้าอาวาสวัดพระแก้ว และรองเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย, ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๒๖} สัมภาษณ์, เสถียร ขาดิทธิพันธ์, ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.

โบราณสถาน และโบราณวัตถุ คือ หอพระหยก และโองหลวงแสงแก้ว ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑสถานของวัด ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ควรเชิญชวนหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจังหวัด เชียงราย ประชาสัมพันธ์จังหวัด ช่วยกันประชาสัมพันธ์ให้คนหันมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น^{๒๗}

๓) นายสุรศักดิ์ จาอู๊ด^{๒๘}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนา จังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การเอกชน และหน่วยงานอื่นๆ สาเหตุเพราะวัดไม่มีรายได้ ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา มี เพราะขาดการประสานงานกับชุมชน เช่น จัดกิจกรรมจะเอาทหารมาช่วย ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด แผนปรับปรุงห้องน้ำ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสม แต่ควรเพิ่มที่จอดรถเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มา มาก ช่วงเทศกาลต่างๆ คือ สงกรานต์ ลีลาปี วันเข้าพรรษา เป็นต้น

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เพิ่มภาระ แต่กลับเป็นการดี เพราะจะทำให้วัดพระแก้วเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะทุกการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ไม่ได้ลดลงไป มีการปฏิบัติเหมือนเดิมทุกประการ ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่กระทบ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ควรเพิ่มสถานที่ถวายนไทยทาน เพื่อให้สะดวกในการรับสั่งขทาน เครื่องไทยทาน ที่นักท่องเที่ยวนำมาถวายให้กับวัด ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ไม่ส่งผลกระทบ เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวผู้ปุ้นเคยมา วาดรูปติดกำแพง แต่ช่วงหลังไม่มีทุนทรัพย์จึงหยุดวาดไป ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วิหารของวัดพระแก้วเป็นสถานที่เคยประดิษฐาน พระแก้วมรกต ซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาของคนทั่วไปทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการ

^{๒๗} สัมภาษณ์, เสถียร ขาดทรัพย์สิน, ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๒๘} สัมภาษณ์, สุรศักดิ์ จาอู๊ด, ประธานชุมชนวัดพระแก้ว, ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงราย ควรสนับสนุนงบประมาณให้กับวัดมากกว่าที่เคยได้ เนื่องจากมีค่าดำเนินการอีกมาก^{๒๙}

๔) พจอ. สุรพล แสงแก้ว^{๓๐}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว วางแผน จัดหางบประมาณ ดำเนินการ และเป็นคณะกรรมการร่วม ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น เช่น กรมศิลปากร ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มีปัญหาสำคัญอะไร ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มี กำลังดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์ ห้องน้ำ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน พัฒนาโฮงหลวง แสงแก้ว และหอพระหยก ควรมีการติดพัดลมหรือเครื่องปรับอากาศ

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระ แต่อาจจะมีการปรับตัวบ้าง เพราะจากที่วัดเคยสงบก็กลายเป็นมีผู้คนมาก อาจจะต้องมีการปรับตัว ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะวัดมีการจัดส่วน แบ่งเขตการปกครองดี ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่มีผลกระทบ แต่ควรเปิดเผยหรือประชาสัมพันธ์ให้ทุกภาคส่วนมาร่วมกันพัฒนา ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ ลานจอดรถ เพราะที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความ เป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลง เพราะชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงมีรายได้เพิ่มขึ้น เช่น ที่พัก อาหาร เครื่องดื่ม ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย การมีส่วนร่วมการพัฒนาจัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ทั้งคนในชุมชน พระสงฆ์ รวมถึงนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เปิดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เช่น ตั้งกิจกรรม ชมรมสวดมนต์วันเสาร์ กลุ่มสัจจะสงเคราะห์ จัดตั้งมูลนิธิพุทธองค์วิวัฒน์

^{๒๙} สัมภาษณ์, สุรศักดิ์ จาฮู๊ด, ประธานชุมชนวัดพระแก้ว ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๓๐} สัมภาษณ์, สุรพล แสงแก้ว, คณะกรรมการวัดพระแก้ว, ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

๕) นางสาวนีย์ ยั่งสัตย์^{๓๑)}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว เข้าร่วมกิจกรรมเมื่อมีเทศกาลงานวัด ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด หน่วยงานอื่นคือ เทศบาล ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มีปัญหาอะไร ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มี เช่น จัดสถานที่ต่างๆ ตามโซน ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมในระดับหนึ่ง แต่ควรมีห้องน้ำเพิ่ม เพราะเท่าที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว รวมถึงเพื่อนั่งพัก ศาลา เพราะเท่าที่มีอยู่น้อยเกินไป

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต่อนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด อาจจะต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวบ้าง เพราะแต่ละวันก็มีนักท่องเที่ยวมาค่อนข้างมาก แต่จะมากที่สุดก็ในช่วงเทศกาล ดังนั้นพระสงฆ์ที่อาศัยอยู่ภายในวัดก็ต้องควรมีการปรับตัวไม่มากก็น้อย ตามสมควร ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่ส่งผลกระทบใดๆ ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่มีผลกระทบ เพราะมีเจ้าหน้าที่และพนักงานคอยดูแลเสมอ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สถานที่พักผ่อน มุมน้ำชากาแฟ หรือมีห้องสมุดประชาชน ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากไม่มีการจำหน่ายสินค้า ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย หอพระหยก อุโบสถ ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ในอนาคตควรสร้างวัดอุ้มงคล ที่สามารถจำหน่ายแล้ว นำมาช่วยสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน เช่น ชมรมสะล้อซอซึง หรือมีการแสดงของกลุ่มแม่บ้าน มีตลาดขายของที่ระลึก

๖) นายกฤษณา สีไพโร^{๓๒)}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว เป็นคณะกรรมการร่วม ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยว

^{๓๑)} สัมภาษณ์, นางสาวนีย์ ยั่งสัตย์, ประธานแม่บ้านชุมชนวัดพระแก้ว, ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๓๒)} สัมภาษณ์, กฤษณา สีไพโร, นักวิชาการศึกษา, ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.

แห่งประเทศไทย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มีที่จอดรถ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีได้ร่วมกับทางวัดพัฒนาหลายด้าน เช่น ปรับทัศนียภาพของวัด ให้เอื้อต่อการต้อนรับนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเหมาะสมดีอยู่แล้ว เพราะทางวัดมีครบทุกอย่าง และควรปรับปรุง ซ่อมแซม และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมตลอดเวลา

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เพิ่มภาระ และเป็นภาระดี เพราะหากมีนักท่องเที่ยวมาก ก็จะส่งผลดีแก่วัดและคนในชุมชน แต่ทางวัดมีการปรับตัวเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวบ้าง ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่เปลี่ยนแปลง ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัดไม่กระทบ เพราะทางวัดจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลเป็นสัดส่วนอยู่แล้ว ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สถานที่จอดรถ และห้องน้ำ ห้องส้วม เพราะที่มีอยู่น้อยมาก อาจจะทำให้นักท่องเที่ยวไม่สะดวก ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมใช้เวลาไม่มากและไปยังจุดอื่นอีก ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย พระแก้วมรกต พระอุโบสถ ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย จะดีขึ้นกว่านี้มาก หากมีการจัดตารางให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม สถานที่ยังวัดพระแก้ว

๗) นางสมศรี นักตั้ง^{๓๓}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว เป็นคณะกรรมการร่วม ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพราะต้องการให้มีการรับผิดชอบร่วมกัน ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มี ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด ต้องการให้มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวมากขึ้น ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ควรเพิ่มที่จอดรถ และที่บูชาวัตถุมงคล หรือสัญลักษณ์ของวัดที่เป็นรายได้ของวัด

^{๓๓} สัมภาษณ์, สมศรี นักตั้ง, ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ชุมชนวัดพระแก้ว, ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาวะและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด เป็นการเพิ่มภาวะ เพราะมีนักท่องเที่ยวมาจำนวนมาก ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่เปลี่ยนแปลง ควรมีที่ทำบุญหรือที่ถวายไทยทาน เพราะที่ผ่านมาศรัทธาญาติโยม นักท่องเที่ยวมาถวายไทยทาน แต่ไม่มีที่ถวาย ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่มีผลกระทบ เพราะทางวัดจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแล ป้องกันไว้เป็นอย่างดี ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ห้องสุขา สถานที่ถวายไทยทาน ควรมีที่เฉพาะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และคนในชุมชน ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ไม่เปลี่ยนแปลงเพราะจัดเฉพาะในวัดเท่านั้น ส่วนชุมชนไม่มีการขายของภายในวัด ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวจะมาซื้อของต้องซื้อนอกวัด เพราะในวัดไม่มีนโยบายจำหน่ายสินค้า ยกเว้นวัตถุมงคล ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีการเชิญชวนบุคคลภายนอกมาร่วมกิจกรรม เช่น สวดมนต์วันเสาร์ ทำบุญทุกวัน พระตลอดปี

๘) นางศรีนวล ชัยพันธ์^{๓๔}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว เป็นคณะกรรมการร่วม ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มีปัญหา ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีการปรับปรุงสถานที่ให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมดี เพราะมีทุกอย่างแล้วและน่าจะเพียงพอต่อนักท่องเที่ยวแล้ว

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาวะและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระของทางวัด แต่เป็นการดีเพราะคนในชุมชนจะได้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น กล่าวได้ว่า ทำให้คนในชุมชน บริเวณใกล้เคียงมีอาชีพทำที่สุจริต ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะพระสงฆ์ยังคงปฏิบัติศาสนกิจเหมือนเดิมมาโดยตลอด

^{๓๔} สัมภาษณ์, ศรีนวล ชัยพันธ์, ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบ เพราะมีเจ้าหน้าที่คอยดูแล และชี้แจงให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงเจ้าหน้าที่คอยระวังด้วย ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ และลานจอดรถ รวมถึง พนักงานรักษาความปลอดภัยในการจัดระเบียบดูแลของนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนใกล้เคียงได้ขากการขายอาหาร น้ำดื่ม เนื่องจากทางวัดไม่มี และผู้ดูแลมีรายได้จากการเป็นเจ้าหน้าที่ ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีโบราณสถาน พระแก้วมรกตที่อยู่ในวัด ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย จะมีแนวโน้มที่ดี หากเชิญผู้ที่มีความรู้มาร่วมกันวางแผน เพื่อร่วมกันพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน^{๓๕}

๙) นายศุภชัย สิทธิเลิศ^{๓๖}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว วางแผน จัดหางบประมาณ และเป็นคณะกรรมการร่วม ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นๆ ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และกรมศิลปากร สาเหตุเพราะ ทางวัดไม่ได้รับงบประมาณจากภาครัฐ ส่วนมากจะเป็นงบบริจาค ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ขาดงบประมาณ ในการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว เช่น พิพิธภัณฑ์ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มี แต่ต้องขอความร่วมมือจากทุกฝ่าย ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ควรเพิ่มเติมในส่วนพิพิธภัณฑ์ โหงหลง แสงแก้ว และหอพระหยก

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็น แต่เป็นการเตรียมความพร้อมในการจัดมุมต่างๆ เพื่อให้คนมาเที่ยว ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่กระทบ เพราะเป็นสัดส่วนอยู่แล้ว ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่กระทบ เพราะทางวัดมีข้อปฏิบัติให้แก่นักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ควรมีการปรับปรุง

^{๓๕} สัมภาษณ์, ศรีนวล ชัยพันธ์, ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๓๖} สัมภาษณ์, ศุภชัย สิทธิเลิศ, ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์วัดพระแก้ว, ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

ภูมิทัศน์ของวัดให้สวยงามกว่านี้ เพื่อเอื้อต่อการเป็นสถานที่ท่องเที่ยว และให้เป็นที่และควรรหาที่จอดรถเพิ่มเติม ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลง เนื่องจากผู้มาท่องเที่ยวมาแล้ว มีการจับจ่ายซื้อของ ในวัดไม่มีขายสินค้า แต่ชุมชนรอบวัดมีการทำยอดขายมากขึ้น ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย อุโบสถ หอพระหยก โองหลวงแสงแก้ว รวมถึงพระแก้วมรกตที่อยู่ในวัด ซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาของคนทั่วไป ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ดี และควรจัดให้วัดพระแก้วเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม^{๓๗}

๑๐) นายศิริณัฐ แก้วคำ^{๓๘}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว จัดหางบประมาณ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การบริจาค ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริการส่วนตำบล และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหาผู้สูงอายุ ไม่มีทางเดิน สำหรับคนพิการ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาก่อสร้างของวัด แผนพัฒนาโองหลวงแสงแก้ว และหอพระหยก ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ควรมีรายการทัวร์ขึ้น หรือมีการประชาสัมพันธ์ทางรายการโทรทัศน์บ้าง เพราะจะทำให้วัดพระแก้ว เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีผู้คนรู้จัก และมาเที่ยว ซึ่งจะส่งผลให้เศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายดีขึ้น

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด สถานที่จอดรถ เพิ่มที่จอดรถให้กับนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่เปลี่ยนแปลง ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่มีผลกระทบ เนื่องจากวัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ ที่นั่งพัก ศาลา และสถานที่จอดรถ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่พักผ่อนหย่อนใจ ทางวัดไม่มีร้านค้าสวัสดิการ แต่ชุมชนรอบวัดมีร้านค้า ร้านอาหาร มีรายได้จากการจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดมีจุดแข็ง คือ

^{๓๗} สัมภาษณ์, ศุภชัย สิทธิเลิศ, ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์วัดพระแก้ว, ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๓๘} สัมภาษณ์, ศิริณัฐ แก้วคำ, เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์โองหลวงแสงแก้ว วัดพระแก้ว, ๒๖ ตุลาคม พ.ศ.

มีพระแก้วมรกตจำลอง ซึ่งเป็นโบราณวัตถุของชาติ และเป็นสถานที่รวมกลุ่มชนต่างๆ เช่น ศูนย์รวม คณะสงฆ์ระดับภาค ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน ที่มีส่วน เกี่ยวข้องควรมีการโปรโมททางสื่อ เช่น Facebook หรือWebsite ของทางวัด^{๓๙}

๑๑) นายเจริญฤทธิ์ สิริ^{๔๐}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว วางแผน เป็นคณะกรรมการ ร่วม และพลขับให้เจ้าอาวาส ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด กรมศาสนา ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพุทธศาสนา สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด รวมถึง องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ ผ่านมา มีปัญหา คือ เรื่องงบประมาณ คือมีงบประมานน้อย ไม่เพียงพอต่อการพัฒนา ในส่วนต่างๆ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด การศึกษา ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่ง ที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมดี เพราะทางวัดมีการ วางแผน และจัดระเบียบดี มีความพร้อมในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยว เข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระ เพราะทางวัดมีนโยบายเชิญชวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยม ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่ นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่ส่งผลกระทบ เพราะการปฏิบัติศาสนกิจพระเณร แยกตามผู้ช่วยเจ้าอาวาส เช่น ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง ฝ่ายเผยแผ่ ฝ่ายการศึกษา ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบ ของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด อาจจะมีผลกระทบบ้าง แต่ทางวัดก็มีเจ้าหน้าที่ป้องกัน ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ดอกไม้รูปเทียน วัดถุ่มงคล ประพรมน้ำมนต์ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนใน ชุมชนในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว บางส่วนที่อยู่ใกล้ชิด มีรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้มาท่องเที่ยวมี การจับจ่ายซื้อของ จึงส่งผลดีให้กับผู้ที่มีอาชีพค้าขาย ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพ ของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย อุโบสถ หอพระหยก ของ วัดพระแก้วที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ วัฒนธรรมที่สวยงามแปลกตา และเป็นเอกลักษณ์ของชาว ล้านนา ที่หาชมได้เฉพาะที่เท่านั้น ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน

^{๓๙} สัมภาษณ์, ศิริณัฐ แก้วคำ, เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ วัดพระแก้ว, ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๔๐} สัมภาษณ์, เจริญฤทธิ์ สิริ, ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.

ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย การจัดไกด์ ดูแลในสถานที่ท่องเที่ยว
ในวัด^{๔๑}

๑๒) นายประเสริฐ แสงแก้ว^{๔๒}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้ดำเนินการ ประเด็นที่ ๒
หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงาน
พุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุน
การจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น รวมถึงทุก
องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้อง เข้ามาวางแผนร่วมกัน ประชาสัมพันธ์ จัดหางบประมาณ
เพื่อนำมาพัฒนา บูรณปฏิสังขรณ์วัด ให้สวยงามแข็งแรง และเป็นที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่มา
เยือน ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มีปัญหาอะไร
ทั้งสิ้น ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด ควรร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
และกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน แต่ปัจจุบันทางวัดก็ได้มีแผนการ
ปรับปรุง ซ่อมแซม ที่สิ่งชำรุดภายในวัด เพื่อความสวยงาม ร่มรื่น และปลอดภัยของนักท่องเที่ยวที่มา
เที่ยว ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ใน
ปัจจุบัน เหมาะสมดี แต่ควรเพิ่มที่จอดรถ เพราะเท่าที่มีอยู่น้อยมาก สร้างความไม่สะดวกให้กับ
นักท่องเที่ยวที่มา

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยว
เข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เพิ่มภาระ แต่มีการปรับตัวในการต้อนรับนักท่องเที่ยวบ้าง ประเด็นที่ ๒
การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามา
เที่ยวชมภายใน ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะทุกอย่างยังคงเหมือนเดิม ประเพณี วัฒนธรรมก็ยังไม่
เปลี่ยนแปลงไปจากแต่ก่อน กล่าวได้ว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยววัดพระแก้ว ไม่ทำให้วัฒนธรรม
ประเพณีของทางวัดเปลี่ยนแปลงไป แต่กลับเป็นการดี เพราะเงินที่นักท่องเที่ยวทำบุญ ส่วนหนึ่งก็ยัง
ได้นำมาพัฒนาวัดให้สวยงาม และนำท่องเที่ยวขึ้น ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถาน
โบราณวัตถุภายในวัด มีผลกระทบบ้าง โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวก
ที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ไม่มีผลกระทบ เนื่องจากรายได้จากการ
บริจาค หรือผู้มาร่วมทำบุญ ทางวัดจะนำมาเป็นค่าภัตตาหาร และบูรณปฏิสังขรณ์วัด ประเด็นที่ ๕
การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว
มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เพราะทำให้ชุมชนเจริญขึ้น เศรษฐกิจดีขึ้น คนในชุมชนมีรายได้
ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว

^{๔๑} สัมภาษณ์, เจริญฤทธิ์ สิริ, ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๔๒} สัมภาษณ์, ประเสริฐ แสงแก้ว, ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

เชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีกลุ่มต่างๆ มาร่วมกิจกรรม กลุ่มสวดมนต์วันเสาร์ และมูลนิธิ พุทธวิงค์วิวัฒน์ ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ควรเปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนา วางแผน มีการจัดหารายได้มาเพิ่ม ทูบในการก่อสร้าง มีการถวายภัตตาหารแก่พระภิกษุ สามเณร^{๔๓}

๑๓) นางทองมัน ใจบุญ^{๔๔}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำบุญ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธ ศาสนาจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และทุกหน่วยงานที่มีเกี่ยวข้องมาร่วมกันประชา- สัมพันธ์วัดพระแก้ว บูรณะซ่อมแซมให้แข็งแรง ปลอดภัยจากภัยแผ่นดินไหว ประเด็นที่ ๔ ปัญหา สำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มี ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการ ท่องเที่ยวของวัด มีแผนการปรับปรุงห้องน้ำเพิ่มห้องถวายไทยทาน เพื่อรองรับทั้งนักท่องเที่ยวที่มา เที่ยว รวมถึงคนในชุมชนที่มาถวายในช่วงเทศกาลต่างๆ เพราะเท่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน ไม่ค่อยจัดเป็น ระบบ จึงควรจัดแยกให้เป็นสัดส่วน เพื่อความสะดวกทั้งนักท่องเที่ยว และทางวัด ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ควรเพิ่ม สถานที่จอดรถ และมีพนักงานรักษาความปลอดภัย (รปพ.) ที่คอยจัดระเบียบและดูแลรถของ นักท่องเที่ยว เพื่อความปลอดภัย

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยว เข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระ แต่เป็นการดี เพราะวัดพระแก้วจะได้เป็นที่รู้จักของ นักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายใน ไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากมีที่พักของพระสงฆ์ ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด อาจจะมีผลกระทบต่อโบราณสถานโบราณวัตถุ บ้าง เช่นมีการหัก รอยขีด แต่ทางวัดก็ได้มีเจ้าหน้าที่ พนักงานคอยดูแล และป้องกัน รวมถึงชี้แจงให้ นักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ ลานจอดรถ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากวัดไม่มีการให้จำหน่ายสินค้า แต่ชุมชนรอบ วัดมีรายได้เพิ่ม ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีการสวดมนต์วันเสาร์ มีนักท่องเที่ยว และ พุทธศาสนิกชนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะสิ้นปี หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประเด็นที่ ๗

^{๔๓} สัมภาษณ์, ประเสริฐ แสงแก้ว, ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๔๔} สัมภาษณ์, ทองมัน ใจบุญ, ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย แนวโน้มไปในทิศทางที่ดี เพราะวัดเป็นที่เคารพศรัทธาของชาวเชียงราย การที่วัดพระแก้วเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ทำให้ส่งผลดีในหลายๆ ด้าน^{๔๕}

๙.๓ วัดร่องขุน

๑) พระอธิการกิตติพงษ์ กัลยาโณ^{๔๖}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาสนับสนุน ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด ไม่อยากให้หน่วยงานใดเข้ามาสนับสนุน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ไม่อยากให้หน่วยงานใดเข้ามาสนับสนุน ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มีปัญหาอะไร ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีการวางแผนการพัฒนาของทางวัดไว้แล้ว ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ดีมาก และเหมาะสมอยู่แล้ว

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระใดๆ เพราะทางวัดมีการจัดการไว้อย่างดี ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่ทำให้การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์เปลี่ยนไป เพราะมีการวางแผนจัดระเบียบไว้ชัดเจนดี ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด มีผลกระทบบ้าง นักท่องเที่ยวส่วนน้อยทำให้วัตถุหัก เสียหายบ้าง ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ไม่ต้องเพิ่ม เพราะมีเพียงพอต่อนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวแล้ว ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เพราะทำให้คนในชุมชนมีรายได้ ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย คนในชุมชนมีรายได้เลี้ยงชีพ ชุมชนมีการเข้าใจเรื่องศิลปะ วัฒนธรรมมากขึ้น ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เป็นไปในทิศทางที่ดี เพราะวิถีชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้นจากแต่ก่อนมาก

^{๔๕} สัมภาษณ์, ทองมัน ใจบุญ, ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๔๖} สัมภาษณ์, พระอธิการกิตติพงษ์ กัลยาโณ, เจ้าอาวาสวัดร่องขุน, ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

๒) นายเฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์^{๔๗}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว วางแผน จัดหางบประมาณ ดำเนินการ และผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด ไม่รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใดๆ ทั้งสิ้น ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุน การจัดการการท่องเที่ยวของวัด ไม่อยากให้มีหน่วยงานใดๆ เข้ามาสนับสนุนทั้งสิ้น เพราะไม่อยาก จะอยู่ภายใต้อำนาจของใคร ต้องการอิสรภาพทางความคิดสร้างสรรค์ ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหา คือ มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเยอะมากเกินไป ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนพัฒนาอยู่แล้ว ในการดูแลถึงหลังความตาย อีก ๓๐ ปี จัดการสร้างบุคลากรไว้ และการเงินไว้ให้ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทางวัดได้อยู่แล้ว ไม่มีสิ่งใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด เป็นการเพิ่มภาระมากมาย แต่เราสามารถจัดการได้ เพราะเราได้เตรียมการ วางแผนรองรับนักท่องเที่ยวไว้ตั้งแต่เริ่มสร้างวัดแล้ว ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ เพราะได้มีการแยกระหว่างที่ปฏิบัติศาสนกิจ และที่เข้าชมงานศิลปะ หากจะต้องทำ ศาสนกิจใหญ่ๆ ก็จะมีการสั่งปิดวัด ห้ามนักท่องเที่ยวเข้า ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถาน โบราณวัตถุภายในวัด ไม่มีผลกระทบใดๆ นอกจากความเสียหายของงานสถาปัตยกรรม และงาน ประติมากรรมที่แตกหักเสียหายบ้าง ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ไม่มีอะไรที่ต้องเพิ่ม เพราะมีความพร้อมและเพียงพอแล้ว เช่นห้องน้ำ ก็มีสองที่ แล้ว หากนักท่องเที่ยวมีระเบียบ ช่วยกันรักษา ก็น่าจะเพียงพอแล้ว ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีสิ่งใดเปลี่ยนแปลง และยังทำให้ชุมชนมีเศรษฐกิจดีขึ้น มีการเรียนรู้โลกกว้างขึ้น มีวิสัยทัศน์ๆ และมีความรู้ เรื่องสุนทรียภาพมากขึ้น ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ชุมชนเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตดีขึ้น มีความสะอาด เรียบร้อยมากขึ้น เหล่า การพ่นหายไป มีรายได้จากร้านค้าชุมชนที่วัดจัดไว้ให้ และมีความรู้เรื่อง ศิลปะ วัฒนธรรมมากขึ้น ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย น่าจะดีขึ้น ตัวแหล่งท่องเที่ยวมีความตั้งใจที่จะจัดการพัฒนาทั้งแหล่งท่องเที่ยว และชีวิตของคนในชุมชนในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อคุณภาพชีวิตของ ชุมชน โดยไม่ต้องพึ่งพากรัฐ

^{๔๗} สัมภาษณ์, เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์, ศิลปินแห่งชาติ และประธานวัดร่องขุน, ๑๖ มกราคม พ.ศ.

๓) นายจินดา สิตนาโค^{๔๔}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว วางแผน จัดหางบประมาณ เป็นคณะกรรมการร่วม ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหาวิสัยทัศน์ของนักท่องเที่ยว และการสัญจร ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ การจัดระบบร้านค้าที่อยู่รอบวัด จัดสถานที่หรือผังอาคารในท้องถิ่นให้เป็นระเบียบ และการจัดระเบียบการจราจรไม่ให้แออัด ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสม ถ้าจะให้ดี ควรมีการจัดระบบการจราจรให้ดีกว่าปัจจุบัน ปรับปรุงเส้นทางให้กว้างขึ้น และให้ภาครัฐเข้ามามีบทบาท

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต่อนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด เป็นการเพิ่มภาระให้กับทาวด์เป็นอย่างมาก เพราะความแตกต่างของคนต่างกัน วัฒนธรรมต่างกัน บางคนบางกลุ่มมีความรับผิดชอบน้อย เช่น ปลอดทุกข์ ทั้งขยะไม่เป็นที่ สุกบูหรือก่อความรำคาญให้ผู้อื่น ดังนั้นทางวัดต้องมีการปรับตัว เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นการชี้แจงและทำความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เปลี่ยน เพราะทางวัดได้แยกส่วนไว้อย่าง ชัดเจนแล้ว ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด มีบ้างเป็นบางส่วน ที่นักท่องเที่ยว ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ทางวัดได้ประกาศไว้ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ควรเพิ่มที่พัก และศาลา ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลง เพราะคนที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่เปลี่ยนมาทำการค้า ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีการนำสินค้า OTOP มาจัดจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว เพราะสินค้า OTOP ที่นำมาจำหน่ายเป็นสิ่งที่บ่งบอกและแสดงถึงเอกลักษณ์ของล้านนา ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ท้องถิ่นร่วมกับวัดร่อนขุน จัดสร้างอาคาร เพื่อเป็นสถานที่นำสินค้าชุมชนไปจัดวางจำหน่าย

^{๔๔} สัมภาษณ์, จินดา สิตนาโค, รองนายกเทศมนตรี ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

๔) นางสุรินยา เป็งบุตร^{๔๙}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด ไม่มีหน่วยงานใด ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มี เพราะมีการจัดการไว้ดีแล้ว ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด ทางวัดมีแผนการพัฒนาของวัดแล้ว ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมแล้ว เพราะสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว รวมถึงมีภูมิทัศน์ที่ร่มรื่น น่าเที่ยว

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต่อนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระ เพราะมีการจัดระเบียบไว้ดี จึงไม่ค่อยสร้างความวุ่นวาย ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ศาสนกิจของสงฆ์ไม่เปลี่ยนแปลง ยังมีคงเดิม แต่อาจจะมีนักท่องเที่ยวบางส่วนโดยเฉพาะคนจีน ไม่ค่อยรู้วัฒนธรรมของไทย ชอบขึ้นไปนั่งถ่ายรูปบนอาสนะของพระสงฆ์ แต่ปัจจุบันได้มีการจัดการไว้ดีแล้ว ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถาน โบราณวัตถุภายในวัด บ้าง เพราะบางคนไม่อ่านระเบียบของทางวัด และไม่ปฏิบัติตามที่ทางวัดกำหนด ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ไม่ต้องเพิ่ม ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เพราะเศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีการนำสินค้าพื้นบ้าน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของคนในชุมชนมาวางจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ดีขึ้นมากกว่าแต่ก่อน เช่น คนในชุมชนมีรายได้

๕) นางสาวขวัญหทัย ไชยสม^{๕๐}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด สำนักงานพุทธศาสนาเชียงราย ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ทุกหน่วยงานทุกองค์กร ทั้งภาครัฐ และเอกชน รวมถึงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหาสถานที่ท่องเที่ยวกับวัด มีนักท่องเที่ยวต่างชาติ

^{๔๙} สัมภาษณ์, สุรินยา เป็งบุตร, พนักงานของวัดร่องขุน, ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙

^{๕๐} สัมภาษณ์, ขวัญหทัย ไชยสม, นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

ที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด รณรงค์ให้ทั้งคนไทย และต่างชาติ เข้าวัดทำบุญมากขึ้น เช่น สร้างจุดที่สร้างความสนใจภายในวัด หรือมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสม กลุ่มวัยรุ่นก็หันหน้าเข้าวัดมากขึ้น ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เพิ่ม ถ้าหากมีการบริหารจัดการที่ดี สิ่งที่วัดควรปรับ คือ ให้ประชาชนนักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์กลับไปมากที่สุด ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่ส่งผลกระทบต่อศาสนกิจของพระสงฆ์ ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด กระทบบางคนอาจจับ แต่ต้อง ทำให้สิ่งของผุพังไป ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่มเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ห้องสุขา ที่นั่งพัก ศาลา รวมถึงสถานที่จอดรถ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยน คนในชุมชนอาจมีรายได้เพิ่มจากการทำของจำหน่ายแต่มีการจรรยาบรรณมากขึ้น ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีการนำสินค้าพื้นบ้าน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของคนในชุมชนมาวางจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เป็นไปในทิศทางที่ดี เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวมีคุณค่าทางจิตใจของคนในท้องถิ่นและเอกลักษณ์เป็นของตน

๖) นางสาวพรพิมล ปอแผ่^{๕๑}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด องค์กรเอกชน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหาความแตกต่างของวัฒนธรรม ที่ไม่สามารถเชื่อมโยงวัฒนธรรมชาวต่างชาติกับวัฒนธรรมไทย เช่น วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย ด้านภาษา ด้านมารยาท เป็นต้น ดังนั้นควรติดป้ายภาษาต่างๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ฯลฯ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มี โดยการให้ถุงผ้าขาวก่อนเข้าวัด ถ้านักท่องเที่ยวถุงใส่กางเกงหรือกระโปรงสั้นเข้าวัด ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ควรประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยววัดอย่างเหมาะสมให้ต่างชาติ

^{๕๑} สัมภาษณ์, พรพิมล ปอแผ่, นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาวะและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่ เพราะเป็นการแสดงเอกลักษณ์ของไทยให้ชาวต่างชาติและนักท่องเที่ยวให้รู้จักวัดและวัฒนธรรมไทยมากขึ้น ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ควรประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยววัดอย่างเหมาะสมให้ต่างชาติ ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด มี ถ้าหากว่านักท่องเที่ยวไม่รู้หลักการปฏิบัติตนให้เหมาะสมในการท่องเที่ยววัดก็อาจส่งผลให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตนกับโบราณสถานโบราณวัตถุอย่างไม่เหมาะสมได้ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ที่จอดรถ ห้องน้ำห้องส้วม และการดูแลความปลอดภัยในการเดินข้ามถนนของนักท่องเที่ยวโดยการสร้างสะพานลอย หรืออุโมงค์ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเปลี่ยน เนื่องจากปัจจุบันไม่สามารถใช้วัดเป็นแหล่งที่คนเข้าไปเพื่อทำพิธีทางศาสนาได้มากเท่าในอดีต การรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนเพื่อทำความสะอาดวัดก็ค่อนข้างลดลง ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย สินค้าที่แสดงถึงเอกลักษณ์ เช่น การนำผลิตในท้องถิ่นออกจำหน่าย แปรรูป ของที่ระลึก ให้นักท่องเที่ยวจดจำ ประชาชนมีรายได้ ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีแนวโน้มว่าส่งผลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีจำนวนนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเพิ่มมากขึ้น^{๕๒}

๗) นายประจวบ ธรรมเทศ^{๕๓}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การเอกชน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนา องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การเอกชน เพราะจำได้ช่วยกันประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้และดูแลนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตนให้ถูกต้องในการเข้าวัด ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา นักท่องเที่ยวต่างชาติบางกลุ่มปฏิบัติตัวไม่เหมาะสม และไม่รักษาความสะอาด ทิ้งขยะไม่เป็นที่ และใช้ห้องน้ำห้องส้วมไม่ถูกสุขลักษณะ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด การปรับปรุงทั้งด้านการบริการ และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๖

^{๕๒} สัมภาษณ์, พรพิมล ปอแผ่, นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙. ๒๕๕๙.

^{๕๓} สัมภาษณ์, ประจวบ ธรรมเทศ, ครูโรงเรียนป่าอ้อดอนชัย ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่เหมาะสม ควรมีการจำกัดปริมาณนักท่องเที่ยว โดยการจองล่วงหน้า

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาวะและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด เป็นการเพิ่มภาวะ เช่น การปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวต่างชาติไม่เหมาะสม ต้องเพิ่มเจ้าหน้าที่ในการดูแล อำนวยความสะดวก ชี้แจง และเรื่องการใช้ห้องน้ำห้องส้วม ควรสร้างเพิ่มเพื่อแบ่งแยกนักท่องเที่ยวที่ยังปฏิบัติตนไม่ถูกต้อง เหมาะสม ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะสถานที่ท่องเที่ยวกับ สถานที่ปฏิบัติศาสนกิจแยกจากกัน ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่มี เนื่องจากไม่มีสิ่งที่เป็นโบราณสถานโบราณวัตถุ ในส่วนบริเวณที่จัดให้นักท่องเที่ยวเข้าชม ส่วนมากเป็นสิ่งก่อสร้างใหม่ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ที่จอดรถ ห้องน้ำห้องส้วม และการดูแลความปลอดภัยในการเดินข้ามถนนของนักท่องเที่ยวโดยการสร้างสะพานลอย หรืออุโมงค์ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลง คือ ทำให้ชุมชนมีความเจริญขึ้น เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ คนในชุมชนมีรายได้จากการค้าขาย ที่พัก ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ความเป็นเอกลักษณ์ของวัด และการนำสินค้าในชุมชนมาจำหน่าย ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย การจัดการกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมมากขึ้น รวมถึงการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย และท้องถิ่น^{๕๔}

๘) นายสีก คำอุ่น^{๕๕}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว วางแผน จัดหางบประมาณ ดำเนินการ เป็นคณะกรรมการร่วม และผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด ไม่มีหน่วยงานใดสนับสนุน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ไม่ต้องการให้หน่วยงานใดเข้ามาสนับสนุน ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา การใช้ห้องสุขา ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวชาวจีนใช้ห้องสุขาไม่ถูกสุขลักษณะ ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการพัฒนาเรื่อยๆ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสม

^{๕๔} สัมภาษณ์, ประจวบ ธรรมเทศ, ครูโรงเรียนป่าอ้อดอนชัย ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

^{๕๕} สัมภาษณ์, สีก คำอุ่น, รองประธานวัดร่องขุน, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด เป็นการเพิ่มภาระ แต่ทางวัดสามารถจัดการได้ ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะยังมีการปฏิบัติศาสนกิจของสงฆ์เหมือนเดิม ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่มี เพราะส่วนใหญ่เป็นประติมากรรมที่สร้างขึ้นใหม่ ไม่มีโบราณวัตถุ ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ไม่เพิ่ม เพราะทางวัดมีความพร้อมในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยวแล้ว ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนบริเวณใกล้เคียง มีการเปลี่ยนแปลง คือ เจริญขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ชุมชนใกล้เคียงยังเหมือนเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย การจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรม เช่น การเข้าพรรษา(แห่เทียน) วันลอยกระทง และภาพวาด สิ่งประดิษฐ์ ประติมากรรมทางล้านนา และประยุกต์ ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ดีขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก เพราะมีกิจกรรมทางศาสนาให้คนในชุมชนรวมด้วย^{๕๖}

๙) ร้อยตำรวจตรี สงวน มาลี^{๕๗}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว เป็นคณะกรรมการร่วม ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด ไม่มีหน่วยงานใดสนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพราะอยากให้มีการประชาสัมพันธ์ให้วัดรุ่งขึ้นเป็นที่รู้จักมากขึ้น ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ไม่มีปัญหา เพราะทางวัดมีการวางแผน จัดการดี ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด การพัฒนาด้านโครงสร้าง และสถาปัตยกรรมเรื่อยๆ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมดีอยู่แล้ว ไม่ต้องเพิ่มอะไร

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระ เพราะมีการจัดระเบียบไว้อย่างดี ทางพระสงฆ์อาจจะมีการปรับตัวบ้างเล็กน้อย ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะการปฏิบัติศาสนกิจทุกอย่างยังมีเหมือนเดิม ไม่ลดลง ประเพณีวัฒนธรรมทางศาสนาตั้งแต่โบราณ ก็ยังสืบทอด

^{๕๖} สัมภาษณ์, สัก คำอุ่น, รองประธานวัดร่องชุ่น, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

^{๕๗} สัมภาษณ์, สงวน มาลี, ไวยาวัจกรวัดร่องชุ่น, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

มาจนถึงปัจจุบัน ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด ไม่มี เพราะมีเจ้าหน้าที่คอยป้องกัน และชี้แนะให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยววัดร้องขุ่น รวมถึงไกด์มัคคุเทศก์ที่นำลูกทัวร์มา ก็ให้คำแนะนำแก่ลูกทัวร์เป็นอย่างดี ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่มเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว มีพร้อมและเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยวแล้ว ไม่ต้องเพิ่มอะไร ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ในด้านธุรกิจ การค้าขาย ทำให้คนในชุมชนมีอาชีพและรายได้ ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ชุมชนมีความเจริญขึ้น เป็นระเบียบมากขึ้น ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เป็นไปในทิศทางที่ดี เพราะแหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักของคนในหมู่มาก รวมถึงคนในชุมชนมีอาชีพจากการค้าขาย มีรายได้เลี้ยงชีพ^{๕๘}

๑๐) นายจำลอง ผ่องสี^{๕๙}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ดำเนินการ และเป็นผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด ไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาสนับสนุน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพราะวัดร้องขุ่นจะได้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหา เรื่อง นักท่องเที่ยวต่างชาติ ไม่ค่อยปฏิบัติตามระเบียบของทางวัด ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการพัฒนาด้านสถาปัตยกรรม ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมแล้ว

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด เป็นการเพิ่มภาระ เพราะมีนักท่องเที่ยวมาก แต่ทางวัดก็ได้มีการจัดการให้เป็นระเบียบแล้ว ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด มีผลกระทบบ้าง แต่ทางเจ้าหน้าที่ก็ได้มีการป้องกัน ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ไม่ต้องเพิ่มอะไร เพราะทางวัดมีทุกอย่างเพียงพอแล้ว ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลให้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น เศรษฐกิจคดล่องตัวขึ้น โดยรวมแล้วดีมาก ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ชุมชนมีความเจริญขึ้นตามลำดับ

^{๕๘} สัมภาษณ์, สงวน มาลี, ไวยาวัจกรวัดร้องขุ่น, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

^{๕๙} สัมภาษณ์, จำลอง ผ่องสี, พนักงานของวัดร้องขุ่น, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

คนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของศาสนา วัฒนธรรม รวมถึงสถาปัตยกรรมแบบล้านนา ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย แนวโน้มที่ดีมาก เพราะจากแต่ก่อนคนในชุมชนไม่มีรายได้ เกิดปัญหาการว่างงาน แต่ปัจจุบันวัดร่องขุนเป็นที่รู้จักของคนในหมู่มา มีนักท่องเที่ยวมา มาก จึงส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้จากการค้าขาย ปัญหาการว่างงานลดลง รวมถึงเหล่า สุรา ยาเสพติด ในชุมชนหายไป^{๖๐}

๑๑) นายยัง พักแก้ว^{๖๑}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้สูงอายุ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา และอีกหลายหน่วยงาน ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ทุกหน่วยงาน ทุกองค์กรทั้งภาครัฐเอกชน ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหาเรื่องรถติดบริเวณหน้าวัด การจราจรติดขัด ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด ทางวัดมีแผนการพัฒนาเรื่อยๆ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ควรเพิ่มที่นั่งพัก ม้านั่ง ศาลา เพราะนักท่องเที่ยวบางท่านไม่มีที่นั่งพักทานอาหาร เครื่องดื่มและเท่าที่มีอยู่ก็ไม่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวที่มา

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นภาระ แต่อาจจะมีการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวอยู่บ้าง เพราะมีนักท่องเที่ยวมาจำนวนมากในแต่ละวัน ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด วิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์นั้นไม่มีเปลี่ยนแปลง เพราะยังมีเหมือนเดิม ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด มีบ้าง เพราะนักท่องเที่ยวบางส่วนยังไม่ค่อยเข้าใจวัฒนธรรมของไทย ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ห้องสุขา ศาลา และลานจอดรถ ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนไปมาก แต่เปลี่ยนไปในทางที่ดี มีความเจริญขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เศรษฐกิจของชุมชนคล่องตัวขึ้น เจริญขึ้น คนในชุมชนรวมถึงเด็กเยาวชนหันมาเข้าวัด ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีแนวโน้มดีมาก เพราะคนในชุมชน มีรายได้

^{๖๐} สัมภาษณ์, จำลอง ผ่องสี, พนักงานของวัดร่องขุน, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

^{๖๑} สัมภาษณ์, ยัง พักแก้ว, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

จากการขายของให้กับนักท่องเที่ยว ช่วงเทศกาลมีนักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมาก เศรษฐกิจและรายได้ก็ดีมากเพิ่มขึ้น^{๖๒}

๑๒) นายสิทธิชัย อินชัย^{๖๓}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ค่าขาย และผู้สังเกตการณ์
ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น
ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ทุกหน่วยงาน
ทุกองค์กรมาช่วยประชาสัมพันธ์ เพราะจะได้มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้น การค้าขายจะมีรายได้
เพิ่มขึ้น ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา ปัญหาเรื่อง
การจราจรหนาแน่น ควรมีพนักงานรักษาความปลอดภัย หรือตำรวจจราจร มาช่วยจัดระเบียบ
ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด แผนการพัฒนาในหลายๆเรื่อง ประเด็นที่ ๖
ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมมาก
ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยว
เข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เป็นการเพิ่มภาระให้แก่ทางวัด แต่ทางวัดอาจจะต้องมีการปรับตัวบ้าง
ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่
นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะประเพณี วัฒนธรรม การปฏิบัติ
ศาสนกิจของพระสงฆ์ ยังคงมีและปฏิบัติเหมือนเดิม ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถาน
โบราณวัตถุภายในวัด อาจจะมีเสียหายของ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม บ้างส่วนน้อย
ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ลานจอดรถควร
เพิ่มเพราะนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นทุกวัน โดยเฉพาะช่วงเทศกาล ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของ
วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว การที่ทางวัดเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยว มีผลทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปมาก เพราะคนในชุมชนหันมามีอาชีพ
ค้าขายมากขึ้น เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว คือ ขายสินค้า อาหาร ของที่ระลึก ให้กับนักท่องเที่ยว
ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย คนในชุมชนมีรายได้จากการขายของให้กับนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ ๗
แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชียงวัฒนธรรม
จังหวัดเชียงราย มีแนวโน้มในกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยว เชียงวัฒนธรรมดีมาก เพราะชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมาก ทั้งเรื่องวิถีชีวิต
ความเป็นอยู่ อาชีพ รวมถึงสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนด้วย เช่น มีการนำสินค้าที่ผู้พิการในชุมชนทำ
มาวางจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ให้ผู้พิการด้วย รวมถึงเศรษฐกิจของชุมชนดี

^{๖๒} สัมภาษณ์, ยัง พักแก้ว, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

^{๖๓} สัมภาษณ์, สิทธิชัย อินชัย, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

ขึ้น มีความเจริญขึ้นมากกว่าแต่ก่อนมาก แต่วัฒนธรรมและประเพณี ยังเหมือนเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง และเลือนหายไปกับชาวต่างชาติ^{๖๔}

๑๓) นางค่านาง ดงป่าลี^{๖๕}

ตอนที่ ๑ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ๑ ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ค้าขาย และผู้สังเกตการณ์ ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานที่สนับสนุนและจัดการการท่องเที่ยวของวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นที่ ๓ หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น รวมถึงองค์กรเอกชน ประเด็นที่ ๔ ปัญหาสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่าน ไม่มีปัญหา ประเด็นที่ ๕ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัด มีแผนการพัฒนาเรื่องต่างๆ ประเด็นที่ ๖ ความเหมาะสม และสิ่งที่ต้องทำเพิ่มในการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมแล้ว หากเทียบกับแต่ก่อนๆ

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

ประเด็นที่ ๑ ภาระและการปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัด ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด อาจเป็นการเพิ่มภาระบ้าง แต่ทางวัดสามารถจัดการได้ เพราะมีการวางแผนดี ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ในการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ไม่เปลี่ยน เพราะทางวัดก็ยังปฏิบัติและมีเหมือนเดิม ประเด็นที่ ๓ ผลกระทบของโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัด อาจจะมีบ้าง เช่น หัก ขำรูด ประเด็นที่ ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ไม่ควรเพิ่มอะไรแล้ว เพราะมีครบทุกอย่างแล้ว ประเด็นที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชนในการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะชุมชนใกล้วัด คือ ทำให้คนในชุมชนมีรายได้ มีอาชีพ ประเด็นที่ ๖ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ชุมชนมีความเจริญมากขึ้น วัยรุ่นเยาวชนหันมาเข้าวัดกันมากขึ้น ประเด็นที่ ๗ แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ดีค่อนข้างมาก ในเรื่องของอาชีพ เศรษฐกิจ วิถีชีวิตความเป็นอยู่

^{๖๔} สัมภาษณ์, ลิทธิชัย อินชัย, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

^{๖๕} สัมภาษณ์, ค่านาง ดงป่าลี, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เป็นวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากเอกสาร รายงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้องและแบบสอบถามประกอบ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร รายงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมีการสัมภาษณ์ประกอบ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ คือ ๑. เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ๒. เพื่อพัฒนาเครือข่ายกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย และ ๓. เพื่อเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย โดยเครือข่ายพหุภาคี

วิธีการดำเนินการวิจัย แบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณโดยเก็บข้อมูลจากเอกสาร รายงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแบบสอบถามประกอบ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสาร รายงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมีการสัมภาษณ์ประกอบ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน ชุมชน นักท่องเที่ยว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงพระมหาเถระและปราชญ์ ที่อาศัยอยู่รอบๆ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดร่องชุ่น และวัดพระแก้ว จำนวน ๑๙๗,๒๓๑ รูป/คน โดยมีวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง จากการใช้วิธีสุ่มของเครซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Mogan) จำนวน ๓๘๔ รูป/คน

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย แบ่งออกเป็น ๔ ข้อใหญ่ มีผลดังนี้

๕.๑.๑ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๖๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๙ มีอายุระหว่าง ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๒ สถานภาพส่วนใหญ่โสด จำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๒ มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส./ปวท. จำนวน ๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๔ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๑ มีรายได้ระหว่าง ๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๕๗ คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๕ และส่วนใหญ่มีถิ่นที่อยู่อาศัยในภาคเหนือ จำนวน ๑๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๙

๒) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

(๒.๑) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๗ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการและภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๗ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยวและชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๙ มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ และมีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘

(๒.๒) สภาพที่ปรากฏ (มี) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๔ มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๙ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยวและชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๑ มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการและภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕

(๒.๓) สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีการบริการหรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์ บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการและภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยวและชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๐.๐ และมีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๐.๐

๓) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

(๓.๑) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑ มีการก่อตั้งองค์กรหรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๓ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ และชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดง ความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๐.๐

(๓.๒) สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๔ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๗ มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๗ และชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๙

(๓.๓) สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๐ และชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐

๔) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

(๔.๑) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยวเรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑ ชุมชนมีรายได้ หรือ เงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยว และให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็น

ร้อยละ ๐.๘ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๐.๐ และชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๐.๐

(๔.๒) สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยวเรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐ ชุมชนมีรายได้หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๒ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๒ และชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๔

(๔.๓) สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยวเรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๕.๕ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๐.๐ ชุมชนมีรายได้ หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๐ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๐ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๐.๐

๕) กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

การศึกษากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๑$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

(๑) ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๓$) เรียงลำดับ ได้แก่ เน้นความสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๔.๗๗ เน้นรักษารูปแบบประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๘ เน้นการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๑ เน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๙ ชุมชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๔ และเน้นรูปแบบที่แปลกใหม่ทันสมัย คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๙

(๒) ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด แบ่งเป็น ๖ ประเด็นย่อย เรียงลำดับ ได้แก่ ๒.๑) การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗$) เรียงลำดับ ได้แก่ การจัดงานแบบอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๐ มีความผูกพันต่อท้องถิ่นหรือชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๙ มีการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๗ การจัดงานเน้นกิจกรรมทางศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๗ การจัดงานแบบมีมหรสพ งานรื่นเริง คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๗ และการจัดงานแบบออกร้านจำหน่ายสินค้า คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๔ ๒.๒) การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๑$) เรียงลำดับ ได้แก่ ความสะอาด ความเป็นระเบียบของสถานที่

คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๗ ความร่วมมือเหมาะสมแก่การพักผ่อน คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๕ มีเวลาเปิด-ปิด ที่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๐ สถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๖ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม เช่น ห้องน้ำ ที่นั่งพัก ที่ทิ้งขยะฯ คิดเป็นร้อยละ ๒.๓๐ ๒.๓) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$) เรียงลำดับ ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๐ การจัดนิทรรศการ คู่มือ วิทยุทัศน์ และวิทยากรเผยแพร่องค์ความรู้ ข้อมูลทางวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๙ มีการสืบค้นประวัติ ความหมาย และที่มาของวัตถุโบราณที่จัดแสดง คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๘ มีการจัดทำทะเบียนวัตถุ การจัดหมวดหมู่ วัตถุโบราณ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๘ และมีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๗ ๒.๔) การรองรับด้านการท่องเที่ยว มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.80$) เรียงลำดับ ได้แก่ ศักยภาพการท่องเที่ยวที่รับจากปัจจัยภายนอก เช่น หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๔ และศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำไฟ ถนน ที่พักฯ คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๖ ๒.๕) การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.72$) เรียงลำดับ ได้แก่ อาหารและเครื่องดื่มมีรสชาติดี คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๙ ความเพียงพอ และความหลากหลายของร้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๑ ความสะอาดและถูกหลักโภชนาการ คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๐ และการให้บริการของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๘ และ ๒.๖) การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.44$) เรียงลำดับ ได้แก่ มีป้ายบอกเส้นทาง เพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๖ การท่องเที่ยวมีความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๖ ความเพียงพอของระบบขนส่งสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๘ มีพนักงานหรือเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๔ และความเพียงพอของสถานที่จอดรถ คิดเป็นร้อยละ ๑.๒๖

(๓) ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบ่งเป็น ๔ ประเด็นย่อย เรียงลำดับ ได้แก่ ๓.๑) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) เรียงลำดับ ได้แก่ มีการจับจ่ายซื้อขายสินค้าเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๔.๕๙ คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๔.๕๗ คนในชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๔.๕๕ มีการเข้ามาหาผลประโยชน์จากคนนอกชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๑ และค่าครองชีพสูงขึ้น เนื่องจากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๔ ๓.๒) ผลกระทบด้านกายภาพ มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.59$) เรียงลำดับ ได้แก่ มีการปรับปรุง/ปรับภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับศาสนสถาน คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๘ โบราณสถานได้รับความเสียหายจากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๕ มีการบูรณะปรับปรุงโบราณสถาน que เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบดั้งเดิม คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๕ มีการสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ บดบังสถานที่สำคัญ คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๔ และมีการสร้างรูปสักการะขึ้นใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๑ ๓.๓) ผลกระทบด้านวัฒนธรรม มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.56$) เรียงลำดับ ได้แก่ มีการประยุกต์วัฒนธรรมเป็นสินค้าท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๗๓ ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมในชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๐ นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๗ มีการถ่ายทอดวัฒนธรรม

ภายในชุมชน และนอกชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๐ นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีความ
 ชัดแย้งด้านวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๙ รูปแบบวัฒนธรรมประเพณีภายในชุมชน
 เปลี่ยนแปลงไปเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๒ มีการลอกเลียนแบบวัฒนธรรม
 ภายนอกจากนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑.๗๑ และวัฒนธรรมดั้งเดิมถูกทำลาย คิดเป็นร้อยละ
 ๑.๖๖ และ ๓.๔) ผลกระทบด้านสังคม มีระดับผลกระทบ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.28$) เรียงลำดับ
 ได้แก่ เกิดกลุ่ม องค์กรใหม่ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์อาสา คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๗ เด็ก
 และผู้สูงอายุมีบทบาทในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๓ มีการแพร่ระบาดของยา
 เสพติดภายในชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๐ ชุมชนมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์จากการ
 ท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๐ และการเพิ่มขึ้นของสถานบริการยามราตรี คิดเป็นร้อยละ ๑.๗๐

๕.๑.๒ วัดพระแก้ว

๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕ มีอายุ
 ระหว่าง ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๒ สถานภาพ ส่วนใหญ่โสด จำนวน ๗๑ คน
 คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๕ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๖๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๙ ส่วนใหญ่
 เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๙ มีรายได้ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท
 จำนวน ๔๔ คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๔ และส่วนใหญ่มีถิ่นที่อยู่อาศัยในภาคเหนือ จำนวน ๑๒๔ คน
 คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๙

๒) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) การจัดการด้านการให้
 ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

(๒.๑) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้าง
 จิตสำนึก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านการจัดการ
 ด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกเรียงลำดับ ได้แก่ มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ
 และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม
 คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๖ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นัก
 ท่องเที่ยวและชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๔ มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์
 บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๓ มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่ง
 วัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๐
 มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการและ
 ภาษาที่เข้าใจทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐

(๒.๒) สภาพที่ปรากฏ (มี) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๒ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยวและชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๖ มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๗ มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๒ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการและภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๒

(๒.๓) สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการและภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๘ มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์ บริการอย่างชัดเจน และมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยวและชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐ มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕ และมีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘

๓) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

(๓.๑) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๑ มีการก่อตั้งองค์กรหรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๗ ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสาร และมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖ และชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๓

**(๓.๒) สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ
การท่องเที่ยว**

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๘ มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๒ และชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๗.๐

**(๓.๓) สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการ
บริหารจัดการการท่องเที่ยว**

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๒ ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๘ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๙ ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๓.๙

๔) สภาพที่ปรากฏ(ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

(๔.๑) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยว และให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๔ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๑ ชุมชนมีรายได้ หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ และชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๐.๐

(๔.๒) สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยวเรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้ หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๗ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๕ ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๒ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๘.๖ และชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑.๖

(๔.๓) สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๗.๐ ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๗.๐ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๕.๕ ชุมชนมีรายได้หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑.๖

๕) กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว

การศึกษากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๙๘$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

(๑) ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๑$) เรียงลำดับ ได้แก่ เน้นความสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๓.๗๗ เน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๘ เน้นรูปแบบที่แปลกใหม่ทันสมัย คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๗ เน้นรักษารูปแบบประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๓ เน้นการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๐ และชุมชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๙

(๒) ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด แบ่งเป็น ๖ ประเด็นย่อย เรียงลำดับ ได้แก่ ๒.๑) การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๓.๕๖$) เรียงลำดับ ได้แก่ ความสะอาด ความเป็นระเบียบของสถานที่ คิดเป็นร้อยละ ๔.๑๑ ความร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อน คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๕ สถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๘ มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม เช่น ห้องน้ำ ที่นั่งพัก ที่ทิ้งขยะฯ คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๕ และมีเวลาเปิด-ปิด ที่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๙ ๒.๒) การรองรับด้านการท่องเที่ยว มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๘$) เรียงลำดับ ได้แก่ ศักยภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ไฟ ถนน ที่พักฯ คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๐ และศักยภาพ การท่องเที่ยวที่รับจากปัจจัยภายนอก เช่น หน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๖ ๒.๓) การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๓$) เรียงลำดับ ได้แก่ การท่องเที่ยวมีความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ ๓.๗๐ ความเพียงพอของสถานที่จอดรถ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๙ ความเพียงพอของระบบขนส่งสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๘ มีป้ายบอกเส้นทาง เพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๙ และมีพนักงานหรือเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๘ ๒.๔) การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๐๗$) เรียงลำดับ ได้แก่ ความสะอาดและถูกหลักโภชนาการ คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๖ ความเพียงพอและความหลากหลายของ

ร้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๒ อาหารและเครื่องดื่มมีรสชาติดี คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๘ และการให้บริการของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๒ ๒.๕) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.73$) เรียงลำดับ ได้แก่ มีการสืบค้นประวัติ ความหมาย และที่มาของวัตถุโบราณที่จัดแสดง คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๐ การจัดการนิทรรศการ คู่มือ วัสดุทัศน และวิทยากรเผยแพร่องค์ความรู้ ข้อมูลทางวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๖ มีการจัดทำทะเบียนวัตถุ การจัดหมวดหมู่ วัตถุโบราณ คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๕ มีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๕ และมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๘ และ ๒.๖) การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.66$) เรียงลำดับ ได้แก่ การจัดงานเน้นกิจกรรมทางศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๓.๔๘ มีความผูกพันต่อท้องถิ่นหรือชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๒.๗๙ การจัดงานแบบอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี คิดเป็นร้อยละ ๒.๗๐ การจัดงานแบบมีมหรสพ งานรื่นเริง คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๒ มีการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒.๓๐ และการจัดงานแบบออกร้านจำหน่ายสินค้า คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๕

(๓) ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบ่งเป็น ๔ ประเด็นย่อย เรียงลำดับ ได้แก่ ๓.๑) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$) เรียงลำดับ ได้แก่ คนในชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๒ คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๗ มีการจับจ่ายซื้อขายสินค้าเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๒ มีการเข้ามาหาผลประโยชน์จากคนนอกชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๘ และค่าครองชีพสูงขึ้น เนื่องจากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๘ ๓.๒) ผลกระทบด้านกายภาพ มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.80$) เรียงลำดับ ได้แก่ มีการปรับปรุง/ปรับภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับศาสนสถาน คิดเป็นร้อยละ ๓.๗๖ โบราณสถานได้รับความเสียหายจากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๑ มีการสร้างรูปสักการะขึ้นใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๐ มีการบูรณะปรับปรุงโบราณสถานที่เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบดั้งเดิม คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๓ และมีการสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ บดบังสถานที่สำคัญ คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๗ ๓.๓) ผลกระทบด้านวัฒนธรรม มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.41$) เรียงลำดับ ได้แก่ มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในชุมชน และนอกชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๐ ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมในชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๐ นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๖ มีการประยุกต์วัฒนธรรมเป็นสินค้าท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๒ นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๓ มีการลอกเลียนแบบวัฒนธรรมภายนอกแก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๕ รูปแบบวัฒนธรรมประเพณีภายในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑.๙๘ และวัฒนธรรมดั้งเดิมถูกทำลาย คิดเป็นร้อยละ ๑.๒๖ ๓.๔) ผลกระทบด้านสังคม มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.34$) เรียงลำดับ ได้แก่ เด็กและผู้สูงอายุมีบทบาทในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๘ เกิดกลุ่ม องค์กรใหม่ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์อาสา คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๐ ชุมชนมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๑ มีการแพร่ระบาดของ

ยาเสพติดภายในชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๑.๙๓ และการเพิ่มขึ้นของสถานบริการยามราตรี คิดเป็นร้อยละ ๑.๙๒

๕.๑.๓ วัตถุประสงค์

๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๒ มีอายุระหว่าง ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖ สถานภาพ ส่วนใหญ่โสด จำนวน ๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๑ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๓ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๔ มีรายได้ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๕ คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓ และส่วนใหญ่มีถิ่นที่อยู่อาศัยในภาคเหนือ จำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐

๒) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

(๒.๑) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับได้แก่ มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนเกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๗.๘ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยวและชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์ บริการอย่างชัดเจน และมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๒.๓ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๑.๖

(๒.๒) สภาพที่ปรากฏ (มี) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยวและชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๗ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการและภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๙ มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๑ มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๘ และมีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนเกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๖

(๒.๓) สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) การจัดการด้านการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านการจัดการ ด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีการจัดเส้นทางศึกษา แหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๕.๕ มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูล แก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการและภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ และมีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่ เพื่อเป็นศูนย์บริการ อย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๑.๖

๓) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

(๓.๑) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสาร และมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘

(๓.๒) สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๔ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๗ มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๖ และชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๕

(๓.๓) สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสาร และมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ในท้องถิ่นของตน

คิดเป็นร้อยละ ๔.๗ มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๓ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ และชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐

๔) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่คุณภาพ) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

(๔.๑) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ ชุมชนมีรายได้ หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๐ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๐.๐ และชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐

(๔.๒) สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้ หรือ เงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๒ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๔ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๔ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๗ และชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๐.๘

(๔.๓) สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๒ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๒.๓ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ และชุมชนมีรายได้ หรือ เงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘

๕) กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุ่น

การศึกษากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุ่น โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๙๘$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

(๑) ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๙$) เรียงลำดับ ได้แก่ เน้นรูปแบบที่แปลกใหม่ทันสมัย คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๙ เน้นการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๒ เน้นรักษารูปแบบประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม

คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๗ เน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๖ ชุมชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๒ และเน้นความสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๑

(๒) ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด แบ่งเป็น ๖ ประเด็นย่อย เรียงลำดับ ได้แก่ ๒.๑) การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$) เรียงลำดับ ได้แก่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม เช่น ห้องน้ำ ที่นั่งพัก ที่ทิ้งขยะฯ คิดเป็นร้อยละ 4.75 สถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย คิดเป็นร้อยละ 4.74 มีเวลาเปิด-ปิด ที่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 4.73 ความสะอาด ความเป็นระเบียบของสถานที่ คิดเป็นร้อยละ 4.71 และความร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อน คิดเป็นร้อยละ 4.65 ๒.๒) การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.55$) เรียงลำดับ ได้แก่ การท่องเที่ยวมีความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 4.00 มีป้ายบอกเส้นทาง เพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก คิดเป็นร้อยละ 3.99 ความเพียงพอของสถานที่จอดรถ คิดเป็นร้อยละ 3.99 ความเพียงพอของระบบขนส่งสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ 3.23 และมีพนักงานหรือเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 2.53 ๒.๓) การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$) เรียงลำดับ ได้แก่ ความเพียงพอ และความหลากหลายของร้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ 3.99 ความสะอาดและถูกหลักโภชนาการ คิดเป็นร้อยละ 3.26 อาหารและเครื่องดื่มมีรสชาติดี คิดเป็นร้อยละ 3.20 และการให้บริการของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 3.16 ๒.๔) การรองรับด้านการท่องเที่ยว มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$) เรียงลำดับ ได้แก่ ศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำไฟ ถนน ที่พักฯ คิดเป็นร้อยละ 3.19 และศักยภาพการท่องเที่ยวที่รับจากปัจจัยภายนอก เช่น หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 3.18 ๒.๕) การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$) เรียงลำดับ ได้แก่ การจัดงานแบบออกร้านจำหน่ายสินค้า คิดเป็นร้อยละ 3.19 มีความผูกพันต่อท้องถิ่นหรือชุมชน คิดเป็นร้อยละ 3.18 การจัดงานเน้นกิจกรรมทางศาสนา คิดเป็นร้อยละ 3.17 มีการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.51 การจัดงานแบบอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี คิดเป็นร้อยละ 2.47 และการจัดงานแบบมีมหรสพ งานรื่นเริง คิดเป็นร้อยละ 2.43 ๒.๖) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.77$) เรียงลำดับ ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 3.22 การจัดนิทรรศการ คู่มือ วัสดุทัศน และวิทยากรเผยแพร่องค์ความรู้ ข้อมูลทางวัฒนธรรม แก่นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 3.22 มีการจัดทำทะเบียนวัตถุ การจัดหมวดหมู่ วัตถุโบราณ คิดเป็นร้อยละ 2.49 มีการสืบค้นประวัติ ความหมาย และที่มาของวัตถุโบราณที่จัดแสดง คิดเป็นร้อยละ 2.48 และมีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ คิดเป็นร้อยละ 2.43

(๓) ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบ่งเป็น ๔ ประเด็นย่อย เรียงลำดับ ได้แก่ ๓.๑) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) เรียงลำดับ ได้แก่ คนในชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ

๔.๖๗ คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น คิดเป็น ร้อยละ ๓.๙๓ มีการจับจ่ายซื้อขายสินค้าเพิ่มขึ้น คิดเป็น ร้อยละ ๓.๑๗ ค่าครองชีพสูงขึ้นเนื่องจากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๙ และมีการเข้ามาหาผลประโยชน์จากคนนอกชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๑ (๓.๒) ผลกระทบด้านกายภาพ มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๗$) เรียงลำดับ ได้แก่ มีการปรับปรุง/ปรับภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับศาสนสถาน คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๓ มีการบูรณะปรับปรุงโบราณสถาน que เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบดั้งเดิม คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๕ มีการสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ บดบังสถานที่สำคัญ คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๘ มีการสร้างรูปสักการะขึ้นใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๖ และโบราณสถานได้รับความเสียหายจากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๓๗ (๓.๓) ผลกระทบด้านสังคม มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๕$) เรียงลำดับ ได้แก่ เกิดกลุ่ม องค์กรใหม่ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์อาสา คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๗ เด็กและผู้สูงอายุมีบทบาทในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๐ การเพิ่มขึ้นของสถานบริการยามราตรี คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๖ ชุมชนมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๙ และมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๕ (๓.๔) ผลกระทบด้านวัฒนธรรม มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๑$) เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมในชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๐ มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในชุมชน และนอกชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๗ มีการประยุกต์วัฒนธรรมเป็นสินค้าท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๖ นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๕ วัฒนธรรมดั้งเดิมถูกทำลาย คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๖ มีการลอกเลียนแบบวัฒนธรรมภายนอกจากนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๕ นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๒.๓๐ และรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีภายในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๙

๕.๑.๔ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕ มีอายุระหว่าง ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๑๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๐ สถานภาพ ส่วนใหญ่โสด จำนวน ๑๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๓ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๒ มีรายได้ ๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๒๔ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๒ และส่วนใหญ่มีถิ่นที่อยู่อาศัยในภาคเหนือ จำนวน ๒๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๖

๒) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

(๒.๑) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๗ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๐ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการและภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๘ มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์ บริการอย่างชัดเจน และมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๑ และมีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๕

(๒.๒) สภาพที่ปรากฏ (มี) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๘ มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์ บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๖ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๔ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยวและชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๘ และมีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๖

(๒.๓) สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เรียงลำดับ ได้แก่ มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ คิดเป็นร้อยละ ๙.๔ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยวและชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๖.๓ มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๔.๗ มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๔.๗ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการและภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ คิดเป็นร้อยละ ๐.๘

๓) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

(๓.๑) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๖ มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙.๖ และชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๗.๐

(๓.๒) สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๖ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๙ มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๒ และชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๔

(๓.๓) สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๖.๕ ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๔.๙ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๔.๔ ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ ๓.๔

๔) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี มี และมีแต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

(๔.๑) สภาพที่ปรากฏ (ไม่มี) ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ ไม่มี ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๓ ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ ชุมชนมี

รายได้ หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๕ และชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๐.๐

(๔.๒) สภาพที่ปรากฏ (มี) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้ หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๗ ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๓ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๔ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๐ และชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๔

(๔.๓) สภาพที่ปรากฏ (มี แต่ไม่มีคุณภาพ) ชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น สภาพที่ปรากฏ มี แต่ไม่มีคุณภาพ ด้านชุมชนมีรายได้จากท่องเที่ยว เรียงลำดับ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงสินค้าศิลปะพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๔.๗ ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ ๔.๒ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยว และให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๖ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๒.๖ และชุมชนมีรายได้ หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๐.๘

๕) กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

การศึกษากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๓$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

๑) ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๑$) เรียงลำดับ ได้แก่ เน้นความสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๒ เน้นรูปแบบที่แปลกใหม่ทันสมัย คิดเป็นร้อยละ ๓.๔๘ เน้นรักษารูปแบบประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม คิดเป็นร้อยละ ๓.๔๓ เน้นการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๘ เน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๔ และชุมชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๒

๒) ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๖$) แบ่งเป็น ๖ ประเด็นย่อย เรียงลำดับ ได้แก่ ๒.๑) การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๓.๘๐$) เรียงลำดับ ได้แก่ ความสะอาด ความเป็นระเบียบของสถานที่ คิดเป็นร้อยละ ๔.๐๖ ความร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อน คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๙ สถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๖ มีเวลาเปิด-ปิด ที่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๓.๗๔ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม เช่น ห้องน้ำที่นั่งพัก ที่ทิ้งขยะฯ คิดเป็นร้อยละ ๓.๔๓ ๒.๒) การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๒$) เรียงลำดับ ได้แก่ การจัดงานเน้นกิจกรรมทางศาสนา

คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๑ มีความผูกพันต่อท้องถิ่นหรือชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๙ การจัดงานแบบออกร้านจำหน่ายสินค้า คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๐ การจัดงานแบบอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๒ การจัดงานแบบมีมหรสพ งานรื่นเริง คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๑ และมีการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๙ ๒.๓) การรองรับด้านการท่องเที่ยว มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๒$) เรียงลำดับ ได้แก่ ศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวกที่รับจากปัจจัยภายนอก เช่น หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๖ และความสะอาดขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำไฟ ถนน ที่พักรักษาใจ คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๘ ๒.๔) การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๐๖$) เรียงลำดับ ได้แก่ ความเพียงพอและความหลากหลายของร้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๗ ความสะอาดและถูกหลักโภชนาการ คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๔ อาหารและเครื่องดื่มมีรสชาติดี คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๓ และการให้บริการของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๒ ๒.๕) การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๐๔$) เรียงลำดับ ได้แก่ การท่องเที่ยวมีความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๖ มีป้ายบอกเส้นทาง เพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก คิดเป็นร้อยละ ๓.๔๕ ความเพียงพอของระบบขนส่งสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๐ ความเพียงพอของสถานที่จอดรถ คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๑ มีพนักงานหรือเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๘ และ ๒.๖) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๕$) เรียงลำดับ ได้แก่ การจัดการนิทรรศการ คู่มือ วัสดุทัศนียภาพ และวิทยากรเผยแพร่องค์ความรู้ ข้อมูลทางวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๒ มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการสร้างความสนใจในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๗ มีการสืบค้นประวัติ ความหมาย และที่มาของวัตถุโบราณที่จัดแสดง คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๒ มีการจัดทำทะเบียนวัตถุ การจัดหมวดหมู่ วัตถุโบราณ คิดเป็นร้อยละ ๒.๗๔ และ มีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๘

๓) ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๔$) แบ่งเป็น ๔ ประเด็นย่อย เรียงลำดับ ได้แก่ ๓.๑) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๓.๕๒$) เรียงลำดับ ได้แก่ ค่าครองชีพสูงขึ้น เนื่องจากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๔ คนในชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๔.๓๘ คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๔.๑๒ มีการจับจ่ายซื้อขายสินค้าเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๓ และมีการเข้ามาหาผลประโยชน์จากคนนอกชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๓ ๓.๒) ผลกระทบด้านกายภาพ มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๗๕$) เรียงลำดับ ได้แก่ มีการปรับปรุง/ปรับภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับศาสนสถาน คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๒ มีการบูรณะปรับปรุงโบราณสถานที่ย่อยสลายไปจากรูปแบบดั้งเดิม คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๑ โบราณสถานได้รับความเสียหายจากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๑ มีการสร้างรูปสักการะขึ้นใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๖ และมีการสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ บดบังสถานที่สำคัญ คิดเป็นร้อยละ ๒.๓๖ ๓.๓) ผลกระทบด้านวัฒนธรรม มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๖๐$) เรียงลำดับ ได้แก่ มีการประยุกต์วัฒนธรรมเป็นสินค้าท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๔ ชุมชนตระหนัก

ถึงคุณค่าของวัฒนธรรมในชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๓ นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๐ มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในชุมชน และนอกชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๖ มีการลอกเลียนแบบวัฒนธรรมภายนอกจากนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๐ นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๑ รูปแบบวัฒนธรรมประเพณีภายในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๐ และวัฒนธรรมดั้งเดิมถูกทำลาย คิดเป็นร้อยละ ๑.๙๓ และ ๓.๔) ผลกระทบด้านสังคม มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{X} = ๒.๕๐$) เรียงลำดับ ได้แก่ เกิดกลุ่ม องค์กรใหม่ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์อาสา คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๑ เด็กและผู้สูงอายุมีบทบาทในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๐ ชุมชนมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๐ การเพิ่มขึ้นของสถานบริการยามราตรี คิดเป็นร้อยละ ๑.๙๖ และมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๑.๙๖

๕.๒ อภิปรายผล

จากการศึกษา กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น ๔ ข้อใหญ่ ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ ดังนี้

๕.๒.๑ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง)

จากผลการศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด และด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีผลดังนี้

๑) ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เน้นความสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๗๗$) วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เป็นโบราณสถาน อันเก่าแก่ของจังหวัดเชียงรายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ที่สำคัญพระธาตุดอยตุ่งเป็นพระธาตุประจำ ปีเกิดของปีกุล และมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแบบประเพณีวัฒนธรรมที่ดั้งเดิม เน้นความสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย คือ ทางวัดมีการจัดกิจกรรมตามประเพณีของศาสนาเป็นประจำ รวมถึงพิธีกรรมต่างๆ โดยเฉพาะ กิจกรรมเดินขึ้นบนยอดดอยตุ่งในวันวิสาขบูชาของทุกปี ซึ่งแสดงให้เห็นความเคารพศรัทธาต่อพระธาตุดอยตุ่งของบุคคลทั่วไปที่หลั่งไหลมาร่วมงานที่จัดขึ้น

๒) ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด จากการประเมินแบบสอบถาม พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดโดยรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว การจัดการภายในแหล่ง

ท่องเที่ยว และการให้บริการในปัจจุบัน การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การรองรับด้าน การท่องเที่ยวการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน

(๒.๑) การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การจัดงานแบบอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๐$) กิจกรรมที่ได้จัดขึ้นเป็นกิจกรรม เพื่อสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีให้แก่ทุกคน โดยเฉพาะเด็ก เยาวชนรุ่นหลัง เพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้ทุกคน เห็นคุณค่า และร่วมกันอนุรักษ์กิจกรรม วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามไว้

(๒.๒) การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ความสะอาด ความเป็นระเบียบของสถานที่ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๑$) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ อย่างหนึ่ง ที่ทางวัดต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ที่พอเพียงต่อความต้องการของ นักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว อาทิ ห้องน้ำ ที่พัก ที่ทิ้งขยะ รวมไปถึง ความสะอาด ความเป็นระเบียบ และความร่มรื่น สวยงาม เป็นต้น ซึ่งวัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) ได้มีการดูแลรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเป็นอย่างดี จึงทำให้นักท่องเที่ยวมีความ พึงพอใจในการมาเที่ยว

(๒.๓) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๐$) คือ ในวันวิสาขบูชาของทุกปี จะมีพุทธมามะกะจากทั่วทุกทิศ เดินทางขึ้นไปบนยอดดอยตุ่ง ในวันนั้น กลางวัน จะมีการบูชาพระรัตนตรัย รับศีล และฟังเทศน์ กลางคืนมีการเวียนเทียนรอบองค์พระธาตุ ซึ่งเป็นไปเพื่อชำระจิตใจให้ปราศจากกิเลส และฝึกฝนทางกุศล การเดินทางขึ้นไปบนยอดดอยตุ่งแสดง ให้เห็นศรัทธา ความเพียร และความอดทน พิธีกรรมประเพณีนี้ ได้จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เพื่อส่งเสริม และอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของชาวล้านนา

(๒.๔) การรองรับด้านการท่องเที่ยว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวที่รับจาก ปัจจัยภายนอก เช่น หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๐$) ในด้านนี้ทางวัด มีการเตรียมความพร้อม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี โดยเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวก ขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำ ไฟ ถนน ที่พัก เป็นต้น ซึ่งได้สร้างถนนเส้นทางใหม่ขึ้น เพราะเส้นทางเดิมได้ ชำรุด อาจเกิดอันตรายแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทางวัดมีการพัฒนา และมีความ พร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาเกิดความสะดวกและปลอดภัย

(๒.๕) การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อาหารและเครื่องดื่ม มีรสชาติดี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๗$) ชุมชนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่รอบๆ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุ่ง) มีการให้บริการ อาหาร เครื่องดื่ม มีรสชาติดี และถูกหลักโภชนาการ ซึ่งอาหารบางอย่างเป็น อาหารเฉพาะถิ่นของชาวพื้นเมือง และชาวเขา ที่แสดงให้เห็นวัฒนธรรมด้านอาหารที่แตกต่าง และมีความ เป็นเอกลักษณ์ จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกิดความพึงพอใจ

(๒.๖) การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีป้ายบอกเส้นทาง เพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๖$) กล่าวได้ว่า เส้นทางการเดินทางไปสู่วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) ค่อนข้างลำบาก เพราะมีทางโค้งขึ้นเขาตลอดเส้นทาง อาจจะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ไม่สะดวก แต่ทั้งนี้ทางวัดได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มา โดยมีป้ายบอกเส้นทางที่ชัดเจนตลอดเส้นทาง เพื่อเข้าถึงวัดได้สะดวก และมีความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว

๓) ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการประเมินแบบสอบถาม พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านกายภาพ ผลกระทบด้านวัฒนธรรม และผลกระทบด้านสังคม

(๓.๑) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๕๗$) การที่วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลให้ชุมชนรอบวัด และบริเวณใกล้เคียงมีรายได้จากการประกอบอาชีพ คือ ค้าขาย เช่น ชาวเขาได้ผลิตสินค้า คือ เสื้อผ้า เครื่องประดับ ของที่ระลึก ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวเขามาวางจำหน่าย ส่วนคนพื้นเมืองนำผลิตภัณฑ์ และสินค้าต่างๆ มาวางจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวด้วย กล่าวคือ ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่สำคัญส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายด้วย

(๓.๒) ผลกระทบด้านกายภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการปรับปรุง/ปรับภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับศาสนสถาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๘$) วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) จะมีนักท่องเที่ยวมากในช่วงเทศกาล ซึ่งทางวัดมีการปรับปรุง พัฒนาเรื่อยๆ เช่น มีการทำสีพระธาตุ และบันไดนาคปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบให้สวยงามเป็นที่สะดุดตาโดยยังคงรูปแบบเดิม ไม่ได้มีความเปลี่ยนแปลง

(๓.๓) ผลกระทบด้านวัฒนธรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการประยุกต์วัฒนธรรมเป็นสินค้าท่องเที่ยว อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๓.๗๓$) ทางชุมชนมีการผลิตสินค้า ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่แสดงให้เห็นวัฒนธรรมแบบล้านนาและชนชาวเขา มาวางจำหน่ายให้นักท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้การที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว ไม่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบวัฒนธรรมที่มีมาแต่เดิม คือไม่มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม เพื่อตอบสนองการท่องเที่ยว

(๓.๔) ผลกระทบด้านสังคม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เกิดกลุ่ม องค์กรใหม่ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์อาสา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๐๗$) จากการที่ทางวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลดีให้กับชุมชนโดยรอบ และบริเวณใกล้เคียง ในเรื่องการแพร่ระบาดของยาเสพติด และสถานบริการยามราตรีภายในชุมชนลดลง ซึ่งเป็นผลดีแก่เด็ก และเยาวชนในชุมชน

จากการศึกษา สรุปได้ว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด และด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กล่าวคือ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เป็นโบราณสถานที่ทรงคุณค่า ทั้งทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม และเป็นวัดที่สำคัญของจังหวัดเชียงรายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นวัดที่ประดิษฐานพระเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุส่วนพระรากขวัญเบื้องซ้าย (กระดูกไหปลาร้า) ซึ่งอัญเชิญจากประเทศอินเดีย และยังเป็นพระธาตุประจำปีเกิดปีกุน ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเยี่ยมชมจะสักการะพระธาตุ เพราะมีความเชื่อว่าผู้ที่ได้สักการะพระธาตุอันเป็นกระดูกของพระพุทธเจ้า จะส่งผลทำให้เกิดสิริมงคล แก่ชีวิตรวมถึงการได้รับอานิสงส์ และส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติจะมาเที่ยวทำบุญ ถวายทาน เป็นจำนวนมากในช่วงเทศกาล และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา เป็นต้น ทั้งนี้ทางวัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) ยังเป็นแหล่งอบรมสั่งสอนให้แก่เด็กและเยาวชน คนในชุมชนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของวัดของ อารีย์ นัยพินิจ และคณะ^๑ พบว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยววัดส่วนใหญ่ นิยมเดินทางมาในเทศกาล และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนานั้น มุ่งเน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องการเจริญจิตอาภา การตักบาตร ถวายทาน เวียนเทียน ในวันสำคัญต่างๆทางศาสนา ทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่นอกจากจะได้รับความเพลิดเพลินกับภูมิทัศน์จากวัดเป็นแหล่งเื่อต่อการท่องเที่ยวแล้ว ยังได้ตระหนักถึงการเรียนรู้ และเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมต่างๆของท้องถิ่นนั้นๆ และยังคงสอดคล้องกับ กิรติ ศรีวิเชียร^๒ ที่ว่า ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชนไทยมีความผูกพันกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาเป็นเวลายาวนาน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ดังนั้น วัดจึงกลายเป็นสถาบันที่สำคัญ เป็นที่พำนักอาศัย สืบต่ออายุพระพุทธศาสนาแล้ว วัดยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรม ที่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชม สักการะ บูชา และในการที่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวนั้นทำให้เกิดอาชีพ และรายได้แก่ชุมชนโดยรอบ

๕.๒.๒ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว

จากผลการศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด และด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีผลดังนี้

^๑ อารีย์ นัยพินิจ และคณะ. “การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของวัด” วารสารปัญญาภิวัฒน์. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑, (มกราคม ๒๕๕๖) : หน้า ๓๘.

^๒ กิรติ ศรีวิเชียร, การพัฒนาวัดของกรมศาสนา กองแผนงาน กรมศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : กองแผนงานกรมการ ศาสนากระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๖), หน้า ๑๑.

๑) **ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด** พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เน้นความสำคัญของพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๓.๗๗$) กล่าวคือ วัดเป็นสถาบันศาสนาที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อสังคมไทย เพราะวัดเป็นศูนย์กลางของสังคม ซึ่งมีบทบาทหลักในการกล่อมเกลาคจิตใจ วัดพระแก้วจึงมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว โดยเน้นความสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นหลัก เพราะช่วยสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้แก่สังคมทางอ้อม ผ่านการกล่อมเกลาคใจให้ทุกคนประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงามตามธรรมนองคลองธรรมโดยตลอด

๒) **ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด** จากการประเมินแบบสอบถาม พบว่า ระดับความคิดเห็น กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดโดยรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน การรองรับด้านการท่องเที่ยว การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

(๒.๑) **การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน** ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ความสะอาด ความเป็นระเบียบของสถานที่ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๔.๑๑$) กล่าวได้ว่า วัดมีความเป็นระเบียบสะอาด และมีทัศนียภาพที่ร่มรื่น สวยงามแล้ว หากทางวัดมีห้องสุขา ที่นั่งพัก และลานจอดรถให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว จะทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมวัดมากขึ้น

(๒.๒) **การรองรับด้านการท่องเที่ยว** ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำไฟ ถนน ที่พักฯ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๖๐$) วัดตั้งอยู่ใจกลางเมืองเชียงราย จึงมีความสะดวกในขั้นพื้นฐาน ทำให้นักท่องเที่ยวที่มีความสะดวกในการเข้าถึง รวมถึงมีหน่วยงานองค์กร สถานที่ราชการต่างๆ ที่สามารถให้ความช่วยเหลือ และแนะนำนักท่องเที่ยวได้

(๒.๓) **การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน** ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการท่องเที่ยวมีความปลอดภัย อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๗๐$) วัดพระแก้วตั้งอยู่ในตัวเมือง เส้นทางเดินทางจึงมีความปลอดภัยค่อนข้างมาก และมีความสะดวกในเส้นทางเดินทาง จึงทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงอย่างปลอดภัย และสะดวก

(๒.๔) **การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม** ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความสะอาดและถูกหลักโภชนาการ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๖$) ทางชุมชนรอบวัด และใกล้เคียง มีการให้บริการทั้งสินค้าอุปโภคและบริโภค เช่น อาหารเครื่องดื่ม เสื้อผ้า รวมถึงของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

(๒.๕) **การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม** ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการสืบค้นประวัติ ความหมาย และที่มาของวัตถุโบราณที่จัดแสดง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๐$) วัดพระแก้ว มีองค์พระเจดีย์

เป็นฐานรูปแปดเหลี่ยม ห่อหุ้มทองแผ่นทองแดง ลงรักปิดทองทั้งองค์ ซึ่งกรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนองค์พระเจดีย์ เป็นโบราณสถานสำคัญของชาติ จึงเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม

(๒.๖) การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกใน การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$) ทางวัดได้เห็นความสำคัญส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เพราะแสดงให้เห็นถึงความ เป็นเอกลักษณ์วัด เช่น กิจกรรมส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนา เพื่อให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจ และอบรม ศีลธรรมอันดีงามให้แก่ประชาชน

๓) ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการประเมินแบบสอบถาม พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้าน ภายภาพผลกระทบด้านวัฒนธรรม และผลกระทบด้านสังคม

(๓.๑) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า คนในชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$)

(๓.๒) ผลกระทบด้านกายภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับศาสนา อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.76$) ทางวัดมีทัศนียภาพที่ร่มรื่น สวยงาม มีต้นไม้มาก สร้างความสงบ ร่มรื่นในจิตใจ ให้กับผู้เลื่อมใสศรัทธา และนักท่องเที่ยวที่มา

(๓.๓) ผลกระทบด้านวัฒนธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในชุมชน และนอกชุมชนเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$) กล่าวได้ว่า วัดมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความคิด ทางด้านการพัฒนาจิตใจ เพราะวัดเน้นถึงธรรมะที่สามารถนำมาประยุกต์กับการพัฒนาสังคม และ วัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี ดังนั้นวัดพระแก้วจึงมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในชุมชน และนอกชุมชน เพื่อสอนในประชาชนมีความเสียสละช่วยเหลือต่อส่วนรวม มีจิตใจเป็นธรรม รู้จักสังคม และทำ ประโยชน์ต่อสังคม

(๓.๔) ผลกระทบด้านสังคม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เด็กและผู้สูงอายุมีบทบาทในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$) วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชน ซึ่งทางวัดพระแก้วได้มีการ จัดกิจกรรม เพื่อให้ชาวบ้านได้ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ทั้งเด็ก เยาวชน ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ เช่น จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิ ฟังธรรม เป็นต้น

จากการศึกษา กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดพระแก้ว มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด และด้านผลกระทบ จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กล่าวคือ วัดพระแก้วเป็นพระอารามหลวงที่ตั้งอยู่ใจกลางเมือง

เชียงราย มีความสะดวก และปลอดภัยในเส้นทางการเดินทาง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาจะไปกราบสักการะพระพุทธรูปปฏิมากรรมสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด ซึ่งวัดพระแก้วมีพระอุโบสถแบบล้านนาที่โดดเด่นแปลกตา หอพระแก้วหยก และพิพิธภัณฑสถานโฮงหลวงแสงแก้ว พุทธศิลป์และสถาปัตยกรรมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รวมทั้งมีทัศนียภาพที่สวยงาม รมรื่น เป็นธรรมชาติ จึงเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ แนวทางการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางแสวงบุญในมิติศาสนา ปี ๒๕๕๗ โดยกรมศาสนา^๓ ที่ว่า วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชีวิต มีศักยภาพในการธำรงรักษาความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนา และวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทย ตลอดจนมีความพร้อมในด้านพื้นที่ บุคคล และกิจกรรมทางศาสนา ที่จะสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว โดยให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยว ได้สัมผัสเอาคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรม อันดีงามของวิถีชีวิตแบบไทยไปสู่การยกระดับสังคมที่มีคุณภาพ เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมนี้ จะมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ผู้คนในชุมชนเกิดจิตสำนึกถึงความรับผิดชอบดูแล และส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวจะมีจิตผูกพันกับศาสนา ผ่านความประทับใจที่ได้จากการท่องเที่ยว และยังสอดคล้องกับ รลิกา อังกรู^๔ ที่ว่า วัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนา และเป็นศูนย์กลางของชุมชนในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีต อิทธิพลของพุทธศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิถีชีวิตของชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งที่รวบรวมงานศิลป์ วิทยาการและความรู้มากมายหลายสาขา ตลอดจนเป็นแหล่งรวมของศิลปกรรมที่มีค่า เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ และจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งงานศิลปกรรมต่างๆ เหล่านี้นับเป็นมรดกทาง วัฒนธรรมอันล้ำค่า และเป็นเสมือนเอกลักษณ์ของความเป็นชาติไทย ปัจจุบันนี้มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นว่าเดิม คือ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถานที่สำคัญ เพราะภายในวัดประกอบไปด้วยศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นอารยธรรม และความเจริญของชาติ อันเป็นแหล่งรวมที่สามารถศึกษาย้อนกลับไปในประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งการเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชนและการตั้งถิ่นฐานของชุมชน นอกจากนี้วัดยังเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงาม สงบ สันโดษตามหลักพระพุทธศาสนา

๕.๒.๓ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุ่น

จากผลการศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว

^๓ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, แนวทางการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางแสวงบุญในมิติศาสนา ปี ๒๕๕๗, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๗, หน้า ๗-๙.

^๔ รลิกา อังกรู, คู่มือการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ร่วมกับ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, (นนทบุรี : โรงพิมพ์อัมรินทร์พรินติ้ง, ๒๕๕๒), หน้า ๕๒.

ของวัด ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด และด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีผลดังนี้

๑) ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เน้นรูปแบบที่แปลกใหม่ทันสมัย อยู่ในระดับ ($\bar{X} = ๔.๖๙$) วัดร่องขุน เป็นวัดที่มีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่ทันสมัย แปลกตา แต่ยังคงมีประเพณี วัฒนธรรม ที่เน้นความสำคัญทางศาสนา เพื่อสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมที่มีมาแต่โบราณ

๒) ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด จากการประเมินแบบสอบถาม พบว่า ระดับความคิดเห็น กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดโดยรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม การรองรับด้านการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

(๒.๑) การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม เช่น ห้องน้ำ ที่นั่งพัก ที่ทิ้งขยะ ฯลฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๗๕$) เพราะทางวัดมีความพร้อม และมีห้องสุขา ที่นั่งพัก ที่ทิ้งขยะ รวมถึงสถานที่จอดรถเพียงพอต่อนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม รวมถึงมีมัคคุเทศก์คอยให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ทำให้นักท่องเที่ยวมีความสะดวก และประทับใจ

(๒.๒) การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การท่องเที่ยวมีความปลอดภัย อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๔.๐๐$) กล่าวคือ วัดร่องขุนตั้งอยู่ในที่ที่เข้าถึงง่าย และปลอดภัย เพราะมีพนักงานรักษาความปลอดภัย คอยอำนวยความสะดวกให้แก่ักท่องเที่ยว รวมถึงมีรถรับจ้างประจำทาง คอยให้บริการ ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมที่ความสะดวก และปลอดภัย

(๒.๓) การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความเพียงพอและความหลากหลายของร้านอาหาร อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๓.๙๙$) บริเวณรอบวัดมีร้านค้า ให้บริการอาหาร เครื่องดื่ม เสื้อผ้า ของใช้ เครื่องประดับ ของฝาก และของที่ระลึกมากมาย ทำให้นักท่องเที่ยวได้เดินเที่ยวชม

(๒.๔) การรองรับด้านการท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำ ไฟ ถนน ที่พักฯ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๙$) ที่ตั้งของวัดร่องขุน ง่ายต่อการเดินทาง และมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานดี เช่น ที่พัก น้ำ ไฟ และถนน รวมถึงมีหน่วยงานดูแลความปลอดภัย และประสานงานเมื่อมีเหตุฉุกเฉิน ทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกปลอดภัย และสะดวกในเส้นทาง

(๒.๕) การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การจัดงานแบบออกร้านจำหน่าย

สินค้า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๙$) กล่าวคือ บริเวณรอบวัดมีสินค้าโอท็อป จากชุมชนมาวางจำหน่าย และสินค้าและผลิตภัณฑ์จากผู้ประกอบการมาวางจำหน่าย รวมถึงมีวงดนตรีโฟล์คของพื้นเมือง ซึ่งแสดงถึงวัฒนธรรมแบบล้านนาที่เป็นเอกลักษณ์ เป็นที่ได้รับความสนใจของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

(๒.๖) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๒$) ในแต่ละวันมีนักท่องเที่ยว เข้ามาเที่ยวชมวัดร่องขุนเป็นจำนวนมาก ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ ได้มีการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม เพื่อไม่ให้คนในชุมชนบริเวณใกล้เคียงรับเอาวัฒนธรรมของชาวต่างชาติ โดยทางวัดมีระเบียบโดยเน้นการแต่งกายให้สุภาพ ไม่นุ่งกางเกงหรือกระโปรงสั้น เข้าในพระอุโบสถ

๓) ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการประเมินแบบสอบถาม พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านกายภาพผลกระทบด้านวัฒนธรรม และผลกระทบด้านสังคม

(๓.๑) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีคนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๓$) จากการที่วัดร่องขุนเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้คนในชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น และเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนบริเวณใกล้เคียง เช่น คนในชุมชนหันมาประกอบอาชีพค้าขาย ให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมวัด

(๓.๒) ผลกระทบด้านกายภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการปรับปรุง/ปรับภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับศาสนสถาน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๓.๙๓$) วัดร่องขุนมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาได้สักการะพระประธานภายในพระอุโบสถ และชื่นชมทัศนียภาพที่สวยงาม

(๓.๓) ผลกระทบด้านสังคม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เกิดกลุ่ม องค์กรใหม่ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์อาสา อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๓.๘๗$) กล่าวได้ว่าจากการที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลดีต่อสังคม เช่น การแพร่ระบาดของยาเสพติด และสถานบริการยามราตรีภายในชุมชนลดลง ซึ่งเป็นผลดีให้กับเด็ก และเยาวชน ภายในชุมชนเป็นอย่างมาก

(๓.๔) ผลกระทบด้านวัฒนธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมในชุมชนเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๐$) วัฒนธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ เพื่อให้เกิดปัญญาและมีจิตใจที่งดงาม ซึ่งการเข้าวัดปฏิบัติธรรมเป็นแบบแผนของขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมา แม้วัดร่องขุนมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมาเที่ยวเป็นจำนวนมาก แต่รูปแบบวัฒนธรรมประเพณีภายในชุมชน ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปเพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยว

จากการศึกษา สรุปได้ว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพ ของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วัดร่องขุน มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ ปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด และด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กล่าวคือ วัดร่องขุน เป็นวัดที่มีความสวยงามโดดเด่นด้วยเอกลักษณ์ทางศิลปะ และสถาปัตยกรรมที่แสนวิจิตรอลังการ จึงทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เพราะมีความเป็นเอกลักษณ์ที่สวยงามแปลกตา ไม่เหมือนวัดอื่น และยังส่งผลดีให้กับคนในชุมชนใกล้เคียง เช่น คนในชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน รวมถึงทำให้ชุมชนมีความเจริญขึ้นด้วย จะเห็นได้ว่าวัดมีผลต่อความเป็นอยู่ของคนในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ พระพุทธศาสนา กับสังคมไทยในปัจจุบัน ของพระมหาประยุทธ์ ปยุตโต^๕ ที่ว่า วัดเป็นแหล่งรวมของศิลปกรรมอันล้ำค่าทั้งด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม ที่ศิลปินได้ถ่ายทอดลักษณะเด่นของคำสอนทางพระพุทธศาสนาออกมาในงานศิลป์อย่างกลมกลืน น่าชื่นชม เป็นพุทธศิลป์ที่ให้คุณค่าทั้งด้านความงาม และเป็นสื่อให้คนได้เข้าถึงธรรมปฏิบัติ ซึ่งช่วยกล่อมเกลาคิดใจมนุษย์ให้อ่อนโยน และสะอาดบริสุทธิ์ขึ้น พุทธศิลป์ที่ปรากฏในวัดจึงเป็นศิลปะแห่งอุดมคติที่ให้คุณค่า และความหมายเชิงจริยธรรมอย่างสูง นอกจากวัดจะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าแล้ว วัดยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมาตั้งแต่อดีต นับตั้งแต่ชนชั้นกษัตริย์ลงมาจนถึงสามัญชน นิยมที่เดินทางไปนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ยัง ศาสนสถานต่างๆ ด้วยถือว่าเป็นบุญ เป็นกุศล เป็นสิริมงคลในชีวิต^๖

๕.๒.๔ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน)

จากผลการศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อยู่ในระดับ ปานกลาง เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย คือ ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด และด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีผลดังนี้

๑) ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เน้นความสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๒$) แม้ว่าวัดทั้ง ๓ แห่ง จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่ก็ยังคงเน้นความสำคัญทางพระพุทธศาสนา ที่สืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต คือยังมีการประกอบพิธีกรรมตามประเพณีวัฒนธรรมของแต่ละวัดดั้งเดิม กล่าวได้ว่าวัดทั้ง ๓ แห่ง ยังมุ่งเน้นการส่งเสริมการปฏิบัติธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในชีวิต มากกว่าความรู้เพื่อความบันเทิง

^๕ พระมหาประยุทธ์ ปยุตโต, พระพุทธศาสนา กับสังคมไทยในปัจจุบัน, พิมพ์ครั้งที่ ๓. (กรุงเทพมหานคร : สยามสมาคม, ๒๕๕๑), หน้า ๔๕.

^๖ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) กับพระจักรพรรดิพงษ์ (จาด). พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๕๐), หน้า ๓๐๑.

๒) ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด จากการประเมินแบบสอบถาม พบว่าระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดโดยรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว การรองรับด้านการท่องเที่ยว การให้บริการอาหาร และเครื่องดื่ม การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

(๒.๑) การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ความสะอาด ความเป็นระเบียบของสถานที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) กล่าวได้ว่า วัดทั้ง ๓ แห่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก ทางวัดมีการจัดการดูแล รักษาในเรื่องของความสะอาดเป็นอย่างดี จึงทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเกิดความประทับใจ

(๒.๒) การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการจัดงานเน้นกิจกรรมทางศาสนา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) การจัดกิจกรรมทางศาสนาของแต่ละวัดนั้นต่างกัน แต่กิจกรรมของทั้ง ๓ วัดที่จัดขึ้น เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถร่วมได้ เช่น วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) มีกิจกรรมเดินทางขึ้นไปบนยอดดอยตุ่งในวันวิสาขบูชา เพื่อแสดงให้เห็นศรัทธา ความเพียร และความอดทน ของผู้ร่วมกิจกรรม เป็นต้น

(๒.๓) การรองรับด้านการท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีศักยภาพการท่องเที่ยวที่รับจากปัจจัยภายนอก เช่น หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$) กล่าวคือ วัดทั้ง ๓ แห่งมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น มีถนนที่ไม่ชำรุด มีไฟฟ้า น้ำ รวมถึงสัญญาณโทรศัพท์เข้าถึง เพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยวที่มา

(๒.๔) การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ความเพียงพอและความหลากหลายของร้านอาหาร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$) กล่าวคือ การให้บริการอาหารเครื่องดื่มของวัดทั้ง ๓ แห่ง มาจากคนในชุมชนโดยรอบ และบริเวณใกล้เคียงคอยให้บริการ จึงเกิดความสะดวกในด้านนี้

(๒.๕) การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การท่องเที่ยวมีความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) กล่าวคือ วัดทั้ง ๓ แห่ง มีเส้นทางการเดินทางที่ชัดเจน เช่น วัดร่องขุ่น มีป้ายบอกเส้นทางทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ทำให้นักท่องเที่ยวที่มา มีความสะดวกในการเดินทาง

(๒.๖) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การจัดนิทรรศการ คู่มือ วิดีทัศน์ และวิทยากรเผยแพร่องค์ความรู้ ข้อมูลทางวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$) กล่าวคือ วัดทั้ง ๓ แห่งมีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เช่น

มีการจัดทะเบียนวัตถุ รวมถึงคอยให้ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลทางวัฒนธรรมให้กับคนในชุมชน เช่น การแจกแผ่นพับ เป็นต้น

๓) ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการประเมินแบบสอบถาม พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านกายภาพ ผลกระทบด้านวัฒนธรรม และผลกระทบด้านสังคม

(๓.๑) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๔.๑๒$) การที่วัดทั้ง ๓ แห่ง เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนมีความเจริญขึ้น รวมถึงเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนโดยรอบ และชุมชนใกล้เคียง

(๓.๒) ผลกระทบด้านกายภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการปรับปรุง/ปรับภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับศาสนสถาน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๓.๖๒$) การที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ต้องมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชม เช่น มีการปลูกดอกไม้ ต้นไม้ ให้ร่มรื่น ซึ่งวัดทั้ง ๓ แห่งมีความพร้อมในด้านนี้ ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเกิดความประทับใจเป็นอย่างมาก

(๓.๓) ผลกระทบด้านวัฒนธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการประยุกต์วัฒนธรรมเป็นสินค้าท่องเที่ยว อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๔$) คนในชุมชนของวัดทั้ง ๓ แห่ง มีการประยุกต์ ผลิตภัณฑ์ สินค้าอุปโภคและบริโภคจากวัฒนธรรมท้องถิ่น มาวางจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว เช่น เครื่องประดับอาหาร เสื้อผ้า และของที่ระลึก

(๓.๔) ผลกระทบด้านสังคม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เกิดกลุ่ม องค์กรใหม่ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์อาสา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๑$) ซึ่งเป็นการดี เพราะวัดทั้ง ๓ แห่ง มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ ควรสร้างกลุ่มมัคคุเทศก์อาสา เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวที่มา

จากการศึกษา สรุปได้ว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพ ของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด และ ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งวัดทั้ง ๓ แห่ง ได้แก่ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากในจังหวัดเชียงราย แต่ละวัดมีความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น สวยงาม รวมถึงมีศิลปกรรม สถาปัตยกรรม และประติมากรรมที่เก่าแก่และงดงาม เช่น วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เป็นโบราณสถานที่มีความเก่าแก่ คู่เมืองเชียงราย คือมีพระธาตุเจดีย์คู่ที่เป็นเอกลักษณ์ วัดพระแก้วเป็นพระอารามหลวง ที่มีพระอุโบสถที่งดงาม แปลกตา วัดร่องขุน มีพุทธศิลป์ สถาปัตยกรรม และประติมากรรมที่เป็นเอกลักษณ์ที่ควรแก่ศึกษา

เรียนรู้แต่ละวัดทั้ง ๓ แห่ง มีการส่งเสริมและเน้นความสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเหมือนเดิม รวมถึงทำนุบำรุงและส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อไม่ให้สูญหาย และเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว กล่าวได้ว่า ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนา มีวัดเป็นศูนย์กลางของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ พระพุทธศาสนากับสังคมไทยในปัจจุบัน ของพระมหาประยุทธ์ ปยุตโต^๗ ที่ว่า ในปัจจุบันวัดเป็นศูนย์รวมของมรดกวัฒนธรรม และสรรพวิชาอันหลากหลาย นับตั้งแต่โบราณกาล มีพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้อนุรักษ์สืบสาน และใช้ประโยชน์ในการประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนา และกิจกรรมอื่นๆ ของชุมชน ปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป บทบาทของวัดและพระสงฆ์ลดลงไปจากเดิม แต่กระนั้นวัดและพระสงฆ์ยังปรับเปลี่ยนบทบาทให้สอดคล้องกับสภาพสังคม โดยบทบาทหลักของวัดยังคงเป็นสถานที่พำนักของพระสงฆ์สามเณรเป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียน ประพฤติปฏิบัติธรรม สืบทอด และเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอน มีฐานะเป็นแหล่งประดิษฐาน และรวบรวมของมรดกทางศิลปวัฒนธรรมทั้งที่เป็นโบราณสถานโบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ตลอดเป็นศูนย์กลางในการประกอบประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน ดังนั้นปัจจุบันวัดจึงมีบทบาทอีกอย่างหนึ่งคือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงรายพบว่ามีเรื่องที่น่าสนใจอีกมาก เพราะเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีรายละเอียดอีกมากที่ยังควรศึกษาค้นคว้าการทำวิจัยในโอกาสต่อไป

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

๑) กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เป็นเรื่องที่น่าสนใจ และเหมาะแก่การนำมาบรรจุเป็นหลักสูตรในสถานศึกษาทุกระดับชั้น เพื่อให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา ได้ศึกษาเรียนรู้ถึงด้านพุทธศิลป์ ศิลปกรรม และสถาปัตยกรรม โดยนำไปกำหนดเป็นเชิงนโยบายของสถานศึกษา

๒) กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เหมาะแก่การนำมาถ่ายทอดให้กับผู้สนใจศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรตระหนักในประเด็นเหล่านี้ นำมาผ่านกระบวนการเรียนการสอน ในสถานศึกษาให้มากขึ้น

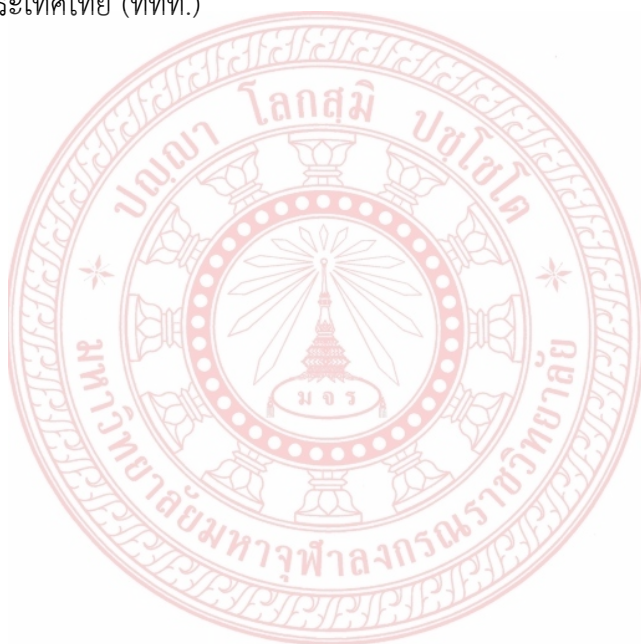
^๗ อ่างแล้ว, พระมหาประยุทธ์ ปยุตโต, พระพุทธศาสนากับสังคมไทยในปัจจุบัน, หน้า ๔๖.

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑) กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ควรนำมาเป็นแหล่งเรียนรู้ ด้านพุทธสถาน ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพุทธศาสนิกชนสืบไป

๒) กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วิเคราะห์บทบาทของชุมชน กับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๓) ด้านสถานที่ ทั้งสามวัดควรมีการปรับปรุงพัฒนารูปแบบ สถาปัตยกรรมภายในวัด ให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวและยั่งยืนต่อไป และควรมีการประชาสัมพันธ์ เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวโดยเร็วและทั่วถึงอย่างต่อเนื่อง เช่น การโฆษณาร่วมกับสถานีโทรทัศน์ วิทยุ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลี - ไทย :

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ

๑.๑.๑ หนังสือ

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. **แนวทางการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางแสวงบุญในมิติศาสนา ปี ๒๕๕๗**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๗.

กรมศาสนา. **แนวทางการดำเนินงาน โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางแสวงบุญในมิติศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมศาสนา. ๒๕๕๗.

กรมศิลปากร. **วัฒนธรรม อารยธรรม ภูมิปัญญาและเทคโนโลยี**. กรุงเทพมหานคร : กรม, ๒๕๔๒.

_____ . องค์การค้าของคุรุสภา และมูลนิธิเสถียรโกเศศ นาคะประทีป. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๑.

กฤษกร วงศ์กรวุฒิ. **นักเดินทาง : เชียงราย**. กรุงเทพมหานคร : สารคดี, ม.ป.ป.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. **เข้าใจถิ่น เข้าใจเที่ยว - เชียงราย**. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๓.

กীরติ ศรีวิเชียร. **การพัฒนาวัดของกรมศาสนา กองแผนงาน กรมศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : กองแผนงานกรมการ ศาสนากระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๖.

คณะกรรมการค้นคว้าวิจัย. **ประวัติพระธาตุดอยตุง**. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินต์ติ้ง, ๒๕๓๖.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. **สำนักงานศิลปวัฒนธรรมแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๐.

คณะกรรมการตรวจสอบและชำระตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่. **ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับเชียงใหม่ ๗๐๐ ปี**. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์มิ่งเมือง, ๒๕๓๘.

จิรพรรณ กาญจนะจิตรา. **การพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๐.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. **การเป็นสมัยใหม่กับแนวคิดชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, ๒๕๔๐.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. **การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๐.

_____ . (บรรณาธิการ). **จอมพล ป. พิบูลสงครามกับการเมืองไทยสมัยใหม่**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๒๕๔๔.

_____ . **วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์ พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน, ๒๕๔๐.

- เดวิด แมทธีวส์. **การเมืองภาคพลเมือง**. แปลโดย วันชัย วัฒนศัพท์. ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริรักษ์ ออฟเซ็ท, ๒๕๓๙.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. **บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : บนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี และราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๔.
- ธวัชชัย คำอ้าย. **Temple**. เชียงราย : ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- นิคม จารุมณี. **การท่องเที่ยวอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา, ๒๕๕๓.
- นิคม มุสิกคามะ. **แนวทางการพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๑.
- นิตยพรณ วรณศิริผลวัฒน์. **ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม**. ศูนย์วิทยบริการศาลยุติธรรม (ศาลแขวงพระนครเหนือ), ๒๕๔๐.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. **การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒.
- _____. **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเพรส แอนด์ดีไซน์ จำกัด, ๒๕๔๘.
- _____. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวธุรกิจที่ไม่มีวันตายของประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ซี.พี.บุ๊ค สแตนดาร์ด, ๒๕๔๘.
- ประกาศกระทรวงมหาดไทย ประกาศยกเมืองเชียงรายเป็นเมืองจัดความณฑลพายัพ. **ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๒๗**.
- ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนคำว่าเมืองเรียกว่าจังหวัด. **ราชกิจจานุเบกษา ๓๓**.
- ประสาธ หลักศิลา. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: ก้าวหน้าการพิมพ์, ๒๕๑๑.
- พจนาน สนวนศรี. **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism Handbook)**. กรุงเทพมหานคร : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, ๒๕๔๖.
- พระมหาประยุทธ์ ปยุตโต, **พระพุทธศาสนากับสังคมไทยในปัจจุบัน**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สยามสมาคม, ๒๕๕๑.
- พระยาอนุমানราชธน. **ความหมายของวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๑๒.
- พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) กับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด)**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๕๐.
- พระราชวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต). **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๙.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. **การบริหารการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช. ๒๕๒๔.
- ยุวดี นิรัตน์ตระกูล. **ECOTOURISM การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**. จุลสารการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ๒๕๔๙.

รชพร จันทร์สว่าง. เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่าง
ยั่งยืน. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖.

รสิกา อังกูร. คู่มือการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, นนทบุรี :
โรงพิมพ์อัมรินทร์พรินต์ติ้ง, ๒๕๕๒.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕. พิมพ์ครั้งที่ ๕.
กรุงเทพมหานคร : บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด, ๒๕๓๘.

_____. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร :
นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖.

วัลย์พร ธีวตระกูลไพบูลย์. พฤติกรรมนักท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
กรุงเทพ, ๒๕๕๓.

วีระยุทธ สุยะเต็ม. เที่ยววัดร่องขุน เชียงราย. หนังสือประกอบการเรียน สาขาการออกแบบกราฟิก
ดีไซน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ม.ป.ป.

ศิริ ฮามสุโพธิ์. ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพมหานคร : โอเอสพริ้นต์ติ้งเฮาส์. ๒๕๔๓.
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. โครงการศึกษาทบทวนแผนแม่บทในการพัฒนาการ
ท่องเที่ยวของประเทศ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัย, ๒๕๓๖.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. การประเมินศักยภาพของชุมชน. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๗.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕.
สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. การท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : กองวิชาการท่องเที่ยว กรมการ
ท่องเที่ยว, ๒๕๔๖.

สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏกระทรวง. สถาบันราชภัฏกระทรวง
ศึกษาธิการ, ๒๕๔๕.

สีลาภรณ์ นาคทรพร และคณะ. ตัวชี้วัดสำหรับงานพัฒนาชนบท : ประสบการณ์จากนักพัฒนา.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, ๒๕๒๘.

สุนทร วงศ์ไวยวรรณ. วัฒนธรรมองค์การ แนวคิด งานวิจัย และประสบการณ์. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์โพธิ์เพชร, ๒๕๔๐.

เสถียร เหลืองอร่าม. โครงสร้างทางสังคมของชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
ชวนพิมพ์, ๒๕๓๘.

เสรี พงศ์พิศ. ฐานคิด : จากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร : พลังปัญญา, ๒๕๔๘
_____. วิธีคิด วิธีทำ แผนชีวิตเศรษฐกิจชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร :
ภูมิปัญญาไทย, ๒๕๔๖.

เสาวคนธ์ สุดสว่าง. สังคมวิทยาชนบท. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๔.

เสาวภา ไพทยวัฒน์. พื้นฐานวัฒนธรรม : แนวทางอนุรักษ์และพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
สถาบันราชภัฏ, ๒๕๓๘.

หม่อมหลวงดุษฎี ชุมสาย และญิบพัน พรหมโยซี. ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร :
ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗.

อนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อาจอ่ำ. **การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย.**

กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๓๙

อมรา พงศาพิชญ์ และอุทัย ดุลยเกษม (บรรณาธิการ). **คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการพัฒนา.**

พิมพ์ครั้งที่ ๒. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๗.

อัจฉรา สโรบล. **ชุมชนกับการพัฒนา.** เชียงใหม่ : ภาควิชามนุษยสัมพันธ์ คณะมนุษยศาสตร์, ๒๕๕๑.

อาคม เศรษฐา. **เชียงราย.** กรุงเทพมหานคร : ชูณหสาส์น, ๒๕๔๖.

อานนท์ อากาศิกรม. **สังคม วัฒนธรรม และประเพณีไทย.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรววิทยา, ๒๕๑๙.

อุทัย หิรัญโต. **สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๙.

เอกรินทร์ สีมหาศาล และคณะ. **สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ ๓.

กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๕.

๑.๑.๒ บทความ

Nzama, A.T., Magi, L. M.. & Ngcobo, N. R. (๒๐๐๕) Workbook-ITourism Workbook for Educators: ๒๐๐๔ CurriculumStatement (Unpublished Tourism Workshop-Educational Materials). Centre for Recreation &Tourism. UZ. and Tourism KwaZulu-Natal. Universityof Zululand. อ้างใน กาญจนา แสงลี้มสุวรรณ. “การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน”. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัย.** กรุงเทพมหานคร. ๒๕๕๑.

ชวัลนุช อุทยาน. “การท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ”. **จุลสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.** ฉบับที่ ๑, ๒๕๕๕.

วงศ์ธีรา สุวรรณิน และคณะ. “การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดปทุมธานี”. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.** ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๗.

อารีย์ นัยพินิจ และคณะ. “การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของวัด”. **วารสารปัญญาภิวัฒน์.** ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑, (มกราคม ๒๕๕๖) : หน้า ๓๘.

๑.๑.๓ รายงานการวิจัย

กิ่งแก้ว อรรถากร และธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์. **คติความเชื่อ.** ในเอกสารชุดวิชาภาษาไทย ๘. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๒๘.

มณี พะยอมยงค์. **วัฒนธรรมล้านนาไทย.** กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๙.

มิ่งสรรพ ขาวสะอาด. **การท่องเที่ยวแห่งเอเชีย.** โครงการพัฒนาการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในภูมิภาคแม่น้ำโขง ปีที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย, ๒๕๕๑.

สินธุ์ สโรบล. **การท่องเที่ยวโดยชุมชน : แนวคิดและประสบการณ์พื้นฐานภาคเหนือ.** เชียงใหม่ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๖.

- สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒.
- อมรา พงศาพิชญ์. วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- อุดร จันทวัน. “ศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องอรัญคธาตุนิทาน : ภาษาทางศาสนาและอิทธิพลต่อสังคม”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

๑.๑.๔ ข้อมูลออนไลน์

ไปด้วยกันใหม่..แหล่งชุมชนคนชอบเที่ยว. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.paidunya.com>, (๑๐ มีนาคม ๒๕๕๘)

๑.๑.๕ สัมภาษณ์

- กรเวก อภิสุนทรกุล, สัมภาษณ์, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.
- กฤษณา สีไพโร, นักวิทยาการศึกษา, สัมภาษณ์, ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.
- กุลสตรี วิมูลสิระตระกูล, สัมภาษณ์, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.
- ขวัญหทัย ไชยสม, นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ. สัมภาษณ์, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.
- ค่านาง ดงป่าลี, สัมภาษณ์, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.
- จำลอง ผ่องสี, พนักงานวัดร่องขุน, สัมภาษณ์, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.
- จินดา สิตนาโค, รองนายกเทศมนตรีตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. สัมภาษณ์, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.
- เจริญฤทธิ์ สิริ, สัมภาษณ์, ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.
- เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์, ศิลปินแห่งชาติ และประธานวัดร่องขุน. สัมภาษณ์, ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.
- ณันทิชา แซ่ตู้, สัมภาษณ์, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.
- ดิเรก รื่องหาญแก้ว, ผู้ช่วยกำนันตำบลห้วยไคร้ใหม่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. สัมภาษณ์, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.
- ทองมัน ใจบุญ, สัมภาษณ์, ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.
- นันทริยา ชัยยะเทพ, สัมภาษณ์, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.
- บุญชุม ชุ่มมงคล, กำนันตำบลห้วยไคร้ใหม่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. สัมภาษณ์, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.
- ประจวบ ธรรมเทศ, ครูโรงเรียนป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. สัมภาษณ์, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.
- ประสิทธิ์ บุญรสศักดิ์, คณะกรรมการวัดห้วยไคร้ใหม่ ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. สัมภาษณ์, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.
- ประเสริฐ แสงแก้ว, สัมภาษณ์, ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

- พรพิมล ปอแฉ่, นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ. สัมภาษณ์, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.
- พระปลัดบรรเลง กิตติโสภโณ, รองเจ้าอาวาสวัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุง). สัมภาษณ์,
๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.
- พระรัตนมุนี, รองเจ้าอาวาสวัดพระแก้ว และรองเจ้าคณะจังหวัด. สัมภาษณ์, ๒ พฤศจิกายน พ.ศ.
๒๕๕๘.
- พระอธิการกิตติพงษ์ กลยาโณ, เจ้าอาวาสวัดร่องขุน. สัมภาษณ์, ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.
- พิสมัย จันดีเขต, สัมภาษณ์, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.
- ยัง พักแก้ว, สัมภาษณ์, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.
- รัชฎาภรณ์ บุญวงศ์, สัมภาษณ์, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.
- ศรินทร์ ชัยพันธ์, สัมภาษณ์, ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.
- ศิริณัฐ แก้วคำ, เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานหลวงแสงแก้ว วัดพระแก้ว. สัมภาษณ์, ๒๖ ตุลาคม พ.ศ.
๒๕๕๘.
- ศุภชัย สิทธิเลิศ, ผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานวัดพระแก้ว. สัมภาษณ์, ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.
- สงวน มาลี, ไวยาวัจกรวัดร่องขุน. สัมภาษณ์, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.
- สมศรี หนักดี, ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ชุมชนวัดพระแก้ว. สัมภาษณ์,
๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.
- ลัก คำอุ่น, รองประธานวัดร่องขุน. สัมภาษณ์, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.
- สิทธิชัย ฉิโนชัย, สัมภาษณ์, ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙.
- สุพจน์ บุญวงศ์, สัมภาษณ์, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.
- สุรพล แสงแก้ว, คณะกรรมการวัดพระแก้ว. สัมภาษณ์, ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.
- สุรศักดิ์ จาอู๊ด, ประธานชุมชนวัดพระแก้ว. สัมภาษณ์, ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.
- สุรินยา เป็งบุตร, พนักงานวัดร่องขุน. สัมภาษณ์, ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙
- เสถียร ชชาติทรัพย์สิน, สัมภาษณ์, ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.
- เสาวนีย์ ยังสัตย์, ประธานแม่บ้านชุมชนวัดพระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. สัมภาษณ์,
๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘.
- โหล สีปันทา, ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และไวยาวัจกรวัดห้วยไคร้ใหม่ ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย
จังหวัดเชียงราย. สัมภาษณ์, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.
- อิชายะ โสภณเอื้ออำนวย, ผู้ใหญ่บ้านปากกล้วยมุเซอ ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัด
เชียงราย. สัมภาษณ์, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

๒. ภาษาอังกฤษ :

๒.๑ Books

- Arnold, H. J. and Feldman, D. C. **Organizational behavior**. New York: McGraw-Hill, 1986.
- Westvlaams, E, "Toeristische gedragingen en Attitudes van de Belgen in 1985", **Reeks Vakontieanderzaeken Journal of Travel Research**. Vol.27, 1985.

ภาคผนวก ก

บทความการวิจัย

กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริม
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

Community Strengthening and Cultural Tourism Promotion
in Chiang Rai Province

ดร. สุเทพ สารบรรณ

Dr. Suthep Saraban

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตพะเยา

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Phayao Campus

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ คือ ๑. เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ๒. เพื่อพัฒนาเครือข่ายกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย และ ๓. เพื่อเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย โดยเครือข่ายพหุภาคี

วิธีการดำเนินการวิจัย แบบผสมผสานระหว่าง การวิจัยเชิงปริมาณโดยเก็บข้อมูลจากเอกสาร รายงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแบบสอบถามประกอบ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสาร รายงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมีการสัมภาษณ์ประกอบ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน ชุมชน นักท่องเที่ยว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงพระมหาเถระและปราชญ์ ที่อาศัยอยู่รอบๆ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน จำนวน ๑๙๗,๒๓๑ รูป/คน โดยมีวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง จากการใช้วิธีสุ่มของเครซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) จำนวน ๓๘๔ รูป/คน

ผลการวิจัย พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕ มีอายุระหว่าง ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๑๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๐ สถานภาพ ส่วนใหญ่โสด จำนวน ๑๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๓ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๒ มีรายได้ ๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๒๔ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๒ และส่วนใหญ่มีถิ่นที่อยู่อาศัยในภาคเหนือ จำนวน ๒๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๖

การศึกษากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๓$) ถ้าพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ๑) ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๖$) ๒) ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๑$) และ ๓) ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๔$)

คำหลัก : กระบวนการเสริมสร้าง, ศักยภาพชุมชน, นักท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง), วัดพระแก้ว, วัดร่องขุน

Abstract

The purposes of this research were to study the Community Strengthening and Cultural Tourism Promotion in Chiang Rai Province, the development of networks of community strengthening for cultural tourism promotion and to present the models for the strengthening of local community for promoting cultural tourism in Chiang Rai Province.

Research methodology, both quantitative and qualitative, was employed in this study. Data were collected from books, reports, related research and interviews. People selected as population for this study were tourists, senior monks and the persons who live in the areas of WatRongKhun WatPrakeaw and WatPhraMahachinnathatchao (Doitung). The total number of population is 197,231, of these a number of 384 persons were selected by using Krejcie and Mogan sampling method.

The result of this study shows that majority of respondents are female that are 194 in number (50.5%). Their ages are between 21-30 and they are 142 in number (37.0%). Those who are unmarried are 193 (50.3%). Those who are graduate are 144 (37.5%). Those who run their own business are 93 in number (24.2%). Those who have average income between 10,000-15,000 Bath are 124 (32.2). Most of them live in the northern part of Thailand, they are 298 in number (77.6%).

The opinion of these people are in average level ($\bar{X}=3.33$) and can be divided in three categories as follows; 1) with regard to the tourism management in temples the results are on average level ($\bar{X}=3.16$) with regard to the models for tourism in the temples, the findings are on average level ($\bar{X}=3.41$) and with regard to the effects resulted from cultural tourism the results are on average level ($\bar{X}=2.84$).

Finally, from this study it shows that there is a lack of cooperation from both public and private sectors and the community should create a network of tourism and community learning area particularly temples in order to expand tourism spots.

Key word: Community Strengthening, Cultural Tourism, Promotion, WatPhraMahachinnathatchao (Doitung), WatPhraKaew, WatRongKhun

คำนำ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เกิดขึ้นจากความสนใจที่จะศึกษา จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย เป็นที่ตั้งของเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ยุคก่อตั้งอาณาจักรล้านนา อีกทั้งยังมีวัด สถานที่ทางพระพุทธศาสนา ที่เป็นแหล่งโบราณสถานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ จิตรกรรมฝาผนังที่สวยงามแปลกตา พระอุโบสถที่มีความโดดเด่นด้วยเอกลักษณ์ทางศิลปะ และสถาปัตยกรรมที่แสนวิจิตรอลังการ ซึ่งมีนักท่องเที่ยวมาสักการะ เยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก ได้แก่ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุ่น วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) เป็นวัดที่ประดิษฐานพระเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุส่วนพระรากขวัญเบื้องซ้าย (กระดูกไหปลาร้า) ซึ่งนำมาจากประเทศอินเดีย และยังเป็นพระธาตุประจำปีเกิดปีกุน วัดพระแก้วเดิม เป็นวัดเก่าแก่ ซึ่งมีพระแก้วมรกต ที่เป็นที่สักการบูชาของคนในจังหวัดเชียงราย นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ และวัดร่องขุ่น เป็นวัดที่มีความสวยงามโดดเด่นต่างจากวัดอื่นๆ ด้วยฝีมือการออกแบบและก่อสร้างของ เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ศิลปินชื่อดัง เพื่อเป็นวัดประจำบ้านเกิด สร้างโดยจินตนาการจัดเป็นงานพุทธศิลป์ที่ยิ่งใหญ่ และงดงาม ทั้งสามวัดนับได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของล้านนา และประเทศไทย กล่าวได้ว่าเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรม และเป็นศูนย์รวมจิตใจของสังคมไทยตั้งแต่อดีต มาจนถึงปัจจุบัน อนึ่ง กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา หรือเชิงวัฒนธรรมด้วย ผู้วิจัยเห็นว่าการเดินทางมาสักการบูชาศาสนสถาน เป็นการท่องเที่ยวที่สร้างคุณค่า ทางจริยธรรม ทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน พร้อมกันนี้ยังเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชนชาวล้านนาอีกทางหนึ่ง ส่งผลต่ออาชีพ หรือรายได้ของชาวล้านนา ประเทศเพื่อนบ้าน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษา กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เพื่อพัฒนาเครือข่ายกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จังหวัดเชียงราย และเพื่อเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย โดยเครือข่ายพหุภาคี

เครื่องมือและวิธีการศึกษา

การวิจัย เรื่อง กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เป็นวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากเอกสาร รายงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้องและแบบสอบถามประกอบ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คือ เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร รายงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมีการสัมภาษณ์ประกอบ

๑. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มุ่งเน้นในการสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านความต้องการ และความพร้อมของประชาชนในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนและชุมชนใกล้เคียง ปัญหาและข้อเสนอแนะของกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยอาศัยแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด รวมทั้งการเสวนากลุ่มย่อย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน ชุมชน นักท่องเที่ยว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงพระมหาเถระและปราชญ์ ที่อาศัยอยู่รอบๆ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุนจำนวน ๑๙๗,๒๓๑ รูป/คน โดยมีวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง จากการใช้วิธีสุ่มของเครซี และมอร์แกน (Krejcie and Mogan) จำนวน ๓๘๔ รูป/คน

ผลการศึกษา

การศึกษากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๓$) พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวม ผู้วิจัยอภิปรายผลดังนี้

๑) ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เน้นความสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๒$) แม้ว่าวัดทั้ง ๓ แห่ง จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่ก็ยังคงเน้นความสำคัญทางพระพุทธศาสนา ที่สืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต คือยังมีการประกอบพิธีกรรมตามประเพณีวัฒนธรรมของแต่ละวัดดั้งเดิม กล่าวได้ว่าวัดทั้ง ๓ แห่งยังมุ่งเน้นการส่งเสริมการปฏิบัติธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในชีวิต มากกว่าความรู้เพื่อความบันเทิง

๒) ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด จากการประเมินแบบสอบถาม พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดโดยรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว การรองรับด้านการท่องเที่ยว การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

(๒.๑) การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ความสะอาด ความเป็นระเบียบของสถานที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๖$) กล่าวได้ว่า วัดทั้ง ๓ แห่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก แต่ทางวัดยังมีการจัดการดูแล รักษาในเรื่องของความสะอาดเป็นอย่างดี จึงทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเกิดความประทับใจ

(๒.๒) การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการจัดงานเน้นกิจกรรมทางศาสนาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๑$) การจัดกิจกรรมทางศาสนาของแต่ละวัดนั้นต่างกัน แต่กิจกรรมของทั้ง ๓ วัดที่จัดขึ้น เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถร่วมได้ เช่น วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) มีกิจกรรมเดินทางขึ้นไปบนยอดดอยตุ่งในวันวิสาขบูชา เพื่อแสดงให้เห็นศรัทธา ความเพียร และความอดทน ของผู้ร่วมกิจกรรม เป็นต้น

(๒.๓) การรองรับด้านการท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีศักยภาพการท่องเที่ยวที่รับจากปัจจัยภายนอก เช่น หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๖$) กล่าวคือ วัดทั้ง ๓ แห่ง มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น มีถนนที่ไม่ชำรุด มีไฟฟ้า น้ำ รวมถึงสัญญาณโทรศัพท์เข้าถึง เพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยวที่มา

(๒.๔) การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ความเพียงพอและความหลากหลายของร้านอาหาร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๓$) กล่าวคือ การให้บริการอาหารเครื่องดื่มของวัดทั้ง ๓ แห่ง มาจากคนในชุมชนโดยรอบ และบริเวณใกล้เคียงคอยให้บริการ จึงเกิดความสะดวกในด้านนี้

(๒.๕) การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การท่องเที่ยวมีความปลอดภัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๖$) กล่าวคือ วัดทั้ง ๓ แห่ง มีเส้นทางการเดินทางที่ชัดเจน เช่น วัดร่องขุ่น มีป้ายบอกเส้นทางทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ทำให้นักท่องเที่ยวที่มา มีความสะดวกในการเดินทาง

(๒.๖) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การจัดนิทรรศการ คู่มือวีดิทัศน์ และวิทยากรเผยแพร่องค์ความรู้ ข้อมูลทางวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๒$) กล่าวคือ วัดทั้ง ๓ แห่งมีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เช่น มีการจัดทะเบียนวัตถุ รวมถึงคอยให้ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลทางวัฒนธรรมให้กับคนในชุมชน เช่น การแจกแผ่นพับ เป็นต้น

๓) ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการประเมินแบบสอบถามพบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านกายภาพ ผลกระทบด้านวัฒนธรรม และผลกระทบด้านสังคม

(๓.๑) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๔.๑๒$) การที่วัดทั้ง ๓ แห่ง เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนมีความเจริญขึ้น รวมถึงเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนโดยรอบ และชุมชนใกล้เคียง

(๓.๒) ผลกระทบด้านกายภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการปรับปรุง/ปรับภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับศาสนสถาน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๓.๖๒$) การที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ต้องมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงามเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชม เช่น มีการปลูกดอกไม้ ต้นไม้ ให้ร่มรื่น ซึ่งวัดทั้ง ๓ แห่งมีความพร้อมในด้านนี้ จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเกิดความประทับใจเป็นอย่างมาก

(๓.๓) ผลกระทบด้านวัฒนธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการประยุกต์วัฒนธรรมเป็นสินค้าท่องเที่ยว อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๔$) คนในชุมชนของวัดทั้ง ๓ แห่ง มีการประยุกต์ ผลิตภัณฑ์ สินค้าอุปโภคและบริโภคจากวัฒนธรรมท้องถิ่น มาวางจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว เช่น เครื่องประดับ อาหาร เสื้อผ้า และของที่ระลึก

(๓.๔) ผลกระทบด้านสังคม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เกิดกลุ่ม องค์กรใหม่ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์อาสา อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๑$) ซึ่งเป็นการดี เพราะวัดทั้ง ๓ แห่ง มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ควรจะมีกลุ่มมัคคุเทศก์อาสา เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวที่มา

อภิปรายผล

จากการศึกษา สรุปได้ว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพ ของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด และด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งวัดทั้ง ๓ แห่ง ได้แก่ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุ่ง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน นั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากในจังหวัดเชียงราย แต่ละวัดมีความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น สวยงาม รวมถึงมีศิลปกรรม สถาปัตยกรรม และประติมากรรมที่เก่าแก่และงดงาม เช่น วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) เป็นโบราณสถานที่มีความเก่าแก่ คู่เมืองเชียงราย คือมีพระธาตุเจดีย์คู่ที่เป็นเอกลักษณ์ วัดพระแก้วเป็นพระอารามหลวงที่มีพระอุโบสถที่งดงามแปลกตา วัดร่องขุน มีพุทธศิลป์ สถาปัตยกรรม และประติมากรรมเป็นเอกลักษณ์ ที่ควรแก่ศึกษาเรียนรู้ วัดทั้ง ๓ แห่ง มีการส่งเสริมและเน้นความสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเหมือนเดิม รวมถึงทำนุบำรุงและส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อไม่ให้สูญหาย และเป็น

สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว กล่าวได้ว่า ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนา มีวัดเป็นศูนย์กลางของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ พระพุทธศาสนากับสังคมไทยในปัจจุบัน ของ พระมหาประยูร ทัตปยุตโต^๑ ที่ว่า ในปัจจุบันวัดเป็นศูนย์รวมของมรดกวัฒนธรรม และสรรพวิชาอันหลากหลายนับตั้งแต่ โบราณกาล มีพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้อนุรักษ์สืบสาน และใช้ประโยชน์ในการ ประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนา และกิจกรรมอื่นๆ ของชุมชน ปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป บทบาทของวัดและพระสงฆ์ลดลงไปจากเดิม แต่กระนั้นวัดและพระสงฆ์ยังปรับเปลี่ยนบทบาทให้ สอดคล้องกับสภาพสังคม โดยบทบาทหลักของวัดยังคงเป็นสถานที่พำนักของพระสงฆ์สามเณร เป็น สถานที่ศึกษาเล่าเรียน ประพฤติปฏิบัติธรรม สืบทอดและเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอน และยังมีฐานะ เป็นแหล่งประดิษฐานและรวบรวมของมรดกทางศิลปวัฒนธรรมทั้งที่เป็นโบราณสถานโบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ตลอดจนเป็นศูนย์กลางในการประกอบประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน ดังนั้นปัจจุบันวัด จึงมีบทบาทอีกอย่างหนึ่งคือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาโดยภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕ มีอายุระหว่าง ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๑๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๐ สถานภาพส่วนใหญ่โสด จำนวน ๑๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๓ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๒ มีรายได้ ๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๒๔ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๒ และส่วนใหญ่มิถิ่นที่อยู่อาศัยในภาคเหนือ จำนวน ๒๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๖

กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๓$) ถ้าพิจารณาในแต่ละ ด้าน พบว่า ๑) ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๖$) ๒) ด้าน รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๑$) และ ๓) ด้านผลกระทบ จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๔$)

จากการวิจัย กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม จังหวัดเชียงรายพบว่ายังมีเรื่องที่น่าศึกษาอีกมาก เพราะเป็นประโยชน์สำหรับการ พัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มีรายละเอียดอีกมากที่ยังควรศึกษาค้นคว้าการทำวิจัยใน โอกาสต่อไป

๑) กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เป็นเรื่องที่น่าสนใจ และเหมาะแก่การนำมาบรรจุเป็นหลักสูตรในสถานศึกษา ทุกระดับชั้น เพื่อให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา ได้ศึกษาเรียนรู้ถึงด้านพุทธศิลป์ ศิลปกรรม และ สถาปัตยกรรม โดยนำไปกำหนดเป็นเชิงนโยบายของสถานศึกษา

^๑ พระมหาประยูร ทัตปยุตโต, พระพุทธศาสนากับสังคมไทยในปัจจุบัน, พิมพ์ครั้งที่ ๓. (กรุงเทพมหานคร : สยามสมาคม, ๒๕๕๑), หน้า ๔๖.

๒) กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เหมาะแก่การนำมาถ่ายทอดให้กับผู้สนใจศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรตระหนักในประเด็นเหล่านี้ นำมาผ่านกระบวนการเรียนการสอน ในสถานศึกษาให้มากขึ้น

๓) กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ควรนำมาเป็นแหล่งเรียนรู้ ด้านพุทธสถาน ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพุทธศาสนิกชนสืบไป

๔) กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย วิเคราะห์บทบาทของชุมชน กับแนวทางการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๕) ด้านสถานที่ ทั้งสามวัดควรมีการปรับปรุงพัฒนารูปแบบ และสภาพภูมิทัศน์ภายในวัดให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวและยั่งยืนต่อไป และควรมีการประชาสัมพันธ์ เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวโดยเร็วและทั่วถึงอย่างต่อเนื่อง เช่น การโฆษณาร่วมกับสถานีโทรทัศน์ วิทยุ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

บรรณานุกรม

กรมศาสนา. แนวทางการดำเนินงาน โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางแสวงบุญในมิติ

ศาสนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมศาสนา. ๒๕๕๗.

กรมศิลปากร. วัฒนธรรม อารยธรรม ภูมิปัญญาและเทคโนโลยี. กรุงเทพมหานคร : กรม, ๒๕๔๒.

คณะกรรมการค้นคว้าวิจัย. ประวัติพระธาตุดอยตุง. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินต์ติ้ง, ๒๕๓๖.

คณะกรรมการตรวจสอบและชำระตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่. ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับ

เชียงใหม่ ๗๐๐ ปี. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์มิ่งเมือง, ๒๕๓๘.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. การเป็นสมัยใหม่กับแนวคิดชุมชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, ๒๕๔๐.

นิคม จารุมณี. การท่องเที่ยวอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา, ๒๕๕๓.

นิคม มุสิกคามะ. แนวทางการพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๑.

ประสาธน์ หลักศิลา. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ก้าวหน้าการพิมพ์, ๒๕๑๑.

พระยาอนุমানราชธน. ความหมายของวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๑๒.

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๙.

ไพรัตน์ เดชะรินทร์. การบริหารการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช. ๒๕๒๔.

ยุวดี นิรัตน์ตระกูล. ECOTOURISM การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. จุลสารการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ๒๕๔๙.

วลัยพร ธีวตระกูลไพบูลย์. **พฤติกรรมนักท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
กรุงเทพ, ๒๕๕๓.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **การพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕.
สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. **การท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร : กองวิชาการท่องเที่ยว กรมการ
ท่องเที่ยว, ๒๕๔๖.

อานนท์ อภาภิรม. **สังคม วัฒนธรรม และประเพณีไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรววิทยา,
๒๕๑๙.

อารีย์ นัยพินิจ และคณะ. “การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของวัด”. **วารสารปัญญา
ภิวัฒน์**. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑, (มกราคม ๒๕๕๖) : หน้า ๓๘.

อุดร จันทวัน. “ศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องอรัญคธาตุนิทาน : ภาษาทาง
ศาสนาและอิทธิพลต่อสังคม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

Arnold, H. J. and Feldman, D. C. **Organizational behavior**. New York: McGraw-Hill, 1986.

ภาคผนวก ข

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. กิจกรรมด้านการเรียนการสอน

๑.๑ นำผลวิจัยไปบรรจุเป็นหลักสูตรในสถานศึกษาทุกระดับชั้น เพื่อให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา ได้ศึกษาเรียนรู้ถึงด้านพุทธศิลป์ ศิลปกรรม และสถาปัตยกรรม โดยนำไปกำหนดเป็น นโยบายของสถานศึกษา

๑.๒ สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการ สอนเสริม หรือสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง หรือใกล้เคียง

๑.๓ นำไปถ่ายทอดให้กับผู้ที่สนใจศึกษา โดยนำไปเผยแพร่ทางเว็บไซต์ และทาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรตระหนักในประเด็นเหล่านี้ นำมาผ่านกระบวนการ เรียนการสอนในสถานศึกษาให้มากขึ้น

๒. กิจกรรมด้านการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว

๒.๑ สามารถนำไปสร้างความรู้ให้เกิดประโยชน์ กับการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย และสามารถนำองค์ความรู้ไปปรับ และ ประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อีกรูปแบบหนึ่ง

๒.๒ สามารถเปิดโอกาสให้ชุมชน นักท่องเที่ยว ที่มายังทั้งสามวัด ได้แก่ วัดพระมหา- ชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และจะช่วยให้ชุมชน นักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและ ทางอ้อม

๓. กิจกรรมด้านวิชาการ

๓.๑ นำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายทางการศึกษา ตั้งแต่ระดับพื้นฐานถึงระดับ อุดมศึกษา

๓.๒ นำไปบรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอน ตั้งแต่ระดับพื้นฐานถึงระดับอุดมศึกษา

ภาคผนวก ค

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุ วัตถุประสงค์	โดยทำให้
๑. ศึกษาข้อมูล ปฐมภูมิ ทุติยภูมิ ของวัดพระมหาชิน ธาตุเจ้า(ดอยตุง) วัดพระแก้ว และ วัดร่องขุน	ทราบถึงตำนาน/ประวัติความ เป็นมา/เอกลักษณ์/ประเพณี วัฒนธรรม และจุดเด่นของวัด รวมถึงจำนวนนักท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว	ข้อที่ ๑	สามารถวิเคราะห์ถึง ศักยภาพ การส่งเสริม กิจกรรม การท่องเที่ยวของ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) วัดพระแก้ว และ วัดร่องขุนรวมถึงเอกลักษณ์ ประเพณี และวัฒนธรรม เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยว ให้มาเที่ยวยังแต่ละวัดที่ กล่าวมาได้
๒. ศึกษา กระบวนการ เสริมสร้าง ศักยภาพของ ชุมชนต่อการ ส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม จังหวัด เชียงราย	ทราบถึง กระบวนการ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย	ข้อที่ ๑	ทราบถึงความต้องการ กระบวนการเสริมสร้าง ศักยภาพของชุมชนต่อการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย เพื่อส่งเสริมให้ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุนเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุ วัตถุประสงค์	โดยทำให้
๓. ศึกษาพัฒนา เครือข่ายกระบวนการ การเสริมสร้าง ศักยภาพของ ชุมชนต่อการ ส่งเสริมการ ท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย	ทราบถึงพัฒนาเครือข่าย กระบวนการเสริมสร้าง ศักยภาพของชุมชนต่อการ ส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย	ข้อ ๒	ทราบถึงการพัฒนา เครือข่าย กระบวนการ เสริมสร้างศักยภาพของ ชุมชนต่อการส่งเสริม การ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
๔. ศึกษารูปแบบ การเสริมสร้าง ศักยภาพของ ชุมชนต่อการ ส่งเสริมการ ท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย โดยเครือข่ายพหุ ภาคี	ทราบถึงรูปแบบการ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม จังหวัด เชียงราย โดยเครือข่ายพหุ ภาคี	ข้อ ๓	ทราบถึงรูปแบบการ เสริมสร้างศักยภาพของ ชุมชนต่อการส่งเสริมการ ท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย โดยเครือข่ายพหุภาคี
๕. การสำรวจ ระดับพื้นที่ ที่ต้อง ดำเนินการศึกษา	ทราบถึงข้อมูลทั่วไป จำนวน ประชากร เอกลักษณ์ท้องถิ่น ความเป็นอยู่พื้นฐานของ ประชากร การพัฒนาการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย	ข้อที่ ๑-๒	สามารถวิเคราะห์จำนวน ประชาชน ชุมชน นักท่องเที่ยว ผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้อง รวมถึง พระมหาเถระและปราชญ์ ที่อาศัยอยู่รอบๆ วัดพระ มหาชินธาตุน้ำเจ้า (ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน
๖. การเก็บข้อมูล ด้วยแบบสอบถาม	ทราบถึงกระบวนการ เสริมสร้างศักยภาพของ ชุมชน/ปัญหา/ข้อเสนอแนะ ของชุมชนต่อการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย	ข้อที่ ๑-๒	สามารถวิเคราะห์ความ คิดเห็นของ ประชาชน ชุมชน นักท่องเที่ยว ผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึง พระมหาเถระและปราชญ์ ที่อาศัยอยู่รอบๆ ในด้าน

๖. การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (ต่อ)			รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด, ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด และด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
๗. การสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	ทราบถึงข้อมูล ความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในเรื่องของกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ด้านการจัดการการท่องเที่ยว และด้านผลกระทบ	ข้อ ๑-๒	สามารถวิเคราะห์ถึงข้อมูลด้านต่างๆ รวมถึงกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ของประชาชน ชุมชน นักท่องเที่ยว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงพระมหาเถระและปราชญ์ที่อาศัยอยู่รอบๆ วัด
๘. รายงานฉบับสมบูรณ์	ได้รายงานฉบับสมบูรณ์ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยทั้ง ๓ ข้อ คือ ๑. เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ๒. เพื่อพัฒนาเครือข่ายกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ๓. เพื่อเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย โดยเครือข่ายพหุภาคี	ข้อ ๑-๓	ได้รายงานการวิจัยที่สมบูรณ์ ถูกต้อง และนำเสนอสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอรังษีจันทน์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
จังหวัดเชียงราย

แบบสอบถามนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน
ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย คำตอบของท่านทุกข้อมีความสำคัญ
อย่างยิ่งต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมศักยภาพของชุมชนต่อไป ขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ
โอกาสนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ลงใน และเติมคำในช่องว่าง

- ๑.๑ เพศ ๑. ชาย ๒. หญิง
- ๑.๒ อายุ ๑. ต่ำกว่า ๒๐ ปี ๒. ๒๑ - ๓๐ ปี ๓. ๓๑ - ๔๐ ปี
๔. ๔๑ - ๕๐ ปี ๕. ๕๑ ปี ขึ้นไป
- ๑.๓ สถานภาพ ๑. โสด ๒. สมรส ๓. หย่าร้าง
๔. อื่นๆ
- ๑.๔ ระดับการศึกษา ๑. ต่ำกว่ามัธยมศึกษา ๒. มัธยมศึกษา/ปวช.
๓. อนุปริญญา/ปวส./ปวท. ๔. ปริญญาตรี
๕. ปริญญาโท ๖. สูงกว่าปริญญาโท
๗. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
- ๑.๕ อาชีพ ๑. ข้าราชการ ๒. พนักงานรัฐวิสาหกิจ
๓. ธุรกิจส่วนตัว ๔. พนักงานบริษัท
๕. รับจ้างทั่วไป ๖. เกษตรกร
๗. นักเรียน/นักศึกษา ๘. เกษียณ/ว่างงาน
๙. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
- ๑.๖ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ๑. ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ๒. ๑๐,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท
๓. ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท ๔. ๒๐,๐๐๑ - ๒๕,๐๐๐ บาท
๕. ๒๕,๐๐๑ บาท ขึ้นไป
- ๑.๗ ถิ่นที่อยู่ ๑. ภาคเหนือ ๒. ภาคกลาง
๓. ภาคตะวันออก ๔. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๕. ภาคใต้ ๖. กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงและความคิดเห็นมากที่สุด

ที่	รายการ/ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๒.๑ รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว						
๑	เน้นรักษารูปแบบประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม					
๒	เน้นความสำคัญทางด้านศาสนา					
๓	เน้นรูปแบบที่แปลกใหม่ทันสมัย					
๔	เน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว					
๕	เน้นการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว					
๖	ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน					

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของวัด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงและความคิดเห็นมากที่สุด

ที่	รายการ/ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	จัด	ปานกลาง	ไม่	ไม่ดีที่สุด
๓.๑ การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน						
๑	ความสะอาด ความเป็นระเบียบของสถานที่					
๒	ความร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อน					
๓	สถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย					
๔	มีเวลาเปิด - ปิด ที่เหมาะสม					
๕	มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม เช่น ห้องน้ำ ที่นั่งพัก ที่ทิ้งขยะฯ					
๓.๒ การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน						
๑	มีป้ายบอกเส้นทาง เพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก					
๒	ความเพียงพอของระบบขนส่งสาธารณะ					
๓	ความเพียงพอของสถานที่จอดรถ					
๔	มีพนักงานหรือเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว					
๕	การท่องเที่ยวมีความปลอดภัย					
๓.๓ การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม						
๑	ความเพียงพอและความหลากหลายของร้านอาหาร					
๒	ความสะอาดและถูกหลักโภชนาการ					
๓	อาหารและเครื่องดื่มมีรสชาติดี					
๔	การให้บริการของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่					

ที่	รายการ/ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		ดีที่สุด	ดี	ปานกลาง	ไม่ดี	ไม่ดีที่สุด
๓.๔ การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว						
๑	การจัดงานแบบอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี					
๒	มีการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีต่อเนื่อง					
๓	การจัดงานแบบมีมหรสพ งานรื่นเริง					
๔	มีความผูกพันต่อท้องถิ่น หรือชุมชน					
๕	การจัดงานแบบออกร้านจำหน่ายสินค้า					
๖	การจัดงานเน้นกิจกรรมทางศาสนา					
๓.๕ การรองรับด้านการท่องเที่ยว						
๑	ศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำไฟ ถนน ที่พักฯ					
๒	ศักยภาพการท่องเที่ยวที่รับจากปัจจัยภายนอก เช่น หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นๆ					
๓.๖ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม						
๑	มีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ					
๒	มีการจัดทำทะเบียนวัตถุ การจัดหมวดหมู่ วัตถุโบราณ					
๓	มีการสืบค้นประวัติ ความหมาย และที่มาของวัตถุโบราณที่จัดแสดง					
๔	มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น					
๕	การจัดนิทรรศการ คู่มือ วัสดุทัศน และวิทยากรเผยแพร่องค์ความรู้ ข้อมูลทางวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน					

ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงและความคิดเห็นมากที่สุด

ที่	รายการ/ข้อความ	ระดับผลกระทบ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๔.๑ ผลกระทบด้านกายภาพ						
๑	มีการปรับปรุง/ปรับปรุงภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับศาสนสถาน					
๒	มีการสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ บดบังสถานที่สำคัญ					
๓	มีการบูรณะปรับปรุงโบราณสถานที่เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบดั้งเดิม					
๔	โบราณสถานได้รับความเสียหายจากการท่องเที่ยว					
๕	มีการสร้างรูปสักการะขึ้นใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว					

ที่	รายการ/ข้อความ	ระดับผลกระทบ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๔.๒ ผลกระทบด้านสังคม						
๑	ชุมชนมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว					
๒	มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในชุมชนเพิ่มขึ้น					
๓	การเพิ่มขึ้นของสถานบริการยามราตรี					
๔	เด็กและผู้สูงอายุมีบทบาทในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น					
๕	เกิดกลุ่ม องค์กรใหม่ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์อาสา					
๔.๓ ผลกระทบด้านวัฒนธรรม						
๑	วัฒนธรรมดั้งเดิมถูกทำลาย					
๒	มีการลอกเลียนแบบวัฒนธรรมภายนอกจากนักท่องเที่ยว					
๓	มีการประยุกต์วัฒนธรรมเป็นสินค้าท่องเที่ยว					
๔	มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในชุมชน และนอกชุมชนเพิ่มขึ้น					
๕	ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมในชุมชนเพิ่มขึ้น					
๖	นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มขึ้น					
๗	นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น					
๘	รูปแบบวัฒนธรรมประเพณีภายในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยว					
๔.๔ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ						
๑	คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น					
๒	มีการเข้ามาหาผลประโยชน์จากคนนอกชุมชนเพิ่มขึ้น					
๓	มีการจับจ่ายซื้อขายสินค้าเพิ่มขึ้น					
๔	คนในชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น					
๕	ค่าครองชีพสูงขึ้นเนื่องจากการท่องเที่ยว					

ตอนที่ ๕ การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงและความคิดเห็นมากที่สุด

ที่	รายการ/ข้อความ	สภาพที่ปรากฏ		
		ไม่มี	มี	มีแต่ไม่ครบถ้วน
๑	มีการบริการ หรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ			
๒	มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชน			
๓	มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้เกิดความรู้แก่นักท่องเที่ยว			
๔	มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม			
๕	มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้มีทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนฯ			

ตอนที่ ๖ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงและความคิดเห็นมากที่สุด

ที่	รายการ/ข้อความ	สภาพที่ปรากฏ		
		ไม่มี	มี	มีแต่ไม่ครบถ้วน
๑	ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยว และการให้บริการต่างๆ			
๒	ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน			
๓	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว			
๔	มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว			

แบบสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัย

เรื่อง กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

แบบสัมภาษณ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง “กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย” คำตอบของท่านทุกข้อมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมศักยภาพของชุมชนต่อไป ขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ – นามสกุล (ผู้ให้สัมภาษณ์)

เพศ อายุ ปี ตำแหน่ง

เบอร์โทรศัพท์.....

หน่วยงาน / ที่อยู่

.....

.....

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์/...../..... สถานที่สัมภาษณ์

เวลาที่สัมภาษณ์ ตั้งแต่เวลา..... น. ถึงเวลา..... น.

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

๑. ท่านมีส่วนเกี่ยวข้องข้องในการจัดการการท่องเที่ยวด้านใดบ้าง?

- () วางแผน () จัดหางบประมาณ () ดำเนินการ
- () เป็นคณะกรรมการร่วม () ผู้สังเกตการณ์
- () อื่นๆ เช่น.....

๒. การจัดการการท่องเที่ยวของวัดได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใดบ้าง?

- () การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย () สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด
- () สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด () สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด
- () องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น () องค์กรเอกชน
- () หน่วยงานอื่น ระบุ.....

๓. ท่านอยากให้หน่วยงานใดเข้ามาสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของวัด เพราะเหตุใด?

- () การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย () สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด
 - () สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด () สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด
 - () องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น () องค์กรเอกชน
 - () หน่วยงานอื่น ระบุ.....
- สาเหตุเพราะ.....

๔. ในการจัดการการท่องเที่ยวของวัด ที่ผ่านมามีปัญหาเกี่ยวกับอะไรที่คิดว่าเป็นปัญหาสำคัญ?

.....

.....

๕. ทางวัดมีแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของวัดหรือไม่ อย่างไร?

.....

.....

๖. ตามความคิดเห็นของท่านการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร? ถ้าจะทำให้ดีขึ้นควรจะต้องทำอะไรเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ บทสัมภาษณ์ ด้านผลกระทบ

๑. การที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด เป็นการเพิ่มภาระให้กับทางวัดหรือไม่ และทำให้วัดต้องปรับตัวในการต้อนรับนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร?

.....

.....

.....

.....

.....

๒. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ทำให้วิถีชีวิตและการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓. การที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีผลกระทบต่อโบราณสถานโบราณวัตถุภายในวัดหรือไม่อย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔. สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่มเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว มีอะไรบ้าง?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๕. การที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีผลทำให้วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่อย่างไร?

.....

.....

.....

.....

.....

๖. กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย (วัดร่องขุ่น วัดพระแก้ว และวัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุ่ง)) ที่มีอยู่ ได้แก่อะไรบ้าง?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๗. แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย อย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์ / รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบสภาพเครื่องมือ /
แบบประเมินสภาพเครื่องมือ

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

๑. รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญวัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง)

- ๑.๑) ชื่อ-นามสกุล พระปลัดบรรเลง กิตติโสภโณ
ตำแหน่ง รองเจ้าอาวาสวัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง)
หน่วยงาน / ที่อยู่ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย
จังหวัดเชียงราย
- ๑.๒) ชื่อ-นามสกุล นายอิชายะ โสภณเอื้ออำนวย
ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านปากกล้วยเมือ
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านปากกล้วยเมือ ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง
จังหวัดเชียงราย
- ๑.๓) ชื่อ-นามสกุล นายบุญชุม ชุ่มมงคล
ตำแหน่ง กำนันตำบลห้วยไคร้ใหม่
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านห้วยไคร้ใหม่ ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
- ๑.๔) ชื่อ-นามสกุล นายดิเรก ร้องหาญแก้ว
ตำแหน่ง ผู้ช่วยกำนันตำบลห้วยไคร้ใหม่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านห้วยไคร้ใหม่ ตำบลห้วยไคร้ใหม่ อำเภอแม่สาย
จังหวัดเชียงราย
- ๑.๕) ชื่อ-นามสกุล นายโหล สี่ปินตา
ตำแหน่ง ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และไวยาวัจกรวัดห้วยไคร้ใหม่
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านห้วยไคร้ใหม่ ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
- ๑.๖) ชื่อ-นามสกุล นายประสิทธิ์ บุญรสศักดิ์
ตำแหน่ง คณะกรรมการวัดห้วยไคร้ใหม่
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านห้วยไคร้ใหม่ ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
- ๑.๗) ชื่อ-นามสกุล นายกรเวก อภิสุนทรกุล
ตำแหน่ง คนในชุมชนบ้านอาข่าปากกล้วย
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านอาข่าปากกล้วย ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง
จังหวัดเชียงราย

- ๑.๘) ชื่อ-นามสกุล นายสุพจน์ บุญวงศ์
ตำแหน่ง คนในชุมชนบ้านอาข่าปากกล้วย
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านอาข่าปากกล้วย ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง
จังหวัดเชียงราย
- ๑.๙) ชื่อ-นามสกุล นางรัชฎาภรณ์ บุญวงศ์
ตำแหน่ง คนในชุมชน บ้านอาข่าปากกล้วย
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านอาข่าปากกล้วย ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง
จังหวัดเชียงราย
- ๑.๑๐) ชื่อ-นามสกุล นางสาวกุลสตรี วิมูลสิระตระกูล
ตำแหน่ง คนในชุมชนบ้านปากกล้วยมุเซอ
หน่วยงาน / ที่อยู่ ปากกล้วยมุเซอ ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง
จังหวัดเชียงราย
- ๑.๑๑) ชื่อ-นามสกุล นางสาวณัฏฐิศา แซ่ตู้
ตำแหน่ง คนในชุมชนบ้านปากกล้วยมุเซอ
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านปากกล้วยมุเซอ ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง
จังหวัดเชียงราย
- ๑.๑๒) ชื่อ-นามสกุล นางนันทริยา ชัยยะเทพ
ตำแหน่ง คนในชุมชนบ้านห้วยไคร้หลวง
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านห้วยไคร้หลวง ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
- ๑.๑๓) ชื่อ-นามสกุล นางพิสมัย จันตะเขต
หน่วยงาน / ที่อยู่ คนในชุมชนบ้านห้วยไคร้
ตำแหน่ง บ้านห้วยไคร้ ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

๒. รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญวัดพระแก้ว

- ๒.๑) ชื่อ-นามสกุล พระรัตนมณี
ตำแหน่ง รองเจ้าอาวาสวัดพระแก้ว และรองเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย
หน่วยงาน / ที่อยู่ วัดพระแก้ว ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
- ๒.๒) ชื่อ-นามสกุล นายเสถียรชาติทรัพย์สิน
ตำแหน่ง พนักงาน
หน่วยงาน / ที่อยู่ สำนักงานเทศบาลนครเชียงราย ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย

- ๒.๓) ชื่อ-นามสกุล นายสุรศักดิ์ จาฮู๊ด
ตำแหน่ง ประธานชุมชนวัดพระแก้ว
หน่วยงาน / ที่อยู่ ชุมชนวัดพระแก้ว ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย
- ๒.๔) ชื่อ-นามสกุล พจอ. สุรพล แสงแก้ว
ตำแหน่ง คณะกรรมการวัดพระแก้ว
หน่วยงาน / ที่อยู่ ชุมชนวัดพระแก้ว ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย
- ๒.๕) ชื่อ-นามสกุล นางเสาวนีย์ ยังสตัย
ตำแหน่ง ประธานแม่บ้านชุมชนวัดพระแก้ว
หน่วยงาน / ที่อยู่ ชุมชนวัดพระแก้ว ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย
- ๒.๖) ชื่อ-นามสกุล นายกฤษณา สีไพโร
ตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา
หน่วยงาน / ที่อยู่ เทศบาลนครเชียงราย ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย
- ๒.๗) ชื่อ-นามสกุล นางสมศรี หนักตื้อ
ตำแหน่ง ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
หน่วยงาน / ที่อยู่ ชุมชนวัดพระแก้ว ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย
- ๒.๘) ชื่อ-นามสกุล นางศรีนวล ชัยพันธ์
ตำแหน่ง คนในชุมชนวัดพระแก้ว
หน่วยงาน / ที่อยู่ ๒๕๖ หมู่ที่ ๙ อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
- ๒.๙) ชื่อ-นามสกุล นายศุภชัย สิทธิเลิศ
ตำแหน่ง ผู้ดูแลพิพิธภัณฑวัดพระแก้ว
หน่วยงาน / ที่อยู่ ชุมชนวัดพระแก้ว ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย
- ๒.๑๐) ชื่อ-นามสกุล นายศิริณัฐ แก้วคำ
ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑโฮงหลวงแสงแก้ววัดพระแก้ว
หน่วยงาน / ที่อยู่ ชุมชนวัดพระแก้ว ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย

๒.๑๑) ชื่อ-นามสกุล นายเจริญฤทธิ์ สิริ
ตำแหน่ง คนในชุมชนวัดพระแก้ว
หน่วยงาน / ที่อยู่ ชุมชนวัดพระแก้ว ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย

๒.๑๒) ชื่อ-นามสกุล นายประเสริฐ แสงแก้ว
ตำแหน่ง คนในชุมชนวัดพระแก้ว
หน่วยงาน / ที่อยู่ ชุมชนวัดพระแก้ว ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย

๒.๑๓) ชื่อ-นามสกุล นางทองมัน ใจบุญ
หน่วยงาน / ที่อยู่ คนในชุมชนวัดพระแก้ว
ตำแหน่ง ชุมชนวัดพระแก้ว ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย

๓. รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญวัดร่องขุน

๓.๑) ชื่อ-นามสกุล พระอธิการกิตติพงษ์ กลยาโณ
ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดร่องขุน
หน่วยงาน / ที่อยู่ วัดร่องขุน ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย

๓.๒) ชื่อ-นามสกุล นายเฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์
ตำแหน่ง ศิลปินแห่งชาติ และประธานวัดร่องขุน
หน่วยงาน / ที่อยู่ วัดร่องขุน ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย

๓.๓) ชื่อ-นามสกุล นายจินดา สิตนาโค
ตำแหน่ง รองนายกเทศมนตรี ตำบลป่าอ้อดอนชัย
หน่วยงาน / ที่อยู่ เทศบาลตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

๓.๔) ชื่อ-นามสกุล นางสาวสุรินยา เป็งบุตร
ตำแหน่ง พนักงานวัดร่องขุน
หน่วยงาน / ที่อยู่ วัดร่องขุน ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย

๓.๕) ชื่อ-นามสกุล นางสาวขวัญหทัย ไชยสม
ตำแหน่ง นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
หน่วยงาน / ที่อยู่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

- ๓.๖) ชื่อ-นามสกุล นางสาวพรพิมล ปอแผ้ว
ตำแหน่ง นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
หน่วยงาน / ที่อยู่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- ๓.๗) ชื่อ-นามสกุล นายประจวบ ธรรมเทศ
ตำแหน่ง ครูโรงเรียนป่าอ้อดอนชัย
หน่วยงาน / ที่อยู่ โรงเรียนป่าอ้อดอนชัย ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงราย
- ๓.๘) ชื่อ-นามสกุล นายสีก คำอุ่น
ตำแหน่ง รองประธานวัดร่องขุน
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านร่องขุนตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย
- ๓.๙) ชื่อ-นามสกุล ร้อยตำรวจตรีสงวน มาลี
ตำแหน่ง ไวยาวัจกรวัดร่องขุน
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านร่องขุน ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย
- ๓.๑๐) ชื่อ-นามสกุล นายจำลอง ผ่องสี
ตำแหน่ง พนักงานของวัดร่องขุน
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านร่องขุน ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย
- ๓.๑๑) ชื่อ-นามสกุล นายยัง พักแก้ว
ตำแหน่ง ผู้สูงอายุ
หน่วยงาน / ที่อยู่ บ้านร่องขุน ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย
จังหวัดเชียงราย
- ๓.๑๒) ชื่อ-นามสกุล นายสิทธิชัย ฉิโนชัย
ตำแหน่ง ค้าขาย
หน่วยงาน / ที่อยู่ หน้าศูนย์อาหารลานไม้หอม วัดร่องขุน ตำบลป่าอ้อดอนชัย
อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
- ๓.๑๓) ชื่อ-นามสกุล นางค่านาง ดงป่าลี
หน่วยงาน / ที่อยู่ ค้าขาย
ตำแหน่ง ร้านเพชรจรัสผ้าไหม หน้าวัดร่องขุน ตำบลป่าอ้อดอนชัย
อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบสภาพเครื่องมือ

๑. ชื่อ-นามสกุล พระครูโสภณปริยัติสุธี, ผศ.ดร.
ตำแหน่ง รักษาการผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตพะเยา
หน่วยงาน/ที่อยู่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาเขตพะเยา
๒. ชื่อ-นามสกุล พระครูพิศาลสรกิจ ดร.
ตำแหน่ง เลขาธิการศูนย์บัณฑิตศึกษา และหัวหน้าสาขาวิชาพระพุทธศาสนา
หน่วยงาน / ที่อยู่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาเขตพะเยา
๓. ชื่อ-นามสกุล ผศ.ดร. ประยงค์ จันทร์แดง
ตำแหน่ง ผู้ช่วยคณบดี คณะรัฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์
หน่วยงาน / ที่อยู่ มหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

แบบประเมินสภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามความเหมาะสมของเครื่องมือวิจัย

เรื่อง กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญโดยให้ท่านใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับข้อความความคิดเห็นของท่านในรายการแต่ละข้อโดยพิจารณาตามความเห็นของท่านดังนี้

+1 = เห็นด้วย
0 = ไม่แน่ใจ
-1 = ไม่เห็นด้วย

อนึ่ง ข้อใดในแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ที่ท่านเห็นสมควรปรับปรุง แก้ไขหรือตัดออกกรุณาให้ความเห็นในแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ตามความเห็นของท่าน

ตัวอย่าง

เลขที่/ ข้อที่	รายการ	ความคิดเห็น			หมายเหตุ
		เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	
๑	ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ที่กำหนดไว้ในเครื่องมือวิจัย มีความเหมาะสม		/		

จากตัวอย่าง แสดงว่าท่านไม่แน่ใจ ว่ารายการที่ถามนั้นเป็นเช่นนั้น ดังนั้นถ้าเห็นเห็นด้วยตามข้อความให้ใส่ในช่องเห็นด้วย แต่ถ้าท่านไม่เห็นด้วย ให้ใส่ในช่องไม่เห็นด้วย

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

แบบประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่อง กระบวนการ
เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

ลำดับ	รายการประเมิน/เนื้อหา	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			ค่า ΣR	ค่า IOC	แปลผล	หมายเหตุ
		๑	๒	๓				
๑. แบบสอบถาม								
๑.๑	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด							
	๑) เพศ							
	๒) อายุ							
	๓) สถานภาพ							
	๔) ระดับการศึกษา							
	๕) อาชีพ							
	๖) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน							
	๗) ถิ่นที่อยู่							
๑.๒	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด							
๑.๓	การจัดการการท่องเที่ยวของวัด							
	๑) การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยว และการให้บริการในปัจจุบัน							
	๒) การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยว							
	๓) การบริการอาหารและเครื่องดื่ม							
	๔) การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว							
	๕) การรองรับด้านการท่องเที่ยว							
	๖) การจัดการแหล่งท่องเที่ยว							
๑.๔	ผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม							
	๑) ผลกระทบด้านกายภาพ							
	๒) ผลกระทบด้านสังคม							
	๓) ผลกระทบด้านวัฒนธรรม							
	๔) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ							
๑.๕	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก							
๑.๖	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว							
๑.๗	ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว							
๑.๘	ข้อเสนอแนะ							
๒. แบบสัมภาษณ์								
๒.๑	การที่มณฑลท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด เป็นภาระให้กับทางวัดหรือไม่ และทำให้วัดต้องปรับตัวในการต้อนรับนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร							
๒.๒	นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ทำให้วิถีชีวิตและการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง							
๒.๓	การที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีผล กระทบต่อโบราณสถาน โบราณวัตถุภายในวัดหรือไม่ อย่างไรบ้าง							

ลำดับ	รายการประเมิน/เนื้อหา	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			ค่า ΣR	ค่า IOC	แปรผล	หมายเหตุ
		๑	๒	๓				
๒.๔	สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่มเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว มีอะไรบ้าง							
๒.๕	การที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีผลทำให้วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่อย่างไร							
๒.๖	กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน) ที่มีอยู่ได้แก่อะไรบ้าง							
๒.๗	แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชียงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย อย่างไรบ้าง							

สรุป ผลการประเมินแบบประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่อง กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ทั้งหมดทุกรายการ มีจำนวน ๒๙ ข้อ ผลการประเมินฯ มีดังนี้

ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด จำนวน ๒๙ ข้อ

หมายเหตุ สูตรการหาค่า $IOC = \frac{\Sigma R}{N}$

การประเมินค่า IOC ค่าตั้งแต่ ๐ - .๔๙ ถือว่าไม่ผ่านเกณฑ์
ค่าตั้งแต่ .๕ ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์

แบบสอบถามความเหมาะสมของเครื่องมือวิจัย

เรื่อง กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

เลขที่/ข้อที่	รายการประเมิน/เนื้อหา	ความคิดเห็น			หมายเหตุ
		เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	
๑	แบบสอบถาม				
	๑.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล				
	๑) เพศ	✓			
	๒) อายุ	✓			
	๓) สถานภาพ	✓			
	๔) ระดับการศึกษา	✓			
	๕) อาชีพ	✓			
	๖) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	✓			
	๗) ถิ่นที่อยู่	✓			
	๑.๒ รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด				
	๑.๓ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด				
	๑) การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน				
	๒) การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยว	✓			
	๓) การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม	✓			
	๔) การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	✓			
	๕) การรองรับด้านการท่องเที่ยว	✓			
	๖) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	✓			
	๑.๔ ผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม				
	๑) ผลกระทบด้านกายภาพ	✓			
	๒) ผลกระทบด้านสังคม	✓			
	๓) ผลกระทบด้านวัฒนธรรม	✓			
	๔) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	✓			
	๑.๕ การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	✓			
	๑.๖ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	✓			
	๑.๗ ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	✓			
	๑.๘ ข้อเสนอแนะ	✓			

แบบสอบถามความเหมาะสมของเครื่องมือวิจัย

เรื่อง กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

เลขที่/ข้อที่	รายการประเมิน/เนื้อหา	ความคิดเห็น			หมายเหตุ
		เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	
๑	แบบสอบถาม				
๑.๑	ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล				
	๑) เพศ	✓	
	๒) อายุ	✓	
	๓) สถานภาพ	✓	
	๔) ระดับการศึกษา	✓	
	๕) อาชีพ	✓	
	๖) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	✓	
	๗) ถิ่นที่อยู่	✓	
๑.๒	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด				
๑.๓	การจัดการการท่องเที่ยวของวัด				
	๑) การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน	✓	
	๒) การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยว	✓	
	๓) การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม	✓	
	๔) การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	✓	
	๕) การรองรับด้านการท่องเที่ยว	✓	
	๖) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	✓	
๑.๔	ผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม				
	๑) ผลกระทบด้านกายภาพ	✓	
	๒) ผลกระทบด้านสังคม	✓	
	๓) ผลกระทบด้านวัฒนธรรม	✓	
	๔) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	✓	
๑.๕	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	✓	
๑.๖	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	✓	
๑.๗	ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	✓	
๑.๘	ข้อเสนอแนะ	

แบบสอบถามความเหมาะสมของเครื่องมือวิจัย

เรื่อง กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

เลขที่/ข้อที่	รายการประเมิน/เนื้อหา	ความคิดเห็น			หมายเหตุ
		เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	
๑	แบบสอบถาม				
	๑.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล				
	๑) เพศ	
	๒) อายุ	
	๓) สถานภาพ	
	๔) ระดับการศึกษา	
	๕) อาชีพ	
	๖) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	
	๗) ถิ่นที่อยู่	
	๑.๒ รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด				
	๑.๓ การจัดการการท่องเที่ยวของวัด				
	๑) การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน	
	๒) การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยว	
	๓) การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม	
	๔) การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	
	๕) การรองรับด้านการท่องเที่ยว	
	๖) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	
	๑.๔ ผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม				
	๑) ผลกระทบด้านกายภาพ	
	๒) ผลกระทบด้านสังคม	
	๓) ผลกระทบด้านวัฒนธรรม	
	๔) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	
	๑.๕ การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	
	๑.๖ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	
	๑.๗ ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	
	๑.๘ ข้อเสนอแนะ	

แบบประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่อง กระบวนการ
เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

ลำดับ	รายการประเมิน/เนื้อหา	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			ค่า SR	ค่า IOC	แปลผล	หมายเหตุ
		๑	๒	๓				
๑. แบบสอบถาม								
๑.๑	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด							
	๑) เพศ	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
	๒) อายุ	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
	๓) สถานภาพ	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
	๔) ระดับการศึกษา	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
	๕) อาชีพ	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
	๖) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
	๗) ถิ่นที่อยู่	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
๑.๒	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
๑.๓	การจัดการการท่องเที่ยวของวัด							
	๑) การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยว และการให้บริการในปัจจุบัน	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
	๒) การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยว	๑	๑	๐	๒	๐.๖๖	ผ่าน	
	๓) การบริการอาหารและเครื่องดื่ม	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
	๔) การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
	๕) การรองรับด้านการท่องเที่ยว	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
	๖) การจัดการแหล่งท่องเที่ยว	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
๑.๔	ผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม							
	๑) ผลกระทบด้านกายภาพ	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
	๒) ผลกระทบด้านสังคม	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
	๓) ผลกระทบด้านวัฒนธรรม	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
	๔) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
๑.๕	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
๑.๖	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
๑.๗	ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
๑.๘	ข้อเสนอแนะ	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
๒. แบบสัมภาษณ์								
๒.๑	การที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมภายในวัด เป็นภาระให้กับทางวัดหรือไม่ และทำให้วัดต้องปรับตัวในการต้อนรับนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
๒.๒	นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมภายในวัด ทำให้วิถีชีวิตและการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
๒.๓	การที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีผล กระทบต่อโบราณสถาน โบราณวัตถุภายในวัดหรือไม่ อย่างไรบ้าง	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	

ลำดับ	รายการประเมิน/เนื้อหา	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			ค่า ΣR	ค่า IOC	แปลผล	หมายเหตุ
		๑	๒	๓				
๒.๔	สิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดต้องสร้างเพิ่มเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว มีอะไรบ้าง	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
๒.๕	การที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีผลทำให้วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่อย่างไร	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
๒.๖	กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย (วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน) ที่มีอยู่ได้แก่อะไรบ้าง	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	
๒.๗	แนวโน้มกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชียงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย อย่างไรบ้าง	๑	๑	๑	๓	๑	ผ่าน	

สรุป ผลการประเมินแบบประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่อง กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ทั้งหมดทุกรายการ มีจำนวน ๒๙ ข้อ ผลการประเมินฯ มีดังนี้

ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด จำนวน ๒๙ ข้อ

หมายเหตุ สูตรการหาค่า IOC = $\frac{\Sigma R}{N}$

การประเมินค่า IOC ค่าตั้งแต่ ๐ - .๔๙ ถือว่าไม่ผ่านเกณฑ์
ค่าตั้งแต่ .๕ ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์

ภาพถ่ายผู้ให้สัมภาษณ์

วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง)

๑. พระปลัดบรรเลง กิตติโสภโณ
รองเจ้าอาวาสวัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง)
ต.ห้วยไคร้ อ.แม่สาย จ.เชียงราย

๒. นายอิชายะ โสภณเอื้ออำนวย
ผู้ใหญ่บ้านปากกล้วยมูเซอ
ต.แม่ฟ้าหลวง อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย

๓. นายบุญชุม ชุ่มมงคล
กำนันตำบลห้วยไคร้ใหม่
ต.ห้วยไคร้ อ.แม่สาย จ.เชียงราย

๔. นายดิเรก ร่องหาญแก้ว
ผู้ช่วยกำนันตำบลห้วยไคร้ใหม่
ต.ห้วยไคร้ อ.แม่สาย จ.เชียงราย

๕. นายโหล สิปินตา
ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี
ต.ห้วยไคร้ อ.แม่สาย จ.เชียงราย

๖. นายประสิทธิ์ บุญรสศักดิ์
คณะกรรมการวัดห้วยไคร้ใหม่
ต.ห้วยไคร้ อ.แม่สาย จ.เชียงราย

๗. นายกรเวก อภิสุนทรกุล
คนในชุมชนบ้านอาข่าปากกล้วย
ต.แม่ฟ้าหลวง อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย

๘. นายสุพจน์ บุญวงศ์
คนในชุมชนบ้านอาข่าปากกล้วย
ต.แม่ฟ้าหลวง อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย

๙. นางรัชฎาภรณ์ บุญวงศ์
คนในชุมชนบ้านป่ากล้วย
ต.แม่ฟ้าหลวง อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย

๑๐. นางสาวกุลสตรี วิมูลสิระตระกูล
คนในชุมชนบ้านป่ากล้วยมุเซ่อ
ต.แม่ฟ้าหลวง อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย

๑๑. นางสาวฉันทิชา แซ่ตู้
คนในชุมชนบ้านป่ากล้วยมุเซ่อ
ต.แม่ฟ้าหลวง อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย

๑๒. นางนันทริยา ชัยยะเทพ
คนในชุมชนบ้านห้วยไคร้หลวง
ต.ห้วยไคร้ อ.แม่สาย จ.เชียงราย

๑๓. นางพิสมัย จันตะเขต
คนในชุมชนบ้านห้วยไคร้หลวง
ต.ห้วยไคร้ อ.แม่สาย จ.เชียงราย

วัดพระแก้ว

๑. พระรัตนมุนี
รองเจ้าอาวาสวัดพระแก้ว, รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย
ต.เวียง อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๒. นายเสถียรชาติทรัพย์สิน
สำนักงานเทศบาลนครเชียงราย
ต.เวียง อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๓. นายสุรศักดิ์ จาอุ๊ด
ประธานชุมชนวัดพระแก้ว
ต.เวียง อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

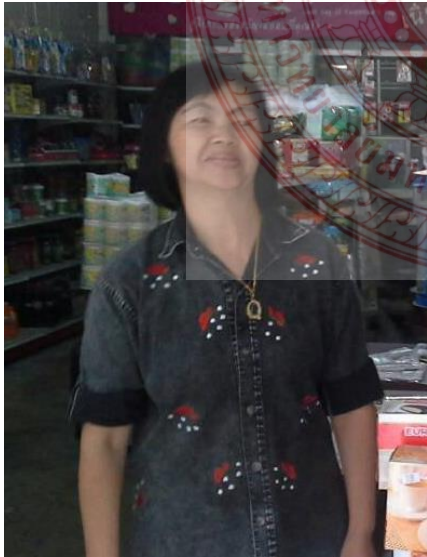

๔. พจอ. สุรพล แสงแก้ว
คณะกรรมการวัดพระแก้ว
ต.เวียง อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๕. นางสาวนีย์ ยังสัจย์
 ประธานแม่บ้านชุมชนวัดพระแก้ว
 ต.เวียง อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๖. นายกฤษณา สีไพโร
 นักริทยาศาสตร์ศึกษา
 ต.เวียง อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๗. นางสมศรี หนักตื้อ
 ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
 ต.เวียง อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๘. นางศรีนวล ชัยพันธ์
 คนในชุมชนวัดพระแก้ว
 ๒๕๖ หมู่ที่ ๙ ต.เวียง อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๙. นายศุภชัย สิทธิเลิศ
 ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์วัดพระแก้ว
 ต.เวียง อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๑๐. นายศิริณัฐ แก้วคำ
 เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์โฮงหลวงแสงแก้ว
 ต.เวียง อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๑๑. นายเจริญฤทธิ์ สิริ
 คนในชุมชนวัดพระแก้ว
 ต.เวียง อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๑๒. นายประเสริฐ แสงแก้ว
 คนในชุมชนวัดพระแก้ว
 ต.เวียง อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๑๓. นางทองมัน ใจบุญ
แม่บ้าน ชุมชนวัดพระแก้ว
ต.เวียง อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

วัดร่องขุน

๑. พระอธิการกิตติพงษ์ กลยาโณ
เจ้าอาวาสวัดร่องขุน
ต.ป่าอ้อดอนชัย อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๒. นายเฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์
ศิลปินแห่งชาติ และประธานวัดร่องขุน
ต.ป่าอ้อดอนชัย อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๓. นายจินดา สิตนาโค
รองนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลป่าอ้อดอนชัย
อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๔. นางสาวสุรินยา เป็งบุตร
พนักงานวัดร่องขุน
ต.ป่าอ้อดอนชัย อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๕. นางสาววิญหทัย ไชยสม
นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๖. นางสาวพรพิมล ปอแฉ่
นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๗. นายประจวบ ธรรมเทศ
ครูโรงเรียนป่าอ้อดอนชัย
ต.ป่าอ้อดอนชัย อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๘. นายสัก คำอุ่น
รองประธานวัดร่องขุน
ต.ป่าอ้อดอนชัย อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๙. ร้อยตำรวจตรีสงวน มาลี
ไวยาวัจกรวัตร่องชุมชน
ต.ป่าอ้อดอนชัย อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๑๐. นายจำลอง ผ่องสี
พนักงานของวัตร่องชุมชน
ต.ป่าอ้อดอนชัย อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๑๑. นายยัง พักแก้ว
ผู้สูงอายุบ้านร่องชุมชน
ต.ป่าอ้อดอนชัย อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๑๒. นายสิทธิชัย ฉิโนชัย
ค้าขายบริเวณหน้าวัตร่องชุมชน
ต.ป่าอ้อดอนชัย อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

๑๓. นางค่านาง ดงป่าลี
ค้าขายบริเวณหน้าวัดร่องขุน
ต.ป่าอ้อดอนชัย อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

หนังสือออกในการดำเนินการวิจัย

หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้สัมภาษณ์
(ตัวอย่าง)

ที่ พิเศษ / ๒๕๕๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตพะเยา เลขที่ ๕๖๖ ตำบลแม่กา

อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้สัมภาษณ์ข้อมูลวิจัย

เจริญพร ท่านกำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน / ประธานชุมชน วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ตอยตุง)

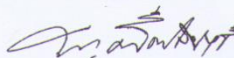
สิ่งที่แนบมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ได้ทำวิจัยเรื่อง “กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย” ซึ่งมี ดร.สุเทพ สารบรรณ อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์พะเยา เป็นหัวหน้าโครงการวิจัยฯ เพื่อให้การทำวิจัยบรรลุเป้าหมายและมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการนี้ เห็นว่าชุมชน และตัวท่าน จะเป็นผู้มีมุมมองเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสามารถช่วยชี้แนะได้เป็นอย่างดี จึงขอเมตตาท่านได้อนุญาตให้สัมภาษณ์แก่คณะวิจัยด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

จึงเจริญพรามาเพื่อพิจารณา และดำเนินการต่อไป

เจริญพร

(พระครูโสภณปริยัติสุธี, ผศ.ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขต
ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พะเยา

โทร. ๐-๕๔๔๓-๑๕๕๖, ๐-๕๔๔๗-๐๑๔๓

๐๘ ๙๐๓๗ ๐๑๔๗

ที่ พิเศษ / ๒๕๕๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา เลขที่ ๕๖๖ ตำบลแมกกา
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

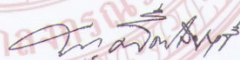
เรื่อง ขออนุญาตให้สัมภาษณ์ข้อมูลวิจัย
เจริญพร ท่านกำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน / ประธานชุมชน วัดพระแก้ว
สิ่งที่แนบมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ได้ทำวิจัยเรื่อง “กระบวนการ
เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย” ซึ่งมี ดร.สุเทพ
สารบรรณ อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์พะเยา เป็นหัวหน้าโครงการวิจัยฯ เพื่อให้การทำวิจัยบรรลุเป้าหมายและมี
ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการนี้ เห็นว่าชุมชน และตัวท่าน จะเป็นผู้มีมุมมองเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ
สามารถช่วยชี้แนะได้เป็นอย่างดี จึงขอเมตตาท่านได้อนุญาตให้สัมภาษณ์แก่คณะวิจัยด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา และดำเนินการต่อไป

เจริญพร

(พระครูโสภณปริยัติสุธี, ผศ.ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขต
ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พะเยา

โทร. ๐-๕๔๔๓-๑๕๕๖, ๐-๕๔๘๗-๐๑๔๓

๐๘ ๙๐๓๗ ๐๑๔๗

ที่ พิเศษ / ๒๕๕๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา เลขที่ ๕๖๖ ตำบลแม่กา
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๘

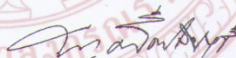
เรื่อง ขออนุญาตให้สัมภาษณ์ข้อมูลวิจัย
เจริญพร ท่านกำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน / ประธานชุมชน วัดร่องขุน(วัดขาว)
สิ่งที่แนบมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ได้ทำวิจัยเรื่อง “กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย” ซึ่งมี ดร.สุเทพ สารบรรณ อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์พะเยา เป็นหัวหน้าโครงการวิจัยฯ เพื่อให้การทำวิจัยบรรลุเป้าหมายและมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการนี้ เห็นว่าชุมชน และตัวท่าน จะเป็นผู้มีมุมมองเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสามารถช่วยชี้แนะได้เป็นอย่างดี จึงขอเดดาท่านได้อนุญาตให้สัมภาษณ์แก่คณะวิจัยด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา และดำเนินการต่อไป

เจริญพร

(พระครูโสภณปริยัติสุธี, ผศ.ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขต
ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พะเยา

โทร. ๐-๕๔๔๓-๑๕๕๖, ๐-๕๔๔๗-๐๑๔๓
๐๘ ๙๐๓๗ ๐๑๔๗

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบ และประเมินเครื่องมือวิจัย
(ตัวอย่าง)

ที่ พิเศษ / ๒๕๕๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตพะเยา เลขที่ ๕๖๖ ตำบลแม่กา

อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบ และประเมินเครื่องมือวิจัย

นมัสการ พระครูพิศาลศรีกิจ ดร.

สิ่งที่แนบมาด้วย แบบประเมินเครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สุเทพ สารบรรณ หัวหน้าโครงการวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๘ เรื่อง "กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย" เพื่อให้วิจัยครั้งนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ และทางคณะทำงานวิจัยได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ การวิจัย และการประเมินเครื่องมือการวิจัย

จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านกรุณาช่วยตรวจสอบ ประเมินเครื่องมือวิจัย ให้คำแนะนำ ที่สำคัญ เพื่อนำไปปรับปรุงเครื่องมือวิจัยต่อไป ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อพิจารณา และขอความอนุเคราะห์ต่อไป

นมัสการมาด้วยความเคารพ

(ดร.สุเทพ สารบรรณ)

หัวหน้าโครงการวิจัย

E-mail suthep2503@gmail.com, toyingsnoopy@gmail.com

โทร. ๐๘๘-๒๓๗๒๕๓๓, ๐๘๙-๐๓๗๐๑๔๗

ที่ พิเศษ / ๒๕๕๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา เลขที่ ๕๖๖ ตำบลแม่กา
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจสอบ และประเมินเครื่องมือวิจัย

เรียน ผศ.ดร.ประยงค์ จันทร์แดง

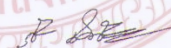
สิ่งที่แนบมาด้วย แบบประเมินเครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สุเทพ สารบรรณ หัวหน้าโครงการวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๘ เรื่อง "กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย" วิจัยครั้งนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ และทางคณะทำงานวิจัยได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ การวิจัย และการประเมินเครื่องมือการวิจัย

จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านกรุณาช่วยตรวจสอบ ประเมินเครื่องมือวิจัย ให้คำแนะนำที่สำคัญ เพื่อนำไปปรับปรุงเครื่องมือวิจัยต่อไป ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา และขอความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สุเทพ สารบรรณ)

หัวหน้าโครงการวิจัย

E-mail suthep2503@gmail.com, toyingsnoopy@gmail.com

โทร. ๐๘๘-๒๓๗๒๕๓๓, ๐๘๙-๐๓๗๐๑๔๗

ที่ พิเศษ / ๒๕๕๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา เลขที่ ๕๖๖ ตำบลแม่กา
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจสอบ และประเมินเครื่องมือวิจัย

นมัสการ พระครูโสภณปริยัติสุธี ผศ.,ดร.

สิ่งที่แนบมาด้วย แบบประเมินเครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สุเทพ สารบรรณ หัวหน้าโครงการวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๘ เรื่อง “กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย” เพื่อให้วิจัยครั้งนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ และทางคณะทำงานวิจัยได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ การวิจัย และการประเมินเครื่องมือการวิจัย

จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านกรุณาช่วยตรวจสอบ ประเมินเครื่องมือวิจัย ให้คำแนะนำที่สำคัญ เพื่อนำไปปรับปรุงเครื่องมือวิจัยต่อไป ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อพิจารณา และขอความอนุเคราะห์ต่อไป

นมัสการมาด้วยความเคารพ

(ดร.สุเทพ สารบรรณ)

หัวหน้าโครงการวิจัย

E-mail suthep2503@gmail.com, toyingsnoopy@gmail.com

โทร. ๐๘๘-๒๓๗๒๕๓๓, ๐๘๙-๐๓๗๐๑๔๗

ภาคผนวก จ

ภาพถ่ายวัดพระมหาชินราชูเจ้า (ดอยตุง)

ภาพถ่ายวัดพระแก้ว

ภาพถ่ายวัดร่องขุน

ภาคผนวก ฉ

แบบสรุปโครงการวิจัย

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สัญญาเลขที่	ว.๑๑๑/๒๕๕๘ รหัสโครงการ ๖๑๐๗๕๘๑๑๐
ชื่อโครงการ	กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย
หัวหน้าโครงการ	ดร.สุเทพ สารบรรณ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา โทรศัพท์ ๐๘๑-๐๓๑๖๘๒๔ Email : Suthep2503@gmail.com
ความเป็นมาและความสำคัญ	<p>การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เกิดขึ้นจากความสนใจที่จะศึกษา จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย เป็นที่ตั้งของเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ยุคก่อตั้งอาณาจักรล้านนา อีกทั้งยังมีวัด สถานที่ทางพระพุทธศาสนา ที่เป็นแหล่งโบราณสถานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ จิตรกรรมฝาผนังที่สวยงามแปลกตา พระอุโบสถที่มีความโดดเด่นด้วยเอกลักษณ์ทางศิลปะ และสถาปัตยกรรมที่แสนวิจิตรอลังการ ซึ่งมีนักท่องเที่ยวมาสักการะ เยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก ได้แก่ วัดพระมหาชินธาตุเจ้า (ดอยตุง) วัดพระแก้ว และวัดร่องขุน ซึ่งทั้งสามวัดนับได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของล้านนาและประเทศไทย กล่าวได้ว่าเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรม และเป็นศูนย์รวมจิตใจของสังคมไทยตั้งแต่อดีต มาจนถึงปัจจุบัน อนึ่งกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว เชิงศาสนาหรือเชิงวัฒนธรรมด้วย ผู้วิจัยเห็นว่าการเดินทางมาสักการบูชาสถาน ก็เป็นการท่องเที่ยวที่สร้างคุณค่า ทางจริยธรรม ทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนพร้อมกันนี้ยังเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชนชาวล้านนาอีกทางหนึ่ง ส่งผลต่ออาชีพ หรือรายได้ของชาวล้านนา ประเทศเพื่อนบ้าน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษา กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย</p>
วัตถุประสงค์โครงการ	<ol style="list-style-type: none">๑) เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย๒) เพื่อพัฒนาเครือข่ายกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

๓) เพื่อเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย โดยเครือข่ายพหุภาคี

ผลการวิจัย

การศึกษากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๓$) พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวม ผู้วิจัยอภิปรายผลดังนี้

๑) ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของวัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เน้นความสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๒$) แม้ว่าวัดทั้ง ๓ แห่ง จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่ยังคงเน้นความสำคัญทางพระพุทธศาสนา ที่สืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต คือยังมีการประกอบพิธีกรรมตามประเพณีวัฒนธรรมของแต่ละวัดดั้งเดิม กล่าวได้ว่าวัดทั้ง ๓ แห่งยังมุ่งเน้นการส่งเสริมการปฏิบัติธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในชีวิต มากกว่าความรู้เพื่อความบันเทิง

๒) ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัด จากการประเมินแบบสอบถาม พบว่า ระดับความคิดเห็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดโดยรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน การจัดการกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว การรองรับด้านการท่องเที่ยว การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

(๒.๑) การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการในปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ความสะอาดความเป็นระเบียบของสถานที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๖$) กล่าวได้ว่า วัดทั้ง ๓ แห่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก แต่ทางวัดยังมีการจัดการดูแล รักษาในเรื่องของความสะอาดเป็นอย่างดี จึงทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเกิดความประทับใจ

(๒.๒) การจัดการกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการจัดงานเน้นกิจกรรมทางศาสนาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๑$) การจัดการกิจกรรมทางศาสนาของแต่ละวัดนั้นต่างกัน แต่กิจกรรมของทั้ง ๓ วัดที่จัดขึ้น เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถร่วมได้ เช่น วัดพระมหาชินธาตุเจ้า(ดอยตุ่ง) มีกิจกรรมเดินทางขึ้นไปบนยอดดอยตุ่งในวันวิสาขบูชา เพื่อแสดงให้เห็นศรัทธา ความเพียร และความอดทน ของผู้ร่วมกิจกรรม เป็นต้น

(๒.๓) การรองรับด้านการท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีศักยภาพการท่องเที่ยวที่รับจากปัจจัยภายนอก เช่น หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๖$) กล่าวคือ วัดทั้ง ๓ แห่ง มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น มีถนนที่ไม่ชำรุด มีไฟฟ้า น้ำ รวมถึงสัญญาณโทรศัพท์เข้าถึงเพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยวที่มา

(๒.๔) การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ความเพียงพอและความหลากหลายของร้านอาหาร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๗$) กล่าวคือ การให้บริการอาหารเครื่องดื่มของวัดทั้ง ๓ แห่ง มาจากคนในชุมชนโดยรอบ และบริเวณใกล้เคียงคอยให้บริการ จึงเกิดความสะดวกในด้านนี้

(๒.๕) การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การท่องเที่ยวมีความปลอดภัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๖$) กล่าวคือ วัดทั้ง ๓ แห่ง มีเส้นทางรถเดินทางที่ชัดเจน เช่น วัดร่องขุน มีป้ายบอกเส้นทางทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ทำให้นักท่องเที่ยวที่มีความสะดวกในการเดินทาง

(๒.๖) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การจัดการทรัพยากร ภูมิทัศน์ และวิทยาการเผยแพร่องค์ความรู้ ข้อมูลทางวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๒$) กล่าวคือ วัดทั้ง ๓ แห่งมีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เช่น มีการจัดทะเบียนวัตถุ รวมถึงคอยให้ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลทางวัฒนธรรมให้กับคนในชุมชน เช่น การแจกแผ่นพับ เป็นต้น

๓) ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการประเมินแบบสอบถาม พบว่าระดับความคิดเห็น กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านกายภาพ ผลกระทบด้านวัฒนธรรม และผลกระทบด้านสังคม

(๓.๑) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๔.๑๒$) การที่วัดทั้ง ๓ แห่ง เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนมีความเจริญขึ้น รวมถึงเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนโดยรอบ และชุมชนใกล้เคียง

(๓.๒) ผลกระทบด้านกายภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการปรับปรุง/ปรับภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับศาสนสถาน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๓.๖๒$) การที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ต้องมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงามเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชม เช่น มีการปลูกดอกไม้ ต้นไม้ ให้ร่มรื่น ซึ่งวัดทั้ง ๓ แห่งมีความพร้อมในด้านนี้ จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเกิดความประทับใจเป็นอย่างมาก

(๓.๓) ผลกระทบด้านวัฒนธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการประยุกต์วัฒนธรรมเป็นสินค้าท่องเที่ยว อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๔$) คนในชุมชนของวัดทั้ง ๓ แห่ง มีการประยุกต์ ผลิต ทั้งสินค้าอุปโภค และบริโภคจากวัฒนธรรมท้องถิ่น มาวางจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว เช่น เครื่องประดับ อาหาร เสื้อผ้า และของที่ระลึก

<p>(๓.๔) ผลกระทบด้านสังคม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เกิดกลุ่ม องค์กรใหม่ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์อาสา อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๑$) ซึ่งเป็นการดี เพราะวัดทั้ง ๓ แห่ง มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ ควรจะมีกลุ่มมัคคุเทศก์อาสา เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวที่มา</p>
<p>การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์</p> <p>๑) นำผลวิจัยไปบรรจุเป็นหลักสูตรในสถานศึกษาทุกระดับชั้น เพื่อให้ให้นักเรียน นิสิต นักศึกษาได้ศึกษา และนำมาเป็นแบบอย่างโดยนำไปกำหนดเป็นเชิงนโยบายของสถานศึกษา</p> <p>๒) สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการสอนเสริม หรือสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง หรือใกล้เคียง</p> <p>๓) นำไปถ่ายทอดให้กับผู้ที่สนใจศึกษา โดยนำไปเผยแพร่ทางเว็บไซต์ และทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรตระหนักในประเด็นเหล่านี้ นำมาผ่านกระบวนการเรียนการสอน ในสถานศึกษาให้มากขึ้น</p>
<p>การประชาสัมพันธ์</p> <p>๑) ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานวิจัยทางอินเทอร์เน็ต ทางเว็บไซต์ : http://www.mcu.ac.th</p> <p>๒) การประชาสัมพันธ์ทางสิ่งพิมพ์ เช่น มีแผ่นพับไปวางที่ศูนย์บริการของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งสามแห่ง เพื่อเป็นการแนะนำให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว</p>

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	ดร. สุเทพ สารบรรณ (Dr. Suthep Saraban)
เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน	
วัน/เดือน/ปีเกิด	๑ กันยายน ๒๕๐๓
ภูมิลำเนา	บ้านหมู่ ๔ ตำบลโนนชัยศรี อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด
ที่อยู่ปัจจุบัน	๔๑๖/๑ ถนนแม่ตำสายใน ตำบลแม่ตำ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา วัดศรีโคมคำ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐
ติดต่อ	Suthep2503@gmail.com , Snoopi_dogs@hotmail.com
โทรศัพท์	๐๘๑ - ๐๓๑๖๘๒๔, ๐๘๒ - ๓๘๑๖๘๗๘
การศึกษา	
ปริญญาตรี	พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ. ศาสนา) พ.ศ. ๒๕๓๔ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ วิทยาเขตเชียงใหม่จังหวัดเชียงใหม่
ปริญญาโท	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม. หลักสูตรและการสอน) พ.ศ. ๒๕๔๕ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก
ปริญญาเอก	พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พธ.ด. พระพุทธศาสนา) พ.ศ. ๒๕๕๖ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
ผลงานวิจัย	ปี ๒๕๕๒ การศึกษาวัตรปฏิบัติในพระวินัยปิฎก ปี ๒๕๕๗ ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ ในเขตวัดดีโลกอาราม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ปี ๒๕๕๘ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน ในการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

ปี ๒๕๕๙ การจัดการความรู้และเครือข่ายองค์กรสุขภาพของผู้สูงอายุใน
จังหวัดพะเยา (กำลังเสนอโครงการ)

ปี ๒๕๖๐ พระพุทธศาสนากับอาเซียน (ASIAN) (กำลังเสนอโครงการ)

